

ימות המשיח

צבי פישמן

תורגם מאנגלית בידי נחמה מיכלסון

ירושלים

תשס"ב

טוב להודות לה'

תודה למשרד החינוך — אגף לתרבות תורנית

© 2002

כל הזכויות שמורות

לצבי פישמן

ניתן להשיג את הספר מהמחבר:

02-6525032

סדר ועימוד: מ. קפלן

הוצאת "עטרת"

02-6519520

התוכן

5	התשובה של דוד דור
153	מבצע הַלֵּל
168	על כנפי נשרים
183	תינוק שנשבה
199	נתן
208	פקודה זו פקודה
214	קבורת חמור
238	הסופר האמריקני הדגול
265	פרשת המים
274	וארשתיך לי לעולם
284	ימות המשיח

ספר זה מוקדש לתושבי יש"ע שגבורתם היום-יומית
מפיחה עוז ורוח לכל עם ישראל.

תנא דבי אליהו:

ששת אלפים שנה הוי עלמא:

שני אלפים תוהו

שני אלפים תורה

שני אלפים ימות המשיח

סנהדרין צז ע"א

התשובה של דוד דור

דוד דור ישב בחדר התדרוך חסר החלונות שבמטה השב"כ בשכונת גילה. הסוכן הצעיר שירת במשך השנתיים האחרונות במחלק הסמים של משטרת ניו-יורק. במסגרת תפקידו טיפל מאחורי הקלעים בנושא הישראלים שהיו מעורבים בסחר בסמים. באותו בוקר עמד השב"כ להטיל עליו משימה סודית ביותר, וזו גם הייתה הסיבה שהוא נקרא לשוב לארץ.

בשעה עשר בדיוק נכנס לחדר המפעיל של דוד, בהר, מלווה על-ידי ראש השב"כ, עמוס תמיר. דוד המופתע עבר מיד לעמידת דום מתוחה.

"עמוד נוח", אמר תא"ל במיל' תמיר.

ראש השב"כ, שכבר לא היה צעיר לימים, התיישב באדישות מופגנת ליד השולחן כשהבעת שעמום נסוכה על פניו. כאשר עיניו התכולות ננעצו בדוד, חש פתאום האיש הצעיר שלבו פועם בקצב מואץ.

"שב, דוד", אמר בהר, שקוד הצופן שלו היה ב', "אני חושב

שאפשר לוותר על הקדמות מיותרות. ובכן, ראש השב"כ בחן את התיק שלך וכולם שבעי רצון מכך שאתה מוכן לקחת על עצמך את המשימה".

"אני רוצה לגמור עם הפנאטים האלה!" הכריז תמיר כשהוא הולם באגרופו על שולחן הישיבות הארוך. ההתנהגות המאופקת שאפיינה אותו, ואשר סייעה לו במשך עשרים שנה לשרוד שורה של ראשי ממשלה ושל ממשלות, נעלמה לפתע פתאום. "הקיצוניים האלה מהווים איום על המדינה הזאת, ואני רוצה לחסל את התנועה שלהם!" הודיע נחרצות.

דוד השתדל להיראות שליו כלפי חוץ, אולם בתוך תוכו חש בחלחלה בלתי נשלטת הפושטת בו.

"אני לא אוהב אותם! אני לא אוהב את האמונות שלהם! אני לא אוהב את גישתם המתנשאת והמופגנת שהם שווים יותר, צדיקים יותר!"

עיניו התכולות של תמיר היו רחבות כמו שני אגמים סיביריים. "לא אכפת לי אם נצטרך לזרוק את כל הרבנים שלהם לכלא. האם זה ברור?" שאל הממונה על ביטחון המדינה.

עמוס תמיר בחן במבט חודר את הסוכן הצעיר. עיני הכחול-לבן שלו נראו כשני דגלונים ישראליים זעירים, ומתוכן בקע אור של פטריטיזם גאה. למרות שדוד ניחן בביטחון עצמי רב, הנה כי כן תחת מבטו של הבוס הגדול הוא חש שנשימתו נעשית כבדה משהו. כאשר שמע צרור ירי מבחוץ קפץ דוד ממקומו. תמיר המשיך לשבת ללא נוע, כאילו דבר לא קרה. ירי על גילה מבית ג'אלה הפך להיות שגרה יומיומית באינתיפאדה החדשה — "אינתיפאדת אל אקצא". "אני משקיע במשימה הזאת את כל האמצעים שבידינו", המשיך

תמיר, "נכון להיום זהו הפרויקט מספר אחת שלנו, ואתה, דוד, איש המפתח".

האנשים שתמיר התכוון אליהם ושאותם ביקש לעצור היו המתנחלים שתבעו לממש את זכותם ההיסטורית של היהודים להתיישב בכל ארץ ישראל, כולל במה שזכה לכינוי "הגדה המערבית", חבל-הארץ שנכבש במלחמת ששת הימים מידי הירדנים שתקפו את ישראל. למרות מספרם הקטן, יחסית, של המתנחלים, דבר האופייני בדרך כלל לקבוצות אידיאליסטיות, הרי שכוח השפעתם במדינה היה עצום. עקשנותם אילצה את ממשלות ישראל להקצות להם שטחים שעליהם הועמדו קרוואנים בודדים. ברבות הימים התפתחו האתרים הללו והיו למאחזים של גוש אמונים: עפרה, שילה, חברון, בית אל, קדומים וגוש קטיף. זוהי רשימה חלקית בלבד.

בחודשים האחרונים עבר דוד, הסוכן הצעיר, סדרה של אימונים קפדניים, שבמסגרתם היה עליו ללמוד את יסודות החיים הדתיים מבחינה מעשית, כמו גם להכיר את סידור התפילה. הוא, אשתו ושני ילדיהם ייאלצו להתגורר ב"נחלה", התנחלות קטנה בשומרון. מאחר שסיפור הכיסוי של דוד מציג אותו כחוזר בתשובה, יהיה עליו ללמוד בישיבה המקומית ובדרך זו יסתנן לתוך הקהילה. השב"כ חשד שנחלה מהוה חממה לקיצונים ימניים, המתכננים לבצע פעולות גמול ונקמה נגד מנהיגי הרשות הפלשתינית בשכם. אם המדינה לא תצליח לשים את ידה על המתכננים ולעצור אותם, כי אז התנקשות מעין זו תתבצע ובעקבותיה תתעורר סערה בינלאומית. מומחי מודיעין היו משוכנעים כי לנוכח מצב העניינים הרגיש עלולה האינתיפאדה, הנמשכת זה כשנה, להידרדר בכל רגע למלחמה כוללת

במזרח התיכון.

"זהו מבצע 'דולר ירוק'", הדגיש תמיר כשהוא רומז בהמשך דבריו ששום אמצעי לא ייחשב קיצוני מדי ולא ייפסל ובלבד שיהיה בו כדי להשיג את המטרה. "עליך לראות באנשים אלה את אויביך. אני לא רוצה לראות שום גילויי רחמים כלפיהם. תשכח מזה שהם יהודים. עליך להתייחס אליהם כמו אל סוחרי סמים או כמו אל טרוריסטים. האם זה מובן?"

"כן, אדוני", השיב הסוכן הצעיר.

ראש השב"כ קם ממקומו. הוא לחץ את ידו של דוד ואחר-כך פנה ועזב את החדר ללא כל גינונים מיותרים. "מסרתי חוות-דעת טובה עליך", אמר ב', "אל תאכזב אותי". "כמובן שלא", השיב דוד.

הורוביץ, מומחה השב"כ לציוד מתוחכם, נכנס במהירות לחדר כשהוא נושא בזרועותיו ערמת ספרים שהגיעה עד לסנטרו. תוך שהוא פולט אנחה עמוקה הניח את הכרכים עבי הכרס על השולחן. מיד אחריו נכנס לחדר רביי שוורץ, כשהוא דוחף לפניו עגלת קניות עמוסה בספרים ובאבזרים בעלי אופי דתי. לשוורץ, לשעבר רב קונסרבטיבי באמריקה, היה חשבון אישי משלו עם המתנחלים האורתודוקסים. הוא היה מדריכו של דוד בחודשים האחרונים. מאז ומעולם התקשו שירותי הביטחון למצוא רב אורתודוקסי אמיתי שיהיה מוכן לפעול נגד יהודים דתיים. חסידי סאטמר תמיד יתבטאו נגד חסידי חב"ד; חסידי ברסלב יתנגדו לנטורי קרתא; נטורי קרתא ישמיצו את גוש אמונים — אבל אף פעם לא ייצאו במעשים אלה נגד אלה, ובסופו של דבר תמיד יישארו נאמנים זה לזה כאחים. "אני מצטער על האיחור" התנצל הורוביץ, "אבל היו לנו כמה

קשיים מכניים במעבדה”.

כמו אב הגאה בבנו המחונן כך הציג הורוביץ את הכלים ואת המכשירים שנועדו לסייע לסוכן הצעיר למלא את משימתו. “ראשית, הנה התפילין שלך”, אמר.

הוא שלף אותם בזהירות מתוך שקית קטיפה קטנה. כיצד להניח תפילין, זאת כבר למד דוד בשיעורים שקיבל מרביי שוורץ. אחת הקופסאות השחורות הקטנות קושרים מסביב לזרוע השמאלית, כנגד הלב, בעת תפילת שחרית, והשנייה מניחים על הראש, מעל למצח. זוהי אחת מתוך 613 מצוות התורה, שנועדה להזכיר ליהודי את האמונה בה’ ואת הקשר אתו.

“כמובן”, הסביר הורוביץ, “התפילין הללו מיוחדות במינן”. הוא הסיר בזהירות את התחתית הכפולה מאחת הקופסאות. בעזרת מברג קטן פתח את מכסה העור ושלף משם מיקרופון זעיר. “ברצועה עובר חוט מתכת שהוא ההארקה”, אמר, “כל שיחה שלך תיקלט על-ידי אחד הלוויינים שלנו. לחיצת אצבע קלה על חלקה העליון של הקופסא מדליקה או מכבה את המיקרופון”. “זכור את המנהג לנשק את אצבעותיך לאחר שנגעת בתפילין”, אמר רביי שוורץ.

“לנשק את האצבעות?” התפלא מפעילו של דוד. “כן, כדי להראות עד כמה אתה מחבב את המצווה”, הסביר הרביי.

אחר-כך הציג הורוביץ את המזוזות שיהיה על דוד לקבוע על משקופי הדלתות בביתו. בית מזוזה שהיה עשוי עץ הכיל מכשיר ציתות זעיר, שאיתותיו נקלטו בבה”ד 3, הנמצא למרגלות התנחלות נחלה.

"זכור לקבוע מזווה בכניסה לכל החדרים בביתך, חוץ מאשר בחדרי האמבטיה והשירותים", אמר שוורץ. "בספר שנתתי לך תמצא הדגמות כיצד לעשות זאת. אולם, אל תחשוש אם תשכח משהו או אם תטעה. איש אינו מצפה מחזור בתשובה שיידע הכול".

שוורץ הסביר שהכרכים עבי הכרס הם חלק מהספרייה המקובלת בכל בית דתי. היו שם עשרים כרכים של התלמוד ושולחן ערוך. הכרך השני של "חושן משפט" נוקב כדי שאפשר יהיה להשתל בתוכו מכשיר הקלטה קטן ומשוכלל מדגם "סוני".

"מה יהיה אם מישהו ירצה לקרוא בספר?" שאל דוד.

"אל תדאג", הרגיע אותו שוורץ, "אף אחד לא ירצה".

בסוף הוציא הוורביץ תמונה ממוסגרת של ירושלים. צילום אוויר של העיר, שבו הושתל מבנה מהודר באיזור הר הבית — במקומו של מסגד כיפת הסלע שנעלם כלא-היה.

"זהו בית המקדש", הסביר שוורץ.

דוד למד רבות על אודות בית המקדש בקורס החדוש שנמשך חודשיים. המקדש הראשון שנבנה על-ידי שלמה המלך נהרס בידי נבוכדנצר. המקדש השני נחרב על-ידי הרומאים. במשך אלפיים שנה התפללו היהודים שלוש פעמים ביום לבנייתו מחדש של המקדש. אתר המקדש הוא המקום המקודש ביותר ליהודים. ישראל שחררה את הר הבית מידי הירדנים במלחמת 67'. כדי לפייס את הערבים ניתנה רשות למוסלמים להתפלל במסגד שהם הקימו על הר הבית. על היהודים הוטלו הגבלות והותר להם להתפלל רק ליד הכותל המערבי שמחוץ להר.

"תלה את התמונה הזאת במקום בולט בדירתך", הציע שוורץ,

"ומייד תהפוך לחבר כבוד במועדון".

הוורוביץ סיכם בקצרה את דברי התדרוך שלו לדוד. המפעיל, ב', מסר לו תיק שהכיל את קורות חייהם ותמונותיהם של האנשים המתגוררים בהתנחלות, ואשר עמם הוטל על דוד להתיידד. בסוף קיבל רשימה של אנשי קשר וערוצי התקשורת.

"עד לסיומו של המבצע אסור לך להיראות במטה השב"כ",

הדגיש ב', "האם זה ברור?"

"בוודאי", השיב דוד.

הצוות לחץ את ידו, ודוד נותר לבדו עם התפילין החדשות ואוסף

ספרי הקודש.

ריטה, אשתו של דוד, התעטפה בשתיקה צוננת לאורך כל הנסיעה הארוכה מרמת-אביב לנחלה. היא הביטה במשאית ההובלות שנסעה לפניהם ודמעות עמדו לפרוץ מעיניה. ריטה חשה שחייה נעקרו משורשיהם בדיוק כמו הרהיטים שהועמסו על המשאית. היא אהבה את הארץ בכל ליבה ותמיד עמדה לצדו של דוד בכל מה שהיה קשור לעבודתו, גם כאשר הדבר היה כרוך בלילות ארוכים של בדידות עת נעדר מהבית בשליחויות מסוכנות. תמיד ידעה להסתיר מהילדים את החששות שקיננו בלבה. ריטה הייתה לדוד רעיה טובה ונאמנה, אולם הרעיון לעקור את הילדים מסביבתם הטבעית כדי לחיות בסוף העולם, בהתנחלות של פנאטים, המוקפת במאות אלפי ערבים — זה כבר היה יותר מדי.

"הפעם — לא!" איימה ריטה. "לא אלך אתך. לא ארשה לך לעולל זאת לילדים".

אולם, מחאתיה לא הועילו. לא גבר כדוד ישנה את החלטתו. הוא נשאר נאמן לעיקרון המקודש שעבודתו קודמת לכל דבר אחר.

מעט לפני מלון "היאט", פנה הרכב צפונה. דוד בחר לנסוע בנתיב הארוך יותר, דרך ירושלים, מאחר שלא הכיר היטב את המסלול הקצר העובר בשומרון. משני צדי הכביש הראשי ניצבו חווילות בנות שלוש וארבע קומות, שעוצבו בסגנון ארכיטקטוני ראוותני וזול. מעל כל גג התנשאה אנטנת טלוויזיה גבוהה שדמתה למגדל אייפל בזעיר אנפין. כל אחד מבתי המידות הללו היה גדול עשרות מונים מדירתה של משפחת דוד בפרבר התל-אביבי.

"מי גר בבתים האלה?" התפלאה ריטה.

"ערבים", השיב דוד.

"חשבתי שהם כולם מתגוררים במחנות פליטים", אמרה ריטה. "רק בחדשות של הסי-אן-אן" גיחך דוד. "הרשות הפלשתינית מבריחה כסף מסעודיה ומירדן כדי לממן את בניית הבתים האלה. בכל יום צצה וילה חדשה, נבנים בתים שאף אחד אינו מתכוון לגור בהם, והם עושים זאת כדי להפגין נוכחות בשטח. האיזור שמכאן ועד נחלה הוא כבר הגדה המערבית".

ריטה לא השיבה. היא העמידה פנים שאין זה מעניינה כלל. אבל, האמת הייתה שונה לגמרי. קודם לכן לא ביקרה מעולם באיזור זה של ארץ ישראל, והיא נדהמה לגלות שהפלשתינים הנדכאים חיים כמו שייח'ים וסולטאנים. מכוניות ה"מרצדס" של הערבים, שנשאו לוחיות זיהוי צבעוניות, חלפו בזו אחר זו ונראו הרבה יותר מרווחות מה"סובארו" הצרה שלהם.

"גם אנחנו נגור בבית כזה?" שאלה אורית בת התשע, כשהיא

מצביעה על אחת החווילות.

"לא בדיוק", השיב דוד.

"גם לנו יהיה מגדל על הבית?" ביקש לדעת דני בן השש.

"לא", השיב דוד, "אבל נוכל לבנות לנו מגדל".
 גיפ צה"לי ניצב בצד הכביש הפונה לבית אל, אולם חוץ מכלי
 הרכב הבודד לא נראתה כל נוכחות של צה"ל במקום. במקום הזה
 בדיוק נשרף אוטובוס שהיה בדרכו לאסוף ילדים כדי להסיעם לבית
 הספר, ובהמשך, במעלה הדרך, נורה מתיישב בשעה שנהג במכוניתו.
 דוד לא סיפר על כך דבר לריטה. הוא המשיך לנהוג, שורק לעצמו
 מנגינה עליזה, כאילו הם מטיילים באחד הגנים הלאומיים של
 אמריקה.

"הגענו כבר לנחלה?" שאל הילד הקטן.
 "עוד לא", השיב דוד. "עכשיו אנחנו עוברים ביישוב עפרה. שם,
 למעלה, על ההר, נמצא בסיס של המודיעין הצבאי הפוקח עין על
 ירדן".

"איפה?" שאל הילד כשהוא מצמיד את פניו הקטנות אל שמשת
 המכונית.

"אתה לא רואה את כדורי הרדאר מעל הגבעה?" שאלה אחותו
 כאילו היה זה דבר מובן מאליו.
 "וואו! התלהב דני."

דוד לא הזכיר ולו ברמז שבחודשים האחרונים הותקפו בירי,
 בדיוק בקטע הדרך שבו עברו, עשרות מכוניות של מתיישבים. הוא
 לא רצה להדאיג את אשתו.

"נוכל ללכת לשם יום אחד לבקר את החיילים?" שאל הילד.

"בוודאי", השיב דוד, "אני מבטיח".

לשעה קלה השתרר שקט במכונית, ונוסעיה הביטו מלאי
 התפעלות בדרך המתפתלת בין ההרים, ובחנו בעיניהם את יופיו החד
 של השומרון. עצי זית, שהיו פזורים בשטח, קישטו את הנוף. גפנים

גלשו במורדות ההרים, בדיוק כפי שהיה בתקופת התנ"ך. "שם נמצאת שילה", הסביר דוד. גבוה על צלע ההר נראתה קבוצת בתים, שממדיהם דמו לאלה של הבתים הערביים שראו בדרך. דוד הושיט לריטה מדריך-טיולים. "מדוע שלא תקראי לילדים מה שמסופר על שילה?" הציע. "למה לא תקרא אתה?" השיבה, מסרבת להביט על בעלה. הזקן שהחל לגדל והכיפה הסרוגה שחבש על ראשו הכעיסו אותה.

דוד נאנח. הוא פתח את הספר ביד אחת, ובעוד מבטו אינו משהדהדר החל לדפדף במדריך עד שהגיע לפרק על שילה. הוא זרק מדי פעם מבט מהיר אל הספר והחל קורא בעת שעברו בקרבת היישוב היהודי המחודש.

אורית התכופפה לעברו. "זה מסוכן, אבא", אמרה, "אני אקרא בספר".

הילדה לקחה לידיה את המדריך והחלה קוראת. "שילה הייתה המרכז הדתי של עם-ישראל לפני כיבושה של ירושלים שהייתה לבירת האומה. כאן, בשילה, שכנו המשכן וארון הברית במשך 369 שנים. כאן נשאה חנה, אמו של שמואל, את תפילתה המרגשת לשם".

"מי זה השם?" שאל דני.

המכוננית סטתה לרגע מהדרך, כאילו בתגובת תדהמה לשאלתו של הילד. בשתי ידיו האמונות החזיר אותה דוד למסלולה. האב והאם החליפו ביניהם מבטים חדים. ברק ניצת בעיניה של ריטה והיא שלחה בדוד מבט מתגרה. אחת הסיבות להתנגדותה העזה לעבור לנחלה הייתה קשורה בחינוך הילדים. היא נבעתה לנוכח האפשרות שאמונות דתיות פרימיטיביות יוחדרו לראשיהם של ילדיה.

דוד עצמו לא היה בטוח לרגע מה ישיב לילד. גם הוא, כאשתו, לא היה דתי כלל וכלל. אולם, כיצד יכול היה לומר לילדיו שהוא אינו מאמין בתנ"ך, עתה, כאשר עליו להעמיד פנים שהוא חדור אמונה.

"זאת מילה נוספת לאלוקים", השיב.

"אנחנו מאמינים בה'?" שאלה הילדה.

"כמובן", השיב, "זו אחת הסיבות שאנחנו עוברים לנחלה. שם נוכל ללמוד עליו יותר".

"הלוואי שבעוד רגע אתעורר והסיוט הזה יהיה כבר מאחוריי", מלמלה ריטה.

הוריהם של ריטה ושל דוד עלו לארץ מאירופה כדי לבנות בית חדש בישראל. הם רצו להקים עם ככל העמים, עם מדינה ודגל לאומי שלהם.

הם נאבקו כדי להימלט מן העבר האפל של הגולה, אך העבר שב והופיע מחדש בדמותם של מפלגות דתיות, חוקים שאסרו טיסות "אל-על" בשבת, מתנחלים עם תביעות היסטוריות המבוססות על התנ"ך וכיפה מגוחכת שדוד נאלץ עכשיו לחבוש על ראשו.

"מה זה ארון הברית?" התעניין דני.

"תיבה שבתוכה החזיקו את לוחות הברית שעליהם כתובים עשרת הדיברות", הסבירה לו אורית.

"דיברות? איזה למשל?" שאל הילד.

"כבד את אביך ואת אמך", אמר דוד. "זה הדבר החשוב מכולם!"

"מה הם כל השאר?" המשיך הילד הסקרן לחקור. דוד לא ידע.

בספירה עם אשתו הם הגיעו עד שישה. אורית מנתה על אצבעותיה. היא דרשה לדעת את שאר הארבעה.

“אתם תלמדו את כולן בנחלה”, התחמק דוד מתשובה.

הדרך המתפתלת החזירה אותם במנהרת הזמן מאות שנים לאחור, אל עידן של רועים ושל סוחרים רכובים על חמורים. המשאית החלה לטפס אט-אט במעלה הגבעה התלולה. כשהגיעו סוף-סוף לפסגה נגלה לנגד עיניהם מראה פנורמי של עמק מהמם ביופיו שנפרש בין ההרים. שני הרים התנשאו משני צדי העיר העתיקה של שכם כמו שני שומרי ראש. דוד עצר את המכונית בשולי הדרך. המשאית המשיכה להתקדם במורד ההר.

“היא בורחת לנו!” צעק דני בהתרגשות, מודאג שמא יאבד את הדובי החביב עליו שהיה ארוז באחד הארגזים יחד עם יתר צעצועיו. “ובכן?” שאל דוד את אשתו.

“ובכן, מה?”

“לא תקראי לנו מהספר?”

ריטה זרקה לעברו את המדריך. סוכן השב"כ הצעיר צחק, נחוש בדעתו לשמור על מצב-רוח טוב. הוא ידע שהצלחתו בשטח תלויה במשפחה מאושרת בבית.

“שכם שוכנת בין הר גריזים להר עיבל”, קרא. “העמק רחב-הידיים הוא המקום הראשון שאליו הגיע אברהם כאשר נכנס לארץ כנען. יעקב קנה את חלקת השדה על התל. זהו האתר הקדום שבו קבור יוסף. יהושע אסף את בני ישראל בין הר גריזים להר עיבל מיד לאחר שנכנסו לארץ המובטחת. כאן אושרה הברית — ברכה לאלה ההולכים בדרך התורה, וקללה לאלה המפנים לה עורף.”

“אם אתה שואל אותי, הנה הקללה שעליה דובר — זה שאנחנו חייבים לגור כאן”, העירה ריטה בקול שקט ועצוב.

“תני צ'אנס לענייך”, השיב דוד, “זה לא יהיה כל-כך נורא.”

הפגנת הביטחון של דוד לא הצליחה לפייס את ריטה. היא רתחה מזעם.

"לפי הספר שלך יש לנו קשר חזק לכל המקומות האלה", העירה מתוך כוונה להציק לו.

"אם כך, אז מה?"

"אז אולי המתנחלים צודקים".

"שטויות", השיב דוד. "האו"ם, ולא התנ"ך, הוא שנתן לנו את הזכות לחיות בישראל".

"מי זה יוסף?" שוב היה זה דני ששאל. הוא מאוד אהב סיפורים.

"נו, אתה יודע — יוסף", השיבה אורית, כמו היה זה שם המוכר

לכולם. "הוא זה שקבור בקבר יוסף. זה המקום שהערבים זרקו ממנו

את היהודים. ראינו את זה בטלוויזיה, זוכר?"

"אולי", השיב הילד בהיסוס-מה.

"נחלה שוכנת על ההר ההוא, שם", הודיע דוד.

בגלל השמש המסנוורת נאלצה ריטה לאמץ את עיניה כדי לראות

את הגגות האדומים על פסגת ההר. התנחלויות קטנות נוספות —

אלון מורה, איתמר, ברכה ויצהר — היו מפוזרות במרחק זו מזו

על הגבעות שמסביב.

"מי גר בשכם?" התעניין דני.

"ערבים", השיב אביו.

"אין שם בכלל יהודים?" התפלא דני.

"לא, רק בסיס של צה"ל, הנמצא קרוב לעיר. הייתה ישיבה בקבר

יוסף, אבל הערבים גירשו משם את היהודים. התלמידים לומדים

עכשיו בנחלה. אני אלמד אתם".

"אתה תלמד עם הפנאטים מקבר יוסף?" הזדעקה ריטה בתדהמה.

"כן", השיב דוד. ריטה חשבה שהיא יוצאת מדעתה מרוב כעס.
 פיה נותר פעור ופניה האדימו.
 "אני רוצה לחזור", הודיעה.
 "מותק, בבקשה", התחנן דוד.
 "למה לא סיפרת לי?"
 "חשבתי שאת יודעת".
 "אמרת לי שזהו בית ספר לחוזרים בתשובה".
 "נכון. יש להם תוכנית לימודים לחוזרים בתשובה".
 זעמה של ריטה היה מוצדק. הפרטים שסיפר לה בעלה היו
 מעורפלים. הוא עשה זאת במתכוון. דוד לא רצה להדאיג אותה
 ולצער. הבחורים שלמדו בישיבת קבר יוסף היו קיצוניים ביותר.
 הם התגוררו בהתנחלויות מסביב לשכם, חולמים על היום שבו
 ישובו למתחם הקדוש שצה"ל פינה.
 "אבא, אתה לא מבוגר מדי בשביל בית-ספר?" שאלה אורית.
 "אביך חושב שהוא עדיין ילד", השיבה אמה בציניות.
 "גם אני רוצה ללכת לישיבה!" הודיע דני בנחרצות.
 ריטה הייתה אובדת עצות. היא חשה כמו הייתה נתונה במלכוד.
 "אם אתה לא מתניע את המכונית ומסובב אותה ברגע זה, אני
 יוצאת והולכת ברגל!" איימה.
 הילדים ישבו ועיניהם קרועות לרווחה, סקרנים לדעת את אשר
 יתרחש. דוד שלח מבט ארוך באשתו ושתק. משלא קיבלה ממנו כל
 מענה, פתחה ריטה את הדלת הקדמית של המכונית, ויצאה החוצה.
 לאחר מכן פנתה לאחור, פתחה בזעם את הדלת האחורית הימנית
 כדי להוציא את הילדים.
 "אני לא אתן לך לשבש את דעתם של דני ואורית", אמרה

בתקיפות.

"אני רוצה ללכת עם אבא!" צעק דני. "גם אני רוצה לגור

בנחלה!"

הילדים נדחקו לצדו השמאלי, המרוחק, של המושב האחורי, כדי שאמם לא תגיע אליהם. פגועה ומתוסכלת החלה ריטה לצעוד במורד הדרך, לכיוון ירושלים. דוד זינק מתוך המכונית והחל לרוץ אחריה. "תפסיקי!" צעק כשהוא לופת את זרועה.

היא הייתה מבוהלת. הוא ידע זאת. מחזות מעין אלה כבר התרחשו בעבר. היה זה אופייני לחיי נישואין כמו שלהם. הגבר אומן להתגבר על סכנות ועל פחד. האישה לא קיבלה שום הכנה מוקדמת לכך.

מכונית שנסעה במעלה, והייתה בדרכה לנחלה, עצרה לידם. הנהג, גבר גבוה, עטור זקן אפור, יצא מהמכונית וניגש אל בני הזוג שנראו שרויים בוויכוח. דוד הרפה את אחיזתו בריטה.

"יש בעיה?" שאל האיש. קולו הצרוד ופניו צרובי השמש שיוו לו מראה של נביא קדמון שהופיע לפתע פתאום מן המדבר. עיניו הבוערות הלמו בריטה והיא נאלמה דום.

"לא, לא, הכול בסדר", מיהר דוד להשיב. הוא זיהה מיד את

העומד לפניו. "עצרנו רק כדי להתפעל מן הנוף", הסביר דוד.

"זה לא בדיוק המקום לעצור", אמר האיש כשהוא פונה לדוד

ומתעלם לחלוטין מריטה.

הילדים רכנו מבעד לחלון המכונית והציצו החוצה.

"אנחנו בדרך", אמר דוד.

"לאן?" שאל האיש.

"לנחלה", ענה דוד. "אנחנו עוברים לשם".

מבטו של האיש היה ממוקד בסוכן השירות החשאי. המבע שנשקף מעיניו העמוקות והחודרות הפכו את הטרדות הפרטיות של דוד לחסרות כל חשיבות לעומת שטף ההיסטוריה והזמן. חיוך קל עלה על פניו: "אתה תשתלב בתוכנית הלימודים החדשה לבעלי תשובה?"

"כן, נכון", השיב דוד.

"טוב מאוד", אמר האיש, "אני מאחל לך הצלחה. ברוך בואך. סע אחריי, אראה לך את הדרך".

האיש הסתובב ושב אל רכבו. נראה היה כי נוכחותו הצליחה להפיג מעט את חששותיה ואת כעסה של ריטה.

"מי זה?" שאלה בעודם צועדים בחזרה אל המכונית, אשר בה המתינו להם ילדיהם.

"יהושע גל", השיב דוד.

"הרב?"

דוד השיב בחיוב. תמונתו הייתה מתויקת בתיק שהיה בידי הסוכן הצעיר. במכונית, בדרכם לנחלה, סיפר דוד לילדיו, שגם הם רצו לדעת מי האיש, כי הוא הרב של היישוב שבו יתגוררו.

"לי הוא נראה כמו משה", אמרה אורית.

"מי זה משה?" שאל הילד הקטן.

הדרך המשיכה לטפס במעלה ההר היישר אל תוך ענן. מכוניתו של גל נעלמה בערפל שאפף את ההר. בהגיעם לפסגה התגלתה לעיניהם עמדת ש.ג. חייל שיצא מתוכה הוריד את שרשרת הברזל שהייתה מתוחה לרוחב הכניסה לנחלה.

“למה יש שרשרת?” שאל דני.

דוד חש בשתיקה המעיקה של אשתו. “כדי לשמור על האנשים שלא יעופו מההר”, השיב כלאחר-יד.
 “זה מצחיק”, העירה הילדה.

המשאית ובה ציודם עצרה ליד אחד האזבסטונים. ארבעים המשפחות שאכלסו את ההתנחלות התגוררו חלקן בקרוואנים וחלקן באזבסטונים קטנים שקיבלו מהסוכנות היהודית. כולם בחרו, כנראה, לחיות במקום מטעמים אידיאולוגיים ולא בגלל הנאות חומרניות.

כיפתו של דוד נתלשה מראשו ברגע שיצא מהמכונית. הילדים נאלצו להיאחז בחזקה כדי שלא יעופו במשבי הרוח העזים. דוד ידע מה היו המחשבות שחלפו בראשה של ריטה באותם רגעים. פסגתו

של הר בסוף העולם, פרצי הרוחות העזים, הגברים המזוקנים והנשים עם המטפחות לראשיהן — כולם היו תמונות מתוך הגרוע שבסיטיה.

אחד המתיישבים, שבמדי גופו הכבירים דמה להר, התקדם בכבודות לעברם ובירך אותם בברכת שלום לבבית. כף ידו של דוד נבלעה בכפו הענקית של המתיישב, זרועו הקיפה את גבו כמו מלחציים ופניו הגדולות זרחו בחיוך עליז.

"אני שמשון", אמר. "אנחנו גרים באזבסטון הסמוך. אם תזדקקו למשהו, רק תודיע לנו. יש לי חוט טלפון ארוך שיכול להגיע עד לביתכם. אתם מוזמנים להשתמש בו עד שתקבלו קו משלכם. הערב תאכלו אתנו, ואתם מוזמנים גם לכל סעודות השבת".

"תודה", אמר דוד.

שמשון החל ללכת לכיוון המשאית כדי לסייע בפריקת המטען. "לאשתי קוראים אסתר", צעק. "כל מה שהילדים שלכם צריכים, רק תגידו!"

למקום הגיעו שלושה צעירים נוספים. כיפות ענקיות כיסו את ראשיהם, מקלעי עוזי היו תלויים על כתפיהם והציציות שהשתלשלו מתחת לשולי חולצותיהם פיזזו ברוח. לאחר שבירכו לשלום את משפחתו של המתיישב החדש, החלו לשאת את השולחנות, המיטות והכיסאות שהורדו מהמשאית. עד מהרה מצאה ריטה את עצמה מוקפת בנשים. היא הייתה היחידה ללא כיסוי ראש. באשר לילדים, הם רצו לעבר מגרש המשחקים בחברתם של ילדי המקום, שנראו כדגם מוקטן של הוריהם המתנחלים. אנשים נוספים התקהלו סביב המשפחה שזה אך הגיעה. ריטה חשה מבוכה כאשר מטלטליהם הוצגו לראווה לעין כל. אולם, נראה שהיא הייתה היחידה שנתנה

את דעתה על כך, שכן הכול היו עסוקים מדי בהעברת החפצים לתוך הבית עד שהמשאית התרוקנה מתכולתה.

ארגזים ותיבות קרטון נדחסו לתוך דירת המגורים הצנועה. ריטה הצליחה אך בקושי לפלס מעבר לעצמה. דלת הכניסה נפתחה לתוך חלל אשר התחלק למטבח, לפינת אוכל ולסלון. בהמשכו של המגורון היו שני חדרי שינה קטנים, ומקלחת עם גומחה קטנה למכונת כביסה ולמייבש. שטח השירותים הזעום הספיק בקושי לאדם.

לפני שהיה סיפק בידה של ריטה לשקוע בדיכאון עמוק, הגיעה שיירת נשים נושאות מגשים ומכלי פלסטיק עמוסים וגדושים במזון — שש עוגות, שלושה עופות צלויים, ארבע פשטידות וכמויות של סלטים שהיו מספיקים לחתונה.

“זה רק כדי לעזור לכם להתחיל”, הן אמרו.

בתקופת שהייתם באמריקה דוד וריטה כמעט שלא התחברו עם אנשים. גם ברמת-אביב הם התרגלו לסגנון חיים מסתגר. במקום קשרי שכנים הייתה להם טלוויזיה. אופי החיים בנחלה היה, כנראה, שונה לגמרי. ריטה הבחינה בכך מהרגע הראשון.

בתוך כל האנדרלמוסיה נזכרה לפתע ריטה בילדיה. “איפה אורית ודני?” שאלה.

“במגרש המשחקים”, השיב דוד.

“אל תדאגי”, אמרה אישה מאירת פנים, “הילדים אוהבים להיות כאן. יש מגרש משחקים גדול, כולם מכירים את כולם וכל אחד שומר על ילדיו של האחר. את גם אינך צריכה לחשוש מפני תנועת מכוניות”.

בניו-יורק, כשנכנסו לגור בשכונת קווינס, הם קיבלו מכתב

מבית-הספר שבו למדו ילדיהם, ובו התבקשו לאשר את נטילת טביעות האצבעות של ילדיהם כדי שהמטרה תוכל לזהות את גופותיהם במקרה של חטיפה או של רצח. כשריטה ודוד רצו שילדיהם ישחקו עם ילדים אחרים, היה עליהם לקבוע מועד מראש למפגש ואחר-כך להסיע את הילדים אל בתי החברים. אסור היה להרשות לילד לצאת לבדו לרחובות ניו-יורק. ברמת-אביב המצב היה טוב יותר, אולם עדיין צריך היה לפקוח עין ערנית. "כדאי שתלך להגיד שלום לרב", המליץ שמשון בעודו כורך את זרועותיו סביב כתפיו של דוד, בחיבוק שלא הותיר הרבה מקום לוויכוח.

"פגשנו אותו בדרך לכאן", השיב סוכן החרש הצעיר. "זו אינה פגישה רשמית. עליך ללכת לביתו. עניין של כבוד הרב".

"אחרי שאעזור לאשתי לפרוק את החבילות", השיב דוד. "הנשים תעזורנה", התעקש הענק והחל נושא את דוד על כפיו אל מחוץ לאזבסטון. ברגע האחרון הצליח הסוכן ליצור קשר עין עם אשתו לפני שחברו הנלהב סחב אותו עמו והם נעלמו. ריטה נותרה באזבסטון כשעל פניה הבעה של חוסר אונים.

שמשון הוביל את דוד אל קצה היישוב. תוך כדי הליכה טפח על גבו, אחז בידו הפנויה, הרים אותה אל על והחל לשיר, "עם ישראל חי". לדוד לא נותרה ברירה אלא להצטרף אליו. ברומא התנהג כרומאי, אמר לעצמו. במסגרת תפקידו כחוזר בתשובה היה עליו לשחק את האיש השמח, כאילו זכה זה עתה בפרס הראשון בלוטו.

משפחתו של הרב התגוררה באזבסטון וזה לזה של משפחת דוד,

אלא שכאן היה חדר נוסף לשמונת ילדיהם.
 "הרב הוא איש רציני", סיפר שמשון בעת שהתקרבו אל ביתו,
 "בוודאי שמעת על מעשיו מהימים שבהם היה פעיל. עתה חזר
 ללמוד. הוא בקושי יוצא מהבית".

"אז אולי לא כדאי שנפריע לו?" הציע דוד.
 "בשביל זה הוא נמצא כאן. מה זה רב אם אין מישהו שישאל
 אותו שאלות? אתה יכול לשאול אותו על כל דבר שתמצא. זו הדרך
 הטובה ביותר ללמוד, אתה מבין?"
 "האמת היא שהייתי צריך לעזור לאשתי", מלמל דוד שניסה
 להימנע מהביקור.

בעודו מתעלם ממחאתו של דוד הקיש שמשון על דלת ביתו של
 הרב.

"היכנס", נשמע קולה של אישה מתוך הבית.
 שמשון דחף קלות את דוד פנימה, אל האזבסטון. אשתו של הרב
 עמדה במטבח ועסקה בבישול. המראה שלה היה אופייני לאשת רב
 — היא הייתה בהריון, טרודה בעבודות הבית ופניה חיוורות כאילו
 מעולם לא ראתה את השמש.
 "הצדיק החדש!" הכריז שמשון.

האישה חייכה באיפוק. "ברוכים הבאים", אמרה.
 קירות החדר היו מכוסים במדפי ספרים. בניגוד לאוסף ספריו של
 דוד, ניכר כי הספרים הללו היו בשימוש קבוע. הכריכות היו מהוהות
 והתקלפו מהספרים. על הקיר היו קבועות תמונות של ההתנחלויות
 שבהן התגוררה בעבר משפחת גל — חברון, קשת שברמת הגולן,
 עצמונה שבגוש קטיף. דוד זיהה על הקיר גם את תמונתו של הרב
 קוק ואת תמונת בנו, הרב צבי יהודה. תצלום מונטאז' של בית

המקדש השלישי זכה להיתלות במקום המכובד ביותר בבית בכותל המזרח. כזכור, הורוביץ נתן תצלום זהה לדוד והורה לו לתלות במקום בולט בדירה.

מבלי להמתין להזמנה הוליך שמשון את דוד אל עבר החדרים והקיש על דלתו של אחד מחדרי השינה, אשר שימש כלשכתו של הרב. מאוחר יותר התברר לדוד שרוב ילדי הרב לא התגוררו בבית. חלקם היו נשואים, האחרים שירתו בצבא, או התגוררו בפנימיות של הישיבות שבהן למדו.

יהושע גל ישב בקצה השולחן. ראשו היה רכון על הגמרא. מקץ דקות ספורות הרים את עיניו. כאשר ראה את דוד שלח לעברו חיוך רחב, קם ממקומו והושיט לו את ידו. דוד הביט לתוך עיניו הכחולות הבהירות של הרב וחש בצמרמורת החולפת בגוו, כאילו עמד לפני מפקדו עמוס תמיר.

"אני מקווה שתהיה מאושר כאן", אמר הרב. "אומנם התנאים כאן רחוקים מלהיות בגדר לוקסוס, אבל האנשים ביישוב שלנו ידידותיים וחמים. גם אני ומשפחתי חדשים בנחלה. התבקשתי לבוא הנה לאחר שהישיבה בשכם נסגרה".

הוא השתק לרגע. נראה היה כי בזיכרונו עלה אותו יום עצוב. דוד יכול היה לראות בעיניו של הרב את המחזה של קבר יוסף העולה באש, כפי שהוא עצמו ראה בדיווח בטלוויזיה. אחר-כך שב מבטו של הרב אל הנוכחים בחדר כמו חזר ממסע ארוך.

"הסכמתי לעבור לכאן בתנאי שאתן רק שני שיעורים ביום. אולם, אל תחשוש לבוא ולשאול שאלות. זה לא מפריע לי. רב לומד הכי הרבה מתלמידיו, ככתוב, 'מכל מלמדיי השכלתי ומתלמידיי יותר מכולם'. יש לך עבודה?" סיים הרב את דבריו בשאלה.

השאלה הקפיצה את דוד.
 "יש לי מעט חסכונות", השיב.
 "אם כך, תוכל ללמוד כל היום?"
 "אני מקווה".
 "בעזרת השם", הוסיף הרב.

הוא רמז לדוד לשבת. תלמיד הישיבה החדש שם לב לכך שבינתיים עזב שמשון את החדר. אשתו של גל הביאה קנקן מיץ ושתי כוסות, והניחה אותם בסמוך לצלחת העוגיות שהייתה על השולחן. דוד נזכר בריטה רעייתו, שנותרה באזבסטון מוקפת בעדת מתנחלות. היא ידעה להתגבר על מצבים קשים בעבר, ותדע להתמודד אתם גם עתה, הרהר בינו לבין עצמו.

גל הזמין אותו להתכבד. דוד מזג מעט מיץ לאחת הכוסות, בירך "שהכול נהיה בדברו, — בדיוק כפי שלימדו אותו בקורס המיוחד, ורק אחר-כך שתה. הוא שם לב לכך שידו רועדת. לאורך כל שנות שירותו בארגון לא קרה לו מעולם דבר מעין זה.

"לפני שנים הייתי באמריקה", גילה יהושע גל, "סיפרו לי שגם אתה גרת שם. לשוב לישראל, לשוב לתורה — אלה מעשים גדולים מאוד. צעדים לא פשוטים. פעם התבקשתי לצאת לאמריקה, כדי לדבר בפני יורדים. עליך להיות חזק מאוד כדי להשפיע על ישראלים שנטשו את הארץ. הזוהמה באמריקה עמוקה מאוד. הסוכנות היהודית מנסה לפתות את היהודים בכתים ובג'ויבים, אבל החיים החומרניים הרבה יותר טובים שם, והרוב הגדול מבין היהודים שם איבד בכלל את הזיקה לחיי הרוח. אז איך אפשר להשפיע עליהם? הזהרתי אותם שילדיהם עלולים להתחתן עם גויים, אבל לרובם הדבר כלל לא אכפת. הם חושבים רק על הרגע. בהביטם לכיוון ישראל הם רואים

רק חשכה. אבל, החושך הזה נובע מהאור. בארץ, אור הקדושה מסנוור, ולכן הוא חייב להיות מעומעם על-ידי החושך. כך זה צריך להיות עד שנבנה לנו את כלי הקיבול שיוכלו להכיל את האור הגדול. הכלים הללו הם ארץ ישראל והמקדש. היום, אלה שבלי תורה אינם רואים את האור הגדול. הם רואים את הערפל השורר בישראל, את בעיות הכלכלה, את הבעיות עם הערבים ועם השיטה הפוליטית. זו חובתנו ללמד אותם, אבל בראש ובראשונה עלינו ללמוד בעצמנו לראות את האור הגדול. אנחנו חייבים ללמוד לראות בשיבתנו לחברון ולנחלה את ניצוצות הגאולה. אנו חייבים ללמוד להעריך את הנס שנעשה לנו, שלאחר אלפיים שנים של רדיפות, יש לנו ממשלה יהודית וצבא יהודי, המגן עלינו מפני אויבינו הקמים עלינו להורגנו”.

גל השפיל את עיניו החכמות אל עבר עוגיה שהחזיק בידו ואשר נראתה חסרת-ערך לחלוטין. הוא הציע גם לדוד לקחת אחת, אולם בלהט אותו הרגע לא היה סוכן השב”כ בטוח שהוא אכן זוכר את מילות הברכה. הוא חש שטיפות זיעה קרה מבצבצות על מצחו.

“האם הבנת את דבריי?” שאל גל.

“כן”, השיב דוד.

“טוב”, אמר הרב בחיוך. “לי זה לקח שתיים-עשרה שנות לימוד כדי להבין, ואתה תופש בן-רגע! יש לך עתיד מזהיר בתורה”.

דוד חש עצמו מטופש, ילד קטן. חוסר נוחות השתלט עליו כאילו עיני הלייזר של גל חדרו לתוכו ובחנו את כל המתרחש בלבו.

“מה גרם לכם לשוב לישראל?” התעניין הרב.

דוד השיב: “למען ילדינו”.

“ומה גרם לך לחזור לתורה”, שאל הרב.

“באמת שאינני יודע”, השיב דוד.

“תשובה טובה”, אמר גל. “לפעמים זה קורה לנשמות גדולות במיוחד. כמיהה פתאומית לה’. האדם אפילו אינו יודע מדוע. געגועים עזים לקדוש ברוך הוא נובעים מעצם מהותה של האומה, מהרגש הפנימי המפעם בעמנו לשוב לכור מחצבתו, לחיי טוהר וקדושה”.

דוד חשב על החיילים בבסיס שלמרגלות ההר, אשר האזינו לכל מלה בשיחה, כל הזמן. זאת, באמצעות מכשיר הציתות הזעיר שהיה מוטמן בתוך תליון המזוזה שהיה תלוי על שרשרת שדוד ענד לצווארו. באשר לדוד עצמו, הוא לא התרשם מההרצאה. לכל פסיכיאטר, גורו ומטיף הייתה גרסה משלו לנאום ששמע זה עתה מפי הרב. לדעתו של דוד לקו הרבנים בתפישות מיושנות. שוטרים, שופטים וסוכני חרש היו מרפאיה האמיתיים של החברה, אלה המגינים על היסודות העיקריים שעליהם מושתתים חיי האומה — דמוקרטיה, חוק וסדר.

“ייתכן שאשתך זקוקה לעזרתך”, אמר גל. “אני מתנצל על שעכבתי אותך”.

“לא, לא, באמת נהניתי. אני מקווה שנוכל לשוחח לעתים קרובות. זו הסיבה שהגעתי לכאן — ללמוד”, הדגיש דוד.
“טוב מאוד”, אמר הרב.

הוא קם מכיסאו וניצב מוקף על-ידי ארבע חומות של ספרים. לאחר שמלמל ברכה קצרה ליווה את התלמיד החדש אל הפתח.
“איפה שירתת בצבא?” שאל לפתע, בעודו תופס את דוד חשוף ללא הגנה.

השב “כניק התכווץ לשנייה. “הנדסה קרבית”, מיהר להשיב,

”חומרי נפץ”.

גל לא הגיב. הוא נענע בראשו. אשתו יצאה והושיטה לדוד מגש עוגיות לילדים. בדרכו החוצה זכר הסוכן המותש לגעת במזוזה שעל המשקוף ואחר-כך לנשק את אצבעותיו. בחוץ הרוח עדיין ייילה. “שורה ארבע, החייל צועד לעבר המלך”, אמר דוד לעצמו. משחק השחמט החל.

האזבסטון נראה במצב הרבה יותר טוב בשעה שדוד חזר הביתה.
 קופסאות קרטון ריקות נערמו בחצר. ריטה ישבה באחד מחדרי
 השינה ועסקה בסידור הבגדים בארון. מטפחת לבנה כיסתה את
 ראשה. היא הרימה את עיניה אל בעלה וסומק קל עלה על לחייה.
 "אני נראית מכוערת?" שאלה.

גל של אהבה הציף לפתע את לבו של בעלה. ריטה משתדלת,
 הרהר בינו לבין עצמו. גם בפעם הזאת התייצבה לצדו. דוד התיישב
 בסמוך אליה ולקח את ידה בידו.
 "אני מצטערת על ההתפרצות שלי בדרך לכאן", התנצלה. "כנראה
 שהייתי מבוהלת", הסבירה.

"הייתי צריך לעדכן אותך מוקדם יותר", אמר דוד.
 "עשית מה שהיה עליך לעשות", השיבה כשהיא מיטיבה על
 ראשה את המטפחת שהחליקה קצת. "אני בוודאי נראית כמו סבתא
 שלי".

"את נראית נחמד", השיב דוד.

“מוצא-חן בעיניך?”

למרכה הפלא, המראה של ריטה במטפחת לבנה אכן מצא-חן בעיניו. היא נראתה זכה וטהורה. “זה הולם אותך מאוד”, החמיא לה.

“אתה בטוח שאינך מעמיד פנים?”

“אני עכשיו לא בתפקיד”, התלוצץ.

בפרץ של שובבות משכה ריטה את דוד, העמידה אותו מול המראה שנשענה על הקיר ואחר כך ניצבה לצדו. מן המראה השתקפו דמויותיהם — היא במטפחת שעל ראשה, הוא בכיפתו וזקנו. שניהם פרצו בצחוק.

“איפה הילדים?” שאל דוד.

“אצל השכנים. אסתר אמרה שפירוק החבילות יתקדם מהר יותר אם הם לא יסתובבו לנו בין הרגליים”, הסבירה ריטה.

“יש פה אוכל לצבא שלם”, העיר דוד.

“מדדעים, לא? ומאיפה העוגיות האלה?” שאלה ריטה.

“ממשפחת גל”.

“פגשת את אשתו? איך היא? כולם אומרים שהיא מיוחדת”.

“העוגיות שלה לא רעות”.

ריטה טעמה עוגיה, כמו ניסתה באמצעותה לעמוד מקרוב על טיבה של אשת הרב.

“דיברת עם הרב?” התעניינה.

דוד הנהן בראשו ולקח עוגיה נוספת.

“מה הוא אמר?” חקרה ריטה.

“הוא אמר שיש לי נשמה גדולה מאוד”.

“מה עוד?”

“הוא השמיע הרצאה רגילה על בית המקדש. מה שמזכיר לי

שכאשר תמצאי את התמונה שנתנו לי נצטרך לתלות אותה במקום בולט".

"על מה דיברתם עוד?"

"הוא שאל אותי איפה שירתתי בצבא".

"מה ענית לו?"

"שעסקתי בחומרי נפץ".

"אתה לא מבזבז זמן, מה?"

"אני מתפלא למה הוא הציג לי את השאלה הזאת", הרהר דוד בקול, מנסה לשתף את אשתו במבוכתו.

"זאת בסך-הכול שאלה פשוטה", אמרה ריטה.

"הוא בכלל לא אדם פשוט", אמר דוד.

"אולי הוא מנסה להתנהג בפשטות כדי שאנשים ירגישו נוח בחברתו", הציעה.

"אולי", הסכים דוד. "איך שלא יהיה, אני הולך להביא את הילדים".

"אני חושבת שהם ייהנו כאן", אמרה ריטה. "יש פה הרבה ילדים בני גילם".

"ומה אתך?" שאל דוד.

"אז ככה: הבית די קטן, הרוח בחוץ משגעת אותי, אבל למענך אשתדל".

"אשת חיל שלי", אמר דוד, "רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה".

והנה, הדבר הראשון שדוד תלה על קיר ביתם החדש היה כתב-יד ממוסגר של הפיוט "אשת חיל". שוורץ אמר שהדבר מקובל בכל בית דתי. דוד קבע את הפיוט מעל המדף שעליו הונחו פמוטות

השבת. לצדו תלה על הקיר את התמונה של בית המקדש השלישי ש"הושתל" על הר הבית. לאחר שבדק את רשימת המטלות שעוד נותרו לו לבצע, קבע את המזוזות על המשקופים והחל לסדר את הספרים על המדפים. נקישה על הדלת קטעה את עבודתו. היה זה שמשון שבא להזמין את דוד להצטרף אליו לתפילת מנחה.

הענן שרבץ על ההר נעלם כלא-היה. שמש אדומה ענקית של אחר הצהריים הייתה תלויה מעל הים התיכון, וקו החוף נמתח באופק. מרחוק ניתן היה להבחין בקו הרקיע של תל-אביב. במבט צפונה, סיפר שמשון, אפשר לראות, בימים של ראות טובה, אפילו את פסגת החרמון. מזרחה, מעבר לעמק, על גבעה נישאה, שוכנת אלון מורה, המקום שבו ניתנה לאברהם ההבטחה על הארץ. על הר גריזים השכן חיים השומרונים על פי דתם-שלהם, הכוללת הקרבת קורבן פסח. למטה בין ההרים שוכנת שכם.

בית הכנסת היה ממוקם בשני קרוואנים שחוברו יחדיו כמו שתי קוביות לגו. שמשון הציג את דוד בפני מתיישבי נחלה האחרים, כמו היה בן משפחתו.

"אולי אתה מכיר עשירים באמריקה היכולים לתרום כסף לבניית בית הכנסת?" שאל הגבאי את דוד.

"אחשוב על כך", הבטיח דוד.

"זאת מצווה גדולה לבנות בית כנסת בארץ ישראל", הסביר שמשון בהתלהבות.

דוד סקר בעיניו את שכניו החדשים, כמו ביקש לצלם אותם בעיניו ולתייק את דמויותיהם במוחו. רובם היו צעירים, בשנות העשרים לחייהם, שיערם פרוע ופאותיהם משתלשלות מתחת לכיפות גדולות. אחד מהם לבש גלימת פונצ'ו בסגנון קלינט איסטווד. אחר

הסתובב עם גיטרה ביד. היו שם גם מספר מתנחלים מבוגרים קצת יותר, בעלי זקן אפרפר, לבושים בסוודרים. כולם המתינו לבואו של הרב. גל התיישב על כיסא ליד ארון הקודש, והתפילה החלה באמירת "אשרי יושבי ביתך". דוד השתדל להשתלב. הוא התנועע כשביטא את מלות התפילה בקול רם. בד-בבד זיהה חלק מהפנים סביבו לפי התמונות שהיו באלבום שקיבל מידי מפעיליו. יעקב פרל היה אחד הר"מים בישיבת "עוד יוסף חי" בשכם. משה גולדמן נמנה עם פעילי "כך". שלמה שפירא, מהבודדים ללא זקן, היה מזכיר התנחלות איתמר, שנאסר אין-ספור פעמים בגלל ניסיונותיו החוזרים ונשנים להתפלל על הר הבית. לשמשון, האיש שהפגין ידירות נלהבת, היה תיק במשטרה ובו חמישה גיליונות שבהם רשימת האשמות, כולל מעצרים, בעקבות השתתפות בהפגנות שנערכו ללא רשיון, גרימת נזק לרכוש — שעיקרו ניפוץ שמשותיהן של מכוניות השייכות לערבים — ותקיפות אלימות. לזכותו ייאמר שהוא לא הורשע אף לא באחד מן המקרים.

והיה שם, כמובן, יהושע גל. נחלה הייתה מקום מגוריו החמישי מאז תמה מלחמת ששת הימים, וההתנחלויות החלו עולות על הקרקע. בכל פעם, כשהישוב שבו התגורר הגיע לשלב שנסלל בו כביש אספלט, ובתי קומתיים החלו לצוץ בשטח, הייתה משפחת גל אורזת את מטלטליה ועוקרת להתנחלות אחרת שזה אך קמה.

"אני יוסף", הציג את עצמו אחד האמריקאים בפני דוד, מיד עם

סיום התפילה, "אבל רוב האנשים נוהגים לקרוא לי ג'ואי".

היה לו מוזר, לדוד, לשמוע שוב את צלילי השפה האנגלית, ושבעתיים במקום הזה, גבוה בין העננים. אולם, לאחר ככלות הכול, הרי היו אלה האמריקאים שהגיעו לירח, אז מדוע לא לנחלה? אמר

דוד לעצמו.

יוסף היה כבן עשרים וחמש. חודשים אחדים קודם לכן נשא לאישה צעירה ממוצא תימני. גם הוא היה חוזר בתשובה, מחסידי הרב קרליבך, ומומחה בעל סגנון אישי לקונפליקט הישראלי-ערבי. "במשך שנה דיברתי רק עברית, מתוך עיקרון", סיפר כשלווה את דוד אל מחוץ לבית הכנסת. "תאי המוח ממש התפוצצו לי. עכשיו אני מדבר עם אשתי אנגלית. חודשים ספורים אחרי החתונה היא שמה לב שאני בקושי מבין מלה ממה שדיברה אלי".

"זה עלול לקרות בין בעל לאשתו אפילו כשהם מדברים באותה שפה", השיב דוד באנגלית שהייתה שגורה היטב בפיו.

"אני מבין שהתגוררת בניו-יורק", אמר ג'ואי. "איזה ביב שופכין. בית קברות ליהודים. רק הם עוד חושבים שטוב להם שם. כל החברים שלי התחתנו עם לא-יהודיות. אתה יודע מה פירוש אמריקה בעברית? עמא-ריקא!"

דוד הנהן בראשו. חשודים שאוהבים לדבר, תמיד הקלו עליו את עבודתו.

"אל תבין אותי לא נכון", המשיך בעל התשובה התוסס, "אני לא עיוור לגבי הבעיות שקיימות בישראל. אבל יש הבדל גדול. פה, בישראל, העם היהודי חולה, אבל אנחנו בדרך להירפא. באמריקה היהודים גוססים".

שמי הליל היו בהירים. אורות ריצדו לאורך מישור החוף, מתל-אביב עד חיפה.

"תסתכל", אמר יוסף. "בכל פעם שאני רואה את המראה המתגלה מההר הזה אני מרגיש צמרמורת. משה רבנו לא זכה להגיע לכאן, ואנחנו זוכים לעמוד פה, במקום הזה. והם עוד מדברים על החזרת

יהודה ושומרון. מפה יכול כל ערבי שבידיו מטול קטיושות משוכלל לפגוע בכל נקודה בתל-אביב. בשבילנו זאת פשוט התאבדות לוותר על הנקודה הזו".

"לרוע המזל הרבה יהודים חושבים בדיוק ההפך", אמר דוד.
 "ושים לב מי מסכים אתם. הערבים והגויים. זה חייב לומר לך
 משהו!"

רעיון מעניין, חשב דוד בלבו. הוא השתדל להפריד בין השקפותיו הפוליטיות לבין עבודתו. הוא לא היה שמאלני קיצוני כאחדים מחבריו בשירות, אך מצד שני גם לא היה ימני. באותו רגע, כשניצב על גב ההר והשקיף אל מרכזי האוכלוסייה של ישראל, קשה היה לדוד לראות את ההיגיון שבמסירת התנחלויות כדוגמת נחלה לערבים. הנקודה שבה ניצב נראתה לו חיונית ביותר מבחינה צבאית אסטרטגית.

הם המשיכו להקיף את הגבעה. המבנה הקטן, שעליו התנוסס שלט פרסום לקוקה-קולה, הייתה המכולת של היישוב. מבנה אחר שבלט בפשטותו שימש כשיבה. בהמשך ניצב גן הילדים, בסמוך לו היו מגרש משחקים, מגרש כדורסל והמקווה. מספר אנטנות של הצבא התנוססו מעל לראשם. זה כל מה שהיה בנחלה. בית ספר לא היה במקום, ולכן נאלצו הילדים לנסוע מדי יום לבית הספר באלון מורה.

עם סיום הסיור הקצר ביישוב הם שבו לקרוואן בית הכנסת, לתפילת ערבית. ה' הוא שברא את החושך בלילה, וכמו על כל דבר אחר שיצר, יש להודות לו על כך. כשדוד הגיע הביתה הילדים היו כבר במיטותיהם. הם שבו מביתה של אסתר עיפים מאוד. ריטה לא ידעה כיצד לרחוץ אותם בהיעדר אמבטיה, ולכן השכיבה אותם מיד

לישון.

דוד התיישב ליד שולחן האוכל והחל אוכל בלהיטות שוק של עוף ואחת הפשטידות. ריטה המשיכה לפרוק ארגזים ולארגן כלים וכוסות בארון שהיה תלוי מעל הכיור במטבח. הרב יהושע היה אמור להעביר שיעור לנשים באותו ערב וריטה רצתה להשתתף בו.

"הרב יהושע?" שאל דוד בפליאה.

"כך כולם קוראים לו", השיבה ריטה.

"חשבתי שאני הוא זה שבא לכאן כדי ללמוד", צחק דוד.

"אתה רוצה שאזכה באמון של הנשים, לא כן?" שאלה.

"בוודאי!" השיב דוד, "אני שמח על כך".

הוא ביקש חתיכה נוספת מהעוף, אבל היה עליו לקום ממקומו ולקחת בעצמו כי אסתר נכנסה וריטה מיהרה להצטרף אליה אל השיעור כשהיא מנופפת בידה לשלום לעבר דוד וחיוך רחב נסוך על פניה. דוד חש הקלה. ככל שתהיה עסוקה יותר, כך יהיה לה פחות זמן לשקוע במצב רוח מדוכדך, הרהר. הוא כמעט סיים לאכול כאשר שמע נקישה על הדלת. ג'ואי פרץ פנימה כשבידיו ארבעה בקבוקי בירה "מכבי".

"יום שני בערב הוא ערב של רווקים". צחק, "האם גם אשתך

השאירה אותך לבד?"

דוד הנהן בראשו. ג'ואי התיישב ליד השולחן. בעזרת קצה של מזלג חלץ את הפקק מבקבוק הבירה, בדיוק כמו ישראלי מלידה. אחר-כך שלף מכיס מעיל הרוח שלבש שקית של גרעינים ופיזור אותם על השולחן. "לחיים!" הכריז, בירך ולגם מהבקבוק. הוא העביר בקבוק אחד לדוד.

"סליחה", אמר דוד ויצא מהמטבח. הוא נזכר כי את תליון

ה"מזוזה", ובו מכשיר הציתות הזעיר, הסיר מצווארו עם שובו הביתה.

הוא ניגש לחדר השיירותים, השתהה דקה והוריד את המים באסלה כדי ליצור את הרושם שזו הייתה סיבת הליכתו. אחרי כן נכנס לחדר השינה הסמוך וענד בזריזות את התליון על צווארו. כשחזר לשולחן האוכל היה ג'ואי עסוק בפתיחת בקבוק בירה נוסף.

"אולי נוכל ללמוד ביחד". הציע ג'ואי, "אני יכול ללמוד קצת גמרא בעברית, אך כעבור זמן קצר המוח שלי מפסיק לעבוד ואני חייב לעבור לאנגלית".

"בסדר גמור", אמר דוד, "אבל אני למדתי בעבר מעט מאוד גמרא".

"אתה תגיע לרמה שלי די מהר. אני לא התלמיד-חכם הכי מבריק בעולם. אני רוצה ללמוד במשך זמן-מה כדי שאוכל ללמוד עם הילדים שלי. אחר-כך אני רוצה לצאת ולבנות את הארץ".

"מה תעשה, למשל?"

"כל מה שצריך לעשות".

"איך תדע מה צריך לעשות?"

"יש אנשים גדולים שיודעים מה צריך לעשות. כמו הרב יהושע,

למשל. הוא רק מביט עליך ויודע מה קורה בפנימיות שלך".

דוד לקח לגימה מהבירה וחיכה שג'ואי ידבר. בכל חקירה, כך למד, סוד ההצלחה הוא לזכות באמונו של הנחקר. להקשיב לו כשחיוך נסוך על הפנים — זוהי עדיין השיטה הטובה ביותר.

"התורה נמשלה לים", פתח ואמר הצעיר האמריקני הנמרץ.

"חבר'ה כמוני וכמוך רק מרטיבים את הרגליים. אחרים כבר שוחים. למתקדמים יש שנורקלים ומסיכות כדי לצוף ולראות את מה שיש

בתחתית. אחר-כך באים הצוללנים עם בלוני החמצן. אלה הם תלמידי החכמים החודרים מתחת לפני הים. בסוף ישנם צוללי המעמקים היורדים למצולות ומגיעים עד לקרקעית, כמו הרב יהושע. הם חופרים ומגלים את האוצרות הנסתרים של הקבלה."

"הוא לומד קבלה?" שאל דוד בעניין.

"הוא חי קבלה", סיפר ג'ואי, "כמו הרב קוק והמהר"ל זכר צדיקים לברכה. האנשים האלה שייכים לליגה אחרת." "צוללות?" הציע דוד, מנסה להרחיב את מעגל הדימויים. "יותר מזה. הם התמזגו עם התורה, נבלעו בתוכה, כמו דגים בים."

דוד גיחך. נראה היה שיש לחברו החדש דמיון של שחיין, השוחה באוקיאנוס מסוג אחר. שמו של אותו אוקיאנוס — סמים. רובם של השוחים בים הזה סופם שהם טובעים. אולם, האמריקאי הצעיר הזה נאחז בקרש ההצלה של הדת — וניצל. דוד הכיר מקרים כאלה בקרב הישראלים בניו-יורק.

שוב נשמעה נקישה על הדלת. הפעם קשה היה לטעות באשר לזהותו של בעל האגרוף המבקש להיכנס. היה זה, כמובן, שמשון שכרגיל צירף אליו מישהו נוסף, מתנחל בעל זקן עבות שהחזיק גיטרה בידו.

"איפה העוגה?" שאל שמשון בקולו הרועם.

הוא התיישב ליד השולחן בחיוך רחב, ממתין שיכבדוהו. ג'ואי הציג בפני דוד את צבי. "גם הוא אמריקאי. אבל אל תגלה לו שסיפרתי לך. הוא מנסה לשחק אותה ישראלי."

צבי לא חייך. הוא גם לא טרח ללחוץ את ידו של דוד. "מה הוא אומר?" שאל ללא שמץ של מבטא אמריקאי, כמו היה ישראלי מבטן

ומלידה.

שמשון הלם בכף ידו על השולחן. "מה קורה פה? באתי כדי לזכות יהודי במצווה ומתעלמים ממני!"

לקח לרוד רגע כדי לרדת לסוף דעתו של שמשון. המצווה הייתה הכנסת אורחים. הוא קם במהירות מכיסאו, חיפש ומצא את העוגות. שמשון ביקש לטעום מהעוגיות שאפתה אשת הרב. כשהתברר לו שכל העוגיות חוסלו זה מכבר ולא נותר מהן אף לא פירור, בקעה אנחה כבדה מחזהו של האיש בעל הגוף, הוא קם על רגליו ואמר, "בוא, צבי, נלך". ג'ואי משך אותו בחזרה לכיסאו.

באותו רגע החל צבי לפרוט על הגיטרה. עם הישמע הצלילים הראשונים השתנתה האווירה. אצבעותיו פרטו על המיתרים שכמו נזרקה בהם נשמה, וצלילים מתוקים להפליא מילאו את חלל החדר. גופו נע בדבקות קדימה ואחורה כמו בתפילה. הוא עצם את עיניו והחל שורק. הייתה זו שריקה שהצמיחה כנפיים והחזירה את השומעים אלפי שנים לאחור. שמשון החל לזמזם בקולו העמוק. צלילי הגיטרה התעצמו, ועד מהרה עלה והתנגן לו אחד מניגוניו של קרליבך.

השירה תמה רק כעבור שתיים. בתוך כך באו ונדחסו לתוך החדר הצר כשלושים ממתיישי המקום. כל אחד מצא לעצמו כיבוד קל ופינה להתיישב בה. צבי המשיך לנגן ניגון אחרי ניגון כשהוא מוליך את הנאספים בין שיריו של קרליבך. שמשון הכריז על האירוע כחנוכת הבית של משפחת דור.

כאשר ריטה שבה הביתה היא בקושי מצאה לעצמה פינה במטבח. שמשון ניגש אל דוד ואל ג'ואי, הקים אותם על רגליהם ויחד יצרו מעגל. עד מהרה הצטרפו כולם אל הרוקדים. בזרועות שלובות

וברגליים קלות רקדו בהתלהבות סביב השולחן, כשהם מלווים את עצמם בשירה, "ושבו בנים, ושבו בנים, ושבו בנים לגבולם".
במורד ההר, בבסיס הצבאי, ישב סוכן שב"כ ותופף קלות ברגלו בקצב כשהוא מזמר לעצמו, "ושבו בנים לגבולם".

דוד וריטה ישבו על הספה, ונחו עם סיומו של היום המתיש. הם היו שרויים עוד תחת הרושם העז של השירה והשמחה שמילאו את ביתם. המנגינות עדיין הדהדו באוזניהם.

"בעבר נהג צבי לנגן רוק", סיפר דוד. "באמריקה הייתה לו להקה משלו. לג'ואי יש שתיים מהקלטות שלו".

"אתה יודע, זה מוזר", אמרה ריטה בשקט. "נדמה לי שמאז החתונה שלנו לא היה בביתנו מספר כה רב של אנשים".

דוד לא השיב. הוא הבין למה התכוונה. אכן, יש לאנשי ההר האלה מימד של עומק. כמו אצל שמשון, כך החביבות שלהם, שמחת החיים שלהם, האידיאליזם שלהם ועוז רוחם — גדולים מן החיים.

"איך היה השיעור?" שאל דוד.

"יוצא מן הכלל", השיבה. "לפני שהלכתי, החלטתי שזה בוודאי לא ימצא חן בעיני. אבל הוא באמת היה יוצא דופן. הוא אפילו לא הסתכל עלי פעם אחת, אך הערב כולו, צורת הדיבור שלו — הייתה

לי הרגשה שחוץ ממני אין אף אחת אחרת בחדר".
 דוד התעניין לדעת מה הוא אמר.

"השיעור היה מבוסס על הספר 'מסילת ישרים'", פתחה ריטה ואמרה. "הרב הסביר שמשימת חייו של האדם היא להתקרב לה'. דרכו של היהודי להשיג מטרה זו היא באמצעות המצוות. כל שאר הדברים הם ניסיונות הבאים לבחון אותנו אם אנו הולכים בדרך ה', או בעקבות היצרים שלנו. לרוב האנשים המבחן הגדול ביותר הוא האגו שלהם. זהו הקרב האמיתי. הרב אמר שצריך להשתיק את הקול של האני... אני... אני... ולהקשיב לקול התורה. באותו רגע הרגשתי שהוא מדבר אלי. נדמה היה לי שיש לו מין רדאר. לדעתי, יש בזה משהו. חשוב איך יהודים נאחזו בתורה במשך אלפי שנים. דוד, אתה מקשיב לי?"

תשובתו של בעלה הייתה קול נחזה קלה. הוא ישב כשראשו שמוט הצידה, פיו פתוח, עייף עד מוות. ריטה חייכה וכיסתה אותו בשמיכה. לאחר שנעלה את דלת הכניסה סקרה בעיניה את ביתה הקטן, ולמרבה הפלא חשה שביעות רצון.

"אנא, אלוקים", לחשה בחשכה, "אם עד כה לא חייתי נכון, אנא סלח לי. אנא, הראה לי את הדרך להיות אדם טוב יותר".
 אחר-כך הלכה על קצות אצבעותיה לעבר חדר הילדים והתכוננה בילדיה שישנו בשלווה.

ברגע הראשון דוד חשב שהוא הוזה. כאשר פקח את עיניו ראה כי עדיין שררה חשכה. שוב שמע נקישה על הדלת. הוא הציץ בשעונו. המחוגים הצביעו על השעה חמש וחצי.

ברגליים יחפות מיהר לעבר הדלת.

"מי זה?" שאל.

"זה אני, ג'ואי", באה התשובה באנגלית. דוד פתח את הדלת.

"בוא", קרא הצעיר בקוצר-רוח.

"לאן?"

"אתה תראה".

"אני עדיין ישן. עכשיו עוד לילה!" מחה דוד.

"סמוך עלי", לחש האמריקאי.

דוד ביקש ממנו להמתין. מי יודע? חשב דוד בלבד, אולי הצעיר הזה רוצה להראות לו מקום מסתור של חומרי נפץ. הוא התלבש במהירות ובשקט. אוויר הלילה היה צונן, אך הרוח הסוערת שככה מעט. אלפי כוכבים נצצו ברקיע מעל. קולו של המואזין נשמע

כיללה מסתורית שעלתה מהעמק אשר למרגלותיהם.
 ג'ואי הוביל את דוד אל מבנה קטן שניצב בפאתי היישוב. "רבי
 נחמן היה אומר שזהו הדבר הטוב ביותר לנשמה".
 "איזה דבר?" שאל דוד.

"מקווה", הייתה תשובתו של ג'ואי.
 ג'ואי פתח את הדלת במפתח שהיה בכיסו. דוד לא ביקר במקווה
 מעולם קודם לכן. למעשה, תמיד חשב שמקווה נועד לנשים. המקום
 דמה לתא של מלתחה עם ג'קוזי משוקע.
 "תנורי הגז מקולקלים כבר כמעט שבועיים, אבל המים בכל זאת
 לא כל-כך קרים".

"שכח מזה", אמר דוד, "אני לא נכנס".
 "אל תחשוש", הרגיעו ג'ואי, "רבי נחמן היה נוהג לטבול באגמים
 קפואים".

בעל התשובה הנלהב החל מתפשט. דוד רצה לברוח, אולם באותו
 רגע הבחין בדמות כהה הנכנסת למבנה. כמו צל חמק יהושע גל
 לתוך חדר ההלבשה הפרטי.

"הוא מגיע לכאן כל בוקר", לחש ג'ואי.
 לאחר שפשט את בגדיו החל ג'ואי לרדת במדרגות לתוך בריכת
 המים. פעם, פעמיים, שלוש פעמים הוא טבל-צלל אל מתחת לפני
 המים. ארבע פעמים, חמש פעמים, שש. דוד הגיע בספירה עד תשע.
 בחוסר רצון בולט החל אף הוא להסיר את בגדיו מעליו. הוא כבר
 גילם בעבר דמויות של סוחר סמים ושל מכורים לסמים, ופעם אחת
 אפילו התחזה למטורף — אולם לטבול במקווה היה הדבר הבלתי
 שפוי ביותר שביצע מעודו. לאחר שג'ואי עלה מהמקווה נפתחה דלת
 התא הפרטי וגל מיהר לרדת במדרגות. גם הפעם מנה דוד תשע

טבילות. לבוש עדיין בתחתוני הבוקסר שלו עמד דוד ורעד בכל גופו. הרעד לא נבע מהקור. בפעם הראשונה בקריירה שלו חש הסוכן הצעיר פחד. לא המים הם שהפחידו אותו, אלא מהות המקווה עצמו.

מה יהיה אם יתברר שלבריכת המים הזאת, שנודעת לה משמעות דתית, אכן יש השפעה? מי הוא יהיה כאשר יעלה מהמקווה לאחר תשע טבילות?

גל סיים ונעלם בחזרה לתוך המלתחה.

"קדימה", עודד אותו ג'ואי.

רגלו של דוד עצרה על המדרגה הראשונה כמו מתוך מחאה. המים היו קפואים. הוא נשם עמוקות וצלל פנימה. אחר-כך עלה על-פני המים ושוב ירד פנימה. כל גופו רעד. לאחר שבע טבילות יצא כשהוא חסר נשימה, עיניו קרועות לרווחה ופיו פעור. אז מה אם טבל רק שבע פעמים? האם זה מפחית מערכו כגבר? קפוא הוא ברח מן המקווה.

"יופי של דרך להתעורר, נכון?" העיר ג'ואי בעליצות והושיט

לדוד מגבת.

"אמרת שהמים אינם קרים".

"זה כלום. עליך לנסות את המקווה של האר"י בצפת".

כשיצאו החוצה החלו פאתי מזרח להאיר.

"שקט", לחש ג'ואי כשהוא רומז בידו לדוד לעצור, "פשוט,

תתבונן".

"כשאתה בנחלה עשה מה שהמתנחלים עושים", הרהר דוד.

מאז תקופת שירותו הצבאי לא הייתה לו הזדמנות ליהנות ממראה

השמש העולה מעל ההרים. אין דבר שישווה לתחושת הנצח האופפת

את הזריחה בישראל, ציין דוד לעצמו. רוח הבוקר הקלילה נשאה בכנפיה אוושה של דבר-מה שאינו בן חלוף, הוד קדומים של ימים עברו המרחף על ההרים האלה גם עכשיו.

"בעיניי זה המראה היפה ביותר בעולם", אמר ג'ואי.

אין ספק, היה זה מראה נפלא. אולם, דוד חשש כי לאחר שעמד חשוף על פסגת הר הוא יגיע למטה עם דלקת ריאות. שיערו היה עדיין לח. מאז ילדותו נטה דוד להצטנן בקלות.

"אפגוש אותך בבית הכנסת", אמר לג'ואי ורץ לביתו כדי לקחת

את התפילין.

"מה אתה מחפש?" שאלה אשתו המנומנמת.

"את השקית עם התפילין שלי".

"היא נמצאת במזוודה על הרצפה".

דוד מצא את השקית הכחולה ומיהר לעבר בית הכנסת כדי

להספיק למניין של שש וחצי.

הקרוואן כבר היה מלא במתפללים. הם הפשילו את שרווליהם חולצותיהם וכרכו את רצועות התפילין על זרועותיהם. דוד הוציא את הטלית מהשקית והתעטף בה מעל לראשו, כפי שלמד. אולם, כאשר בא להתעטר בתפילין החליק ה"בית" מעל זרועו שוב ושוב.

הוא ניסה פעם נוספת להתחיל לכרוך את הרצועה, אך לא הצליח למקם את ה"בית" בכיוון הנכון כדי שהרצועה תוכל לגלוש מטה אל המשך זרועו. התפילה החלה. שמשון ניגש אליו והיטיב את הרצועה. לאחר מכן הצליח דוד לסיים בעצמו את קשירת התפילין.

דוד השתלב בתפילה, אך כאיש שב"כ גם פקח עין על המתנחלים, כפי שהוטל עליו. מדי פעם נדמה היה לו שמישהו נלכד בדליקה והוא זועק בקולי קולות פסוקים מהתפילה. תפילת "שמע

ישראל" נשמעה כשאגה אדירה ומאוחדת שיצאה מפי כל הציבור. לאחר מכן, בתפילת "שמונה עשרה", נע דוד קדימה ואחורה כשאר המתפללים, והשתחוה בתחילתה ובסופה. הכול עבר בשלום עד שהגבאי קרא לו לעלות לתורה.

"דוד בן?... שאל הגבאי כשהוא מצפה מדוד להשלים את שם אביו.

"בן יהודה", השיב דוד.

אולם, הוא לא ידע לומר את ברכות העלייה לתורה. שוורץ, הרב הקונסרבטיבי, שכח ללמדו אותן. דוד עמד לפני ספר התורה, מצפה שמשו יקרה ויחלץ אותו מהמצב המביך.

"ברכו..." קרא גל. הגבאי הצביע על הברכה בסידור. דוד הנבוך קרא את הברכה בקול רם. קהל המתפללים ענה אמן.

לאחר הקריאה בתורה, ועם סיום התפילה, פצחו המתפללים בשירה לכבודה של משפחת דוד שזה מקרוב באה. "ושבו בנים, ושבנו בנים, ושבנו בנים לגבולם".

לאחר שהסתיימו התפילה והשירה היה דוד סחוט לגמרי. עתה הקיפו אותו המתיישבים וכל אחד מהם לחץ את ידו. כולם, חוץ מיהושע גל. הוא ישב בפינתו והמשיך בתפילה.

"אתה עוד תהיה רב גדול באחד הימים", הבטיח לו שמשון כשהוא מלווה את דבריו בטפיחת יישר-כוח על גבו של דוד.

צבי, נגן הרוק, עודד אותו שלא לדאוג בעניין התקלה בכרכת התורה. "בעיני ה' אנחנו כולנו בתחילת הדרך", הסביר.

דוד גלגל את רצועות התפילין בדיוק כפי ששוורץ לימד אותו. אחר-כך קיפל את טליתו, כבקי ורגיל. כשעזב את קרוואן בית הכנסת, יהושע גל עדיין עמד בתפילתו.

דוד הקדיש את היום השני בנחלה לעזרה לריטה בסידור ביתם. הילדים שיחקו בחוץ. רהיטים שלא נמצא להם מקום בקרוואן שלהם אוחסנו בקרוואן ריק שניצב על שביל עפר במורד. בניגוד לדירתם ברמת אביב, שהיו בה ארונות קיר בסגנון אמריקאי, היה ביתם החדש צנוע ביותר. בחדרים לא היו ארונות כלל. כדי לאחסן חפצים היה צורך לרכוש קרוואן נוסף, או להרכיב ארון מהסוג של עשה-זאת-בעצמך שהיה תופס כשליש משטח החדר. גם בפעם הזאת הגיע שמשון והציל את המצב. שמשון סיפר שהוא עומד לנסוע לירושלים בטנדר ששימש את התושבים למטרות שונות, והציע לקנות להם ארון דומה לזה שבביתו. ריטה נתנה את הסכמתה לאחר שביקרה אצל אסתר וראתה את הארון שמשון דיבר עליו. אומנם לא היה זה הארון היפה ביותר בעולם, אולם הוא נראה חזק ויציב. כאשר הציע דוד להצטרף אליו כדי לעזור לו, שמשון סירב. "מצווה יותר גדולה היא לעזור לאשתך", השיב. הוא יצא לדרך כשבכיסו המחאה של משפחת דוד. כעבור שעות אחדות שב

והתייצב בפתח הקרוואן כשהוא גורר אחריו לוחות ומוטות עץ. שמשון עבד במשך שתיים ללא הפסקה. קרש, לוח ובורג, חבטה ברגל ומכה ביד. דוד עמד בצד והתבונן. בכל פעם שניסה לסייע היה המתנחל הענק משמיע קול נהמה ומנפנף אותו הצידה. זיעה ניגרה מפניו של שמשון כשסיים להרכיב את הארון. הוא צעד לאחור, ניצב ובחן את יצירתו. דוד לא יכול היה להתאפק ופרץ בצחוק.

"מה כל-כך מצחיק?" שאל שמשון. הארון נטה קדימה בשיפוע של חמש עשרה מעלות מהמרכז, כמו עמד להתהפך בכל רגע. "הארון דומה למגדל פיזה", העיר דוד. "דומה למה?" שאל שמשון. "יש מגדל מפורסם באיטליה שעומד ליפול בכל רגע", הסביר דוד.

"אז מה אם הארון עקום? גם כך הוא יכול לתפקד", התעקש שמשון כשהוא פותח וסוגר את הדלתות. ריטה לא הייתה משועשעת כלל וכלל. "את הארון הזה אני לא רוצה בבית שלי", הכריזה. הפעם החליט דוד שלא לוותר ועמד על כך שעליו לסייע בהרכבה. לאחר שעה נוספת של עבודה ניצב הארון ישר. "לפעמים", לחש שמשון לדוד, "נשים מסוגלות להוציא אותך מדעתך".

לאחר שתלתה את הבגדים בארון חשה ריטה הקלה מסוימת. מראה החפצים האישיים המסודרים במקומם תרם לתחושה הביתית, והדירה הצנועה על פסגת ההר שוב לא הייתה מקום זר ומאיים. כך היה גם באשר לדאגותיה של ריטה לילדיה. אלו הוכחו עד מהרה

כמשוללות כל יסוד. הם התרוצצו בחוץ כל היום כמו היו עופרים שנולדו וגדלו במרחב. עם רדת הלילה היו נרדמים וישנים שנת ישרים כמלאכים קטנים.

דוד הודיע לג'ואי שהוא לא מעוניין ללכת למקווה בבוקר שלמחרת. לאחר ארוחת הבוקר הצטרף סוכן החרש אל שמשון ואל בעל התשובה האמריקאי לנסיעה בטנדר "פורד" כדי להביא סטנדרים חדשים לישיבה. שיר חסידי קצבי בקע מתחנת הרדיו ערוץ 7, והפך את הטנדר למגבר קול על גלגלים. שמשון שנהג ברכב הצטרף לשירה. בשעה שמונה, כאשר נשמע הצליל המוכר המבשר את שידור החדשות, היסה שמשון את חבריו: "שששש!..."

"אולי המשיח בא!" אמר בהתרגשות.

עד מהרה התברר שהמשיח עוד לא בא. לעומת זאת דיווח הקריין על מטען צד שהתפוצץ בצדי אחת הדרכים בגוש קטיף, על חילופי אש בחברון ובפסגות ועל לכידתם של מידי אבנים ליד קדומים — בכל התקריות לא היו נפגעים בקרב היהודים.

"ברוך השם!" נאנח שמשון בהקלה.

דוד היטלטל קדימה ואחורה במושב הטנדר בעת שזה עשה את דרכו בכביש המתפתל בין ההרים. אחרי כברת דרך ירד מהכביש הסלול והחל מקפץ במדרון סלעי. לפתע עצר שמשון את הרכב באמצע ה"שום-מקום", לקח משקפת בידו ויצא מתוך הרכב.

"בוא", קרא ג'ואי.

סקרן הלך דוד בעקבות השניים לאורך השביל שעבר בין סלעים גדולים שהיו מוטלים בצד הגבעה. ג'ואי החזיק משקפת ורובה אמ-16. למרבה האירוניה, דווקא דוד, איש שירותי הביטחון, לא היה חמוש.

שמשון התיישב על אחד הסלעים בנקודה שהשקיפה על שכם. הוא קירב את המשקפת לעיניו, מיקד אותה והחל לייבב.

"למה... למה... למה", גנח מעומק לכו, "יוסף הצדיק... יוסף

הצדיק... אנא, סלח לנו..."

דוד חשב שהאיש יצא מדעתו.

"מה זה?! שאל דוד.

"קבר יוסף", השיב ג'ואי, "בוא, תעיף מבט".

בעיניים דומעות הושיט שמשון את המשקפת לדוד. דוד החל

סורק את רחובות העיר שלמרגלותיהם עד שהכיפה המוכרת של

הקבר הופיעה במרכז העדשה. דוד הכיר אותה מתמונות שראה, אלא

שמהזנב נתפס הקבר על-ידי הערבים נצבעה הכיפה בירוק כדי

שהמקום ייראה כמסגד. דגל פלשתיני התנופף מעל הגג. שוטר

פלשתיני עמד בצלו של עץ תאנה ושמר על הקבר הקדוש, שבו

נטמנו עצמותיו של יוסף על-ידי בני ישראל לפני יותר משלושת

אלפים שנה. סמוך לשם התנוסס התל העתיק שיעקב קנה למשפחתו.

בזמנו, סיפר שוורץ לדוד על התעללות אנשי שכם בדינה, ועל

האחים שמעון ולוי שנקמו את כבודה המחולל של אחותם בכך

שהרגו את כל הגברים בעיר. בתחילת אינתיפאדת אל-אקצה פלשו

הערבים לאתר הישיבה והרגו את אחד החיילים שעמד על המשמר.

"אוי, יוסף, אוי, יוסף", קונן שמשון, "אוי, יוסף הצדיק, סלח נא

לנו".

"אנחנו עוד נשוב לשם, אל תדאג", ניסה ג'ואי לנחם אותו.

"בכוח?" שאל דוד.

"בוודאי שבכוח", התפרץ שמשון. "זהו הדבר היחידי שהערבים

מעריכים".

"ונניח שקבוצת מתנחלים תכבוש מחדש את הקבר", אמר דוד,
 "הרי הם לעולם לא יהיו מסוגלים להחזיק בו".

"הצבא יכבוש מחדש את הקבר!" תיקן אותו ג'ואי.

"איזה צבא?" צחק שמשון. "הממשלה פוחדת מהצל של עצמה.
 אנחנו חייבים להציל את יוסף, אחר-כך הצבא יהיה חייב להיכנס
 ולהגן עלינו".

"יוסף לא היה בעל החלומות היחידי", העיר ג'ואי. "שמשון קם
 כל בוקר עם תוכנית חדשה. אל תתייחס אליו ברצינות".

דוד הביט דרך עדשת המשקפת.

"ראית פעם את שכם?" התעניין שמשון.

"קשה לומר שראיתי אותה", הודה דוד.

"העיר נראית יפה ושלווה, מה?"

"כן, כך היא נראית", הסכים דוד.

"אתה רואה את הילדים הלבושים בתלבושת אחידה והולכים
 לבתי הספר?"

דוד סייר באמצעות עדשת המשקפת עד שהבחין בשורת הילדים.
 "המקצועות שמלמדים אותם הם יידי אבנים, שנאת יהודים ויחס
 ציבור בתקשורת. החינוך הגופני שלהם הוא, בעצם, אימון בירי חי".
 דוד צחק.

"אתה בוודאי חושב שאני מתלוצץ", אמר שמשון.

"אתה קצת מגזים", השיב דוד, "זה הכול".

"תזכיר לי להראות לך קלטת וידיאו שבה מצולמות אסיפות שבהן
 משתתפים ילדים. אחמד קיבריל נהנה לספר לילדים שהם אינם
 יכולים להיות עבדי אללה אלא רק לאחר שירקדו על קברי יהודים.
 יש הרבה מאוד מקרים של ידווי אבנים ויריות באיזור הזה, שעל

רובם הצבא בכלל לא טורח לדווח. אם אתה רוצה לעשן סיגריה כל מה שעליך לעשות הוא להחזיק אותה מחוץ לחלון המכונית, ובקבוק תבערה כבר יתעופף על ירך ויצית אותה. לחיילים שלנו אסור להיכנס לשטח שלהם, לכן המחבלים אינם פוחדים שייתפסו.”

”שם כולם פוחדים משמשון”, סיפר ג'ואי. ”הם קוראים לו

הישראלי המכוער”.

”להתראות, יוסף הצדיק”, קרא שמשון כאשר קם מן הסלע שעליו

ישב. ”אל תתייאש. גאלנו אותך מגלות מצרים, נגאל אותך גם

מהגלות הזו”.

לאחר שהעמיסו את הסטנדרים ביישוב אלון מורה שבו ג'ואי,

שמשון ודוד ליישובם. דוד הודיע לריטה כי חזר ולאחר מכן הלך

לישיבה. על קירות הקרוואנים היו תלויות תמונותיהם של הרב קוק,

הרבי מלובביץ', בית המקדש וקבר יוסף. באגף בעלי התשובה ישבו

ג'ואי, קיבוצניק לשעבר; נער שעלה מאתיופיה; עולה חדש מרוסיה,

שסיים זה לא כבר את תהליך הגיור; שני חיילים משוחררים ממוצא

מזרחי; צעיר ישראלי ששיערו גולש על כתפיו; שני אחים מצרפת

ודוד. צבי כבר למד ב”כולל”, בקבוצת המתקדמים.

מאחר שהיה זה חודש אלול, הם עסקו במסכת ראש השנה

בהדרכתו של הרב שמואל, תלמיד חכם צעיר מהיישוב יצהר, שכיפה

ענקית כיסתה את ראשו. לאחר מכן שמעו שיעור בהלכה, והרצאה

על כתבי הרב קוק. בתום תפילת מנחה הלך דוד לביתו לאכול

ארוחת צהרים. לאחר תנומה של חצי שעה שב רענן לאולם הלימוד

כדי לעסוק במשנה, בספר יהושע ובספר ”הכוזרי” של רבי יהודה

הלוי. יותר מכל נהנה מהשיעורים בנביא וב”הכוזרי”. בשאר

השיעורים די השתעמם.

בסופו של השבוע הראשון נדמה היה לדוד שלימוד הגמרא הוא אתגר שקשה לעמוד בו. הצליל של הארמית היה זר לו והאותיות המרצדות של כתב רש"י גרמו לסוכן הצעיר כאבי עיניים. ג'ואי נאנח, רטן והלם באגרופו על השולחן בעת שנאבק עם קטע מסוכך במהלך הלימוד.

"מדוע להתאמץ אם זה גורם עגמת נפש?" תמה דוד.

"מקבלים שכר על העמל ועל המאמץ ולא על הידע", הסביר ג'ואי. "אני גדלתי על כדורסל וסרטים. אני רוצה להעניק לילדיי משהו יותר מזה".

בשיעורי ההלכה נראו לו המצוות שעליהן דנו כפעוטות-ערך ולא שייכות במידה כזאת עד כי התקשה להבין כיצד זה מסוגל אדם בר דעת להאמין, שהא-ל הגדול באמת מגלה עניין בפרטים כל-כך קטנים.

"זהו אחד הדברים העושים את התורה לגדולה כל-כך", אמר ג'ואי. "המשמעות היא שה' מעורב בכל דבר והטוב הא-לוהי יורד ומתגלה בכל פרט על פני האדמה. אני אוהב את זה, אני אוהב את זה, אני אוהב את זה!" הכריז.

יהושע גל העביר את השיעורים על "הכוזרי", ספר העוסק ביסודות מחשבת ישראל. כמה מוזר הדבר, ציין דוד לעצמו, שאין הוא מכיר כלל את שורשי התרבות היהודית. הוא למד היסטוריה כללית, פסיכולוגיה, פילוסופיה, אנתרופולוגיה, סוציולוגיה, מדע המדינה, ספרות, כלכלה ואמנות, אך מעולם לא למד משהו הקשור ביהדות. אומנם, הוא למד סיפורי תנ"ך אחדים, אולם הם נלמדו כמו היו אגדות מהמיתולוגיה היוונית.

באותו יום חמישי בערב, כשנכנס דוד לביתו, הוא קרטע בחוסר

יציבות דרך הסלון הישר לחדר השינה והתמוטט על המיטה כשפניו כלפי מטה.

"מה קרה לך?" נחרדה ריטה כשהיא ניצבת בפתח החדר.

דוד לא השיב. הוא היה שרוע פרקדן על המיטה.

"דוד, קרה משהו?" שאלה שוב ריטה בבהלה.

"לא אצליח", לחש, "אם אצטרך לעשות זאת כל השבוע. אין

סיכוי. אני לא מסוגל".

ריטה התיישבה לידו. במשך כל השנים שהייתה עמו מעולם לא

שמעה אותו מדבר בייאוש שכזה על עבודתו.

"יש שם ילד מאתיופיה", המשיך דוד, "שלפני שנתיים עדיין לא

דיבר עברית ולא ידע איך אוכלים בכף ובמזלג. והוא מבין גמרא

טוב ממני!"

"אני מבינה", אמרה ריטה, "האגו שלך נפגע".

לאחר שדוד לא השיב ידעה ריטה שצדקה באבחנתה. דוד שאף

לשלמות. כל דבר שעשה, תמיד רצה להיות בו הטוב ביותר.

"כל ההתחלות קשות", ניחמה אותו.

"איפה הילדים?" שאל כשהבחין לפתע בשקט השורר בבית.

"שמשון לקח אותם לאלון מורה יחד עם הילדים שלו", סיפרה.

"בשביל מה?"

"אני לא יודעת".

דוד התיישב. "למה הרשית לו?"

"אתה מכיר את שמשון. הוא הרים את הילדים וזרק אותם לתוך

המכונית שלו".

"הבחור חסר אחריות".

"או, אני חושבת שהוא לא מזיק", העירה ריטה.

"כן, מלבד הרצון הבורע בקרבו להשתלט שוב על קבר יוסף. בנוסף לכך הוא הרי כבר נאסר בעבר חמש עשרה פעמים, לאחד החיילים פרק כתף ממקומה, ריסק בפטיש חצי תריסר מכוניות ערביות והרג שמונה חיילים סורים בלבנון. אכן, הבייבי-סיטר האידיאלי לילדינו", סיכם דוד במרירות.

"אז מה אם הוא הרג סורים במלחמה?"

"ומה לגבי המכוניות של הערבים?"

"אולי זה הגיע להם", השיבה ריטה נחרצות.

דוד המהם. כשסיפר לריטה על מעלליו של שמשון הוא לא הזכיר את העובדה שהחייל פרק את כתפו בשעה שניסה לגרור את המתנחל הענק ששבת שביתת שבת באחד הכבישים במסגרת הפגנת מחאה נגד המצב הביטחוני החמור ששרר ביש"ע.

"איך עבר עלייך היום?" התעניין דוד.

"בסדר. המשכתי לסדר את הבית ואחר-כך הלכתי לטייל עם

הילדים", סיפרה ריטה.

"לאן?"

"למכולת".

"כן? את יודעת, עדיין לא נכנסתי לשם. מה הם מוכרים?"

"חלב, לחם, נרות שבת".

"כל מה שיהודי צריך", התלוצץ דוד.

"אז הקפנו את היישוב פעמים אחדות עד שהרגשתי סחרחורת.

אורית אמרה שמחר כדאי לטייל בכיוון ההפוך ואז נרגיש כאילו טיילנו במקום חדש".

"במלים אחרות, את מתלהבת שיגעון!"

"ובכן, לומר את האמת, נחלה היא לא בדיוק תל-אביב", השיבה

ריטה. "אני חושבת שאפשר לומר שאני סובלת מהלם תרבותי כלשהו. זה הכול".

דוד נכנס למטבח ופתח את דלת המקרר, מקווה למצוא פחית בירה.

"אגב, היום שוחחתי עם הרב יהושע במשך שעה", התוודתה ריטה.

דוד חש שלבו החסיר פעימה.

"סגור את דלת המקרר", אמרה ריטה.

הוא הוציא צלחת ועליה עוף קר והתיישב ליד השולחן כדי לאכול.

"באמת?" נדהם דוד. הייתה לו תחושה שהוא מאבד את השליטה על חייו.

"החלטתי", אמרה ריטה בנימה פסקנית, "שאני רוצה לשמור כשרות".

דוד חש שחתיכת עוף נתקעה בגרונו.

"אחרת זה לא יהיה הוגן כלפי האנשים האלה", המשיכה ריטה. "הם יבואו לכאן ויאכלו אצלנו. זה יהיה עוול לבגוד באמון שהם נותנים בנו. יש להם אמונות מסוימות ועלינו לכבד אותן כל זמן שאנחנו פה".

"ומה אם אני לא רוצה לשמור כשרות?" שאל דוד.

"אני אחראית על המטבח", השיבה ריטה.

"נכון, אבל אני אחראי על הבית".

"במקרה כזה אקח את הילדים ואשוב לרמת אביב", איימה ריטה.

"עד כדי כך זה חשוב לך?" שאל דוד.

"כן", השיבה ריטה, "חשוב לי להיות אדם טוב".

"האם עלה בדעתך שבמבט כולל, עצם היותנו כאן הוא בגידה גדולה יותר באמון שלהם?"

"יש הבדל. העבודה שלך זה משהו שמשפיע על כל המדינה. אני מדברת על יחסי אנוש בין בני אדם."

"מה זה קשור לגל?" שאל דוד.

"הלכתי לשאול אותו שאלות הקשורות בכשרות."

"תתרחקי ממנו. אקנה לך ספר הדרכה בנושא הכשרות. ככל שיידע עלינו פחות כך ייטב."

"אתה יודע? לפעמים אתה נשמע כמו פרנואיד."

"משלמים לי כדי להיות פרנואיד. תוכלי לחמם את העוף הזה?"

"לא, אני לא יכולה."

"למה?"

"כי הכיריים שלנו אינם כשרים. תצטרך לקנות כיריים חדשים. גל אומר שאפשר להכשיר כיריים על-ידי מבער הלחמה, אבל זה לא תמיד יעיל, ובכלל — אני רוצה דגם חדש."

"מי ישלם על זה, לדעתך?"

"החברה."

"החברה של מי?"

"החברה שלך. זה כמו הוצאות עסקיות."

"הציף ייהנה מזה."

"את המיקרוגל נוכל להכשיר בעצמנו, אבל נצטרך לקנות סכום חדש, מערכת צלחות, טוסטר-אובן חדש, סירים ומחבתות."

"את נדיבה מאוד בעניין הכסף של החברה."

"כל אחד מנצל, למה שלא נעשה כך גם אנחנו?"

"אני שמח לשמוע שלא נעשית לגמרי דתית", העיר דוד.

דוד הרחיק מעליו את צלחת העוף כשהבעת חוסר תיאבון על פניו. כאשר לא הצליח להתקשר בטלפון הסלולרי שלו, בגלל הרעשים הבלתי נסבלים, הבין שיש בעיה בקליטה בין הרי השומרון. הוא החליט לגשת לקרוואן של שמשון ולהשתמש בטלפון שלו. אסתר העבירה לו את המכשיר דרך חלון חדר השינה. שמשון האריך את החוט כדי שיגיע עד לסלון של משפחת דוד. לדוד הייתה תחושה כי בשופרת הושתל מכשיר ציתות.

"הלו, דוד", פנה דוד לסוכן שמעבר לקו, "מדבר דוד מנחלה.

נתקלנו בבעיה כספית קטנה, ואנו זקוקים לתנור אפיייה חדש..."

"אלקטרה דה-לוקס", לחשה ריטה.

"אלקטרה דה-לוקס, אומרת אשתי, וגם טוסטר-אובן."

"סכו"ם", הוסיפה ריטה בלחישתה.

"ושתי מערכות של סכו"ם, שאם לא כן אשאר כאן בנחלה ללא

אישה וללא ילדים. ואם תוכל לסדר לי גם קו טלפון זה בכלל יהיה נפלא."

"אבדוק מה אפשר לעשות", השיב הקול שמעבר לקו.

"תודה, דוד, שלום."

"מרוצה?" שאל דוד לאחר שהניח את השפופרת במקומה. ריטה

הנהנה בראשה. כלל ראשון להצלחה בתפקיד: דאג שאשתך תהיה מאושרת, שינן דוד לעצמו.

לפתע נשמעו מבחוץ קולות רמים של מוסיקה חסידית. שמשון

הגיע והחנה את רכבו ליד הבית. דני ואורית נכנסו במרוצה הביתה.

"אבא, ראינו במשקפת את קבר יוסף!" סיפרה הילדה בהתרגשות.

"וערבים זרקו עלינו אבנים", דיווח הילד.

"חצץ", תיקן שמשון כשהוא ניצב בפתח הקרוואן, "לא משהו

רציני”.

דוד כעס. “השתגעתי? לקחת ילדים למקום שכזה? הם היו עלולים לירות עליכם!”

“וואו, אתה קצת עצבני היום”, העיר שמשון.

“לילה טוב!” אמר דוד וטרק את הדלת.

שמשון שלח את כף ידו ועצר את הדלת מלהיסגר. “הטלפון שלי נמצא אצלך”, אמר.

דוד הושיט לו את הטלפון וסגר את הדלת בפניו הגדולות והמחייכות של שמשון.

“לא היית צריך להתנהג כך”, אמרה ריטה.

“למה לא? זה לא מספיק כשר בשבילך?”

“איבדת את קור-הרוח שלך”.

“לא איבדתי את קור-הרוח שלי”, טען דוד. “הוא לקח את הילדים

למקום מאוד מסוכן!”

“כך בדיוק עשית גם אתה כשהסכמת לקחת על עצמך את

המשימה הזאת”.

דוד רתח מזעם.

“איפה הטלויזיה שלנו?” שאל דני.

“השארנו אותה בתל-אביב”, השיבה ריטה.

“אני רוצה לראות טלוויזיה”, התעקש הילד.

“אנשים דתיים לא מסתכלים בטלוויזיה, טמבל”, אמרה אחותו.

“אנחנו לא דתיים”, התעקש הילד.

“אנחנו מעמידים פנים כאילו שאנחנו דתיים”, הסבירה הילדה.

דוד וריטה החליפו ביניהם מבטים מודאגים. אם הילדים ידברו

כך עם חבריהם יקיץ הקץ על השליחות של דוד.

"אנחנו לא מעמידים פנים", מיהרה ריטה להסביר. "אנחנו לומדים איך להיות דתיים".

"תמיד חשבתי שאנשים דתיים מפחידים", אמרה אורית, "אבל האנשים בנחלה דווקא נחמדים".

"לכו למיטות!" קרא דוד.

"אם לא טלוויזיה, אז אני רוצה רובה כמו של שמשון", תבע דני.

"כשתגדל אתן לך רובה", הבטיח דוד.

"אני צריך אותו עכשיו. מה יהיה אם יבואו ערבים ואתה לא

תהיה בבית? מי יגן על אמא?"

"לך למיטה!" פקד דוד בתקיפות.

"אבא", הילד לא הרפה.

"מה עכשיו?"

"למה יש לנו אלילים בבית?"

"אלילים?!" קראה ריטה בתדהמה.

הילד הצביע על שני הפסלונים האוריינטליים שניצבו על המדף במטבח. האחד היה פסלון של ילדה-גיישה עדינה למראה, עשוי חרסינה, האחר היה פסלון של דרקון ירוק. ריטה קנתה אותם בחנות סינית בניו-יורק.

"אלה לא אלילים", אמרה האם, "הם נועדו לקישוט בלבד".

"אסור שיהיה ליהודים פסלים!" התעקש הילד.

"איפה למדת את זה?" שאל דוד.

"מהילדים של שמשון", השיב דני.

דוד קימט את מצחו בדאגה.

"אנחנו לא מתפללים לפסלים", הסבירה ריטה.

"יש כאלה שכן מתפללים", אמרה אורית, "בסין או באיזושהי מקום אחר".

"זהו, עד כאן!" התפרץ דוד. "אני עייף, סחוט. ריטה, את תשכיבי אותם לישון. בישיבה אני שומע מספיק את שטיפת המוח הזאת. זה יותר ממה שהמוח שלי מסוגל לקלוט. אולי כשאתעורר אמצא את עצמי שוב בצבא, רווק. לפני שהתחתנו הייתה לי הזדמנות לחתום על חוזה לשחק כדורגל במכבי תל-אביב".

דוד היה בדרכו לחדר השינה כשאורית הציגה לו את השאלה האחרונה לאותו ערב. "אם אנחנו הולכים להיות דתיים אז לאמא ולך יהיו עוד ילדים?"

"לא בקרוב", השיב דוד. "יש לנו אותך ואת אחיך, וזה מספיק". שעתים מאוחר יותר, כשהמשפחה נמה את שנת הלילה בשלווה, הוציאה ריטה את שקית האשפה מהבית שלתוכה השליכה את שני הפסלונים האוריינטליים. לבד, בחוץ, לאורו של הירח, הרגישה כמעט כמו אברהם. שני הפסלונים התנפצו לרסיסים כשהשקית נחתה במיכל האשפה.

ממעל הבהיקו השמיים באין-ספור כוכבים.

למחרת בבוקר, בשעה שדוד התעטר בתפילין, ניצב לפתע גל לידו.

"מאיפה קיבלת את התפילין שלך?" התעניין הרב.

"התפילין שלי?" חזר אחריו השב"כניק הנדהם.

"האם אתה בטוח שהן כשרות?"

"כשרות? בוודאי שהן כשרות".

"איפה קנית אותן?" חזר הרב וחקר.

"באחת החנויות בעיר".

"באיזו עיר?"

"ירושלים", השיב דוד שחש באגלי זיעה המבצבצים בכפות ידיו.

"באיזו חנות?"

הברנש, כנראה, מכיר כל חנות בעיר שמוכרת תפילין, חשב דוד

בחרדה.

"אני לא זוכר את שם החנות. חבר לקח אותי לשם".

"לא כל חנות שמוכרת תפילין בודקת את הסחורה שהיא מחזיקה.

לעתים קרובות הפרשיות על הקלף אינן כתובות על-פי ההלכה. תפילין הן כמו טלפון סלולרי המכוון אל ה'. אם הן אינן כתובות כהלכה ערוץ התקשורת נחסם."

גל נעץ מבט עמוק בעיניו של דוד. אגל הזיעה הגדול שהצטבר מתחת לבית שחיו של הסוכן התגלגל לאורך זרועו כמו עגבנייה הנושרת משיח.

"אם תרצה אוכל לבדוק את הפרשיות", הציע גל.

הוא יודע שהן אינן אמיתיות! הוא יודע שאין בהן קלף אלא משדר זעיר!

עיניו של גל חדרו בעדו וכמו חשפו את כל סודותיו. דוד חש כספר פתוח לפניו.

"זה פשוט מאוד לפתוח את הבתים", התעקש גל. "אחזיר לך אותן עוד הערב", הבטיח.

"אני משוכנע שהתפילין כשרות" מלמל דוד בעצבנות, "חברי הוא חב"דניק. הוא לא יכשיל אותי בדרכי".

"בסדר גמור", אמר גל. "אם יש דבר-מה נוסף שאוכל לעשות בשבילך, אל תהסס לקפוץ לביקור".

"תודה לך, אדוני... כלומר, הרב", השיב דוד.

דוד נשם לרווחה כשהאינקוויזיטור שלו יצא מקרוואן בית הכנסת. בידיים רועדות החזיר את התפילין לשקית. לאורך כל הדרך אל ביתו העסיקה את דוד השאלה אם אומנם גל יודע על המיקרופונים החבויים בבתי התפילין. כיצד ייתכן הדבר? זהו אכן מקרה מובהק של פרנויה, הרהר דוד בינו לבין עצמו, תופעה נפוצה בקרב סוכנים. ואולי גל למד קבלה והוא מסוגל לקרוא את מחשבותיו של דוד? ברגע שנכנס הביתה התקשר דוד לטלפון המיוחד לשעת חירום

שהיה ברשותו.

"זה דוד, אני מבקש לדבר עם הדוד שלי", אמר.

"הדוד שלך לא נמצא", השיב הקול.

"תאמר לו שאני צריך זוג תפילין כשרות עד מחר".

"רק רגע, בבקשה", השיב הקול.

"מה הבעיה עם התפילין שיש לך?" שאלה ריטה כשהיא שוטפת

את החדר.

דוד לא ענה. הוא חיכה עד שהקול שב ועלה על הקו.

"הדוד שלך יהיה בחנות היום בשעה חמש".

"אהיה שם".

לאחר שסיים את השיחה וסגר את המכשיר נרגע דוד מעט.

"מה העניין עם התפילין שלך?" ביקשה ריטה לדעת.

"גל הציע לבדוק את התפילין שלי כדי לוודא שהן כשרות. אני

חושב שהוא יודע".

"שטויות", השיבה ריטה. "איך הוא יכול לדעת? אני בטוחה

שהוא רק ביקש לעזור לך, זה הכול".

"כאשר האדם הזה מסתכל עלי, אני חש שמבטו חודר בי כאילו

הייתי שקוף".

"כוונתך לכך שהוא גורם לך להרגיש אשם. גם לי יש תחושה

דומה".

"אשם במה?"

"ובכן, אנחנו לא בדיוק הוגנים בכל מה שקשור להיותנו פה".

"גם הוא לא הוגן", השיב דוד. "אלה הם שטחים כבושים,

זוכרת?"

"הוא חש שזו האדמה שלו".

"כך גם חושבים הערבים".

"אני יודעת שהם חושבים כך. אבל עליך להבין גם את נקודת מבטו של גל".

"אני לא צריך להבין כלום", אמר דוד. "אני רק צריך לעשות את העבודה המוטלת עלי".

"כך גם אני", השיבה ריטה. "אז מהר, אכול ארוחת בוקר ותן לי לנקות את הבית".

לאחר שהכין לעצמו חביתה מביצים אחדות אסף הסטודנט החדש את ספריו ויצא לשיבה. בראותו את מכונתו של שמשון חונה ליד ביתו החליט דוד להיכנס אליו ולשאול ממנו ספר של "החפץ חיים" שהיה צריך לשיעור.

אסתר כיוונה אותו אל קצה הבית. שמשון הציב מחשב בחדרם של הילדים ששימש גם כחדר עבודה. דוד הופתע לגלות שהמכשיר, שכלל גם סורק משוכלל, היה חדיש ויקר.

"תעיף מבט על זה", אמר שמשון כשהוא מתרחק מעט מהמסך. שמשון צפה בווידיאו שהראה את המתקפה על קבר יוסף כפי שצולמה ביום שצה"ל נטש את האתר. מאות ערבים הקיפו את הקבר כשהם יורים ברובים ומיידים אבנים ובקבוקי תבערה.

"אתה רואה אותו?" שאל שמשון כשהוא מקפיא את התמונה. בהנעה מהירה של העכבר העביר את הצילום למצב תקריב וכך נראה באופן ממוקד קצין פלשתיני בכיר. "זהו קיבריל", הסביר שמשון, "התליין משכם".

קליק נוסף העביר את הדיסק הדיגיטלי לקובץ אחר, שבו נראה הקצין הפלשתיני כשהוא יורה בעד החלון ברובה קלצ'ניקוב. "על מה הוא יורה?" שאל דוד.

"על קבר יוסף", השיב שמשון, "אלה תמונות ממהומות '96, לאחר פתיחתה של מנהרת הכותל. היריות שנורו מהבניין על-ידי קיבריל גרמו למותם של שניים מחיילינו".

"איך השגת את הסרט הזה?" התעניין דוד.

"יש לנו המקורות שלנו", זה כל מה שמשון היה מוכן לומר.

"עיתונאים זרים?" המשיך דוד לחקור.

שמשון הניע בראשו לשלילה.

"משת"פים?" ניסה דוד.

גם הפעם הייתה התשובה — לא.

"מישהו מהשב"כ?"

"בוא נאמר שיש לנו חברים", התחמק שמשון.

הוא לחץ על העכבר ופתח קובץ חדש. הפעם נראה קיבריל

כשהוא עומד בחצר בית-ספר ומרצה בפני תלמידים.

"מה הוא אומר להם?" שאל דוד.

"הוא מבטיח שערביי שכם לא יפסיקו את המאבק המזוין עד

שירקדו על קבריהם של כל יהודי השומרון. למחרת אותו יום היה

פיגוע ירי ממכונית חולפת ליד אריאל, שבו נהרגו שני יהודים".

"אם השב"כ יודע זאת למה הם לא חוטפים את הרוצח הזה?"

שאל דוד.

"פוליטיקה", הייתה תשובתו של שמשון, "הכול פוליטיקה".

הוא המשיך ופתח קובץ חדש שבו נראו קיבריל ושני ערבים

נוספים כשהם רוקדים על כיפת קבר יוסף.

"כאן הוא נראה בחברתם של עומאר פראקי, ראש משרד

התעמולה של הרשות הפלשתינית, ואיברהים מווארד, המפקד העליון

של ערפאת ברמאללה".

"בשביל מה אתה צריך את התמונות הללו?" שאל דוד.

"אני מכין אלבום", השיב לו שכנו החדש.

שמשון הושיט את ידו אל אחד המדפים והוריד אלבום תמונות. היה זה אוסף של תמונות ממגוון של מהומות שבהן נראו ערבים חמושים.

"הבט על זה", אמר שמשון כשהוא מפנה שוב את תשומת לבו של דוד אל המסך.

ה"זום" של עדשת מצלמת הווידאו התמקד על בית. שני שוטרים פלשתינים עמדו בחוץ. הדלת הקדמית נפתחה וקיבריל נראה יוצא כשהוא נושא תיק מסמכים בידי. הוא צעד לעבר החנייה ופתח את השער שלה. דקה לאחר מכן הגיחה משם מכונית "מרצדס". שני השוטרים נכנסו למכונית שהמתינה להם ונסעו בעקבות קיבריל במורד הכביש.

"הוא עוזב את הבית כל יום בשעה 6 בבוקר", הודיע שמשון.

"אז מה?" התעניין דוד.

"אז אם יש יהודי אמיץ שרוצה לחסל אותו, זו השעה הטובה ביותר".

"אומרים שאוזניים לכותל", הזהיר אותו דוד.

"נאסרתי כבר פעמים רבות כל-כך שאני לא נותן לזה להדאיג אותי" גיחך שמשון.

"כן, בסדר, היזהר. בינתיים תן לצבא לעשות את עבודתו".

"הלוואי שהיו עושים את עבודתם", השיב שמשון. "אבל האמת

היא שהשמאל שולט בצבא, וגם הם לא רוצים אותנו כאן".

סוכן החרש עזב את ביתו של שמשון כשבידו הספר "שמירת הלשון" של "החפץ חיים". את שארית היום העביר בלימוד, אבל

התמונות מתוך סרט הווידיאו שָבו וריצדו מול עיניו ללא הרף ולא נתנו לו מנוח. הוא עזב את הישיבה מוקדם ונסע העירה. ה"דוד" היה אמור להמתין לו במחלקת הדגים ב"קו-אופ" שבשכונת פסגת זאב. אולם, דוד הופתע לגלות כי במקום מפעילו חיכה לו ראש השב"כ, עמוס תמיר. הוא היה מחופש, החזיק מקל בידו ואת שפתו העליונה עיטר שפם מלאכותי.

"זה הדג שרצית", אמר התא"ל (מיל') בשעה שמסר חבילה לדוד.
 "יש בעיות?" שאל.

"לא, אדוני. בעצם, אני לא יודע. אתה מבין, אני לא רוצה לקחת סיכון. לפעמים הם נוהגים לבדוק את התפילין, ואני לא רוצה שיגלו את המשדר שלי".

"מובן", אמר תמיר קצרות. "יש התקדמות?"
 עיני הקרח שבחנו את דוד גרמו לו לחוש כמו אחד הדגים הקפואים שעל הדלפק.

"אני עובד כדי לזכות באמונם", הסביר דוד.
 "מה בקשר לסילבסטר סטלונה?"
 זה היה שם הקוד של שמשון.

"הוא חולם לכבוש מחדש את קבר יוסף ולאליץ את צה"ל להיכנס בחזרה לשכם. אבל אני חושב שאלה הם רק דיבורים. יש לו שיגעון לצפות בסרטי וידיאו שבהם מופיע אחמד קיבריל. נדמה לי שהוא מתכנן פעולה כלשהי".

"אתם רוצים משהו?" שאל מוכר הדגים מעברו השני של הדלפק.
 "שניצל דגים", השיב תמיר.

"שורת המדפים, מספר שלוש", אמר המוכר.
 דוד הלך בעקבות מעבידו לעבר השורה השלישית.

"צופה בסרטי וידיאו אמרת?" התפלא תמיר.
 "הוא אמר שקיבל אותם מאתנו".
 "זה מעניין", אמר תמיר בטון מהורהר משהו.
 "אתם אולי מנסים לעודד אותו בכיוון של פעולה?" שאל דוד
 בחשדנות.

ראש שירות הביטחון הכללי לא השיב. במקום זאת התכופף ולקח
 קופסה של שניצל מוקפא.
 "אשתי אוהבת את 'נסיכת הנילוס'", אמר כבדרך אגב. "בנוסף
 לכך אם צוברים די תוויות אפשר לזכות בטיול זוגי לקניה".
 כשהוא נוגע קלות בכובעו בתנועת הצדעה החל האיש הנאה
 להתקדם לעבר הקופות.
 "שמור על קשר עם הדוד שלך", אמר קצרות לפני שנעלם.

מחשבות רבות התרוצצו במוחו של דוד כאשר עשה את הדרך אל ביתו. האם ייתכן שתמיר מנסה לטמון פח לשמשון? או שמא נתן לו אחד הסוכנים ביזמתו את קלטת הווידיאו? אחרי הכול, לא מן הנמנע שסוכן מסוים חש הזדהות עם המתנחלים, שהרי לא כל הסוכנים בשירות הם שמאלנים מובהקים כמו עמוס תמיר.

ריטה עסקה בחימום שניצל סויה בטוסטר-אובן. דני ישב על הרצפה ושיחק עם אריאל, בנו של שמשון.

"אני זקוק לבירה", אמר דוד שסימני עצבנות ניכרו בו היטב

לאחר הפגישה עם תמיר והנסיעה הארוכה והמפותלת הביתה.

"אין בירה", השיבה ריטה.

"אין בירה?"

"שכחתי לקנות במכולת. מדוע לא קנית אתה כשהיית

בירושלים?"

"כנראה שגם אני שכחתי".

דוד השפיל מבטו אל הילדים. הם שיחקו בבובות-חיילים. חייליו

של דני הגנו על קופסת נעליים, שעליה הונחה במהופך קערה מעוגלת שהזכירה מראה של כיפה. כוחותיו של אריאל נעו במובלעת כשבראשם טנקים אחדים. הצלפים של דני, שעמדו על גג "בניין" קופסה של קורנפלקס, תקפו את הטנקים ומנעו מהם להתקדם. דוד התיישב על הספה. הוא הבין שמול עיניו נערכת חזרה גנרלית של כיבוש קבר יוסף.

"עכשיו!" צעק אריאל לתוך שפופרת של טלפון-צעצוע. הוא ניצב על רגליו, הרים מסוק באוויר והחל סובב עמו מאחורי בניין-הקורנפלקס. מהמסוק נפתחה אש שפגעה בצלפים של דני. "נפלא!" העיר דוד בסרקסטיות. הוא קם מהספה וחזר אל ריטה במטבח. "את יודעת במה הבן שלנו משחק?" שאל. "בחיילים", השיבה ריטה בשלווה. "חיילי צה"ל כובשים מחדש את שכם. זה יותר מדויק", אמר דוד.

ריטה העיפה מבט לעברו. "למה ציפית? הם גדלים בנחלה, לא ברמת אביב".

דוד פלט אנחה. "איפה אורית?" שאל.
 "אני לא יודעת".
 "את לא יודעת?"
 "בחוץ, משחקת באיזשהו מקום".
 "היא בחוץ, משחקת באיזשהו מקום על הר המשקיף על עיר של מאה אלף ערבים".
 "אולי היא אצל חברה".
 "ואולי כדאי שנברר?"
 "הו, דוד, תנסה להירגע. אתה רוצה שאחיה בדאגה מתמדת? הרי

כך אצא מדעתי פה מהר מאוד!"
 דוד עמד לומר משהו, אך הבין שהצדק עם ריטה. אכן, הוא מאוד מתוח.

"שכחתי לספר לך", אמרה ריטה. "שלמה שפירא היה פה."
 "שלמה שפירא? מה הוא רצה?" תמה דוד.
 "הוא לא אמר".

"זה מעניין", הרהר דוד בינו לבין עצמו.
 שלמה שפירא היה מזכיר היישוב השכן, איתמר. בנוסף להיותו סוס-עבודה שעמל מסביב לשעון בכל הקשור לענייני המתיישבים, הוא גם פרסם חוברות אחדות בנושא הר הבית. מאז שמשפחת דוד הגיעה לנחלה לא מצא שפירא זמן פנוי כדי לבוא ולבקר אצל בעל התשובה החדש שהגיע לישיבה. מדוע החליט לפתע לבוא לבקר? תהה סוכן השב"כ הצעיר.

דוד העלה על עצמו מקטורן למרות שהקיץ עדיין לא תם, ופנה אל עבר דלת היציאה.

"לאן אתה הולך?" שאלה ריטה.
 "לראות את שפירא".

"מה יהיה עם השניצל שלך?"
 "אוכל אותו כשאחזור".

אכן רוח קרה נשבה על ההר. מרחוק ריצדו אורותיה של נתניה. ביתה של משפחת שפירא היה ממוקם בירכתי היישוב כשהוא פונה אל עבר קבוצת קרוואנים שהוצבו זמן-מה קודם לכן על הגבעה הסמוכה. שלמה שפירא קידם את פניו של דוד בחיוך שלא היה אופייני לו בדרך כלל, והזמין אותו להיכנס לביתו.
 "אני מתנצל על כך שלא הזמנו אותך ואת משפחתך אלינו לשבת,

מכיוון שבחודש האחרון נעדרנו מהבית פעמים רבות לצורך עבודה על פרויקט 'קירוב'. זאת, במטרה לשכנע קהילות שונות ברחבי הארץ לתמוך בהתנחלויות הגוש שלנו".

דוד הנהן בראשו ותוך כדי כך הבחין בציורים של המקדש על הקירות. לאחר דקות אחדות של שיחת נימוסין קלילה, הגיע שפירא הרציני אל הנקודה העיקרית.

"חשבתי שתוכל לעזור לנו כאן, באיתמר", אמר. "יש לנו הרבה בעיות עם המקווה שנבנה עוד בימיו הראשונים של היישוב. באותה תקופה עדיין לא עבדתי במקום. הבנייה לא בוצעה באופן מקצועי ולדעתי אפילו גבלה בחוסר אחריות. כך או כך, המצב כרגע הוא שהצינורות דולפים והיסודות קורסים. בקיצור, אנחנו צריכים לבנות מקווה חדש. כמובן שאין לנו כסף לשם כך ואנחנו מחפשים דרך לחסוך בעלויות. השטח שמיועד לבנייה מכוסה כמעט כולו בסלעים, ואנחנו חייבים לפוצץ אותם כדי להכשיר את הקרקע. קבלנים דורשים הון רב תמורת ביצוע העבודה. שמעתי שאתה יודע משהו על חומרי נפץ. אנחנו יכולים להשיג את החומר, אבל אנחנו זקוקים למישהו שירכיב לנו את המטענים".

המתנחל שלח בדוד מבט רציני כמו ביקש ממנו זה עתה את הדבר השגרתי ביותר בעולם.

"התעסקתי עם חומרי נפץ בצבא", אמר דוד, "אבל לא הייתי אומר שאני מומחה".

"אנחנו לא צריכים מומחה. אנחנו רק צריכים מישהו שלא יתפוצץ תוך כדי העבודה".

"מה בקשר למשרד הדתות? הם אינם יכולים לסייע?" שאל דוד.

"כן, הם עוזרים קצת, ואנשים נוספים גם כן הבטיחו לי תרומות

פה ושם, אבל הסכום אינו מכסה אפילו חצי מהעלויות. יש לי מישהו שמתעסק בפיצוץ סלעים באתרי בנייה. הוא מוכן לתרום מהידע שלו כמהנדס, אבל לא לטפל בעצמו בחומרי הנפץ. הוא יראה לנו היכן להניח את המטענים. לפי החישובים שהוא ערך, אנו צריכים שמונה מטעני ט.נ.ט., במשקל של שלושים ק"ג כל אחד". שריקת התפעלות פרצה מפיו של דוד. "זה, כנראה, יהיה מקווה גדול באופן מיוחד", אמר.

"המקווה לא יהיה כל-כך גדול, אבל הסלע שעליו הוא צריך להיבנות גדול מאוד", תיקן אותו שלמה שפירא. "תראה, אם אוכל לעזור אשמח מאוד לעשות זאת, אולי אוכל אפילו להשיג לכם מטענים במחיר נמוך יותר. אוכל לבדוק את העניין, אם תרצה".

"תזכה למצוות", אמר שפירא כשחיוך על שפתיו. הוא לחץ את ידו של דוד בעוצמה שהפתיעה את דוד כאילו הוא עצמו עבד בעבודת בניין.

"פרש מתקרב למלכה, רץ מתקדם לשלוש", אמר דוד לעצמו כשעשה את דרכו בחזרה לביתו.

שוב חש בטחון עצמי. נראה שהעניינים משתפרים ומתקדמים. הוא זוכה באמונם של אנשים מהר מכפי שחשב, או שחבריו החדשים, המתנחלים, נאיביים, או שהם זקוקים נואשות לכל סיוע שהם יכולים לקבל. אולם, מצב רוחו הטוב לא נמשך זמן רב, שכן רעייתו ריטה הטילה פצצה משלה. הילדים כבר ישנו במיטותיהם, וריטה כמעט סיימה לשטוף את הכלים כאשר הודיעה לו: "יהיה עליך לישון על הספה הלילה", אמרה והסמיקה. "מה!?!", מלמל דוד בתדהמה.

"יהיה עליך לישון על הספה עד שיהיו לנו מיטות נפרדות", השיבה כשהיא מיטיבה את המטפחת על ראשה.
 "על מה את מדברת?" התפלא דוד.
 "אני רוצה להתחיל לשמור על הלכות טהרת המשפחה", השיבה ריטה.

"הלכות טהרת המשפחה? מה זה?!"
 "אתה יודע מה זה".

דוד היה המום. הוא טלטל את ראשו מצד לצד כמו ביקש להתעורר מחלום לא נעים.
 "את מתכוונת...." גמגם מבלי שיכול היה להוציא מפיו את המלים המפורשות.

ריטה הנהנה בראשה.

"תגידי, השתגעתי?" שאל.

"כנראה שכן", השיבה. "השתגעתי כאשר באתי אתך הנה, אבל עכשיו אנחנו כאן, לא?"
 דוד לא ידע מה להשיב.

"אסתר נכנסה לכאן הבוקר לאחר שהלכת. בדיוק החלפתי מצעים. תוך כדי שיחה היא שאלה אותי על המיטה שלנו. אנשים דתיים אינם ישנים במיטה זוגית, הסבירה לי. נדמה לי שהרב הקונסרבטיבי שלך שכח לומר לך זאת. בלינו את שארית היום בלימוד ההלכות מתוך ספר שאסתר הביאה".

"עושה רושם שאת מדברת ברצינות".

ריטה לא השיבה.

"בבקשה, ריטה, תגידי לי שאת סתם מתבדחת", התחנן דוד.
 לפתע נזכר בתליון המזוזה שעל צווארו. הוא הורידו ותחב אותו

לכיסו. החבר'ה למטה, בבסיס, לא צריכים לדעת כל דבר על חייו הפרטיים.

"אני רוצה לנסות", השיבה. "אני חושבת שיש בזה יופי. זה מבטא יחס של כבוד כלפי האישה".

"אבל מדוע מיטות נפרדות?"

"סיבה אחת ידועה לך, בדיוק כפי שהיא ידועה לי. והסיבה השנייה היא שלעולם לא נצליח לשכנע שאנחנו דתיים אם נמשיך לישון במיטה אחת".

"אז נקנה מיטות נפרדות ונמשיך לישון במיטה אחת".

ריטה קמה ממקומה.

"אסדר את הספה", אמרה בהחלטיות.

דוד רטן.

"בבקשה, מותק", התחנן, "זה מוגזם מדי".

כשהושיט את ידו לעברה היא נרתעה לאחור במהירות כמו היה נגוע במחלה מידבקת. עיניה הביטו בו בהבעה של עלבון ותמיהה.

"אסור לך", אמרה לו, "במשך שבועיים".

"שבועיים?!"

"שנים עשר יום, אם לדייק".

"איזה באסה", נאנח.

דוד התקשה להאמין. מה מתרחש פה? לאיזה מין דבר הכניס את עצמו? מה קורה לאשתו? האם היא מהופנטת מהמקום? מהשיעורים? מנשי נחלה? מיהושע גל?

ריטה שבה לחדר והניחה את הכריות ואת השמיכה שלו על

הספה.

"מילא", חשב לעצמו ונאנח, "אם זה מה שיעשה אותה מרוצה,

אז שיהיה”.

זהו היסוד להצלחתו בתפקיד. ואצל דוד דור הצלחה בעבודה הייתה חשובה בעיניו יותר מכל דבר אחר.

משפחת דוד הגיעה לבית הוריו של דוד בשעות הצהריים. לאחר שהפקידו את הילדים בידיהם הנאמנות של סבא וסבתא, מיהרו דוד וריטה לקחת את בגדי הים שלהם ויצאו לעבר החוף. דוד הסיר את הכיפה מראשו, ריטה חשה צביטת אי-נוחות בלב כשהורידה את המטפחת ופזרה את שיערה. אולם, כעבור דקות אחדות הכול שב ונראה להם טבעי לגמרי. לאחר חודש בנחלה, הם חשו עתה כאילו יצאו לירח דבש, כאילו שוחררו מבית סוהר. הם טיילו בנחת, כתיירים, לאורך רחוב דיזנגוף, התבוננו באנשים, הציצו בחלונות הראווה, צחקו בקולי קולות כאילו היו בני טיפש-עשרה ונזכרו בימי החיזור הראשונים שלהם בתקופת נעוריהם.

אחר-כך נכנסו למסעדה, ודוד הזמין את הבשר הכי פחות כשר שהוצג בתפריט. ריטה העדיפה דגים. כאשר הונחה על שולחנם צלחת הסלט הרים דוד את עלי החסה אל עבר האור.

“הו, הפסק!” אמרה ריטה.

“קרה משהו?” ביקשה המלצרית לדעת.

"אני רוצה להיות בטוח שהחסה מלאה בחרקים", צחק דוד.

"חרקים?" שאלה הצעירה בפליאה.

"הוא מתלוצץ", מיהרה ריטה להתערב כשהיא נועצת בבעלה

מבט שהביע היטב את מורת רוחה.

לאחר הארוחה ירדו דוד וריטה אל החוף. ריטה התלבשה בביקיני,

אבל רגליה סירבו להוליכה אל מחוץ למלתחה. תחושת מבוכה

השתלטה עליה, כאילו חשפה את גופה ברבים. בפנים סמוקות יצאה

החוצה, כשהיא לבושה בשמלתה.

"איפה בגד הים שלך?" התפלא דוד.

"הוא קטן מדי", השיבה.

"אז בואי נלך לקנות בגד ים חדש", הציע דוד.

"זה בסדר. אשב לי ככה ואנוח".

"או.קי., תעשי מה שאת רוצה", אמר, "אני יוצא לרוץ".

הוא נתן לה את בגדיו ויצא לדרך. בעת שירותו הצבאי היה אחד

האצנים המהירים ביותר במחלקה. למרות ששריריו איבדו מגמישותם

בגלל הישיבה הממושכת בישיבה במשך כל שעות היום, הרי הריצה

באה לו בקלות. היה זה אחר-צהרים חם בעיצומו של ספטמבר.

מתרחצים רבים גדשו את החוף. לפתע הבחין דוד במישהו שהופיע

לצדו כשהוא מנסה להדביק את קצב ריצתו.

"היית צריך להשאיר הודעה שאתה מתכוון לעזוב את נחלה

לשבת", אמר הרץ שהצטרף לדוד.

דוד הבין מיד שמדובר בסוכן. הם נדבקים אליך בעקשנות,

וטורדניים כמו הזבובים בנגב.

"בן-אדם לא יכול לצאת קצת לחופשה?" שאל דוד.

"לא תוך כדי משימה", השיב הרץ.

"זה חלק מהתפקיד שאני משחק. כל אחד נוסע לשבת מדי פעם".
 "לים בתל-אביב? אתה אמור להיות דתי, שכחת?" לאחר מלות
 אזהרה אלו פנה הסוכן האלמוני לעבר הים, זינק אל בין הגלים
 ונעלם בתוך המים. מי יודע, אולי איזו צוללת חיכתה לו מעבר
 לשובר הגלים. דוד חש כמי שהרוח יצאה ממפרשיו. הוא סב על
 עקבותיו והחל לשוב אל ריטה.
 "זה היה מהר", העירה ריטה.

היא קמה על רגליה וניערה את החול מהחצאית שלבשה.
 "אני לא כל-כך בכושר", השיב כשהוא לוקח את בגדיו ופונה
 אל המלתחה. קולותיהם של גלי הים המתנפצים אל החוף, ורחש
 הכדורים הנחבטים במטקות, ליוו אותם בדרכם אל המכונית.
 כשהגיעו לבית הוריו הופתע דוד לראות שהשולחן בפינת האוכל
 היה ערוך עם מפה צחורה, חלות ויין.
 "מה קורה פה?" שאל בפליאה.
 "הילדים שלך התעקשו שאצא ואקנה מצרכים לשבת", הסביר
 אביו.

הוריו לא היו דתיים כלל וכלל. חוץ מהדלקת נרות בחנוכה
 ואכילת מצות אחדות בפסח, דוד לא זכר שנהגו לציין בביתם חג
 כלשהו.

"הילדים למדו את זה בנחלה", הסביר דוד.
 "איפה זה נחלה בכלל?" שאל אביו. "חיפשתי במפה ולא
 הצלחתי למצוא מקום כזה".

דוד הסביר לו. הוא אף תיאר באוזניו, אף כי באופן עמום למדי,
 את אופי המשימה שהוטלה עליו.

"אני רק מקווה שזה לא מסוכן", אמרה אמו כשהיא נושאת

צלחות אל השולחן.

"אל תדאגי, אמא. אני תקוע רוב הזמן במשרד", שיקר דוד כדי להרגיע אותה.

דני הגיע בריצה לחדר וזינק היישר אל בין זרועותיו של אביו. "אבא לומד בישיבה", הודיע הילד.

דוד קרץ בעינו להוריו כאומר "זה מה שאנחנו מספרים לילדים". "איפה הכיפה שלך?" שאל הילד.

דוד שלף מכיסו את הכיפה המקופלת והניח אותה על ראשו. "בבקשה, שזה יהיה רק חלק מעבודתך", ביקשה אמו בעצבנות קלה.

דוד צחק. הוא ביקש מדני להביא לו פחית קולה וחיכה עד שהילד נעלם במטבח.

"זוכרים שהייתי חייב פעם להתלבש כערבי?" הזכיר להוריו. "עכשיו אני חייב להתלבש כיהודי".

כשחיוך שובב נסוך על שפתיו שלף דוד מתחת לחולצתו אחת מכנפות הציצית. קריאת שבר נפלטה מפיה של אמו.

"הו, לא! ריבוננו של עולם, רק לא זה!"

"דבר אחד אני חייב לומר לכם", הכריז אביו, יהודה דור. "עליכם להודות שיש למתנחלים כמה נקודות זכות. הם החלוצים של ימינו. על זה אין מה להתווכח. שימו את הפוליטיקה בצד. הם אנשים חזקים ונחושים בדעתם. יש להם עדיין חלום ולהט. האחרים מבינינו איבדו אותו כשבן גוריון מת".

בן גוריון היה הגיבור של אביו, שהיה חבר בתנועת "הנוער העובד" של תנועת הפועלים. הביוגרפיה שכתב עליו זיכתה אותו בפרסים אחדים והבטיחה לו מקום של כבוד במחלקה ההיסטוריה

באוניברסיטת תל-אביב. הוא עדיין הצביע למפלגת העבודה, אך נמנה עם הזרם הניצי שבה.

"אתה חושב שבן גוריון, אילו חי, היה תומך במתנחלים?" שאל דוד.

"אין לי אפילו צל של ספק בכך. הוא עצמו היה מתנחל. בימי הייתה האומה כולה מורכבת ממתנחלים. הוא לא התייחס בוותרנות לערבים. לפי תפישתו זו הארץ היא שלנו, וזהו זה. אלה שבאו אחריו הם-הם שהניפו את הדגל הלבן. הם הפכו את הציונות למלה גסה. היום יש קפיטליזם, מערביזם ואגואיזם. הפכנו את הפלשתינים לציונים גדולים יותר מאשר את ילדינו".

"איפה הנרות?" ביקשה אורית לדעת בהיכנסה לחדר.

"אני לא חושבת שיש לי נרות", השיבה סבתה.

"אל תדאגי, הבאתי אתי נרות", הודיעה ריטה שהופיעה לבושה

בשמלת שבת יפה.

"אבל אתה תצביע למפלגת העבודה, נכון, אבא?"

"כנראה שכן", השיב אביו.

"הפעם אני מצביעה לליכוד", הודיעה אמו.

דוד הופתע. במשפחתו הצבעה לליכוד עלולה הייתה לשמש עילה

לגירושין.

"אני אצביע למולדת", הכריז דני.

כשהערב ירד שאל הילד את אביו מדוע אינו הולך לבית הכנסת.

דוד השיב שאינו חש בטוב. ריטה הסבירה שהם באו לסבא ולסבתא

כדי "להתאוורר" קצת. מאחר שלא היה סידור בבית, עזרה אורית

לאביה להיזכר במילות הקידוש. ריטה לא רצתה לפגוע בחמותה

ולכן אכלה את האוכל שהוגש, אך חשה נקיפות מצפון על כך שהיא

אוכלת מזון לא כשר. אחרי שהילדים הלכו לישון, נסעו דוד וריטה העירה. ריטה התעטפה בשתיקה. שלא כהרגלה, היא הייתה שרויה במצב רוח מדוכדך. באחרונה הייתה לה תחושה שהיא עוברת שינוי פנימי, אך לא ידעה בדיוק מה פשר הדבר. מחשבותיה, רגשותיה, השקפת עולמה על החיים — הכול עובר מהפך. אפילו מבחינה פיסית חשה ריטה שהשתנתה. היא חשה כפרפר הבוקע מקליפת הגולם החונקת; נדמה היה לה שהיא עוברת מטמורפוזה. יהושע גל אמר שזהו קסמה של התשובה — תהליך של הזדככות וגילוי, הגורמים לאדם לחוש כאילו הוא נולד מחדש באורה המרפא של אהבת הא-ל. מבחינה מסוימת, ריטה הייתה צריכה לצחוק על עצמה: הנה היא כאן, בליל שבת בתל-אביב, והיא ספוגה תחושת אשמה על שהיא נוסעת במכונית. אולם, הייתה זו בדיחה שהיה עליה לשמור לעצמה. זו הייתה הסיבה להרגשתה הקשה — הבדידות שהייתה מנת-חלקה, כי היא לא יכלה לחלוק עם בעלה את המסע החדש והמופלא שבו החלה, מאחר שדוד רק מילא תפקיד של שחקן.

חבריהם חיכו להם במקום הישן שבו נהגו תמיד להיפגש. היה זה פאב שאורותיו עמומים, בצפון רחוב בן יהודה, לא הרחק מהירקון. אריק ובוני היו כבני משפחה. הזוג היחידי שדוד וריטה שמרו עמם על קשר במשך השנים. אריק היה גבה-קומה ונאה ופניו כמו ניבטו מתוך חוברת פרסום בנושא היי-טק. הוא עבד עם דוד בשב"כ. נאמנותם קשרה אותם זה לזה בעבודות אהבה. ריטה קינאה ביחסים ששררו ביניהם עד שהפכה להיות כאחות לבוני, הנערה האנגלייה שפגשה באריק הכריזמטי עוד כשהיה חייל. הפאב הבוהמי לא השתנה כלל במשך תריסר השנים שבהן נהגו

להיפגש כדי לאכול המבורגר, לשתות בירה ולשוחח. אהילי המנורות, הריהוט בסגנון הגריניץ' וילג', המוסיקה של בילי הולדיי. נדמה היה שאפילו הלקוחות לא התחלפו.

"האם עלי לברך אותך ב'שבת שלום'?" הקניט אותו אריק.

בוני צחקה. "באמת, ריטה, איך את יכולה לעשות את זה? את

מכסה את שיערך? ספרי לי, אני מתה לשמוע".

בצחוקה של בוני היה צליל של בוז תרבותי שרחש בלבו הציבור התל-אביבי כלפי הדתיים. יחד עם זאת, ריטה הבחינה במבע עיניה של חברתה רצון אמיתי לשמוע. היא זכרה את הסלידה שהיא עצמה חשה לפני זמן לא רב כלפי הדתיים שנתנו לה את ההרגשה שהם-הם היהודים האמיתיים, ואילו היא, החילונית, אינה אלא טריפה.

"הזקן שלך מוצא-חן בעיניי", אמר אריק, "והוא הולם אותך".

"גם אני חושבת שזה נחמד", הוסיפה בוני. "אתה מתכוונ לגדל

גם פיאור?"

דוד התעניין בשלום ילדיהם, שהיו בגילאים קרובים לאלה של אורית ודני. הם הזמינו משקאות והמשיכו לשוחח בזוגות. הנשים סיפרו זו לזו על משפחותיהן ואילו הגברים הזכירו מכרים משותפים ודיברו על כדורסל, על סרטי וידיאו ועל אמריקה. ריטה מעולם לא הבינה את התפעלותם מקליעות לסל, מקרסוליים נקועים ומסלים של השנייה האחרונה. הפעם, יותר מתמיד, צרמו לה השיחות על ספורטאים שחומי עור וגבוהי קומה ועל כוכבי קולנוע. בתקופה האחרונה הורגלו אוזניה להקשיב להרצאות על משה רבנו ועל גאולת עם ישראל. מתוך עולמה הפנימי החדש והמזוכך התבוננה ריטה בדוד על רקע בקבוקי הבירה, שירי ג'ון דנוור, ופטפוטים של גיל העֶשרה. הגבר שאותו אהבה נראה לה לפתע ילדוטי משהו ומשעמם.

להפתעתה מצאה את עצמה מדברת על "הכוזרי" ועל הרב קוק.
 "את מתכוונת לכך שאת ממש שומרת על כשרות והולכת
 למקווה?" תמחה בוני בשעה ששתייהן טיילו לבדן מסביב לבניין.
 גם הפעם הזאת, כמו בכל פגישותיהם, התעכבו הגברים בפאב
 כדי ללגום כמה כוסות בירה נוספות, ואילו הנשים יצאו החוצה
 לנשום אוויר צח.

"אני יודעת שתחשבי שאני מטורפת", התוודתה ריטה, "אבל אני
 חושבת שמבחינה מסוימת זה טוב".

"לחיות על פסגת הר, מוקפים באלפי ערבים, זה טוב?"
 "הקטע הזה אומנם לא קל, אבל סגנון החיים הוא חיובי. אולי
 אני נשמעת 'מרובעת', אבל לדעתי זו גם התנסות טובה לילדים."
 "אם הם לא יעברו שטיפת מוח מוחלטת עד לסוף המשימה."
 "אני מניחה שזו אחת הסכנות הכרוכות בעבודה".

לרגע נפלה דממה בין שתי הנשים, כמו היו נתונות כל אחת
 בעולם אחר. לפתע עצרה בוני מלכת, הליטה פניה בידיה ופרצה
 בבכי. ריטה נחרדה.

"מה קרה?" שאלה.

בוני הניעה את ראשה מצד אל צד. דמעות זלגו על לחייה. היא
 ניסתה לחייך, אך לא הצליחה לעצור את בכיה.

"מה קרה, בוני?" שאלה שוב ריטה ברכות.

"אריקו", גילתה, "ומנהל פרשיית אהבים".

ריטה נדהמה. לרגע נעתקו המלים מפיה.

"הו, ריטה, זה עוד לא הכול. גם אני" הודתה חברתה הטובה.

"שנינו בוגדים זה בזו כבר יותר משנה. הו, ריטה, אני מרגישה

נורא!"

בוני נפלה לתוך זרועותיה של ריטה והמשיכה להתייפח. כל גופה רעד, כמו ניסתה להשיל מעליה שכבות כאב רבות. מכוניות חלפו על-פני הכביש במהירות. בוני נרגעה אט-אט.

"זה בסדר", מלמלה ריטה שלא ידעה בדיוק מה לומר.
 "לא, זה לא בסדר", השיבה בוני. "אני מנסה להעמיד פנים שהכול כשורה. אני משחקת מצויץ. אחרי הכול, בתל-אביב התנהג כרומאי!"

בוני קינחה את אפה ואחר-כך המשיכה: "את האדם הראשון שאני מספרת לו את זה. תעזרי לי ריטה, את החברה הכי טובה שלי. אני לא רוצה להמשיך. מה אעשה?"

ריטה לא ידעה מה להשיב. "האם אריק יודע?" שאלה לבסוף.
 "כמובן, אנחנו מדברים על כך. זה החלק הגרוע ביותר בכל הסיפור. הוא מתנהג כאילו היה זה תמצית החיים המודרניים. לדעתו, כל זוג תרבותי צריך לנהוג כך".

בוני נשמה עמוקות בניסיון לשלוט בעצמה. "אני מצטערת", לחשה. "לא התכוונתי לשפוך את הלב. תשכחי מהכול, בסדר? כנראה שלכול אחד יש איזו אופרת סבון קטנה משלו. יכול להיות שהיה לי צורך לספר למישהו, זה הכול".

כאשר שבו ריטה ובוני לפאב הן הבחינו כי בינתיים הגברים העבירו את הזמן בנעימים. השולחן נראה כמו מסלול באולינג כאשר בקבוקי ה"קסלברג" נערמו יחד כמו חיילים.

"חבר'ה, אתם אוספים בקבוקי בירה, או שאתם מתכננים לשחק באולינג הלילה?" שאלה בוני כשארשת קרירה נסוכה על פניה.
 "הי, זה רעיון טוב!" הכריז דוד. "למה שלא נפתח מועדון באולינג בנחלה? לאנשים יהיה מקום בילוי בערבים".

"זה באמת יכול להיות תרפיה נפלאה למתנחלים", התלוצץ אריק.
 "תוכל להלביש כאפיות קטנות על ה'חיילים', וכאשר המתנחלים
 יפילו אותם הם יתנו פורקן לכל הזעם שהצטבר בתוכם".
 "מה דעתכם לבוא לשבת לנחלה?" הציעה ריטה.
 "היי, זה רעיון נהדר!" צהלה בוני. "אני אלבש מטפחת, אריק
 יחבוש כפה, נרגיש כמו שחקני-משנה באתר צילומים".
 "אני לא נוהג לשם גם אם תשלחו לי טנק", אמר אריק.
 "נצניח אותך ממטוס", התלוצץ דוד.
 "בוא נעשה זאת", ביקשה בוני. "אנחנו יכולים להשאיר את
 הילדים אצל אמך".
 "נראה", השיב אריק.
 "תגיד כן", ניסתה ריטה לשכנע. "יהיה כף!"
 השעה הייתה אחת אחר חצות כאשר דוד וריטה נפרדו לשלום
 מחבריהם. ריטה שמחה שהם נפגשו. הייתה לה תחושה שהיא
 נשלחה ממעל כדי לסייע לבוני.

במוצאי שבת סייע יהודה דוד לדוד בנו להעביר את מטענם
למכונית המשפחה.

"עכשיו נזכרתי במישהו המתגורר בנחלה", אמר האב לפתע.
"יהושע גל".

"אתה מכיר אותו?" נדהם דוד.

"ביליתי בחברתו כמעט יומיים, כשעבדתי על המחקר שכתבתי
בנושא 'ההתיישבות הציונית בתקופה המודרנית'. אגב, עבודת
המחקר התפרסמה אחר-כך בירחון של אוניברסיטת פרינסטון".
דוד המופתע הניח את המזוודות שהיו בידיו. "מעולם לא סיפרת
לי על כך", אמר.

"נדמה לי שהיית באמריקה באותה תקופה. חוץ מזה, מתי אי-פעם

התעניינת במה שקורה בגוש אמונים?"

"וגם נסעת לחברון?" המשיך דוד ושאל.

"כן, הייתי בחברון שלושה ימים. לומר את האמת, ציפיתי למצוא

שם קן של קנאים דתיים, אך למרבה הפלא פגשתי הרבה אנשים

נחמדים, כולל גל. התברר לי שהוא ברנש אינטליגנטי בצורה בלתי רגילה. אדם עם חזון, הייתי אומר. הוא אפילו מתמצא היטב בהיסטוריה ובספרות. וגם בחקלאות. היו לנו הרבה נושאי שיחה משותפים”.

“האם דיברת עלי?” שאל דוד.

“עליך? אני לא זוכר. אולי. אני חושב שדיברנו על משפחה וילדים. ייתכן שהזכרתי שאתה עובד באמריקה”.

“עובד בשביל מי? בשביל השירות?” שאל דוד בדאגה.

“אני אף פעם לא מדבר על כך!” מחה אביו.

“אתה בטוח?” שאל דוד כשהוא חש בעויות החולפת בבטנו.

“אני כבר לא זוכר את כל הפרטים, אבל אני בטוח שלא אמרתי שום דבר בעייתי הקשור בעבודתך”.

השיחה עם אביו פגעה קשות במצב הרוח הטוב שדוד היה שרוי בו בסוף השבוע הנעים שבילה בתל-אביב. הנסיעה הארוכה בחזרה לנחלה עברה עליו בשתיקה מדוכדכת.

“אני מכירה את אביך”, ניסתה ריטה להרגיע אותו. “הוא יודע לשמור על פה סגור. אני משוכנעת שלא אמר דבר”.

“את לא מכירה את אבי כשהוא עובד. כשהוא מחבב מישהו אבי מסוגל לדבר בלי הפסקה. ראיתי אותו כשהוא מראיין אנשים. הוא מדבר בקצב של קילומטר לדקה, כדי לתת להם הרגשה נינוחה”.

דוד חש בדיוק כמי שמשכו את השטיח מתחת לרגליו. ביטחוננו העצמי ספג מהלומה קשה והתערער. אם גל יודע שהוא עובד בשב"כ המשפחה יכולה בהחלט לארוז את חפציה ולשוב לתל-אביב. למה להמשיך ולהעמיד פנים? דוד היה שקוע במחשבותיו ולא הבחין שמד הדלק היה נמוך. הם ירדו מכביש החוף ופנו מזרחה.

בדרכם עברו על-פני אצטדיון הטניס, מקום שעורר בדוד זיכרונות נעימים, שכן בשעתו, עוד כשהיה תלמיד תיכון, זכה שם בתחרות. בתוך זמן קצר הגיעו לצומת מורשה ואחר-כך עלו על הדרך המתפתלת בין ההרים. הרי שומרון הגיחו באופק, אפלים ומבשרי רע. לאחר שעברו את נקודת המחסום ליד אורנית, דוד הדליק את האורות הגבוהים.

"האם אתה בטוח שאנחנו לא צריכים דלק?" שאלה ריטה כשהתקרבו לתחנת הדלק של אלקנה. דוד זרק מבט והופתע לראות את המחוג מצביע על אפס. הוא אותת מימנה ונסע לעבר הפנייה המובילה להתנחלות הוותיקה והמבוססת.

"הגענו כבר הביתה?" שאל דני בקול מנומנם.

"עוד לא", השיבה ריטה.

למרבה האכזבה התברר לדוד כי בתחנת השירות ההיא נמכר רק סולר. דוד סינן קללה והכה באגרופו על ההגה.

"מה קורה?" שאלה אורית.

"כלום. חזרי לישון", השיב דוד.

"מה עכשיו?" שאלה ריטה.

"יש לנו מספיק דלק כדי להגיע הביתה", אמר דוד.

"המחוג מורה על אפס".

"תמיד יש מעט יותר דלק ממה שהמחוג מראה", הסביר דוד.

הוא שב ועלה על הדרך הראשית. לאחר נסיעה קצרה נראה היה שיצא מתחומי מדינת ישראל. משני צדי הכביש הראשי ניצבו מפעלים וחנויות של ערבים. אף לא הולך רגל אחד נראה באותה שעה של הלילה. הכול היה סגור ומסוגר.

"טעינו בדרך?" ביקשה אורית לדעת כשהציצה מבעד לחלון על

הכפר הערבי לצד הכביש.

"לא", השיב אביה קצרות, "אנחנו בדרך הביתה".

"הערבים יהרגו אותנו?" שאל הילד.

"אל תהיה טיפשוך", השיבה ריטה והעיפה מבט קצר בבעלה.

דוד אותת ימינה, האט ועצר את הרכב בצד הדרך, ליד חצר

גדושה בפסלי גן ובעציצים.

"מה אתה עושה?" תמחה ריטה.

"לוקח את הנשק שלי", השיב.

הוא יצא במהירות מהמכונית וניגש אל תא המטען. דוד שמר שם

את הנשק מוסתר בארגז כלי העבודה. מתנחל חדש נאלץ היה

להמתין בדרך כלל חודשים אחדים עד שקיבל ממשרד הפנים רשיון

להחזיק נשק, לכן לא היה זה טבעי לו חשף דוד כבר ביומו הראשון

בנחלה את אקדח ה"מאגנום" שלו שהיה ברשותו מלכתחילה. אולם,

במצב הנוכחי הוא רצה לחוש לצדו את נוכחותו המרגיעה של

האקדח.

"למה שלא נחזור לראש העין ונמלא דלק?" הציעה ריטה כשרוד

שב והתיישב ליד ההגה.

"למה לבזבז שעה נוספת?" השיב דוד בשאלה.

"כך, לפחות, נגיע הביתה בחיים", באה תשובתה.

אף לא מכונית אחת עברה במקום בעת שחנו בשולי הכביש.

הכפר הערבי הסמוך לכביש נראה נטוש. נראה היה, שמוצאי שבת

אצל המוסלמים אינו ערב שמקובל לצאת ולבלות בו. סימן החיים

היחידי היה כלב מת שנדרס על הכביש. השמים היו אפלים. קטע

הכביש שבו נסעו לא היה מואר בפנסים רחוב. דוד יכול היה לחוש

במתח הגואה של ריטה.

"אני צריך פיפי", הודיע דני.
 "לא עכשיו!" אמרה לו ריטה.
 "אבל אני מוכרח!" התעקש הילד.
 "מהר", אמר אביו, "צא החוצה".

הוא אחז את האקדח בידו ויצא אחרי הילד. בעמדו בחשכה, כשעיניו בולשות לכל עבר כדי לשמור על ילדו, טען דוד את אקדחו. השמיים האינסופיים שמעליו היו חתומים. היו זמנים, בתקופת שירותו הצבאי, שהבדידות בשעות הקטנות של הלילה הסבה לו ריגושים נעימים, אולם עתה, כשמוטלת עליו האחריות להגן על אישה וילדים, התחושה שונה לגמרי. הוא נאלץ לנקוט אמצעי זהירות מרביים בארצו שלו, שכה אהב, עובדה שהסבה לו תחושה עזה של חוסר נוחות.

"בוא נחזור", ביקשה ריטה כשדוד ודני חזרו למכונית.
 "אל תדאגי", השיב דוד, "יש תחנת דלק נוספת באריאל. חמש דקות נסיעה, לא יותר".

אבל דוד לא הצליח לשוב ולהתניע את המכונית. המנוע שבק חיים. דוד סובב שוב ושוב את המתנע, לחץ על דוושת הדלק, אבל המנוע סירב להגיב.

"מה קורה?" שאלה אורית.
 "נגמר לנו הדלק", השיבה ריטה. "אביך הגאון שכח למלא את המיכל כשיצאנו מתל-אביב".

"תאשימי אותי, זה בהחלט יעזור", סינן דוד מבין שפתיו הקפוצות, בעודו מביט החוצה מבעד לחלון המכונית לעבר מטע הזיתים האפל שגבל בכביש. משאית שהובילה ירקות לאחד השווקים חלפה ברעש על פניהם. דני עבר למושב הקדמי, כדי לשבת ליד

אמו.

”אז מה עכשיו?” שאלה ריטה.

דוד לא ידע מה לעשות. אי-אפשר היה לדחוף את המכונית לאריאל, אך גם לגשת ולהקיש על הדלת של הבית הקרוב ביותר היה דבר בלתי אפשרי. הרעיון היחידי שעלה בדעתו היה לאותר למכונית לעצור ולהתפלל שנהגה יהיה יהודי.

”אל תדאגו”, ניסה דוד להרגיע את משפחתו, ”עוד רגע נתפוס טרמפ”.

דוד יצא פעם נוספת מהמכונית. הוא הוציא את הטלפון הסלולרי והתקשר ל”דוד”. דוד חשב שבתוך זמן קצר ישלחו אליהם ג’יפ צבאי. מכונית ”מרצדס” ביצעה פנייה חדה בפנינת הרחוב ואורותיה סנוורו את עיניו של דוד. כשאקדחו בידו הבחין סוכן השב”כ בלוחיות הזיהוי הערביות הצמודות לרכב. בתוך מכוניתם עברה גם אורית למושב הקדמי, שם הצטופפה יחד עם אחיה ועם אמה. ”אנא, א-לי”, התפלל דוד בלבו בעמדו לבד בחושך, ”תוציא אותנו מכאן מהר”.

זוג אורות נוסף הבליח במורד הכביש. הפעם הייתה זו מכונית עם לוחית זיהוי ישראלית. נהגה הבחין בדוד המנופף בידו. המכונית, ”פז’ו” מסחרית, חלפה על-פני דוד, האטה ואחר-כך עצרה ושבה לאחור. במכונית ישבה משפחה עם ארבעה ילדים שהייתה בדרכה לאלון מורה. כשראש המשפחה שמע כי במכוניתו של דוד אזל הדלק, הוא עמד על כך שכולם יצטרפו ל”פז’ו” שלו. האיש מאלון מורה העביר במהירות את ילדיו המנומנמים לאחור והציע את המושבים הריקים לאורחיו. דוד נעל את מכוניתו, וה”פז’ו” העמוסה יצאה לדרך.

כעבור חצי שעה הגיעו לנחלה. המתנחל מאלון מורה הציע להוריד את בני המשפחה בביתם, להצטייד במעט דלק ולהסיע את דוד בחזרה למכוניתו. אולם, שמשון התעקש לזכות במצווה. ריטה הכניסה את הילדים הביתה מבלי לומר מלה לבעלה. שמשון אמר שברכבו יש מיכל מלא דלק. הוא הורה לדוד לחכות, נכנס במהירות לביתו ויצא משם עם טייפ, בקבוק "קולה" גדול ועוגה.

"אנחנו צריכים לערוך מסיבת מלווה מלכה", אמר. לאחר מכן הניח את הטייפ על יד החלון הקדמי, הדליק אותו וצלילי אחד משירי הנשמה של קרליבך התפשטו ומילאו את תא הנוסעים. ה"פורד" הזקן נע ברעש במורד ההר כמו היה רמקול סטריאופוני ממונע.

"הפעם, לשם שינוי, אנחנו נעיר את הערבים", צחק שמשון. לאחר שבירך ברכת "בורא מיני מזונות" זלל בלהיטות חתיכה הגונה מהעוגה.

"האם הם באמת קמים בארבע לפנות-בוקר כשיבכות המואזין מתחילות?" שאל דוד.

"רק הברנש שצריך להדליק את הטייפ", השיב שמשון.

"זה טייפ?"

"בוודאי, אלא מה אתה חושב? הם לא כאלה צדיקים".

השניים הגיעו למטע הזיתים עוד לפני שהסתיים צד אחד של קלטת קרליבך. אינסטינקטיבית, שמשון האט את מהירות המכונית כשהבחין באש הגדולה. שני ג'יפים צבאיים חנו בצד הדרך, וחיילים כיוונו את התנועה.

"כנראה שהגענו הנה מאוחר מדי", העיר דוד כשראה את מכוניתו

עולה בלהבות.

"יש לך ביטוח נגד שרפות?" שאל שמשון.
 "מן הסתם".

"אם כך, אתה צריך לקבל את מחיר המחירון במלואו. בדיוק כמו במקרה של גניבה".

דוד יצא לדבר עם החיילים. בשעה שהם כתבו דו"ח על האירוע, התקדם לעברם שמשון בתנועות כבודות.

"אילו היה במדינה הזאת צבא אמיתי, הערבים היו פוחדים לצאת מבתיהם בלילה", אמר דוד כשהוא משתדל לשחק את תפקידו.

"אילו היה במדינה הזאת צבא אמיתי, לא היו פה בכלל ערבים", הוסיף שמשון בחיוך רחב.

כבאית הגיעה מאריאל ביללת צופרים, כדי לסייע בכיבוי האש. לאחר שהלהבות שככו הגיע רכב גרירה כדי לסלק את שרידי המכונית השרופה היישר למגרש גרוטאות.

"תשתדל לראות את הצד החיובי של העניין", ניסה שמשון לעודד את דוד כשעזבו את המקום. "לפחות לא היית בתוך המכונית כשזה קרה. אני מכיר אנשים שעור פניהם נשרף והם נותרו עם צלקות קשות לכל ימי חייהם".

לאחר נסיעה קצרה במורד הדרך הראשית, פנה שמשון אל דרך צדדית ונכנס לתוך כפר ערבי.

"לאן אתה נוסע?" שאל דוד.

"להעביר מסר", השיב שמשון.

שמשון עצר את מכוניתו במרכז הכפר.

"אתה תנהג", אמר לדוד וזינק החוצה עם ה"עוזי" בידו. הוא

פתח את הדלת האחורית ושלף משם מחבט בייסבול.

"תגביר את המוסיקה!" פקד שמשון.

דוד ציית לפקודה. קולו של שלמה קרליבך הדהד ברחבי הכפר הערבי שהיה שקוע בתנומה. דוד נהג באיטיות ברכב המוסיקלי, בעקבות שמשון שצעד במעלה הרחוב. המחבט התנופף באוויר, נחת על חלון קדמי של אחת המכוניות וניפץ אותו לרסיסים. עוד תנופה חזקה של המחבט באוויר, והתוצאה — מכסה מנוע מחורר. שמשון התקדם לאורך הרחוב כשהוא לופת את המחבט בידו כמו היה לחי חמור, כותש והורס מכונית אחר מכונית. תריסים החלו להיפתח, אך צרור יריות מה"עוזי" הבריח את הכפריים הסקרנים לרצפת דירותיהם. לאחר שהגיע לסוף שורת הבתים קפץ שמשון בחזרה למכוניתו.

"מאיפה קיבלת את זה?" שאל והניע ראשו לעבר ה"מאגנום" שהיה בידו של דוד.

"פעם עבדתי בלילות בשמירה באתרי בנייה", השיב דוד כשהוא לוחץ על דוושת הדלק.

כשחיוך נסוך על פניו לגם שמשון את שארית ה"קולה" שעוד נותרה בבקבוק.

"עין תחת עין, שן תחת שן", ציטט שמשון והוסיף, "מכונית תחת מכונית".

הוא הוציא מטלית וניגב את ידית הבייסבול ואת ראש המחבט. "זה של ג'ואי", אמר, "אני לא רוצה שהוא יסתבך".

כצפוי, המשטרה הופיעה למחרת היום בנחלה. השוטרים הובילו את דוד לאחת הניידות ונעלו אותו בתוכה.

"אתה לא יודע כלום", לחש ג'ואי באוזנו.

מבעד לסורגי חלון הניידת נופף דוד בידו לעבר ריטה והילדים.

כשהגיעו לתחנת המשטרה באריאל הם פגשו את שמשון שכבר הובא

לשם קודם לכן. שלושה כפריים ערביים ישבו על ספסל בקצה החדר. כשראו את דוד החלו להתלחש בהתרגשות והצביעו עליו. דוד נרגע כשזיהה את אחד הסוכנים שהכיר.

"הם משקרים", אמר שמשון.

המשטרה חקרה את דוד. האם ה"סובארו" שייכת לו? הם הראו לו את לוחית הזיהוי החרוכה. כיצד הגיע הביתה? לאן נסע לאחר שהגיע למקום האירוע? מי היה אתו?

"הם יודעים שהייתי אתך", התערב שמשון.

"מישהו חיבל הלילה בעשר מכוניות ערביות בכפר סמוך", אמר החוקר, "אני לא מאמין שאתם ביצעתם זאת".

"אנחנו?" השיב דוד. "בוודאי שלא!"

שמשון חייך. הערבים מחו בקול רם. אחד השוטרים אמר להם לשתוק והוציא אותם מהחדר.

"אתה רוצה לומר שמסרת את עדותך לחיילים ונסעת הביתה לישון?" שאל החוקר.

"זה בדיוק מה שקרה", אישר דוד.

"אני מניח שחלוקי ברד כבדים נפלו מהשמים על הכפר הערבי וחיבלו במכוניות שלהם".

"סביר בהחלט".

החוקר הניע בראשו. "אני לא ממהר", אמר.

"תראו, חברים, קצת רחמים", אמר שמשון. "אני מת מרעב. בואו נעשה את זה קצר. היינו צריכים להיות טיפשים כדי לעשות זאת לאחר שראו אותנו באזור, נכון?"

"זה נכון, אבל מה עם הערבים שראו אתכם?"

"תעמידו אותנו בשורה יחד עם עוד עשרה מתנחלים. בעיני

הערבים כולנו נראים אותו דבר”.

מאחר שהגיעה שעת הצהרים, השאירו השוטרים את שמשון ואת דוד בחדר החקירות והלכו לאכול בחדר האוכל.
 “אל תדאג”, אמר שמשון, המתנחל הוותיק, “האוכל כאן די טוב. פעם העליתי קילו כשנעצרתי פה לשבוע. אם נתנהג יפה נצא מפה עוד היום”.

שמשון טעה. הם בילו שלושה ימים בכלא. מפקדת השב”כ בגילה החליטה ששהייה קצרה בכלא תועיל לסוכן החרש להשתלב בקרב המתנחלים. ואומנם, דוד התקבל כמו גיבור בשובו לנחלה. בן-לילה ראו בו כולם אחד מהחבר’ה.

חוץ מיהושע גל. עיניו החקרניות חייכו כמו ידע סוד שרק הוא ודוד חלקו ביניהם.

שבוע לפני ראש השנה הודיע ג'ואי שמתיישבי איתמר מבקשים לפוצץ מיד אחרי החג את שדה הסלעים באתר המקווה החדש. דוד צלצל ל"דוד" שלו, נסע העירה, עצר בחנויות אחדות לאמצעי לחימה, וניצל את ההזדמנות לחפש מכונית יד שנייה. ביום המיועד אסף שלמה שפירא את דוד במכוניתו, ויחד נסעו דרך העמק לאיתמר.

רועה ערבי על גבעה סמוכה השקיף דרך משקפת משוכללת ביותר על הפיצוץ. הרועה הערבי היה לא אחר מאשר הורוביץ, המומחה מספר אחת לציוד לוחמה של שירות הביטחון. הוא רצה להיות נוכח בשעת הזיקוקין די נור. במפקדה בגילה עקב עמוס תמיר אחר המתרחש מעל-גבי מסך טלוויזיה גדול, שהיה מקושר ללוויין הריגול של ישראל. הסוכן הצעיר, דור, עשה עבודה טובה והצליח לזכות באמונם של המתנחלים, חשב תמיר בלבו. עבודה מעולה כל כך שתמיר לא ידע לטובת איזה צד פעל דוד. כאשר נראה הפיצוץ נדמה היה לו כי גם חדר הפיקוד הזדעזע למרות שהיה במרחק של

עשרות ק"מ מאתר האירוע. ענן כבד התרומם לשמיים. שניות ספורות לאחר מכן זעזע הד ההתפוצצות את הגבעות שהקיפו את איתמר. דוד ושלמה שפירא תפסו מחסה מאחורי קיר בונקר במרחק בטוח. לאחר שהאבק שקע והעשן נמוג התגלה במקום שבו היה הסלע מכתש בקוטר של כ־10 מטר. הזזה של המסגד על הר הבית.

"איפה השמיני?" שאל הורוביץ לתוך המיקרופון שהיה מוסתר מתחת לכתונת הרועים הארוכה שלבש.

"ה... מה?" שאל תמיר.

"הפיצוץ השמיני. סיפקתי לו שמונה מטעני נפץ, רק שבעה התפוצצו".

"אני שמעתי רק שניים", אמר המפקד הבכיר במפקדה.

"היו שבעה", קבע המומחה, "ספרתי אותם".

"אתה בטוח?"

"בקש מלוי לבדוק".

לוי, עוזרו של הורוביץ, שנכח בחדר הפיקוד, קיבל לידי את הדו"ח הסיסמוגרפי.

"הקלטנו שבע התפוצצויות", אישר לוי את דברי מפקדו.

תמיר נעץ מבט בוחן במסך. המתנחלים נראו עומדים על שפת

המכתש הענקי, מברכים איש את רעהו לרגל ההצלחה.

"הם בונים מקווה בדיוק כמו שאני תורם את המשכורת שלי

לחב"ד", סינן ראש שירותי הביטחון. "לדעתי, זוהי חזרה כללית

לקראת פיצוץ טרוריסטי".

דוד דור חשב בדיוק אותו דבר בעת שהביט מטה, לתוך התהום

שנפערה על הגבעה. התפוצצות מהסוג הזה, אם תתרחש במקום

אחר, עלולה להיות זרז להתלקחותה של מלחמת עולם שלישית.

"תירגע", אמר ג'ואי בשעה שנסעו בדרכם חזרה לנחלה. דוד עדיין רתח מזעם בעקבות הוויכוח שלו עם שלמה שפירא בעניין חומר הנפץ שנעלם.

"איזה מין פראייר הוא חושב שאני?" צעק דוד.

"הוא הסביר מה קרה", השיב ג'ואי בשלווה.

"בוודאי. הבן שלו זרק את אחת מחבילות חומר הנפץ לאמבטיה.

הוא באמת מצפה שאאמין לו?"

"אתה יודע מה אומרים — ילדים הם ילדים. בכל מקרה, אל

תדאג, שלמה הוא צדיק".

"יותר טוב שלא יבקש ממני לעשות לו טובה נוספת. בעיניי זאת

אינה מקצועיות", אמר דוד בתקיפות.

"שכח מזה", אמר ג'ואי, "עשית מצווה גדולה. שמע, מחר אנחנו

נוסעים לומר סליחות בכותל. למה שלא תצטרף אלינו?"

"באיזו שעה אתם יוצאים?" שאל דוד.

"בשלוש לפנות בוקר".

“אתה צוחק?”

“לחבר של שלמה, העובד במשרד הדתות, יש מפתח למנהרות הכותל. זו תהיה חוויה”.

“שפירא גם נוסע?” שאל דוד.

“כמובן, זה הרעיון שלו”.

“אחשוב על זה”, אמר סוכן השב"כ.

לאמתו של דבר, ציפה דוד להזמנה זו. מאז תחילת הסליחות עודד שלמה שפירא את המתיישבים לעשות את הדרך הארוכה לכותל. ביקוריו אלה מרטו את עצביהם של אנשי המפקדה בגילה, והתישו את הסוכנים החשאיים שהיו חייבים לבלות לילות רבים ליד הכותל. שלמה שפירא וחבריו התפללו במנהרות הכותל והגיעו עמוק מתחת לרובע המוסלמי. הנקודה שבה בחרו להתפלל הייתה בדיוק מול קודש הקודשים, מקום משכנו של ארון הברית שבתוכו היו הלוחות. מאז שדוד סיפק לשפירא את חומר הנפץ הועמדו כוחות הביטחון של ישראל בכוננות שיא. פיצוץ על הר הבית פירושו אחד: ג'יהאד. בתגובה הוחמרו הבדיקות הביטחוניות של הנכנסים לרחבת הכותל. שקיות התפילין של כל המתפללים, בין אם היו מתנחלים, חרדים או סתם תיירים, נבדקו בקפדנות בגלאי מתכות, כמו כל חפץ אחר.

ריטה מלמלה דבר-מה לא ברור והמשיכה לישון, כאשר ג'ואי הקיש על חלונם. דוד זינק בזריזות ממיטתו כמו היה טירון צעיר. שלמה המתין במכונית. הוא היה רגיל לקום באמצע הלילה. במשך כל השנה נהג להשכים קום באחת אחר חצות כדי להתפלל ולקונן על חורבן בית המקדש, מנהג שרק המקפידים באופן מיוחד קיימו. לעתים, כך סיפר ג'ואי, היה שלמה נשאר ער כל הלילה ולומד את

הלכות הקרבת הקורבנות.

"ההיסטוריה תשפוט אותנו", אמר שלמה בכובד-ראש, בעת שדהרו בכביש הריק בדרך לירושלים, "אם נתפלל בכל לבנו ונשמתנו יבוא המשיח מחר, יתרחש נס, בית המקדש ירד מהשמיים והכוהן הגדול ייכנס לקודש הקודשים ביום הכיפורים ויזכה במחילה לעם ישראל".

"אתה באמת מאמין בכך?" שאל דוד.

דממה כבדה השתררה במכונית. משתיקתם הרועמת של האנשים הבין דוד כי שאלתו לא הייתה במקום כלל וכלל, שכן השתמע ממנה שהוא מטיל ספק בכך שהמשיח אכן בדרך.

"התכוונתי לשאול אם אתה מאמין באמת ובתמים שהמקדש ירד מן השמיים? אני מבין שיש גם דעות אחרות", הסביר דוד את עצמו. "שלמה כתב ספר שלם על הנושא", אמר ג'ואי.

"חוברת", תיקן אותו שפירא.

"יסודותיו של המקדש ירדו מהשמיים ואנחנו נשלים את בנייתו", סיכם ג'ואי, "לא כך, שלמה?"

"אתה הולך הפוך", השיב שלמה. "קודם כל עלינו לבצע את חלקנו ורק אחר-כך הקדוש ברוך הוא ישלים את מלאכתנו". "האם איננו צריכים להיפטר קודם כל מהמסגדים שעל הר הבית?" שאל דוד.

"אנחנו עובדים על זה", באה תשובתו המסתורית משהו של שפירא. "כל תפילה מקרבת אותנו לכך".

אחר-כך, מבלי להמתין, הדליק את הטייפ. כשהגיעו לירושלים עדיין שררה אפלה. הם החנו את רכבם מחוץ לחומה הצפונית שהקיפה את העיר העתיקה, ממול לעיר דוד. דמויות של חסידים

נראו חולפות בחשכה בדרכם לתפילת ותיקין. החומה הוארה באור מיסטי זוהר. רעד עבר בגוו של דוד כשראה את האבנים הגדולות, העתיקות, שהיו חוליות מקשרות אל העבר שאותו העדיף שלא לחקור. החייל שהיה מוצב בשער עצר אותם ובחן בדקדקנות את האישורים להחזקת נשק שהיו ברשותם. חייל אחר פתח את שקיות התפילין.

”מה הם מחפשים?” שאל דוד.

”את חומר הנפץ שלך שהלך לאיבוד”, השיב שפירא.

מניין של גברים, שנראו כמתנחלים, כבר המתין בכניסה למנהרות. חברו של שלמה פתח את השער במפתח שהיה קשור לצרור מפתחות שהחזיק בידו, והדליק את האורות. שביל מקורה הוביל פנימה. הם ירדו אט-אט במנהרת ההיסטוריה, חצו תקופות ועידנים בחייה של העיר שנחרבה ונבנתה חלופות. שער הברזל נפתח אל תוך מסדרון ארוך מתקופת החשמונאים, שהוביל אל אבני הכותל שמשקל כל אחת מהן מאה טון, ואשר ספק אם עגורן בן המאה הזאת מסוגל בכלל להרים. הם עצרו במובלעת קטנה, מוארת באור נרות, בדיוק מול מקום קודש הקודשים. שלמה הסביר שמעבר לחומה, עמוק במעבה האדמה, הוסתרו לוחות הברית.

דוד הצטרף לאמירת סליחות. קולות התחינה של המתפללים התעצמו עד מאוד מן ההד במחילה ומתפילות של אלפיים שנה שנלוו אליהם.

למרות שהצד הרוחני באישיותו של דוד לא בלט באופן מיוחד, הפעם הציפה אותו התרגשות עצומה. מן העבר השני של הסלעים הללו, במרחק של חמישים מטר, מצויה אבן השתייה שממנה הושתת העולם. אפילו סוכן השב”כ נאלץ היה להודות שאווירה מיסטית

אפפה את המקום.

לאחר התפילה הוביל אותם שלמה אל פרצה בחומה, שנחתמה
בבלוקים עבים ובמלט.

"כאן היה פעם שער שהשתמשו בו כוהנים טמאים שנאלצו לעזוב
את שטח המקדש", הסביר ההיסטוריון. "זהו בדיוק המקום שנקבע
על-פי המשנה, ולכן הורה ראש העירייה, טדי קולק, לחסום את
הגישה כך שלא יעלה בידיהם של יהודים להגיע דרך המחילות
לקודש הקודשים. הדרך מובילה מעלה אל הר המוריה לבניין
המעוגל שמתחת לכיפת הסלע".

"מה עוביו של הקיר?" התעניין דוד.

"בערך מטר", השיב שפירא.

דוד הנהן בראשו ונעץ את מבטו בקטע החסום של החומה.

"על מה אתה חושב?"

"חשבתי על כך שמטען נפץ פשוט, בגודל המטען שנעלם, יכול
היה בקלות לפתוח את המעבר".

"מוזר, אך בכל פעם שאני עומד כאן, חולפת בראשי אותה

מחשבה", אמר שפירא.

כולם השתתקו. לא היה מה להוסיף. כאשר עשו את דרכם חזרה
דרך המנהרה יכול היה דוד לחוש כיצד מזוזת-המיקרופון מקפצת
מעלה ומטה על חזהו. מאוחר יותר באותו בוקר, כאשר שמע תמיר
את ההקלטה, הוא פקד להצמיד מעקב במשך עשרים וארבע שעות
ביממה, לשפירא, לג'ואי ולדוד.

"האנשים האלה מטורפים", אמר, "ואני לא רוצה לקחת שום

סיכון".

יום כיפור הגיע ונמחלו עוונותיו של עם ישראל. לרוע המזל, ערביי ישראל, כנראה, לא שמעו על כך. בארץ פרצו מהומות שהשתלבו במכת שרב מאוחר של סוף הקיץ. בוני ואריק ביטלו את הביקור שתכננו בנחלה. הנסיעה בכביש שהוביל ליישוב הפכה למסוכנת ביותר. היריות היו דבר יום ביומו עד כי עורכי החדשות לא תמיד הקפידו לדווח עליהן. מחבלים מתאבדים התפוצצו בחיפה ובאשדוד וגרמו להלם בקרב האוכלוסייה. בנוסף לכל אלה פרצו גם דליקות יער בתחומי הקו הירוק.

“זה מראה לך שישראל אינה הארץ שלהם”, אמר ג'ואי, “כי מי שורף את הארץ שלו? זה כמו אם ששורפת את הילד שלה. האם אתה יכול לדמיין לך יהודי שמצית יער בישראל?”
זוהי הבחנה מעניינת, ציין דוד לעצמו.

לאחר שאחד האנשים מיישוב שכך נורה למוות ליד הגה מכוניתו, הודיע יהושע גל על כנס חירום. כל מתיישבי נחלה הצטופפו בחדר האוכל של הישיבה. הגברים ישבו בצד ימין, הנשים בצד שמאל.

עגלות תינוקות וילדים קטנים נדחסו במעבר. בקולו הצרוד והמחוספס ביקש גל את תשומת לבם של הנוכחים. נאומו הפתיע את דוד. אם לשפוט על-פי תגובתם של רבים מהמתנחלים, נראה היה שיהושע אכזב חלק גדול מהאנשים שבחדר. במקום לקרוא לנקמה, הרי הרב, שהיה בעבר אש להבה, דיבר הפעם בטון מתון והטיף לסבלנות ולאמון. חוסר אמונה בהיותנו עם נבחר, חוסר נאמנות לתורה וחוסר באהבת אחים — הם-הם שגרמו לכך שענן שחור רובץ מעל ישראל, אמר הרב. הוא הוסיף כי שביתתם של עובדי התברואה ובתי החולים, הגורמת לסבל רב במדינה, היא ביטוי לתשישות הרוחנית של האומה. שרפות היער שיצאו מכלל שליטה מסמלות את זעם האדמה. במקום להשמיד את עמו על-ידי הטלת סלע שמימי על ראשו, הרי ה', ברחמיו הרבים, בחר לרסק את הסלע ולהשליך עלינו בכל פעם אבן קטנה כדי לתת לנו הזדמנות לחזור בתשובה. רק על בסיס של חזרה בתשובה יוכלו המים לכבות את השרפות, והחיילים יצליחו לדכא את המהומות. במצב הנוכחי, אמר, כל הפעולות הננקטות הן רק בבחינת חבישה זמנית של הפצע.

“תכלי'ס”, נשמע קול חסר סבלנות, “מה עלינו לעשות?”

“לדעתי, עלינו ללכת לראש הממשלה ולספר לו על הסכנה העומדת בפנינו”, טענה אחת הנשים. “עלינו ללכת לצבא ולדרוש להעניק אבטחה לכל מכונית על הכביש. עלינו לדחוף את הממשלה לפעול!”

“כבר דיברנו מאה פעמים”, קרא שמשון, “לא אכפת להם

בכלל!”

“עלינו לשוב ולדבר אלף פעמים אם יש סיכוי שזה יעזור”, השיב

לו גל.

"מה בקשר לילדים שלי?" צעקה אחת המתיישבות. "אני דואגת לילדים שלי!"

"הערכים מבינים רק יד קשה!" הכריז בן משה, התימני שניהל את המכולת. "אם לא נכה בחזרה — אנחנו מחוסלים. הם יחשבו שאנחנו חלשים ושבורים."

"האם לא כתוב בתורה הקם להרגך השכם להרגו?"

דוד כמעט התעלף כשנוכח לדעת שהקריאה האחרונה באה מפיה של אשתו, ריטה. כשישבה שם, בין הנשים, היא נראתה בדיוק כמו אשת מתנחל טיפוסית. לרגע השתררה דממה באולם. לא מפני מה שאמרה, אלא בגלל האופן המתגרה שבו אמרה את הדברים בנוכחותו של הרב.

"זה נכון", אמר הרב גל, "זה החוק".

"האם נחכה עד שיתחילו להשליך עלינו רימוני-יד?" שאל צבי, נגן הגיטרה האמריקני.

"כמובן שעלינו להגן על עצמנו. לשם כך יש לנו את צה"ל", השיב גל.

"ומה אם צה"ל לא עושה את עבודתו?" שאל ג'ואי.

"הממשלה היהודית שלנו הפכה אותנו לברווזים במטווח מפני שהיא פוחדת מהגויים", צעק אחד מחברי 'כך'. "זהו חילול השם שחייב להיפסק!"

ליהושע גל לא ניתנה כלל הזדמנות להגיב. הצעקות גברו והלכו, ועד מהרה השתרר תוהו ובהו. האסיפה הופסקה ללא קבלת החלטות, ללא קביעת תוכנית פעולה ואף ללא קביעת עמדה מוסכמת.

חצי שעה לאחר שדוד שב לביתו נשמעה נקישה על הדלת. בפתח ניצבו ארבעה מחבריו ללימודים: צבי הגיטריסט; ה"כך-ניק"; דניאל

מאתיפיה; ואלכס מרוסיה, חוזר בתשובה. דוד הזמין אותם להיכנס, אולם צבי אמר שהם אינם רוצים להפריע לילדיו הישנים.

סוכן השב"כ הצטרף אפוא אליהם והלך בעקבותיהם במורד הרחוב לעבר אולם הכדורסל.

"החלטנו לפעול והיינו רוצים שתצטרף", גילה לו המוסיקאי לאחר שהיו במרחק בטוח מבתי היישוב.

"למה אתה מתכוון?" שאל דוד.

"חשבנו על מספר אפשרויות, אבל תחילה רצינו לדעת מה אתה

אומר? האם אתה אתנו?"

"זה תלוי", השיב דוד.

"אילו אנשים היו מתפרעים במוסקבה", אמר העולה מרוסיה במבטאו הכבד, "השלטונות היו כופים פתרון בתוך יום. במצב הנוכחי אני חש את עצמי בגלות בדיוק כמו שהרגשתי ברוסיה".

"גם אני מרגיש כך", הסכים דניאל בקולו הרך.

דניאל היה ציוני במלוא מובן המלה. משפחתו צעדה מאות קילומטרים בחולות המדבר כדי להגיע למטוס חיל האוויר שהביא אותם לארץ ישראל. הכול נראה בעיניהם טבעי ומובן מאליו, בעוד שדוד, שנולד והתחנך בארץ, חש את עצמו זר ומנוכר.

"אחשוב על כך", השיב, "ואודיע לכם".

דוד יכול היה לחוש במפח הנפש של האנשים. במובן מסוים הוא אכזב אותם. אולם, כוונתו הייתה למנוע מהם להסתבך בצרות. הם היו בבחינת תינוקות תמימים. הוא היה משוכנע שמצויים דגים שמנים יותר בים. בשוכו לביתו עצר דוד לפני הכניסה ולחש לתוך המזוזה: "תגיד לדוד שלי שאנחנו זקוקים פה ליותר ביטחון. מוטב שהצבא יפעל מהר, אחרת תהיה פה אנרכיה".

למעשה, דוד נהג על-פי הצעתו של הרב, אשר סבר כי עליהם להגביר את פניותיהם לממשלה. לאנשים הללו הייתה בעיה רצינית, והוא, דוד, רצה לסייע. הוא נהנה מערוץ פתוח לשלטונות, ויכול היה להשתמש בו בשני הכיוונים. בינתיים החליט דוד לבלות יותר בחברתם של שמשון ושלמה. הייתה לו תחושה שהם אלה המסוגלים להבעיר את המזרח התיכון.

לא היה עליו להמתין זמן רב מדי. בחצות נשמעה נקישה על חלון חדר השינה של משפחת דוד. היה זה שמשון. כשהוא לבוש בפיג'מה פתח דוד את דלת הבית.

"אנחנו מעבירים קרוואנים אחדים למטה, למקום שבו היו הירות", הודיע המתנחל הענק.

"עכשיו?!?" נדהם דוד, "בשעה שתיים לפנות-בוקר?"

"אם נעבוד במרץ נצליח להקים התנחלות חדשה עוד לפני שהצבא יתעורר".

"נשמע טוב", אמר דוד.

"זה הרעיון של הרב", אמר שמשון, "לדעתי, צריך תגובה חזקה יותר, אבל בינתיים גם זה עדיף מאשר להישאר כל הלילה במיטה".

"הצבא ייתן לנו להישאר?"

"אני מסופק, אבל ראש הממשלה לא ייצא טוב מהעניין אם ייתן פקודה לגרור אותנו משם".

"תן לי שתי דקות להתלבש", ביקש דוד.

"קח את התפילין שלך", הזכיר לו שמשון.

שלמה שפירא, יחד עם שלושה בחורים מהישיבה, המתינו במכונית הטורניזט של שמשון. ג'ואי ורעייתו יצאו במהירות מביתם והצטרפו אליהם. לפני שהחלו לעשות את דרכם במורד ההר, עצר

שמשון ליד ביתו של גל. כעבור רגע טיפס הרב ועלה גם הוא לרכב כשהוא לבוש במעיל "דובון" צבאי.

רצח נהג המכונית התרחש בין צומת תפוח לאריאל. בהגיעם למקום נוכחו לדעת כי שני הקרוואנים כבר ניצבים במקומם על הגבעה שהשקיפה על הכביש. דוד הצטרף אל מתנחלים צעירים נוספים שעסקו בפריקת משאית רהיטים עמוסה. אחרים העבירו את הרהיטים לתוך הקרוואנים. רעש הגנרטור הדהד בשטח החשוך. בתוך זמן קצר הותקנו אורות ואף הוגש קפה חם. ברגעי ההפסקה סחף שמשון את העובדים לשירה עליזה. גל, שפירא ומנהיגי מתנחלים נוספים נפגשו באוהל שהיה בשטח. בתוך שעה היו הקרוואנים מסודרים ומרוהטים, ואפילו עציצי פרחים קישטו את מדרגות הכניסה. קבוצת בחורים שלמדו בעבר בישיבת קבר יוסף פתחו בריקוד נלהב. פאותיהם וציציותיהם התנופפו ברוח. איזה הבדל בינם לבין הצעירים בתל-אביב, הרהר דוד בינו לבין עצמו. דגל ישראל הונף על אחד הקרוואנים. קבוצות של מתנחלים צעירים המשיכו להגיע למקום כדי להיות נוכחים בעימות הבלתי נמנע שהיה צפוי עם בוקר. ילדים התקבצו במעלה הגבעה מלווים באמותיהם שדחפו לפניהן עגלות. אחרות נשאו את תינוקותיהן במנשאים מיוחדים שהיו קשורים לצווארן. למראה החיזיון שהתרחש לנגד עיניו נאלץ דוד להודות בלבו כי אכן, מדובר באוהבים מושבעים של ארץ ישראל.

עם עלות השחר הופיעו על הכביש שלמרגלות הגבעה גיפים צבאיים ומספר אוטובוסים עמוסי חיילים. אחד הקצינים טיפס במעלה התלול ועלה לראש הגבעה. הוא ניגש אל גל ושוחח עמו קצרות. אחר-כך הניע ראשו מצד אל צד בשלילה, וירד מהגבעה.

צוותי טלוויזיה צילמו את המתנחלים שעמדו בתפילת ותיקין. אוטובוסים ומשאיות צבאיות המשיכו לזרום לשטח, והמתנחלים לגמו קפה. מתנחלים רבים נראו משוחחים בטלפון סלולרי כשהבעה כעוסה נסוכה על פניהם. הם ביקשו להזעיק תגבורת של אנשיהם למקום לנוכח מה שעמד להתרחש. לפי התנהגותם של החיילים, שעמדו על הכביש למטה, התקבל הרושם כי צה"ל נערך למלחמה בזעיר אנפין.

"הלוואי שהם היו משתמשים בכוחות האלה כדי לרדוף אחרי מחבלים במקום להשתמש בהם כדי למנוע מיהודים להקים התנחלויות חדשות בארץ ישראל", אמר שמשון במרירות לאחד הכתבים בשטח.

שוב טיפס הקצין החסון על הגבעה כדי לשוחח עם גל ועם מנהיגי ההתיישבות האחרים. נראה היה שהדיון הגיע למבוי סתום, שכן הקצין עזב את המקום וירד מהגבעה. גל אסף את קבוצת המתנחלים הצעירים והזהיר אותם שלא יתנגדו בכוח לפינוי ולא ירימו יד על חיילי צה"ל.

"זכרו, הם האחים שלנו", אמר. "הם רק מבצעים את הוראות המדיניות השגויה של הממשלה".

בשמים, מעל הגבעה, חג מסוק צבאי. קציני הצבא הורו לצוותי הטלוויזיה לעזוב את האתר. הצבא כיתר את האזור. דוד טיפס ועלה על גגו של אחד הקרוואנים יחד עם תלמידי הישיבה האחרים. לאחר שהמתנחלים התעלמו מאולטימטומים אחדים שהצבא הכריז עליהם באמצעות מגברי קול, ניתנה פקודת הפינוי. שורות של חיילים טיפסו על הגבעה. חיילות התמודדו מול נשים, ואילו החיילים תפסו את הגברים והחלו גוררים אותם מהמקום. דוד הצטרף אל המוחים בקולי

קולות מעל הגג.

“בולשביקים! מדינת משטרה!” צרח.

חמישה חיילים שלפו בכוח את שמשון מתוך אחד הקרוואנים. אחד המתנחלים פלט קול גניחה ונפל ארצה כשהוא מחזיק בשיפולי גבו. שמשון היה מוטל כמו לווייתן על החוף, צורח “רוצח ארור!” כאילו הוא עצמו נתון בעינויים. הפינוי נמשך כשעתיים. שוב ושוב דחף דוד את הסולם שהחיילים ניסו להשעין על גג הקרוואן.

“תסתכל!” צעק ג'ואי מלמטה, “זה מתנחל על הגג!”

החייל שהפיל אותו מאחור לא נהנה, מן הסתם, מהבדיחה. אכן, הימים הנוסטלגיים של כנר על הגג חלפו ולא ישובו עוד. בעיני העולם, היהודי של היום הוא מתנחל.

בסוף הוקף הגג מכל עבריו.

“אתם קוראים לעצמכם חיילים יהודים?” צעק דוד בעת שנגרר

מהמקום.

הוא התנגד באופן פסיבי כפי שגל הורה, אולם התנהגות זו לא הקלה על החיילים את עבודתם. לאחר שסירב לרדת בסולם הם גרמו לו לגלוש מטה כמו במגלשת חירום של מטוס.

דוד נחת על הארץ בחבטה. עצם הזנב שלו ספגה מכה עזה. הכאב החד כתער פילח את כל גופו. כאשר ניגש חייל וביקש להקימו על רגליו דחף אותו דוד בזעם. חייל אחר התנפל על הסוכן מאחור.

“כאן זה ארץ ישראל, לא גרמניה!” צעק גל כאשר החיילים גררו

את דוד.

למזלו של דוד הוא הושלך למכונית עצירים ביחד עם שמשון

ושפירא.

"מהלך יפה", אמר שמשון בחיוך של שביעות רצון, כשראה את דוד לצדו. "ממש הוצאת את הבחור מכלל פעולה".
 "גם אתה", השיב דוד. "אחד החיילים שניסה להרים אותך נלקח מהמקום על-גבי אלונקה".
 כל העצירים פרצו בצחוק. דוד יכול היה לטפוח לעצמו על השכם: הוא התקבל כאחד מהחבורה.
 "זה בזבוז אנרגיה", התפרץ שפירא חמור-הסבר. "המלחמה שלנו היא נגד הערבים ולא נגד צה"ל".
 האווירה במכונית העצירים שבה להיות רצינית.
 "הוא צודק", אמר שמשון.
 דוד הנהן בראשו ואמר: "אני מסכים".
 "משחקי חתול ועכבר עם הצבא אינם יעילים יותר", טען שפירא.
 "אנחנו חייבים להעיר את העם".
 "איך? שאל דוד.
 שלמה שפירא התעטף בשתיקה. הוא שקע בהרהורים, כולו אומר ריסון עצמי. דלת הברזל של מכונית העצירים נפתחה ושני מתנחלים נוספים הוכנסו לתוך הרכב. מחוץ למכונית נראתה לפתע דמותו המהורהרת של יהושע גל.
 "כך היא גאולתן של ישראל", אמר, "בתחילה קמעא-קמעא..."

למחרת היום נעלמו מביתן שבהתנחלות הסמוכה לנחלה שתי ילדות בגיל העֶשְׂרֵה. יותר מארבע מאות מתנחלים השתתפו בחיפושים אחריהן. לפנות ערב נמצאו גוויותיהן במערה. גולגולותיהן היו מרוסקות, ועשרות דקירות סכין השחיתו את גופותיהן. המדינה כולה הזדעזעה. אלפי אנשים השתתפו במסע ההלוויה לבית העלמין סחוף הרוחות שעל אחת הגבעות המשקיפות על שכם. דוד וריטה חשו שהם הולכים לאיבוד בתוך ההמון. באותו היום היה כל העם כולו — מתנחלים.

בערב באו דוד וריטה לביתו של שמשון כדי לצפות במהדורת החדשות בטלוויזיה. למראה הכתבה המצולמת של ההלוויה התעורר כאבם מחדש. מיד אחר-כך רואיין אחמד קיבריל משכם. ג'ואי שלף את אקדחו וכיוון אותו למסך.

“כמפקד המשטרה של הרשות הפלשתינית באזור, האם אתה מגנה את הרצח המחריד הזה?” שאל אותו המראיין.

“כשחיילים ישראלים הורגים צעירים שלנו, האם העם שלך מגנה

את ההרג?" השיב קיבריל בשאלה על שאלה. "הישראלים כובשים ומדכאים את העם הפלשתיני. המתנחלים הם הנאצים של היום. לא יהיה שלום כל עוד המתנחלים ימשיכו לשבת על אדמת פלשתינ!"

"בנג!" לחש ג'ואי כשהוא לוחץ על ההדק ומשמיע נקישת סרק.

"לא בתוך הבית!" צעק שמשון.

"הוא לא טעון", התעקש ג'ואי.

"לא בתוך הבית", חזר שמשון ואמר בתקיפות.

"קיבריל חייב ללכת", אמר ג'ואי.

"הוא מספר אחת ברשימה שלי", השיב שמשון כשהוא קם

ממקומו כדי לסגור את הטלוויזיה.

באותו לילה קיבל דוד שיחת טלפון משפירא. "אנחנו רוצים

להתחיל בבניית מבנה לתלמוד תורה חדש באיתמר", סיפר. "הוא

יהיה גדול פי שניים מהמקווה. האם אתה חושב שתוכל לעזור לנו?"

"אולי", השיב דוד. "אני צריך לדעת יותר פרטים."

הם קבעו להיפגש למחרת היום בירושלים. דוד תכנן להגיע לשם

בכל מקרה כדי לקנות מכונית יד שנייה, ודברים אחדים לחג הסוכות.

ריטה ביקשה לערוך קניות בעיר. שמשון הסיע את משפחת דוד

לתפוח, שם עלו על אוטובוס לירושלים. כשהתקרבו לעפרה נחת על

האוטובוס מטח של כדורים מאחת הגבעות שלצד הדרך. למרבה

המזל לא נפגע אף אחד מהנוסעים. מתנחלים אחדים זינקו

מהאוטובוס החוצה ומיהרו לטעון את אקדחיהם. אולם, החיילים

שליוו בגי'פ את האוטובוס מנעו מהם לירות.

בהגיעם לירושלים לקחה ריטה את אורית לקניות, ואילו דוד לקח

את דני למגרש מכוניות משומשות. מחלקת מס רכוש דחתה את

תביעתו של דוד לפיצוי מלא על מכוניתו שהוצתה, בטענה שרשלנות

מצדו, שבאה לידי ביטוי בנטישת הרכב, היא שגרמה לנזק. דוד שכר עורך דין לתבוע את מחלקת מס רכוש, ובינתיים ה"דוד" שילם בעבור מכונית סטיישן משומשת. לאחר שהסדירו את הניירות והרכב הועבר לבעלותו, נסעו דוד ודני למאה שערים כדי לקנות ארבעה מינים, מוטות ובדים לסוכה, שאותם קשר דוד היטב על גג מכוניתו. מאחר שנותרה עוד חצי שעה עד לפגישה עם שפירא, טיילו דוד ובנו דני לאורך הרחוב התוסס והסגוני, אשר את חללו מילאו צלילי מוסיקה עליזה, כדי לקנות קישוטים לסוכה. הוא הרכיב את הילד על כתפיו כדי שיוכל לראות את ההמון כמו ממעוף הציפור. יהודים מכל הגילים והעדות רכנו מקרוב על אתרוגים ירוקים וצהובים, מכל הגדלים והזנים, כדי לוודא שאין פגמים, ולו גם בגודל מיקרוסקופי. חסיד אחד הניף לולב באוויר כמו היה קנה רובה. לרוד לא היה מושג מה הוא, בעצם, מחפש. הוא השתתף בשיעור קצר על ארבעת המינים, שנערך בישיבה, אולם מבלי לראותם במו עיניו התקשה להבין את הסבריו של הר"מ.

שלמה שפירא חיכה לדוד בכיכר השבת. ילדו בן השבע היה רכוב על כתפיו כשהוא מנפנף בלולב כמו היה חרב.

"גם אני רוצה אחד כזה!" קרא דני כשהגיע עם אביו למקום.

"אשיג לך", הבטיח לו שלמה. "לחבר שלי יש דוכן, כאן, בשוק. האם כבר קנית את ארבעת המינים?" שאל את דוד.

"עדיין לא", השיב דוד.

"נקנה לך סט במחיר טוב, ובנוסף לכך גם לולב פסול לילד כדי שיוכל לשחק בו", אמר שפירא.

דוד פסע לצד שכנו לאורך הרחוב הסואן. הוא חשש שמוסיקת שירי החג, שנישאה באוויר, תפריע לו להקליט את שיחתם.

"אנחנו רוצים להתחיל בהנחת היסודות כבר בשבוע הבא", סיפר שפירא.

"מה יהיה גודלו של הבניין?" שאל דוד.

"שתי קומות על שטח של שש מאות מטר מרובע".

"לזה אתה זקוק להרבה חומר. נראה לי שאתה צריך מישהו מקצועי שיבצע את זה".

"אין לנו כסף".

דוד עצר בפניה שקטה. "אתה מדבר על הרבה חומר נפץ. אולי עשרים מטענים. זה גדול מדי בשבילי".

"האם אתה עדיין מוטרד מהמטען החסר?" התעניין שפירא.

"אני חושב על כך לעתים קרובות", הודה דוד.

שפירא הוריד את בנו מכתפיו.

"אתה זוכר שהתחלנו לבנות את המקווה החדש באיתמר?" שאל

את הילד כשהוא מתכופף כדי להגיע לגובהו.

"כן", השיב הילד.

"מה עשית עם אחד ממטעני הנפץ?"

"פצצת הרעש הגדולה?"

"כן".

"שמתי אותו באמבטיה יחד עם הצעצועים שלי", השיב הילד.

"כמו אניית מלחמה, נכון?" שאל האב.

"זאת הייתה צוללת", תיקן אותו הילד, "היא תכף שקעה במים".

שפירא חייך והתרומם על רגליו. "ראית כבר את העבודה

שנעשתה באתר המקווה?" שאל את דוד. "יצקו כבר את היסודות".

דוד הופתע לשמוע זאת. הוא חשב שהמקווה היה סיפור כיסוי

בלבד. האם שלמה אומר אמת? או שמא אינו אלא שקרן מוכשר?

תהה דוד בינו לבין עצמו. איש השב"כ לא ידע להחליט איזו משתי האפשרויות נכונה. הם הלכו עוד כברת דרך לאורך הרחוב עד שהגיעו לדוכן של חברו של שפירא, שכיפה סרוגה גדולה כיסתה את ראשו. שלמה בחר לדוד אתרוג ולולב כשרים למהדריץ, ונתן לדני שיעור מהיר בהדסים.

"אני מקווה שאתה מבין את ההסתייגות שלי", אמר דוד בשעה שעשו את דרכם בחזרה למכונית.

"מי הרב שלך?" התעניין שפירא.

"הרב גל", השיב דוד.

"למה שלא תשאל אותו?"

"או.קי.", הסכים דוד, "אשאל אותו".

ריטה ואורית המתינו ליד "המשביר", במרכז העיר. דוד חשש שהיא תכעס על שהגיעו באיחור, אולם להפתעתו היה חיוך רחב נסוך על פניה. מה כל-כך מצחיק, תהה דוד, הסוכה וענפי התמר על גג המכונית? אולם כשנכנסה ריטה למכונית היא לא אמרה מלה וחצי מלה על כך או על המכונית החדשה.

"על מה את כל-כך שמחה?" שאל.

"נחש", השיבה קורנת ככלה ביום חופתה.

"קנית שמלה חדשה לחג?"

"משהו הרבה יותר טוב".

"מיקרוגל חדש?"

"אפילו טוב מזה".

"אני נכנע", הודיע דוד.

"אמא בהריון!" קראה אורית.

דוד הביט באשתו הזורחת מאושר.

"היית אצל הרופא?" שאל.

ריטה הנהנה בראשה.

"מדוע לא סיפרת לי?"

"רציתי להיות בטוחה. אתה מופתע?"

אכן, דוד הופתע. כתוצאה מההתרגשות הוא חצה את הצומת באור אדום. מכונית התקדמה מולו כמו הייתה זו תמונת קלוז-אפ מתוך סרט קולנוע. הנהג צפר ועצר במקום. דוד לחץ בעצמה על הבלמים כדי למנוע התנגשות חזיתית. אינסטינקטיבית הוא הושיט את ידו הצידה כדי לעצור בעד ריטה מליפול קדימה. "היזהר", אמרה.

"ילדים, אתם בסדר?" שאל.

הנהג השני פתח בצעקות. מכוניות צפרו, מנסות לפלס את דרכן אל מחוץ לצומת.

"מצטער, סליחה", צעק דוד, בעודו עוקף את המכונית שלפניו בניסיון להיחלץ מהפקק שנוצר במקום.

"תהדקי את חגורת הבטיחות", אמר לריטה.

"אין חגורה", אמרה כשהיא מביטה סביבה.

"או, איזו טיפשות מצדי. הייתי צריך לבדוק לפני שעזבתי את מגרש המכוניות".

"האם אלו שמשות ממוגנות?" התעניינה אורית.

"כן", השיב דוד. "עבור המחיר ששילמתי זאת מכונית לא רעה".

"מה זה הריון?" חקר דני. שאלתו החזירה את תשומת לבם של

כל בני המשפחה לחדשות העיקריות של אותו היום.

"זה אומר שיש תינוק בבטן של אמא, והיא תשמין כמו כל הנשים

בנחלה", הסבירה לו אורית.

“לזה אני קורא להיכנס ממש לתפקיד”, צחק דוד.

לאחר שעזבו את העיר וחצו את צומת אדם נשמעה חבטה עמומה על גג מכוניתם. לפתע הם היו אפופים בענן של אש. כמו זרוע משתלחת פרצה הלהבה לתוך המכונית. הילדים החלו לצרוח. דוד התכופף במהירות מעל ריטה, פתח את דלתה והדף אותה אל מחוץ למכונית, אל הכביש. הלהבות צרכו את בשרו כאשר משך את עצמו בחזרה לתוך הרכב, פתח את הדלת שלו, והתגלגל החוצה. בתוך שנייה ניצב על רגליו והחל מושך את הדלת הנעולה של דני. כדור אש העיף אותו הצידה. דוד ניפץ את החלון האחורי של הרכב, פתח את הדלת מבפנים ומשך החוצה את בנו הבוער. הוא השליך את עצמו על הכביש, מחבק את בנו בזרועותיו עד שהצליח להחניק את האש. נהג שחלף ליד צידה השני של המכונית חילץ את אורית מהרכב הבוער. באורח נס היא לא נפגעה. בגדיו של הילד היו חרוכים וכל גופו מכוסה בדם. ריטה רצה לעברם מתנשמת בכבדות. הילד היה חסר הכרה. חיילים שהגיעו למקום חסמו את הכביש. בפעם השנייה בתוך שבועיים ראה דוד את מכוניתו עולה באש. ענפי הדקל וחלקי הסוכה שהיו על גג המכונית הצילו את חייהם, שכן הם משכו את עיקר האש אליהם. משליך בקבוק התבערה נמלט. כשנשמעה מרחוק יללת הסירנה של האמבולנס, החזיק דוד את בנו בזרועותיו, כשהוא מנענע אותו מצד אל צד ונושא תפילה בלבו ליושב במרומים שיציל את ילדו.

דוד הצטרף לאמבולנס שבו הובהל בנו לבית החולים. ריטה ואורית נסעו בעקבותיהם במכונית משטרתית. הדהירה ל"הדסה" עין כרם נמשכה כחצי שעה. חובש הצמיד מסיכת חמצן לפניו של דני במהלך כל הנסיעה. ידיו ורגליו היו מוטלות ברפיון לצד גופו הקטן. פניו היו חיוורות מאוד, וקשה היה להבחין בנשימתו. החובש הסביר שנוסף לכוויות שמהן סבל דני, הוא גם שרוי בהלם. בחדר טיפול נמרץ החל לטפל בו צוות של מומחי כוויות. החובשים החדירו לו אינפוזיה של אדרנלין וגלוקוזה, ודני הובהל לחדר הניתוח כשהוא מחובר למכונת לב-ריאות. לאחר שהסתיים הניתוח, שנמשך שעות אחדות, הוכנס דני, מחובר לסבך צינורות, לאוהל פלסטי שהיה בחדר התאוששות מיוחד. הרופא ששוחח עם ההורים התקשה להעלות חיוך על פניו. בנוסף להלם, שממנו סבל דני, ומההפסקה הממושכת שהייתה בפעילות הלב, לא הייתה אפשרות לקבוע אם ואיזה נזק נגרם למוחו. כוויות כיסו את רוב גופו ואיבוד נוזלים רבים עלול היה לגרום לקריסת הכליות. הרופא הסביר כי במקרה כגון זה גם

המערכת החיסונית נפגעת, דבר הפוגם ביכולתו של הפצוע להיאבק בזיהומים ולהירפא. "אני חושש שרק נס יוכל להציל אותו", סיכם הרופא בנימה כבדה.

ריטה רעדה בכל גופה. ידה לפתה בחוזקה את זרועו של בעלה. בלבו פנימה סירב דוד לתת אמון בקביעתו של הרופא. לא יתכן שכל זה אמיתי, הרהר. אולי בבית חולים אחר, בעזרת טיפול שונה, אפשר יהיה להציל את הילד. אולם, הוא ידע כי מחלקת הכוויות של בית החולים "הדסה" עין כרם היא מהטובות בעולם.

כאשר דוד הוליך את ריטה לאורך הפרוזדור של המחלקה, הוא הבחין לפתע ביהושע גל. היה זה המכר הראשון שהגיע לבית החולים. הרב ישב באולם ההמתנה שקוע באמירת תהילים.

"אוי, לא", חלף הרהור בראשו של דוד, "המשימה המטופשת". עם כל המצב הקשה שבו היה נתון יהא עליו להמשיך לשחק את תפקידו. עתה, לאחר מה שקרה לדני, כל העניין הפך להיות חסר משמעות. גל קם על רגליו והלך לקראת דוד וריטה. מבע עיניהם של בני הזוג סיפר הכול. כדי שלא להכביד עליהם בשאלות החליט הרב לשוחח ישירות עם הרופא.

אסתר, רעייתו של שמשון, אחזה בידה של ריטה. שמשון סיפר לדוד כי נתן הוראה שלא לאפשר את כניסתם של עיתונאים למחלקה. דוד ראה אותם מתגודדים כערפדים מעבר לדלת המסדרון.

"מה אתה רוצה שאומר להם?" שאל שמשון.

"מה שאתה רוצה", השיב דוד באדישות.

"מה שלום דני?"

"לא טוב", השיב דוד. "האם לכדו את הנבלה שעשתה זאת?"
 "כנראה שכן. המכונית שלהם נתקעה בתעלה בדרך מנוסתם

לעטרות".

"הם חיים?"

"כן, לרוע המזל".

"איך קבעה המשטרה שהם אלה שביצעו את המעשה?"

"במושב האחורי של הרכב שבו נסעו נמצאו עוד בקבוקי

תבערה".

"חיות", סינן דוד.

שמשון הלך לשוחח עם הכתבים. גל דיבר בטלפון. הוא סימן

בתנועת ידו לדוד לגשת אליו.

"מה שמו של הילד?" שאל.

"דניאל", השיב דוד.

"דניאל בן ריטה", דיווח גל בטלפון. הוא ביקש לארגן תפילה

ליד הכותל למען הילד. אחר-כך התיישב והמשיך לומר מזמורי

תהילים. הוא החל מהמזמור הראשון עד שסיים את הפרק האחרון.

אחר-כך החל שוב מההתחלה. גל לא זז ממקומו למן השעות

המאוחרות של אחר הצהרים ועד השעות הקטנות של הלילה. כל

הלילה כולו היה שקוע בתהילים, מבלי לאכול, מבלי לשנות, מבלי

לדבר. שפתיו רחשו תפילה חרישית, אך מפעם לפעם פרץ מפיו שטף

של פסוקים ואגרופו התנופף באוויר.

קבוצת מתנחלים הגיעה מנחלה כדי לעודד את משפחת דוד.

רופאים חמורי סבר עקבו במשך כל שעות היממה אחרי דני מבעד

ליריעות השקופות של האוהל. בערב הגיע הנשיא מלווה בחוליית

מאבטחים ובהבזקים של מצלמות הטלוויזיה. הוא איחל לילד

החלמה מהירה, הבטיח שהמחבלים יבואו על עונשם ואחר-כך עזב

את המקום. דוד סירב להתראיין לאמצעי התקשורת. במקומו ניצב

שמשון הענק והודיע לעולם כי שלום ישרור בישראל רק כאשר כל הפלשתינים יועברו לעיראק. עמוס תמיר התכווץ לשמע הצהרה זו של שמשון. בפעם הראשונה בקריירה שלו לא היה בטוח באשר לצעדים שעליו לנקוט. הוא חייג אל ראש הממשלה ונועץ בו אם להפסיק את החקירה הסודית או להמשיכה.

"המשך בחקירה אבל הגן על השב"כ בכל מחיר", באה התשובה. עד מהרה "נתפר" סיפור לדוד, שלפיו שישה חודשים לפני שמשפחת דוד עברה לגור בנחלה פוטר דוד רשמית מהשירות. הוחלט שבמקרה שיעשה דבר שטות, או שמשמיתו תתגלה, יכחיש השב"כ כל קשר, ויטען שבחצי השנה האחרונה פעל דוד על דעת עצמו, שחקן בודד, עוד דתי מטורף בעל עמדות קיצוניות.

בשעה עשר הגיעו הוריו של דוד. הם צפו במהדורת החדשות בפיגוע שבו נפצע נכדם. גל הבחין באביו של דוד ובירך אותו במנוח ראש. שני הגברים לחצו ידיים, והרב שב לומר תהילים. בחצות עזבו המבקרים הרבים את בית החולים. מתיישבי נחלה נסעו לכותל להתפלל למען דני. בישיבות רבות דלקו האורות וגם בהן נאמרו תפילות לשלומו של הילד.

שמשון, ג'ואי, יהושע גל ושלמה שפירא נותרו יושבים בחדר ההמתנה האפלולי של מחלקת הכוויות. דממה שררה ברחבי בית החולים הגדול. מדי פעם נשמע "ביפ" של מוניטור מתוך היחידה לטיפול נמרץ. דוד לבש חלוק ומסיכה סטרייליים ונכנס לחדר טיפול נמרץ כדי להביט מבעד לאוהל הפלסטי בבנו ששכב ללא נוע.

חברים מנחלה עדיין הקיפו את יהושע גל כאשר שב דוד לחדר ההמתנה. הוריו של דוד לקחו עמם לביתם את ריטה ואת אורית. הרב הרים את מבטו אל דוד בשאלה אילמת לשלומו של דני.

"אין שינוי", השיב דוד.

"הוא יהיה בסדר", אמר גל בנימה מבטיחה.

"שני הערבים שנמצאו מתחת למכוניתם ההפוכה היו שוטרים פלשתינים משכם", דיווח שפירא. "שניים משומרי ראשו של קיבריל. אין ספק שהוא שלח אותם. אילו היו לנו אי-אלה ספקות, עכשיו הכול ברור. הנושא סגור".

"אני מסכים", אמר שמשון. "כמה אנשים עוד צריכים להירצח לפני שנגיב?! הפוליטיקאים מפזרים כל יום הבטחות בטלוויזיה, אבל בכך זה מסתיים".

אף אחד מהנוכחים לא חלק על דבריו של שמשון. ג'ואי שמר על שתיקה מתוך יראת-כבוד. כעולה שזה מקרוב בא חש שאין לו מה לומר בעניינים כבדי משקל שכאלה. כל העיניים הופנו אל שלמה. רצינות תהומית הייתה נסוכה על פניו.

"בנוסף לקיבריל, שני המסיתים הגדולים ביותר הם עומר פאראקי, הממונה על ההסברה של הפת"ח, ואברהים מווארד, האיש החזק של ערפאת ברמאללה. אם שניהם ייפגעו יחד, יעבור מסר חזק וברור".

גל שתק.

"אתה אתנו?" שאל שפירא את דוד.

"תוציא אותו מזה", אמר שמשון. "יש לו מספיק על הראש".

שלמה התייצב מול גל.

"אתה יודע מה דעתי", אמר הרב. "זו עבודה בשביל הצבא וכוחות הביטחון. זה לא עניין אישי. כל המדינה נתונה במלחמה".

גל הפנה את מבטו הנוקב אל עבר דוד. סוכן השב"כ היה משוכנע שהרב יודע עליו הכול. אבל מדוע הוא מאפשר לנשף המסכות הזה להימשך? מדוע הוא לא מגלה לכולם שדוד הוא שב"כניק. הייתכן

שהוא מוביל אותם בדרך שגויה? כיצד הוא מאפשר להם להתקדם עם תוכנית שתוביל אותם לכלא? אולי הוא מצפה שהסוכן עצמו יחזור בתשובה ויחשוף את הכל.

“אם אוכל, אעזור לכם”, אמר דוד.

הרב שב למקומו ליד דלת הכניסה של היחידה לטיפול נמרץ כדי להמשיך בתפילותיו. המתנחלים הסכימו שהרב לא יהיה מעורב בפעולה. על דוד הוטל לספק את חומר הנפק, “כדי להשתמש בו להכנת השטח שעליו ייבנה ה'תלמוד תורה' של איתמר”. שמשון וג'ואי יעשו את עבודת הסיוור ההכרחית. שלמה יגייס מומחים נוספים שישלימו את הצוות.

לאחר ששלושת המתנחלים עזבו את בית החולים, ניסה דוד לתפוס תנומה על אחד הכיסאות. התמונה האחרונה שראה לפניו שענינו נעצמו הייתה של יהושע גל הפוסע הלך ושוב לפני חדר טיפול נמרץ, שרוי בתפילה. כשדוד התעורר גל היה עדיין שקוע בתהלים.

הוא המשיך להתפלל במשך כל חג הסוכות. דוד למד כי המצווה לצאת מהבית הנוח אל מבנה עץ ארעי נועדה להראות שהגאולה מגיעה לא מתוך “כוחי ועוצם ידי”, אלא מה'. גל נשאר לשבת בבית החולים כשכל מזונו היה ארוחות חפוזות של פרות ומים. מי שמוטל עליו לטפל בחולה אינו חייב בסוכה, אמר. בהושענא רבה, היום האחרון של חול המועד סוכות, דני הזיז אחת מידי. בשמחת תורה הוא פקח את עיניו. דוד וריטה עמדו ליד ה"סוכה" מפלסטיק, שבה שכב בנם, ועיניהם זלגו דמעות. למחרת החל הילד לנשום בכוחות עצמו.

“מגרד לי בכל הגוף”, התלונן.

דוד וריטה התחבקו לנוכח השינוי הטובה שחל במצבו של בנם. הרופאים לא ידעו כיצד להסביר את ההתאוששות המפתיעה.
 "זהו נס", אמרו.

מחוץ לחדר טיפול נמרץ כוויות המשיך יהושע גל להתפלל. דוד הביט בו וחש ברעד החולף בכל גופו. היה לו ברור מעל לכל ספק שה' נענה לתפילותיו של האיש, ולבו של דוד נשבה לאהבה אותו. יותר משיעורי התורה, יפי השבת והשלווה הפנימית של אשתו, היה זה טוב הלב והאמונה ללא מצרים של הרב שהשפיעו עמוקות על דוד.

"אתה יכול לשוב לביתך", אמר דוד לגל. "דני יצא מכלל סכנה".
 "ברוך ה'", השיב הרב בעיניים בורקות.
 "תודה לך", אמרה ריטה.

"אני לא עשיתי דבר", השיב גל.

"תודה על התפילות שהתפללת".

"תפילות אינן מרפאות. הקדוש-ברוך-הוא הוא המרפא. הוא מעניק לרופאים את הכוח לרפא. אם תזדקקו לי, אנא התקשרו".
 גל החל ללכת. דוד מיהר אחריו.
 "בקשר לעניין ההוא..." החל דוד לומר.
 גל שתק.

"אני לא בטוח שאוכל לעשות זאת. כלומר, אני חושב שהמעשה יעמיד בסכנה את החברים. השלטונות יהיו במצב הכן לקראת אפשרות כזאת".

"אני חושב שאתה צודק. עקרונית אני מתנגד לפעולות נקם של יחידים. זו עבודה בשביל הצבא. אבל, אני גם מבין את התסכול של האנשים. בנך היה בר מזל. אולי לקורבן הבא כבר לא ישחק המזל".

דוד חש פיתוי עז לחשוף בו במקום את כל הסיפור. הוא רצה מאוד לגלות לגל את האמת ולהוריד מעל לבו את נטל המשא הכבד. אולם, הוא לא עשה כן. ייתכן שהסיבה לכך הייתה ההכשרה המיוחדת שקיבל, או אולי היה זה ביטוי לנאמנות המוחלטת לתפקיד, שכן מי שעובד למען השירות החשאי שוב אינו עומד ברשות עצמו.

באותו יום, בשעות אחרי הצהריים, שבו דוד, ריטה ואורית לביתם בנחלה, לאחר שנעדרו ממנו עשרה ימים. הם בירכו לשלום את שכניהם והחליטו לבלות ערב שקט בביתם. אולם, אחרי שהשכיבו את אורית לישון נעשה לפתע דוד מתוח. מראה מיטתו הריקה של דני עורר בו אי שקט. עניינים אחדים, שלא באו על פתרונם, טרדו את מנוחתו.

“אני יוצא לטייל”, הודיע לריטה

“אתה רוצה שאבוא אתך?” שאלה.

“זה בסדר, אני רק רוצה לנשום קצת אוויר צח.”

“אתה באמת רוצה להמשיך במה שאנחנו עושים?”

“אני לא בטוח”, השיב. “טרם החלטתי”.

ריטה הנהנה בראשה בהבנה. דוד נופף בידו לשלום, נשק למזוזה ויצא. הוא הלך אל ביתו של שמשון, שם בילה את שארית הערב בצפייה באוסף קלטות הווידיאו של שכנו. ללא שום ספק, שני הערבים שהשליכו את בקבוק התבערה על מכוניתו היו שומרי ראשו של אחמד קיבריל. השניים נראו בבירור בסרט הווידיאו, עומדים ליד חווילתו של קיבריל בשכם, ממתינים לו כדי ללוותו ללשכתו. “האיש הזה הוא רשע”, אמר שמשון ברגע שקיבריל נראה על המרקע כשהוא פותח את דלת ביתו. “האמן לי, העולם יהיה טוב

יותר אם הוא לא יהיה בו”.

דוד הגיע לידי החלטה למחרת היום בירושלים. במידה מסוימת היה זה עמוס תמיר שהחליט בשבילו. הדברים החלו להתגלגל כאשר אחד מבתי המלון היוקרתיים ביותר בירושלים הציע לדוד ולריטה חדר ללא תשלום לתקופה שיהיה עליהם לשהות בעיר כדי להיות לצדו של דני שהחל להחלים מפציעתו. דוד ציין לעצמו שזהו מחווה נפלא של אדיבות, ואולי גם של יחסי ציבור מצד המלון. אולם, רק לאחר שפקיד הקבלה מסר לידו פתק, הבין דוד מי עמד מאחורי ההצעה הנדיבה. הייתה זו הזמנה לבקר במועדון הבריאות של המלון. השעה 20:00 הייתה רשומה בעט ומתחתיה נמתחו שני קווים בצבע ירוק, שמשמעותם: הודעה דחופה מהשב”כ.

דקות ספורות לפני השעה שמונה בערב הציג דוד את הכרטיס המגנטי של חדרו בפני פקיד הקבלה של מועדון הבריאות. הלה קיבל את פניו בחיוך והושיט לו מגבת. כאשר נכנס ראה לפניו בריכת שחייה גדולה שבתוכה היו כחצי תריסר מתרחצים ומציל. ראשים אחדים בצבצו מתוך המים המקציפים של הג'קוזי. דוד מיהר לעבור דרך מלתחת הגברים בחזרה אל הבריכה, כאשר אחד השחינים חלף לידו ואמר: “נסה את אמבט האדים, זה יעשה לך טוב”.

דוד פשט את בגדיו העליונים וקשר את המגבת סביב מותניו. הוא הלך בעקבות השלטים אל הסאונה. כאשר פתח את הדלת אסף אותו ענן של לחות. הדלת נסגרה מאחוריו בטריקה קלה. הוא גישש את דרכו בתוך הערפל הסמיך והגיע אל אחד הספסלים. אוויר חם מילא את ריאותיו. כפות רגליו בערו, אך הוא לא יכול היה לראותן מבעד לאד הכבד. לפתע שמע שיעול מוכר.

"זה אתה, דוד?" שאל הקול הצרוד.

הסוכן הצעיר עבר מיד לדום.

"שב", פקד תמיר.

דוד גישש את דרכו כעיוור בתוך הערפל, בחיפוש אחר הספסל.

ידו נתקלה בירכו של ראש השב"כ.

"היי, היזהר!" קרא תמיר.

"סליחה, אדוני", התנצל דוד.

הוא התיישב על הספסל לצדו של מפקדו, שהיה עטוף אף הוא

במגבת.

"השעה כבר שמונה ורבע", העיר תמיר בנימה של חוסר שביעות

רצון.

"לקח לי זמן למצוא את המקום", השיב דוד.

"ובינתיים אני שורף את אחוריי".

דוד אימץ את עיניו בניסיון לראות מבעד לאדים. התמונה

שנגלתה לו הייתה של אדם מתבגר, שכוב על גבו, כרסו בולטת

מתוך המגבת כמו כדור ים. דוד הופתע לגלות עד כמה רזות היו

רגליו. קול נשיפה נשמע מכיוון הצינורות, ופרץ אדים חדש מילא

את החדר.

"מדוע להיפגש כאן?" ביקש דוד לדעת.

"האם היה לך נוח יותר לו באתי לנחלה?" השיב המפקד בשאלה

על שאלה. "בכל אופן, אני נמצא פה כל יום שלישי בערב".

הסוכן הצעיר תמיד התכסה בזיעה כשהיה מדבר עם מפקדו, אבל

כעת נטפו אגלי זיעה מכל גופו.

"הפעם פקעה סבלנותי", אמר הקול הכועס. "הפעם הם חצו את

כל הקווים האדומים".

"אנשי נחלה?" ביקש דוד לברר.

"הערבים. לא יתכן שמישהו יתקוף סוכן שלי ויסתלק בשלום. זו

בושה..."

"אני בטוח שהם לא ידעו מי אני", אמר דוד.

"לא איכפת לי אם ידעו או לא, העניינים יצאו מכלל שליטה.

אנחנו במלחמה. אף אחד כבר לא בטוח. אפילו בתוך הקו הירוק".

דוד שמר על שתיקה. הוא לא ראה הבדל בין אם נפגע סוכן,

מתנחל, או כל יהודי באשר הוא. אולם, דוד בא לשם כדי לקבל

פקודות ולא להביע את דעותיו הפרטיות. חוץ מזה, הוא כבר רצה

לצאת מסאונת האדים היוקדת מהר ככל האפשר.

"אני שמח שמצב בנך השתפר", אמר המפקד. "גייסנו את

המומחים הטובים ביותר בארץ כדי לטפל בו".

"תודה לך, אדוני", אמר דוד.

"בהתחלה חששתי שאתה מתקרב יותר מדי לאנשים הללו, אבל

עכשיו אני מבין שהמהלך שלך היה נכון. הם נותנים בך אמון.

הצלחת בכך, ואתה תמשיך לעזור להם. את המטענים תצטרך להרכיב

בעצמך. אני לא רוצה שהעקבות יובילו למעבדה. בנוסף לכך, לא

תוכל עוד לצלצל לדודך, אולם אל תדאג, אנחנו ניתן לך גיבוי

ונעשה הכול כדי שאף אחד לא ייתפס".

"אף אחד לא ייעצר?" ביקש דוד להבהיר.

"בדיוק כך. אנחנו ניתן להם לעשות את העבודה בשבילנו. אנחנו

רוצים לחסל את האנשים של ערפאת באותה מידה שחבריך רוצים

זאת. אבל אם אנחנו נעשה זאת ישראל תסבול גיהינום בינלאומי".

"ומה באשר למטרה?" שאל דוד.

"לא יהיו מעצרים זה אומר שלא יהיו מעצרים", אמר תמיר

בתקיפות.

אם הכלל הראשון בעבודתו של סוכן הוא שעליו לדאוג שאשתו תהיה מאושרת, הרי הכלל השני קובע שלא לתת אמון באף אדם. העולם, כך לימדו את דוד, בנוי על הולכת שולל ועל שקרים. כדי להתיר את סבך הרשת על כוחות הביטחון להיות השקרנים הגדולים ביותר. כשנפתחה דלתו של חדר האדים, וגבר נוסף עטוף במגבת נכנס פנימה, דוד כבר לא היה בטוח אם הוא יכול להאמין למעביד שלו עצמו.

המבטא של האיש שהצטרף אליהם העיד עליו כי הוא תייר מניו-יורק.

"לזה אני קורא חיים", אמר כשהוא מתיישב על הספסל. "מי היה חושב שאפשר למצוא בישראל סאונה? מסתבר שאפשר למצוא כאן הכול. יש כאן אפילו נקניקיות של נתן, הייתם מאמינים? וגלידה של בן-אנד-ג'רי. הייתי בא לגור פה אלמלא הממשלה העלובה. למה הם לא זורקים כבר מכאן את כל הערבים? אתם מסכימים אתי?"

"בוודאי", השיב דוד בעודו חש שכל שנייה הוא עומד לחטוף התקף לב בגלל החום הכבד.

"הם תמיד מתכופפים בפני הלחץ האמריקני", המשיך התייר. "טיפש", רטן תמיר בעברית.

דוד שמע את הדלת נפתחת ונסגרת. בעודו מתנשם בכבודות מיהר דוד לצאת מחדר האדים בעקבות הבוס שלו. הוא נשם מלוא ריאותיו אוויר קר. אחר-כך רכן מעל הכיור והתיז מים קרים על פניו עד שחום גופו שב להיות נורמלי. החיפוש במלתחה לא העלה דבר. תמיר לא היה שם. הוא לא היה לא בסאונה ולא בכריכה. הוא פשוט נעלם כמו היה ענן של אדים.

לפני שדוד עלה לחדרו שבמלון הוא הזמין לעצמו משקה בבר. ומה אם תמיר שיקר? מה יהיה אם יפיל בפח את המתנחלים למרות הבטחתו שאיש לא ייעצר? אם אומנם כך הם פני הדברים, הרי פירושו של דבר שדוד מוביל את חבריו לתוך מלכודת. רגע לאחר שהמטענים יתפוצצו ימצאו את עצמם שפירא, שמשון וג'ואי מובלים למאסר. שלושה מנאמניו של ערפאת אכן יחוסלו, אך השב"כ יזכה לשבחים על כך שהצליח לעצור טרוריסטים יהודים לפני שגרמו להרג נוסף. דוד יקבל משימה אחרת, מחוץ לגבולות המדינה, והכול יבוא על מקומו בשלום. ובנוסף לכך, אם יתברר שהבטחותיו של תמיר כוזבות, כי אז עלול גם הוא, דוד, לשבת במעצר עד ששיגו בעבורו חנינה. הדבר החשוב ביותר בעיני השירות הוא להגן על עצמו בכל מחיר. לא היה סוכן שלא היה מודע בכל מאודו לכלל היסודי הזה. דוד ידע כי מוטב שיסכן את עצמו ובלבד שלא יגרום נזק כלשהו לארגון החיוני כל-כך לביטחונה של המדינה. כך לימדו אותו מפקדיו.

"אינני מסוגל להשלים את המשימה", התוודה דוד בפני ריטה לאחר שתואר באוזניה את פגישתו עם תמיר.

"למה שתמיר ישקר לך?" חקרה ריטה.

"בגלל מה שקרה לדני. אולי הוא חושב שאני פוסח על שתי הסעיפים. האיש ניחן בחושים רגישים כמו רדאר. לכן הוא סומך עלי שאלך עם העניין עד הסוף, ואחר-כך הוא גם יעצור את המתנחלים".

לאחר שדוד וריטה שקלו את העניין מכל צדדיו, הם הגיעו למסקנה שעליהם לחשוף את כל הסיפור בפני גל. דוד ידע שזהו הצעד הנכון לעשותו, אך בלבו פנימה היה נסער מאוד. הוא חשש שמא הכול יחזור כמו בומרנג אל כוחות הביטחון. אם הווידוי שלו ידלוף, הוא עלול להפליל את השב"כ ואולי אפילו להביא לתביעה משפטית נגד תמיר באשמת הכשלה. מחשבות רבות התרוצצו בראשו של דוד באותה שעה של טרם שחר, כאשר עשה את הדרך הארוכה מירושלים בחזרה לנחלה. בדבר אחד הוא היה בטוח, ולכן היה מוטרד עד מאוד: עוקבים אחריו. למרות שהמכונית שנסעה מאחור שמרה על מרחק, ידע דוד כי שני סוכנים מהשירות יושבים בתוכה. ליד שילה החליט דוד לעשות להם תרגיל, וירד מהדרך הראשית אל שביל עפר שהוביל אל הכפר הערבי תורמוס עיא. ערבים רבים נראו יוצאים מהמסגד המקומי לאחר שהתפללו את תפילת הבוקר. לפני שביצע פניית פרסה נכנס דוד למרכז הכפר כדי למשוך את תשומת לבם של התושבים. בתוך רגע החלו אבנים להתעופף. סוכני השב"כ שנסעו בעקבותיו נכנסו הישר למלכודת. כשראו שלא נותרה להם כל ברירה, הם עצרו את רכבם, זינקו ממנו החוצה ופתחו באש על מידי האבנים. במבט לאחור, דרך המראה של מכוניתו, הבחין דוד

בערבים הנמלטים. לאחר שהאירוע הסתיים עשה דוד את שארית הדרך לנחלה ללא ליווי צמוד של חבריו מהשב"כ.

הדבר הראשון שדוד הבחין בו בהגיעו לביתו היה שהמזווה על משקוף דלת הכניסה הייתה תלויה בזווית שונה מעט. בתחילה נכנס הביתה מבלי לתת את דעתו על כך, אולם אחר-כך החליט בכל זאת לבדוק את פשר הדבר. הוא גילה שאלמוני שלף מבית המזווה את המיקרופון והכניס תחתיו קלף אמיתי. שינוי דומה נעשה בכל המזוזות שבדירה. אחת משתיים, הרהר דוד בינו לבין עצמו, או שיש לתמיר סוכן נוסף ביישוב, או שאחד מאנשי השירות נכנס לבית במסווה של עובד חברת בזק, שהגיע כביכול כדי לערוך ביקורת שגרתית. כך או אחרת, דוד עבד בשירות תקופה ארוכה דיה כדי לדעת לזהות סוכן שננטש לבדו בכפור. נראה היה שתמיר לא השאיר דבר ליד המקרה. אם כך, שניים יכולים לשחק אותו משחק, החליט דוד בלבו, כאשר שיחרר את המזווה המזויפת שהייתה כרוכה על צווארו, השליך אותה לאסלה ושילח אותה עם זרם המים.

כאשר יצא מהבית פגש את ג'ואי ששב מתפילת שחרית. החזור בתשובה בעל העיניים הקרועות לרווחה תפס בידו של דוד ומשך אותו לעבר מכלאת הכבשים שהייתה ממוקמת בפינה מרוחקת ביישוב.

"המעקב התחיל", סיפר ג'ואי בארשת פנים חמורה.

דוד הניח את אצבעו על שפתיו כדי לרמוז לג'ואי לשתוק. הוא הרים אבנים אחדות והשליך אותן לתוך המכלאה, כדי להבהיל את הכבשים ולגרום להן לפעות במקלה. למרות שלא הבחין באיש הייתה לדוד תחושה ברורה שמישהו מצותת לשיחתם. ג'ואי הנהן בראשו וחיך כמי שמבין שהוא נוטל חלק במשחק

חשוב.

"משת"פ ערבי ששמשון מכיר איתר את הבית ברמאללה. המכוניות של המחבלים זוהו, וידועה שגרת הבוקר שלהם. צוות אחר אחראי למשימה ההיא. אני לא יודע מי הם. שלמה מחזיק את הקלפים צמודים לחזהו. המשימה שלנו היא שכס".
 דוד הוסיף וזרק עוד חלוקי אבן לתוך המכלאה.
 "הפיצוצים אמורים להפוך אותם לנכים, לא להרגם", לחש ג'ואי.
 "שלמה ביקש ממני להדגיש זאת".

דוד נענע בראשו לאות הסכמה. "האמצעים יהיו מוכנים. רק תגיד לי מתי".

"הביצוע נקבע ליום השלושים לרצח שתי הילדות. כך נהיה בטוחים שכולם יבינו את הקשר בין החטא לעונשו".
 "זה יהיה בעוד שבוע", העיר דוד.

ג'ואי הנהן בראשו.

"יש פגישה?"

"הם יודיעו לי הלילה".

"תיזהר", אמר דוד, "יש הרבה שטינקרים בשטח".

"זה גם מה ששמשון אומר".

התחושה המעיקה שבה להציק לדוד כאשר נפגש עם גל. הוא סמך על הרב שיעצור את התוכנית לפני שתגיע לכלל ביצוע, אבל מנהיג המתנחלים נהג כאילו לא ידע כלל על המזימה הנרקמת.
 "מה שלום דני?" שאל.

"מצבו משתפר מיום ליום. מקווים שבעוד שבועות אחדים נוכל כבר לקחת אותו הביתה".

"ברוך השם", אמר גל, "הגיע הזמן שתחזור לחבוש את ספסלי

בית המדרש".

"לא ידעתי שאתה ואבי מכרים ותיקים", אמר דוד.

"כן, מסתבר שכך הדבר. באמת לא זכרתי".

"הוא סיפר לי ששוחחתם במשך שעות".

"בכל מקום שבו אני נמצא — במוניות, באוטובוסים, ברחוב —

אנשים מזהים אותי ואני משוחח אתם. מדי שבוע מגיע עיתונאי חדש

המבקש לראיין אותי. אם השיחה אינה בנושא תורני, הרי שברוך

כלל איני זוכר אותה".

ניכר היה מאופן דיבורו שהרב לא ייחס חשיבות מיוחדת לפגישתו

עם אביו של דוד.

"אולי הוא אינו יודע שאני שב"כניק", הרהר דוד, "אולי זוהי רק

הפרנויה שלי".

אם גל כן ידע, מדוע שיעמיד בסכנה את כל האחרים? האם היה

זה מבחן שדוד הועמד בו כדי לאלץ אותו לבחור בין עבודתו לבין

ייעוד חשוב יותר? אכן, חיו של דוד יהיו חייבים להשתנות עתה,

לאחר שלמד לדעת שיש בורא עולם שהציל את חיי בנו. ואם, הרהר,

אותו בורא רצה שהעם היהודי יחיה על-פי התורה, צריך היית להיות

אגואיסט כדי שלא למלא אחר רצונו. דוד כבר היה מוכן לשמור

כשרות ולוותר על הליכה לים בשבת. אולם, בה במידה שלא היה

לו האומץ לבגוד באנשי נחלה טובי הלב, כך לא היה מסוגל לבגוד

בשירות. הוא ידע שעליו להיות זהיר מאוד. המתנחלים חשו פגועים

מהפרובוקטורים שבגדו בהם בעבר. אם דוד יספר לגל, וגל ידליף

את הסיפור, כי אז הדימוי של השב"כ יתפlesh בבוע ותמיר ייאלץ

לפרוש. למרות שדוד לא רחש חיבה יתירה לראש השירות, הנה כי

כן התייחס אליו בכבוד בגלל תפקידו.

לא, דוד לא היה מסוגל לחשוף את עצמו בפני גל. אם הוא אכן ידע, כי אז אין בידו של דוד לעשות דבר; אבל אם הוא לא ידע, לא דוד יהיה זה שיגלה לו.

"אני חושב שעליך לדעת שאנשים אחדים מתכננים לקחת את העניינים לידיהם", אמר דוד בנימה נחרצת.

מבטו של הרב היה נעוץ הרחק משם, כמו היה דוד שקוף, והוא חזה בעולם עתיק יומין. "אפשר להבין אותם", אמר. "מדוע אינך עוצר בעדם?" שאל דוד, כמעט מתחנן. "אני רב, לא שוטר", הייתה תשובתו.

דוד הנהן בראשו. אכן, אמת דיבר. לשם כך קיים שירות הביטחון הכללי.

"מדוע אתה לא מונע בעדם?" החזיר לו גל שאלה. מבטו שב והתמקד ברוד וכמו המשיך וחדר עמוק לתוך נפשו של האיש הצעיר.

"מי אני בכלל?" השיב דוד. "אף אחד לא יקשיב לי".

"גם לי לא יקשיב איש", אמר גל בעצב.

דוד חש כמו דבקה לשונו לחכו. הסוכן לא היה מסוגל לגולל את הסיפור. הוא קם ממקומו מתוסכל והתכוון לעזוב את ביתו של הרב.

"מה יהיה אם הממשלה תתעורר סוף-סוף ותחליט לקום ולהציל חיי יהודים?" שאל דוד בעודו נעצר על סף דלתו של חדר העבודה. "אז יחולו הדינים של מלחמת מצווה, וכל מי שייטול בה חלק ייחשב לו הדבר למצווה", השיב גל.

הרב קם ממקומו והחל פוסע לעבר הדלת.

"עוד דבר אחד", אמר. "בגמרא מסופר שציפורים נושאות את

המלים שלנו לאוויר ומביאות אותן למקומות שמעבר לשליטתנו. כאשר התגוררתי בחברון צותתו לטלפון שלי. לא אהיה מופתע אם יתברר שהשב"כ מאזין לי גם ברגע זה. בשעתך עשית את השירות הצבאי שלך בחיל המודיעין, ואתה בוודאי מבין בדברים מהסוג הזה".

"הייתי בהנדסה קרבית, חומרי נפץ", תיקן אותו דוד.
 "אוה, כן, הנדסה קרבית, אמרת לי. משום מה היה נדמה לי שאביך הזכיר מודיעין כאשר שוחחנו".
 לרגע קט תקפה סחרחורת את דוד. "כנראה שסיפרתי להם שאני משרת במודיעין כדי שלא ידאגו", הפטיר.
 הרב הנהן בראשו. עיניו הנוקבות חייכו אל דוד. סוכן השב"כ החזיר לו חיוך מתוח.
 "הוא יודע", אמר דוד לריטה כאשר נפגשו מאוחר יותר באותו יום.

"סיפרת לו?" שאלה.
 "לא הייתי צריך לספר לו. הוא ידע כל הזמן".
 כשהגיעו לחדרו של דני בבית החולים הם מצאו אותו ישן.
 "מה אתה מתכוון לעשות עכשיו?" שאלה ריטה בעת שעמדו והתבוננו בכנס.

"עדיין לא החלטתי", השיב.
 אולם, ההפך הגמור היה נכון. דוד גמר אומר בלבו שהאיש שהבטיח לרקוד על קברותיהם של יהודים, לא יוכל לרקוד עוד.

הכנת המטענים לא דרשה זמן רב. היו אלה פצצות פשוטות, שדוד הרכיב בעצמו לאחר שביקר בחנויות אחדות לציוד לחימה ולמכשירי חשמל. את המגנטים המתאימים מצא בחנות תל-אביבית לאביזרי ספנות. לאחר שכל חומרי הנפץ היו ברשותו, הוא אחסן אותם בזהירות רבה בתוך ארגז מרופד בחומר מילוי ספוגי כאילו שהיו אתרוגים יקרי ערך. את חבילות הסוללות שמר דוד במזוודה ריקה בביתו. בתוך כך הכין שלמה את שיעורי הבית שלו, אשר כללו רישום מדויק על סדר היום של המחבלים, שהיו יעדי הפעולה. שני פלשתינאים נוספים, מנאמניו של ערפאת, הושמו תחת מעקב כחלופה אפשרית למקרה שיחול שיבוש בתוכנית המקורית. שבוע לפני התאריך שנקבע לביצוע הפעולה לקח שמשון את דוד ואת ג'ואי לנסיעת מבחן כדי לוודא שהם מכירים את תוואי הפעולה. הם גם התאמנו במלכוד של מנוע מכונית, כאשר נורת חשמל שהוצמדה למנוע, באמצעות חוט תיל, שימשה תחליף לחומר הנפץ. למרות שהמשימה שהוטלה עליהם נועדה להתבצע בשכם, שכנע דוד את

שמשון להראות לו את קלטות הווידיאו של רמאללה במקרה שהפעולה תשתבש. שמשון טוב המזג שמח למלא את בקשתו, ולא חשד שדוד מתכנן לעשות את העבודה בעצמו.

זו הייתה ההחלטה שדוד קיבל. לבו אמר לו שאין לסמוך על הבטחתו של תמיר שלא יהיו מעצרים, ולפיכך החליט לבצע בעצמו את המשימה — כסוכן ממשלתי הממלא את תפקידו. כך הכול יהיה כשר למהדרין; אף אחד מהמתנחלים לא יסתבך והעולם יטוהר מעט מן הרוע.

תמיר הכיר את תכניתם של המתנחלים לפרטי פרטים. הקלטות שעליהן הוקלטו שיחותיהם מילאו חמישה מדפים במשרדי המפקדה. הוא אף היה מעודכן בשמותיהם של הפלשתינאים שהיו המטרה, וגם של אלה שסומנו כאלטרנטיבה. תמיר ידע את מספרי הרישוי ואת דגמי המכוניות שבהן ינהגו מבצעי הפעולה, וידע גם שהפעולה נועדה להתבצע במוצאי שבת. זאת ועוד, הוא היה בטוח שימים אחדים לאחר הפיצוצים, ולאחר שדוד ומשפחתו כבר יהיו מחוץ לגבולות המדינה, תאסור המשטרה את המתנחלים המעורבים בהתנקשות. הכול יחשבו שדוד נמלט מהארץ. באמריקה דני יחלים באחד מבתי החולים בבוסטון, והתפקיד האמיתי של המשפחה בפרשה לא ייוודע לעולם.

למרות שנראה היה כי כל האפשרויות נלקחו בחשבון, והכול היה בשליטה מלאה, היה ראש שירותי הביטחון עצבני ומתוח. ביום חמישי בערב התקיימה חתונתו של אחד מתלמידי הישיבה בנחלה. במהלך החתונה אחז דוד בידו של גל והוליך אותו אל מחוץ לרחבת הריקודים. למרות ששני סוכני חרש התערבו בין האורחים, לא הצליח ציוד הציתות להקליט את השיחה שבה היו מעוניינים. דוד

לפת את זרועו של הרב ודיבר אתו ליד מגבירי הקול החזקים של התזמורת. בחדר התקשורת בגילה יכול היה תמיר לשמוע רק את המוסיקה הסוערת.

“איפה נמצא קורא השפתיים?” צעק.

באותו רגע, כמו שמע את שאגתו של תמיר, הוביל דוד את גל בחזרה לרחבת הריקודים.

“אני לא יכול להתמקד בפה שלהם”, השיב קורא השפתיים שנכח בחתונה. “הם זזים מהר מדי”.

תמיר פסע הלוך ושוב לפני המוניטורים. הייתה לו תחושה מעיקה שמהו השתבש וכי העניינים אינם מתנהלים לפי התוכנית. לחץ הדם הגבוה שלו היה ביטוי למתח העצום שבו היה שרוי. כשהתבונן בריקוד ושמחה שמעל גבי המסך, החל להתגנב חשד כבד ללבו של תמיר למראה הקרבה ששררה בין הרב לבין תלמידו. אחת מהשתיים, הרהר תמיר בלבו, או שדוד הוא הסוכן המשכנע ביותר שהיה לו אי-פעם, או שהוא חצה את הקווים. הברק בעינו של דוד והלהט שבו דבק ברב לא היו כשל סוכן שרק מבצע את תפקידו. כל אותה שעה לא הצליח תמיר לפענח אף לא מלה אחת ממה שנאמר ביניהם. ראש שירות הביטחון הכללי של ישראל לא עצם עין כל אותה הלילה. הדבר היה נכון גם לגבי הסוכן העסוק ביותר שלו, דוד. בחצות, יומיים לפני שעת השי"ן, נסע דוד לכותל במכונית ששכר. בהביטו במראה יכול היה להבחין שעוקבים אחריו. הוא החנה את רכבו מחוץ לעיר העתיקה. לאחר מכן עבר דרך אנשי הביטחון ובידו שקית קניית. הוא לא משך לעברו אף לא מבט אחד מכיוון החיילים שהיו בתפקיד באותה שעה. אולם, כאשר זמזם גלאי המתכות נתבקש דוד לעצור.

"מה יש לך בשקית?" שאל אחד החיילים.
 "רק פנס", השיב דוד.

הוא הניח על השולחן את הפנס, בעל עוצמה גבוהה, ועבר שוב
 דרך שער הברדיקה הביטחונית. הפעם לא השמיע הגלאי אף לא
 צפצוף אחד.

תחנתו הראשונה של דוד, לאחר שנכנס לרחבת הכותל, הייתה
 — השירותים. הסוכן שעקב אחריו ונשאר לחנות בחוץ לא חשד
 כלל שהחסיד שיצא מהשירותים כעבור זמן קצר היה לא אחר מאשר
 דוד דוד. כאשר נטל את ידיו במי הברזייה, המוצבת לפני הכותל,
 שמר דוד על קשר עין עם ה"זנב" שלו. ברגע שפקעה סבלנותו של
 הסוכן העוקב, והוא מיהר להיכנס לשירותים כדי לבדוק מדוע דוד
 מתעכב בפנים, ניצל האחרון את ההזדמנות ונבלע בכניסה למנהרת
 הכותל. הוא פתח את השער במפתח, שכפול של המפתח המקורי
 ששלמה החזיק ברשותו, ונעלם במנהרה לאחר שנעל אחריו את
 השער. דוד הדליק את הפנס והחל רץ במהירות לאורך המנהרה
 הקדומה. בעזרת מפתח נוסף פתח את השער המסורג שהובילו לרובע
 המוסלמי. הוא גמא במהירות את השביל המרוצף באבן ומראהו היה
 כשל יהודי חרדי הממהר לצאת מהרובע החשוך והמאיים. ריטה
 חלפה לידו במכונית השכורה כאשר החל לצעוד לעבר מאה שערים.
 היא האטה את נסיעתה, דוד נכנס לרכב והוריד מראשו את המגבעת
 השחורה ורחבת השוליים.

"אני מודאגת", אמרה ריטה.

"אל תדאגי", הרגיעה דוד כשחיוך רחב נסוך על פניו.

"אתה בטוח שתצא בשלום מן הסיפור?"

"בעזרת ה'", השיב דוד.

חומר הנפץ והסוללות היו בתא המטען של המכונית. ריטה יצאה מהרכב והמתינה למונית כדי לנסוע בחזרה למלון. דוד עבר ממקומו והתיישב ליד ההגה.

“להתראות בארוחת הבוקר”, אמר.

היה זה לילה ירושלמי נפלא. אחד מאותם לילות קסומים שבהם אורות העיר כמו מתמזגים עם כוכבי השמים. דוד נסע לאורך כביש עוקף רמאללה, ובדרכו עבר דרך הצומת שבה נפגע דני. אחר-כך פנה מערבה לכיוון עטרות ומשם צפונה לרמאללה ושכם.

פיו של תמיר היה גרוש בפתיתי קורנפלקס בעת שהטלפון צלצל. שבבים ניתזו מפיו כמו היו רסיסי פצצה בשעה ששמע את החדשות. מכוניות תופת התפוצצו ברמאללה ובשכם. שלושת הפלשתינאים שרקדו על קבר יוסף, ואשר הבטיחו לרקוד על קברי המתנחלים, לא ירקדו עוד לעולם, אלא אם כן יצליחו לגדל רגליים חדשות, שכן הפצצות, שהורכבו והונחו באופן מקצועי על ידי דוד בעצמו, קטעו את רגליהם.

האינתיפאדה של הערבים הפכה להיות פרק בהיסטוריה של המדינה. פסקו ידווי האבנים ובקבוקי התבערה. עשרות קציני משטרה פלשתינאים בכירים נמלטו מהארץ, ובאמצעות הכספים שגנבו פתחו מסעדות מזרחיות בלונדון ובפאריס. מלחמת אחים פרצה בין חוליות הטרור הפלשתיניות על השליטה בשטח. ערפאת נמלט לבגדאד, שם מצא מקלט. לאחר שישה חודשים של טבח הדדי בין הארגונים הפלשתיניים השונים, הפצירה המועצה הפלשתינאית העליונה בישראל שתתערב. המוני פלשתינים גדשו את הרחובות ונופפו במטפחות לבנות כאשר צה"ל שב לעזה, לרמאללה ולשכם. הישיבה בקבר יוסף נפתחה מחדש עם מספר כפול של תלמידים.

שלמה שפירא, שמשון וג'ואי המשיכו בשגרת חייהם מבלי להיחקר כלל. עמוס תמיר אולץ להתפטר בלחץ הסערה הפוליטית שהתעוררה בעקבות האירועים. מניח המטענים לא נתפס מעולם. דוד דור הועבר לבוסטון כפי שתוכנן, אולם לא ניתנה לו משימה חדשה. בתוך זמן קצר פיטר אותו השב"כ מתפקידו באופן רשמי. כעבור שנה שבה משפחת דור לישראל עם דני שהבריא ועם תינוק חדש שנולד. מנמל התעופה בן גוריון הם לקחו מונית לרמת אביב. למחרת נסעו לביתם בנחלה.

מבצע הַלֵּל

הרמטכ"ל, רבי-אלופים (במיל'), אלופים, מדעני גרעין ורבנים — כולם עמדו ותלו את עיניהם במסך הפנורמי שהיה פרוש בבונקר הפיקוד העליון של צה"ל. המסך הממוחשב כיסה את אחד הקירות ב"בור", הלא הוא חדר המלחמה אשר שם-הקוד שלו היה "מגן דוד". זאת, בגלל עיצובו המיוחד הרומה למגן דוד. בחלקו העליון של המסך הייתה קבועה מפת לוויין של העולם. ישראל סומנה באור אדום זעיר, במרכזה של המפה, כמו לב בין האברים. האורות הנוספים שריצדו על המפה ציינו את המדינות שבחלקו הצפוני של כדור הארץ. אורות חדשים נדלקו זה לא כבר: מעל לנבאדה, יוטה וניו-מקסיקו. כל אחד מהאורות סימן אתר אשר ממנו שוגר טיל בעל ראש חץ גרעיני ממתקן שיגור תת-קרקעי. רוסיה החלה את מתקפת הטילים הגדולה. היא הספיקה כבר לשגר גל של טילים ששייטו עתה מעל לטורקיה והתקדמו בבטחה לעבר מדינת ישראל. גם מטוסי קרב עשו דרכם במהירות על-קולית לעבר המזרח התיכון. אף אחד מהרבנים שנכחו בחדר לא נראה מופתע כשהתברר

שארצות-הברית הצטרפה גם היא למתקפה האווירית. השתתפותה של אמריקה בקואליציה של האו"ם נגד מדינת היהודים הקטנה הייתה צפויה לאחר שזמן-מה קודם לכן נודע על מאסרם של המוני יהודים שם. חרם הנפט שהטילו הערבים פגע קשות בכלכלה העולמית והותיר את ארצות-הברית כעושה ורועדת מקור. הערבים הודיעו שהם מסרבים לייצא נפט עד שפולשתין תשחרר. אנשי השגרירות האמריקנית בתל-אביב פונו מישראל באמתלה שהמצב הביטחוני מחייב זאת. שוב הופקרו היהודים לנפשם, נידונים לטבח. על-פני המסך הפנורמי ב"בור" הבהבו עתה אורות גם מעל פקיסטן, צרפת, אנגליה וגרמניה.

"נראה שכל ערל בן-כלבה שיש ברשותו פצצה גרעינית מתכוון להטיל אותה עלינו", רטן יהודה כשהוא מרים את ידיו בתנועת חוסר-אונים.

לרגע עלה חיוך על פניהם של העומדים סביב. אפילו הרבנים חייכו. יהודה, מפקד חיל-האוויר שזכה לפרסום עולמי, היה למעשה הקצין החילוני היחידי שנכח ב"בור" התת-קרקעי. שמו של מוצב סודי זה שונה ל"אולם הברית", מאחר שכל הנוכחים בו היו כולם אנשים דתיים שהאמינו שזהו המקום שבו עתיד הקדוש ברוך הוא לחדש לעיני העולם כולו את הברית העתיקה שכרת עם אברהם להנחיל את ארץ ישראל לעם היהודי. גם יהודה האמין בכך, בדרכו שלו, שלא הייתה דתית ואשר אותה לא ידע להגדיר או לבטא. הוא היה רק חייל בן חייל, שנולד ובלבו אהבה עזה למולדתו ולעמו. יותר מאשר במלחמה אחת סיכן את חייו בשדה הקרב, ולכן זכה לכינוי "אריה יהודה" בפי יהודים וערבים כאחד. אף הפעם המשיך יהודה להילחם גם לאחר שרבים מחבריו קמו ועזבו. הוא, עם החוש

המיוחד שרק מומחה צבאי ניחן בו, הבין שניצחונותיה הגדולים של מדינת ישראל על צבאות עצומים באו לה מכוח העומד מעל לעוצמה הצבאית המבוססת על נשק. כבר מהקרב הראשון שלו, שבו לחם כחייל צעיר, חש יהודה באופן מסתורי משהו בנוכחותה הסמויה של יד מסייעת.

עיני כל הנוכחים בחדר הופנו לעברו בציפייה דרוכה. האורות המשכו להידלק על המפה. הפעם מעל סין, ובנקודות שונות על-פני שבעת הימים שבהם היו צוללות גרעיניות. יהודה בחן את פניהם המתוחות של האנשים שהקיפו אותו. כולם היו חיילים טובים וחסונים. רבים מהם היו בוגרי ישיבות ה"הסדר". אחרים היו עולים מרוסיה, אשר בילו בעבר שנים ארוכות בבתי כלא בסיביר. אחדים מהגברים המזוקנים היו חייליו לפני שחזרו בתשובה בגל המהפכה הדתית ששטף את הארץ. נראה היה כאילו בן-לילה שבה האומה כולה לדרך התורה. לאחר הבחירות האחרונות, כשהתברר שרוב חברי הכנסת דתיים, קרה משהו לרבים מחבריו וממכריו של יהודה. האנשים שגדל אתם, בוני הארץ הוותיקים, הפכו למיעוט עייף ומרוקן מבחינה רוחנית. היו אלה הסוציאליסטים, הליברלים, הדמוקרטים, פרופסורים וסופרים, שחסרו את האמונה להמשיך במאבק שנראה להם כבלתי אפשרי. לכן הם קמו ועזבו ובעקבותיהם נטשו גם הצעירים. בניהם של דור הקיבוצניקים, שערגו לשלום בכל מחיר, ירדו מהארץ. כאשר המפלגות הדתיות עלו לשלטון, נמלטו יתומי כיכר רבין אל כיכרות שלוות יותר בלוס אנג'לס ובניו-יורק. ליהודה עצמו היו התלבטויות קשות. אפילו רגעי חרדה לא מעטים עברו עליו. לא חרדה מפני המוות. צלקות הקרב שנחרטו בגופו היו הוכחה שאין הוא פוחד מהמוות. פחדיו נבעו מאי-הבנה

את אשר קורה לארצו. הוא לא היה מסוגל לתפוס בתודעתו את המהפך הדתי שעבר על הארץ. הוא התקשה להבין את פשר העיסוק הנלהב בדינים ובמסורת שלא טרח מעולם ללמוד.

יהודה הוריד את מבטו אל האיש היחידי שעדיין נותר יושב רגוע בחדר המלחמה, הרב הראשי הקשיש בן ה-82. לכל היה ברור כי לא הרמטכ"ל ואף לא שר הביטחון יקבלו החלטה כלשהי ללא אישורו של הרב. על רקע לובשי המדים שהיו בחדר בלט הרב בבגדיו יוצאי-הדופן: מעיל שחור וארוך, כיפה שחורה, תפילין שעטרו את ראשו ואת זרועו השמאלית. בידי החזיק ספר תהילים בלוי ומהנהג. הרב לא טרח כלל להרים את עיניו ולהתבונן במסך. אין לו צורך בכך, אמר כשנשאל על כך, הכול כבר מופיע בכתובים. יהודה התנגד נחרצות לצירופו של הרב לקציני המטכ"ל. הוא טען כי מקבלי החלטות מבצעיות וקובעי אסטרטגיה צבאית חייבים להיות אנשי צבא בעלי ניסיון קרבי. אבל, שליטה החדש של מדינת ישראל לא השתכנע: "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם", קבע.

יהודה כיוון את השלט-רחוק אל המסך. מפת העולם נעלמה ובמקומה הופיעה מפת מלחמת הכוכבים, שעליה צוינו נקודות בחלל החיצון שבהן היו מוצבים משגרים גרעיניים. עשרות טילים בעלי ראשי חץ גרעיניים נראו כשהם יוצאים מתחנות החלל האמריקאיות והרוסיות ופולחים את החלל. יהודה הביט בפניו של הרב בעל הזקן הלבן.

"נראה לי שהגיע הזמן שנעשה משהו, אדוני", אמר.

"צור קשר עם ירושלים", לחש הרב הזקן.

יהודה העיף מבט בשעון הדיגיטלי שעל המסך. צג הספירה לאחור הראה כי נותרו עוד חמש דקות ועשרים שניות בלבד עד

לחדירתם של הטילים הראשונים לתחומי מדינת ישראל. ביד בוטחת ולמודת קרבות הרים את שפופרת הטלפון האדום שהיה על השולחן. גם עתה, למרות שחלפו כבר שנתיים ימים, עדיין התקשה יהודה לעכל את העובדה שבמדינת ישראל מושל מלך. "הֵלֵל", זה היה כל מה שהשיב לו קול שקט מעברו השני של הקו.

עיני כל המתכנסים בחדר ננעצו ביהודה עת הניח את השפופרת במקומה.

"מבצע הלל", חזר ואמר.

למשמע הדברים פרצו האנשים שבחדר בצהלות גיל, במחיאות כפיים וחיבקו זה את זה בהתרגשות רבה. אבל למרות המהומה — הרב המשיך בתפילותיו.

יהודה חש בצמרמורת שחלפה בגוו. בפעם הראשונה בקריירה הצבאית שלו התכסו כפות ידיו בזיעה קרה. בעבר הכניעו תחבולותיו המבריקות את צבאות האויב. הטייסים שלו שיתקו את הטילים הסוריים ואת הטנקים מתוצרת רוסיה. היחידות המיוחדות שתחת פיקודו ביצעו מבצעי התנקשות עתירי דמיון ביעדים באיראן, בטוניס ובעיראק. הוא עצמו הטיס את מטוסי הקרב ונטל חלק בפעולות הצלה מאז ימיה הראשונים של המדינה. הוא צנח מאחורי קווי האויב והוביל מתקפות על בסיסי המחבלים בפעולות נועזות ועלומות שמעולם לא פורסמו. אולם "מבצע הלל" היה משהו שונה לגמרי. "מבצע הלל" היה טירוף מוחלט.

"זאת התאבדות לאומית!" צעק יהודה אל הרב. "הטילים

שמתקרבים אינם טילי סקאר. אלה טילים גרעיניים!"

"בצע את המשימה המוטלת עליך", השיב הרב בשקט גמור.

”מי בכלל שמע אי-פעם על תוכנית צבאית שתלויה בתפילה?”
הודעק יהודה.

הוא עבר במבטו על-פני האנשים שהקיפו אותו, מקווה לזכות בתמיכה כלשהי. דממה כבדה שררה בחדר. עיני הכול היו נעוצות בו. יהודה משך בכתפיו, שב ולחץ על השלט-רחוק. התמונה התחלפה. על המסך נראה עתה הר הבית. יהודה עצר. האנשים כלאו את נשימתם בקרבם.

”למה אתה מחכה?” צעק מישוהו.

לפתע זינק על יהודה מאחור מפקד הצנחנים, יוצא קיבוץ, שעבר עם משפחתו לגור בחברון, וחטף מידיו את השלט-רחוק.

”אם אתה לא תעשה, אני אבצע זאת!” קרא ולחץ על הכפתור. על המסך נראה פיצוץ אדיר שזעזע את ההר עתיק היומין. כיפת הזהב של מסגד עומר התנפצה לרסיסים. ערבים החלו להימלט לכל עבר. ענן של אבק מוזהב ירד וכיסה את אבני הכותל. קריאות גיל נישאו בחדר המלחמה. היו אלה מצהלות ניצחון שהזכירו ליהודה את קריאותיו שלו לפני שנות דור, עת שוחררה העיר העתיקה. מעברו השני של החדר נטל הרמטכ”ל שופר, קירב אותו אל שפתיו ותקע תקיעה גדולה.

”חבורת מטורפים”, הרהר יהודה לעצמו.

חבריו שירדו מהארץ כנראה צדקו. ממשלת ישראל שבויה בידיהם של חולי-רוח.

יהודה הוציא את השלט-רחוק מידיו של מפקד הצנחנים. הוא העלה על המסך שוב את מפת העולם. טילים גרעיניים ומטוסים הפצצה היו ממוקדים על המדינה היהודית הזעירה, ואלה שמסביבו עומדים ומוחאים כפיים בשמחה.

“העבר חזרה להר הבית!” תבעו ממנו.

בעוד השעון מורה כי נותרו שלוש דקות בלבד עד להתפוצצות הטילים בשטחה של מדינת ישראל, חזר יהודה לזירת ההתרחשויות בירושלים. על המסך הופיעו ארבע תמונות נפרדות מהר הבית. המסגד המוסלמי נעלם כלא-היה. במקומו נראתה אבן השתייה מזדקרת מעל-פני האדמה כפסגת הר, קיימת ואינה ניתנת להשמדה בדיוק כמו ההבטחה שהא-ל נשבע לאברהם בחירו במקום הזה. יהודה זכר את סיפור התנ"ך עוד מימי בית הספר בקיבוץ. המורה כינה את הסיפור אגדה. הוריו טענו שהדת היא דינוזאור קדום, שריד מן העבר, האופיום להמונים של יהודי הגטו. יהודה העביר תפישה זו גם הלאה, לבנו שמשון. איפה הילד בימים אלה? תמה יהודה בינו לבין עצמו. מסתתר עם אשתו הלא-יהודייה במקסיקו סיטי, או כלוא במחנה מעצר כלשהו בלוס אנג'לס? כאשר בנו ברח מהארץ משהו מת בקרבו של יהודה. בנו השני, אורי שלו, נפל באחת המלחמות. אשתו נפטרה עקב זאת משברון לב. כל מה שנותר בעולמו של יהודה היה נאמנותו ומחויבותו לשירות בצה"ל.

עיני הטייס החדות שלו היו צמודות למסך שעליו נראו הטנקים הישראליים השועטים למתחם הר הבית. קריאות שמחה רמות נשמעו בחדר המלחמה בשעה שבקשר נשמע קולו החזק והברור של מפקד הטנק הפורץ המודיע: “הר הבית בידינו!”

על-גבי מסך מספר שתיים נראו מאות תלמידי ישיבה עולים בפאתי ההר בשירה ובריקודים, אחוזי להט ושכרון חושים. מלות השיר הלקוח מתפילת הלל נשמעו היטב בחדר המלחמה.

“הים ראה וינוס... הירדן יישוב לאחור.. ההרים רקדו כאילים...”
על-גבי מסך מספר שלוש נראה צוות של כוהנים ולוויים כשהם

מקימים מזבח שהובא על-גבי משאית אל הר הבית. לפתע נכנס ג'יפ במהירות למתחם, גורר אחריו קרון. הקרון נפתח וכבש הורד ממנו. לאחר דקות אחדות הופיע כוהן כשהוא מושך אחריו בחבל פרה אדומה טהורה, שאותה גידלו חוקרי גנטיקה מהטכניון.

ועתה, על מסך מספר ארבע, נראתה הלימוזינה המלכותית עושה את דרכה במהירות אל הכותל המערבי, שם כבר נאספו אלפים. יהודה העביר מסך. מפת החלל. בעיניים חרדות בחן את המתרחש. קשת האורות שהייתה פרושה מעל כדור הארץ החלה להבהב ואחר-כך לדעוך. בזה אחר זה נעלמו האורות מהמסך. צהלות אדירות בקעו מפי האנשים שבחדר המלחמה.

"סריקת מסך!" פקד יהודה.

"מסך תקין", השיב הטכנאי הראשי.

"בדיקת מחשב!" צעק יהודה.

"מערכות תקינות", אישר המתכנת.

"אין ספק שיש פה טעות", מלמל יהודה כשראה כיצד נעלם טיל

אחר טיל בחלל החיצון.

"זו אינה טעות", אמר הרב הראשי בקולו השקט.

תחנות החלל האמריקאית והרוסית התפוצצו בזו אחר זו.

"לא אנחנו עשינו זאת", אמר יהודה.

"מדוע שלא תשתה קצת מים, יהודה", הציע הרב הראשי

באדיבות.

"אני בסדר גמור, אדוני", השיב החייל הנצחי.

השעון הורה על כך שנותרה דקה אחת בלבד בסולם הספירה לאחור. על מסך מפת העולם נראו ראשי החץ הנותרים מתקרבים מכל עברי כדור הארץ. על הר הבית התפילה התעצמה והלכה. המוני

מתפללים שרו בקול אחד, "למה יאמרו הגויים אייה נא אלוקיהם? ואלוקינו בשמיים, כל אשר חפץ עשה".

הרינה פשטה מעל עיר הקודש. קהל עצום זרם לעבר הכותל. היו אלה יהודים מכל רחבי ירושלים, מאוחדים בלב אחד, שנדחפו קדימה כדי לראות מקרוב את המלך שפילס את דרכו אל הר הבית. "דויד מלך ישראל!" הריעו לו כאשר קרב אליהם.

הוא הגיע אל מקום החצר ונשא עיניו לשמים.

"נדריי לה' אשלם נגדה נא לכל עמו; בחצרות בית ה' בתוככי ירושלים הללויה".

כל הגברים בחדר המלחמה הניחו תפלין. אחד הקצינים, חב"דניק, ניגש אל יהודה והציע גם לו להניח. הקיבוצניק העיף מבט על שתי הקופסאות השחורות ונענע בראשו לשלילה.

"אתה בטוח?" שאל החסיד.

"כן, אני בטוח", השיב יהודה.

"אינך צריך לחוש מבוכה", התעקש החסיד.

"עזוב אותו!" ציווה הרב.

החב"דניק נרתע לאחור. מלחמות רבות לחם יהודה, אולם הקרב שהיה נתון בו באותם רגעים היה הקשה מכולם. כיצד ייתכן לעזוב אמונה שעל פיה חי כל ימיו ולהחליפה באחרת? גם לו רצה לא היה מסוגל לעשות כן. זה היה האיש. עקרונות היו מקודשים בעיניו בין אם היו נכונים ובין אם לאו. אם יתברר שכל חייו דגל באידיאלים שגויים, הוא יהיה מוכן לתת את הדין על כך. האם לא היה להם די בנוכחותו? הוא היה שם בדיוק כמו כל האחרים, נכח בחדר המלחמה לצדו של הרב הראשי. הוא הקדיש את חייו לעמו בכל לבבו, בכל נפשו ובכל מאודו. זו הייתה הדת שהכיר. אם לא

היה די בכך בעיניהם, או בעיני הא-ל, אז לא.
 "אנחנו עדיין יכולים להכניע את וושינגטון ומוסקבה בטילים
 הגרעיניים שלנו", התעקש מפקד חיל-האוויר.
 "לא", השיב הרב.

"הרי לא ייתכן שנשב בחיבוק ידיים!" מחה יהודה.
 "תתפלל גם אתה", השיב הרב בנועם.
 "אני לא יכול", ענה יהודה.

"נסה. ה' רוצה לשמוע. דווקא לקולך הוא מצפה."

יהודה חש שהוא עומד להתעלף. במשך שישים וחמש שנותיו לא
 התפלל ולו פעם אחת. לא היה לו מושג כיצד מתפללים. הוא אפילו
 לא ידע אל מי להפנות את התפילה. ובתוך כך, על הכוהנים שעל
 הר הבית נזרק אפר הפרה האדומה. זה כבר היה יותר מדי עבור
 האיש הנועז שכינזו היה "אריה". תחושת חולשה השתלטה עליו
 והוא התמוטט על הכיסא שליד הרב. המאגר העולמי של טילים
 גרעיניים קרב ובא אל גבולות ישראל, ובמה עוסקים מנהיגי ישראל?
 מקריבים פרה על מזבח בהר הבית! צלמים מיהרו פנימה אל החדר
 כדי לצלמו. יהודה חש שראשו סחרחר עליו. האם שחיטה של בעלי
 חיים תמימים זהו האור לגויים שהעם היהודי אמור להקרין לעולם
 כולו?

"אולי כדאי שנגיב באופן יותר קונבנציונלי?" הציע יהודה.
 "לא", בא המענה השקט.

"כגיבוי", ניסה יהודה, "רק כגיבוי".
 הרב לא השיב.

מעל הר הבית היתמר עשן הקטורת אל-על. לפני שהחלו מעשי
 הכשפים הללו חש יהודה בניצני אמונה שניעורו בקרב. אמונתם

של האנשים בחדר הייתה כה עזה עד שהחלה לכבוש גם אותו. אולם, הקרבת בעלי חיים הייתה מעשה מוגזם בעיניו. קול ההיגיון שבקרב התנגד — חייבים לעצור את המטורפים האלה, חשב. לא הייתה לו ברירה — יהודה שלח את ידו לעבר החגורה שעל מותניו כדי לשלוף את אקדחו. הוא יתפוס את הרב כבן ערוכה, ויפעיל את אמצעי הלחימה הגרעיניים אשר נבנו בחשאי על-ידי מומחים ישראלים במוסקבה ובברלין. אולם, עוד לפני שהיה סיפק בידו לתפוס את הרב הקשיש, לפת אותו מישהו בזרועו וגרר את יהודה למעגל של רוקדים שהתארגן ספונטנית בחדר המלחמה. כל הקצינים שילבו ידיים, רקדו ושרו:

“כל גויים סבבוני, בשם ה' כי אמילם. סבוני גם סבבוני, בשם ה' כי אמילם. סבוני כדבורים דועכו כאש קוצים”.

יהודה נזכר כי נהג לרקוד כך בנעוריו. היה זה בקיבוץ, ביחד עם חבריו החסונים, סביב המדורה לצלילי שירים ישראלים. אמונתם של הצעירים אז הייתה נלהבת ואיתנה כסלע, בדיוק כמו זו של האנשים בחדר המלחמה. עתה, כשרקד במעגל, אוחו ידיים, מוקף במאמינים, חש יהודה כעין עירו של אמונה המוזרם לעורקי רוחו ומטהר אותו מכל ספקותיו. עוד בטרם השלימו הרוקדים את הסיבוב הראשון נסחף יהודה בשירתם והיה כאחד מהם.

“לא אמות כי אחיה ואספר מעשי י-ה. יסור יסרני י-ה ולמות לא נתנני”.

מילות המזמור התנגנו על שפתיו כאילו זימר אותן בבית הכנסת מימים ימימה. התרוממות רוח אדירה הציפה את כל ישותו.

“פתחו לי שערי צדק אבוא במ אודה י-ה”, שר יהודה במלוא גרונו.

יחד עם השירה הגדולה שנשמעה מפי האנשים, לא משו עיניהם מהמסך הגדול. ברגע שהגל הראשון של מטוסי ההפצצה הגיע אל חופי תל-אביב הופיעה בשמיים חומת ענני גשם. ירושלים נעלמה בערפל סמיך ובלתי חדיר. במפציץ הצרפתי, שהוביל את המבנה, החלו מחוגי השעונים שעל לוח המכשירים לחוג בפראות. הערפל המסתורי החשיך את תא הטייס. רעם שלא מן העולם הזה טלטל את המטוס כאילו היה צעצוע. הטייס המבועת ניסה לתמוך את מטוסו, אך זה לא נשמע לו שכן אמצעי הניווט יצאו מכלל פעולה. זעקותיהם של הטייסים הרוסים והגרמנים בקעו ממגברי הקול שהיו מוצבים בחדר המלחמה. מחוגי השעון שסימנו את הספירה לאחור נעצרו על הספרה אפס. גם הריקוד תם. הכול קפא במקומו. העיניים היו נעוצות במפה. כאשר האורות על המסך נראו מדלגים מעל ישראל וממשיכים לעבר קהיר, דמשק ורבת עמון, פרצה בחדר המלחמה מהומת שמחה חסרת שליטה.

יהודה חיבק את האיש המזוקן שניצב לידו והדביק לו נשיקה. מרכזי הבקרה של תחנות הקשר שידרו ידיעות לחלל החדר. שֶׁדֶר מרמת הגולן דיווח על סערה עזה שהמטירה כדורי ברד ענקיים, כל אחד בגודל של כדורסל, ואלה שיתקו את השריון הסורי. גלי גאות אדירים הפכו אניות קרב והטביעו צוללות אויב כאילו היו סירות נייר. רעידת אדמה בעוצמה של 9.2 בסולם ריכטר החריבה את ירדן, ועשרים אוגדות של הצבא המלכותי נבלעו באדמה.

“אני לא מאמין!” מלמל יהודה, אך במו-עיניו ראה כיצד מתגשמות המלים מתוך תפילת ההלל.

“מאת ה' הייתה זאת היא נפלאת בעינינו. זה היום עשה ה' נגילה

ונשמחה בו.”

בתוך דקות ספורות נעלמו מעל המפה קהיר, דמשק, בגדאד וטהראן. חצי משטחה של לוב שקע בים. בתוך החגיגה הגדולה שהתרחשה בחדר המלחמה היה זה רק הרב הראשי שהבחין שמשהו אינו כשורה. בדרך לא ברורה דווקא מטוס פולני מיושן ואיטי המשיך להתקדם בביטחון לעבר מטרותיו. הוא חלף מעל מבשרת ציון והתקרב ברעש אדיר אל הר המוריה. משהתגלה הדבר, הופנו עיני כולם אל יהודה.

"איך הוא הצליח לעבור?" צעק מישהו בתדהמה.

"הפל אותו!" דרש אחר.

"מאוחר מדי", אמר יהודה.

הקהל שנאסף על הר הבית הבחין לפתע בשתי נקודות קטנות בשמיים, הגדולות והולכות ככל שהן מתקרבות אל האדמה. האנשים עמדו שם, קפואים תחתיהם, ממאנים להאמין למראה עיניהם עד שהבינו כמה דברים אמורים.

"פצצות!" צעק מישהו בחרדה איומה.

ההמון נמלט לכל עבר. חדר המלחמה היה מוכה תדהמה. פניו של הרב הראשי החווירו כסיד. יהודה התבונן בפניהם של האנשים סביבו בציפייה שמישהו מהם יעשה משהו, יאמר דבר-מה, יתפלל תפילה כלשהי, ישיר שיר כלשהו. אולם איש לא זע ממקומו, איש לא פצה פה. נראה היה כאילו הנורא מכל עומד להתרחש.

"עשה משהו, ריבוננו של עולם!" לחש יהודה באימה.

הפצצה הראשונה נחתה ליד הכותל בחבטה עמומה והרעידה את האדמה. מכתש גדול נפער במקום נפילתה, אך הפצצה לא התפוצצה. הפצצה השנייה נפלה ברעם אדיר לא הרחק משם. אבני הכותל המערבי נעו כעלה נידף. במשך דקה ארוכה, שנמשכה כנצח, עצרו

הכול את נשימתם — האלפים שנצמדו לקרקע לרגלי הכותל; האנשים שהיו בחדר המלחמה; מיליוני צופי הטלוויזיה. רק המלך נשאר זקוף על עמדו על הר הבית.

“הן לא יתפוצצו!” צעק יהודה.

דומה היה כאילו דבריו הגיעו לאוזני היהודים ברחבת הכותל. הכול קמו על רגליהם ונשאו ידיהם לשמים בהבעת תודה. תרועות השמחה שלהם הדהדו ופשטו בכל רחבי תבל. קבוצות-קבוצות ניגשו אל המכתשים כדי לחזות במו-עיניהם בפצצות הגרעיניות שלא התפוצצו. הרב הראשי צנח אל כיסאו, מותש עד לשד עצמותיו.

“משהו מסתורי גרם לכך שהפצצות לא התפוצצו”, דיווח כתב טלוויזיה אמריקאי נרעש לצופי הלוויין, “בגלל ליקוי טכני נדיר ניצלה היום ירושלים. תנאי מזג-אוויר יוצאי-דופן וסערת ברד בלתי צפויה בעיצומו של הקיץ, שיתקן את המאגר העולמי של הטילים הגרעיניים, והעם היהודי לא נפגע”.

“לעזאזל עם תנאי מזג-אוויר יוצאי-דופן”, התפרץ יהודה בזעם. על המסך בחדר המלחמה נראו פניו של כתב רשת החדשות שש ממשיך בכיסוי האירוע שהוא עצמו היה עד ראייה לו.

“מדענים ממרכז המחקר בקייפ קנדי, פלורידה, אומרים כי שינויים שהתרחשו על-פני כדור הארץ לפני יותר משני מיליארד שנות-אור הם הגורמים לאירועים המדהימים”, הסביר בידענות.

“שטויות”, העיר יהודה בקול רם, “הא-ל עשה כל זאת. ה' הציל אותנו. הדבר ברור כשמש!”

הוא פנה אל הרב הראשי.

“האם הם אינם יכולים להבין זאת?” שאל.

חיוך נעים וחכם התפשט על פניו של הרב.

“אפילו לעם שלנו די קשה להבין זאת”, השיב, “אז מה אתה

כבר מצפה מהגויים?”

על כנפי נשרים

כמדי יום ביומו, מרווין לוי השכים קום גם הבוקר בשעה שש, בדיוק בזמן כדי להספיק להתפלל במניין. יותר מחמישים שנה הוא נוהג לומר בכל יום אותה תפילה: "מודה אני לפניך, מלך חי וקיים..."

בשקט, נזהר שלא להפריע את שנתה של אשתו, ירד מהמיטה והלך על קצות אצבעותיו לחדר האמבטיה כדי ליטול את ידיו. נראה היה שזהו עוד אחד מאותם ימים נפלאים בדרום אפריקה. האור, שחדר מבעד לצוהר חדר האמבטיה, פיזר נגוהות על צמחי השרך ועל משטחי השיש. בחוץ נשמע ציוץ ציפורים עליז. הדבר היחידי שהיה בו כדי להעיב במשהו על האידיליה ולהזכיר את קיומה של צרה כלשהי היה ריח קל של עשן שחדר מבעד לחלון.

מרווין ניגב את ידיו במגבת רכה, שראשי התיבות של שמו חרוטים עליה. הדמות שנשקפה אליו מן המראה לא הייתה מלבבת כלל וכלל — שקיות שחורות מתחת לעיניים ופסי כסף רבים למדי שזורים בשערו. הוא היטיב את הכיפה השחורה על ראשו, העביר

במהירות מכונת גילוח על פניו השזופות ויצא מחדר האמבטיה כדי לומר את ברכות השחר.

הדי ירי רחוקים הגיעו לאוזניו בשעה שהתלבש. עתה, משפג קסמו של ריח הסבון שאפף את חדר האמבטיה, חש בכירור את ריח האש שהשתוללה בחוץ. הוא הציץ מבעד לחלון הקומה השנייה של הווילה רחבת הידיים כדי לוודא שהכל כשורה ליד הגדר האלקטרונית שהקיפה את הבית. הכלבים מגזע "דוברמן" ו"רועה גרמני" נמנמו בעצלתיים על המדשאה שבחזית הבית, ואף לא טרחו להרים את ראשם בשעה שג'ונסון, איש הביטחון הלבן, חלף על פניהם באחד מסווריו הקבועים. ענן העשן, שהשחיר את שמיה של יוהנסבורג בשלושת הימים האחרונים, נראה עתה קרוב ומאיים מתמיד.

מרווין נכנס לחדר העבודה שלו שבקומה השנייה. ספרי קודש רבים, חלקם מהוהים ובלויים מרוב שימוש, גדשו את מדפי הספרייה. את הקירות כיסו ציונים לשבח ותעודות הוקרה שהוענקו לו על שנים רבות של פעילות פילנתרופית למען הציבור וגמילות חסדים. מרווין הדליק את הרדיו וכיוון אותו לחדשות הבי-בי-סי. קולו המאופק והמנומס של הקריין הבריטי לא תאם כלל את עוצמת הדיווחים שקרא. השחורים המתפרעים ביוהנסבורג השתלטו על מעונו של הנשיא ומחזיקים בו כבן-ערובה עד שייענו דרישותיהם להקמתה של ממשלה מהפכנית. ברובע המזרחי של העיר עדיין השתוללה האש שהוצתה שם בהתפרעויות הלילה. הפורעים השחורים התקדמו לעבר הפרברים הצפוניים תוך שהם מתעמתים עם החיילים ברובים שמרקסיסטים חתרניים הבריחו למדינה. דיווחו השלול והתרבותי של הקריין נמשך: השבטים המתפרעים השתלטו

על צבא דרום אפריקה בזכות העדיפות המספרית שלהם. מרווין עקב בחרדה אחרי התקרבותם אל רובעי היוקרה שבהם התגוררו הלבנים העשירים. הדרך אל שדה התעופה הייתה עדיין פתוחה, ובכל שעה נמלטו אלפי תושבים מהמדינה. הכבישים הראשיים בכניסה לעיר לא נחסמו לתנועה, אך המשטרה ייעצה לנהגים לבחור להם דרכים חלופיות.

מרווין שוטט על-גבי הסקאלה והחל להאזין לשידורי התחנה של רדיו דרום-אפריקה. קולו של שר ההגנה נשמע, כתמיד, שקול וענייני. הוא הבטיח להשתלט על המצב. אחר-כך עבר הקריין לדווח על פעילות בשוק המניות העולמי, ועל כך שקנה הסוכר של דרום-אפריקה נסחר בהצלחה בצרפת ובאנגליה.

מרווין חצה את הפרוודור ונכנס לחדר הריק של בנו. מחלון החדר ניתן היה להשקיף על העיר. מעבר לבריכת השחייה הבהוקת ומגרש הטניס המצוחצח, התאבך עמוד עשן וכיסה את עין הרקיע של יוהנסבורג. בנו בן העשרים שהה באותה העת בישראל, ומרווין היה מטורף מדאגה לשלומו ולביטחונו. הבן עזב את הבית בניגוד לרצון אביו ונסע ללמוד בישיבה באחת ההתנחלויות בגדה המערבית הבלתי יציבה. באותה מידה שמרווין לא הסתיר את שביעות רצונו נוכח העובדה שבנו לומד תורה, כן חשש שהצעיר, הנוטה להיסחף בקלות, יושפע מרב כלשהו בעל דעות קיצוניות, ויחליט שלא לשוב הביתה. גם בתם שהתה בישראל, כמתנדבת באחד הקיבוצים הדתיים. מדי יום ביומו, כשמרווין ואשתו פתחו את עיתון הבוקר, הם חיפשו בראש ובראשונה את דיווחי החדשות מהמזרח התיכון. חששם הגדול היה שילדיהם יפלו חלילה קורבן למתקפת טרור ערבית. מדי שבוע, בכל מכתב שכתב ובכל שיחת טלפון שניהל עם ילדיו, דחק בהם

מרווין לשוב הביתה. עתה, בחדר של בנו, חש כי זהו מאבק חסר תוחלת. את הקיר קישטו תצלומים של מטוסי חיל האוויר הישראלי, טנקים של חיל הריון של צה"ל, ולצדם תמונות של מצדה וירושלים. בהביטו בהם חש מרווין אי-נוחות מסוימת. הוא מעולם לא היה ציוני. אומנם, הוא בהחלט אהב את ארץ הקודש, תרם כסף למספר ישיבות חרדיות בירושלים, אך ידע נחרצות כי לעולם לא יוכל לתמוך בממשלה בישראל שאינה נוהגת על-פי חוקי התורה. בנוסף לכך, הישראלים אינם מתנהגים כעם תרבותי וגם פרנסה ראויה קשה למצוא בישראל. לפיכך, מנוי וגמור היה עמו שהוא לארץ לא יעלה, אלא אם כן הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו יניע אותו לכך, ואם לא הוא אז לפחות המשיח. זו הייתה המורשת שהנחילו לו רבותיו.

הטבח השחור ונער השירות לא נראו כאשר מרווין ירד למטבח. הוא הרים את שפופרת הטלפון וחייג לבית הכנסת. מאז שפרצו המהומות הקפיד להתקשר לפני שיצא מהבית לתפילה, כדי לוודא שהדרך פנויה. בעודו ממתין למענה, נשמע לפתע פיצוץ עז מרחוק, שהרעיד את כל הבית.

"הלו-ו-י?" ענה קול אפריקני עמוק מעברו השני של הקו.

"מי זה?" שאל מרווין.

"זה לא הרבי", השיב הקול שדמה לרעם תופים בג'ונגל.

מרווין יכול היה לשמוע ברקע את קול צחוקם המתגלגל של השחורים המתפרעים.

"אני רוצה לדבר עם השמש", תבע מרווין.

"אתה הבא בתור, יהודי", השיב הקול מעורר הפלצות לפני שטרק

את השפופרת.

רוז, אשתו של מרווין, הופיעה בדלת כשהיא לבושה בחלוק, ולרגליה נעלי בית.

"מה היה הפיצוץ הזה?" שאלה.

"ההתפרעויות", השיב.

"מה העניין, מרווין?" המשיכה לחקור כשהבחינה בפניו החוורות של בעלה.

"הם השתלטו על בית הכנסת".

"מי?"

"המתפרעים".

"הו, ריבוננו של עולם!" נאנחה.

זה היה, למעשה, בית כנסת הפרטי שלהם. מרווין תרם את הכסף לבנייתו.

"מניין לך?" שאלה.

"אחד מהם ענה לטלפון".

רוז לוי קרבה לחלון. עתה היו הכלבים ערניים והרבו לרוץ לאורך הגדר, עצבניים ודרוכים, כנראה בגלל הפיצוץ מחריש האוזניים. חוטמם היה זקור כלפי מעלה, והם רחרחו את ענני האפר שנישאו ברוח.

"איפה המשרתים?" שאלה רוז.

"לא ראיתי אותם", אמר מרווין.

הוא פתח את החלון וקרא לאיש הביטחון, שעבד בשירות החברה שהופקדה על שמירת הבית עשרים וארבע שעות ביממה. הדיווח שמסר האיש אושש את חשדותיו של מרווין. בשעת בוקר מוקדמת ארזו המשרתים את מזוודותיהם במכונית המרצדס של מרווין ונעלמו כלא היו. ולא זו בלבד, אלא שבדיקה מהירה העלתה שיחד עמם

נעלמו גם מכשירי רדיו אחדים, מצלמות וכלי כסף.
 "הם כמו עכברים הנמלטים מאוניה טובעת", אמרה רוז, "לו היינו
 חכמים היינו עוזבים גם אנחנו".

"שטויות", השיב איש-העסקים.
 "כבר לא נותר לנו פה דבר", התעקשה אשתו.
 "על מה את מדברת? כל החיים שלנו פה. הבית שלנו, החברים
 שלנו, העסקים שלי".

"רוב החברים שלנו עזבו זה מכבר את המדינה" השיבה רוז.
 "הבית שלנו הוא כמו ארמון שאיש אינו מבקר בו. אתה אפילו אינך
 יכול להגיע לעבודה. הם השתלטו על בית הכנסת, והילדים שלנו
 נמצאים בישראל, ששת אלפים ק"מ מכאן. הו, מרווין, בוא נצטרף
 אליהם".

מבטה הביע תחנונים.
 "אנחנו נצטרף אליהם רק כאשר היושב במרומים ירצה שנעשה
 זאת", אמר נחרצות.

"בבקשה ממך, מרווין, יש לנו כל הכסף שאנחנו צריכים. וגם
 אם לא נוכל להוציא מהמדינה את כל הסכום, אז מה? למי אכפת
 מהעסקים? למי אכפת מהבית? אני רוצה להיות קרובה לילדים".
 מרווין לא השיב. נמאס לו לדון בסוגיית העלייה לארץ ישראל.
 אין ספק, הרהר, בתוך שעות אחדות ידוכאו המהומות והחיים ישובו
 למסלולם התקין.

הוא חש לחדר העבודה שלו כדי לטלפן למשטרה. עד
 שהשלטונות לא יסלקו את הפורעים מבית הכנסת הוא לא יוכל
 להתפלל. התפילין שלו אינם בבית. הם נמצאים בתאו שבבית הכנסת,
 שם הוא נוהג להשאירם בכל יום לאחר תפילת שחרית.

כעבור דקות אחדות של המתנה נשמע מענה מתחנת המשטרה.
 "הלו-ו", אותו קול אפריקני עמוק.
 "משטרה?" שאל מרווין בהיסוס-מה.
 "נכון, זו המשטרה".

מרווין מיהר להניח את שפופרת הטלפון. תחנת המשטרה שכנה במרחק של פחות מק"מ מביתו. הוא פתח במהירות את הכספת שהייתה מוסתרת באחד מקירות הבית והוציא שני אקדחים. אשתו, שניצבה בפתח החדר, עקבה אחר תנועותיו. היא ידעה לתפעל את האקדח, שכן מרווין העביר לה מדי פעם אימון קצר ומהיר במטווח שהקים במרתף הבית.

"אנא, מרווין, קח אותי לישראל", דחקה בו.
 "נעלה לישראל רק כשה' ירצה בכך", עמד על דעתו. "בינתיים החיים שלנו כאן".

הוא הניח אקדח "מגנום" כבד בידיה מבלי להרים את עיניו. מרווין לא היה מסוגל לפגוש את המבט שבעיניה. לאחר מכן התקשר לשירותי האבטחה. הוא נרגע מעט כאשר שמע קול של לבן מעבר לקו. מרווין דרש שישלחו מיד לביתו שני שומרים נוספים. התשובה שקיבל הייתה שאין להם אף שומר פנוי.
 "אשלם לכם פי שניים!" אמר.

"אפילו אם תשלם פי שלושה זה לא יעזור", באה התשובה,
 "כולם תפוסים עכשיו".

הוא קיבל תשובה דומה משתי חברות אבטחה נוספות שאליהן טלפן. לאחר מאמצים מרובים הצליח לשכור שומר נוסף תמורת אלף ראנד ליום.

"חשבתי שאתה חכם", העירה אשתו, "אבל מה שאנחנו עושים

עכשיו זאת התאבדות. האם זה מה שה' רוצה?"

"ה' רוצה שנבטח בו, והוא כבר ידאג לכל השאר."

באותו רגע צלצל הטלפון. הייתה זו שיחת גוביינא מישראל.

"זה ג'רי!" קרא מרווין בהתרגשות. רוז מיהרה למטבח להרים את השפופרת במכשיר אחר.

"הלו, ג'רי, אתה שומע אותי?" צעק מרווין.

"שלום, אבא", השיב הבן.

"איפה אתה?" שאלה אמו.

"בישיבה".

"תודה לא-ל שאתה בסדר", פלטה רוז אנחת רווחה.

"למה שלא אהיה בסדר? נהדר כאן. אבל אני שומע שאצלכם יש צרות. למה שלא תארזו ותבואו לישראל?"

"שטויות", התעקש מרווין, "הכל בסדר כאן".

בדיוק באותו רגע ניפץ כדור את חלון חדר המגורים. רסיס זכוכית ניתזו ושרטו את לחיו של מרווין. מבלי לחשוב הוא השליך את עצמו על הרצפה.

"אני דואג לכם, אבא. שמעתי ברדיו שהמהומות מתפשטות והמצב מידרדר".

"אמא ואני בסדר גמור", השיב מרווין.

טיפות דם אחדות טפטפו על השפופרת. כדור נוסף שחדר לחדר חורר את ציור השמן שהיה תלוי על הקיר ממול. "מה שלום אחותך?" שאל מרווין.

ג'רי השיב בשלומה טוב. הם בילו יחדיו את השבת בירושלים.

הפרעות בקו קטעו את המשך תשובתו.

"ג'רי, האם אתה שומע אותי?" צעק מרווין בכל כוחו. "אמך

חולה מרוב דאגה לשניכם. אנחנו רוצים שתבואו הביתה”.

”ישראל היא הבית שלי”, השיב הצעיר.

השיחה נותקה לפני שהיה סיפק בידו של מרווין להמשיך בוויכוח חסר התכלית. רוז מצאה את בעלה יושב על הרצפה, מוחה את הדם מלחיו.

”יקירי, מה קרה?” שאלה בחרדה.

בעלה לא השיב. הוא זחל על הרצפה לעבר הרדיו והדליק את המכשיר. בעדכון האחרון נמסר כי שר הביטחון נמלט מהמדינה. השבטים המורדים השתלטו על בנייני הממשלה, וקרב עז ניטש בשדה התעופה.

”אנא, מרווין, בוא נעזוב את הארץ הזאת, עכשיו!” התחננה רוז.

”אנחנו נלך כאשר הא-ל ייקח אותנו לשם”, הייתה תשובתו.

העיקשת.

הוא מיהר אל הטלפון והתקשר אל שירותי האבטחה כדי לברר מדוע השומר הנוסף לא הגיע כמובטח.

”הלו-ו...” ענה הקול.

רועד בכל גופו מיהר מרווין לנתק את השיחה.

”אני הולכת לארוז”, הודיעה אשתו.

מרווין נשא את ראשו אל עבר החלון והספיק לקלוט במבטו את איש הביטחון ג'ונסון פותח את השער הראשי ונמלט. כלבי השמירה רדפו אחריו במורד הרחוב. ענן העשן התקרב עוד יותר אל עבר הבית והיה עתה רק במרחק של רחובות אחדים. מרווין רץ למטה, הסיט את הבריה הכבד מעל הדלת הקדמית וטס החוצה כדי לנעול מחדש את השער שנותר פרוץ. כמו כדורגלן זריז דילג במהירות הבזק בחזרה אל תוך הבית, נעל את הדלת שלוש פעמים והגביר

את המתח החשמלי בגדר האלקטרונית. לפתע שמע קול קורא אליו מחוץ לבית.

"לוי? האם אתה שם?"

מרווין הציץ במהירות החוצה מבעד לחלון. ג'יפ צבאי חנה ליד השער. חייל החזיק מגביר קול קרוב אל פיו.

"שלום לוי", צעק החייל, "מטוס מחכה כדי לקחת אתכם לישראל. אנחנו מהצבא הישראלי".

"לכו מכאן!" ניסה מרווין לגרשם.

"יש לנו פקודה לפנות את כל היהודים מהאזור", השיב החייל.

"פקודה ממי?" שאל מרווין.

"פקודה מראש ממשלת ישראל".

"אני מקבל פקודות רק מהקדוש ברוך הוא!" צעק מרווין.

הוא סגר בטריקה את התריס ואת החלון גם יחד.

"ייתכן שזאת ההזדמנות האחרונה שלנו", התחננה אשתו, כשהיא

עומדת ליד המזוודות הארוזות.

"זה השטן", מלמל מרווין.

הוא חלף על פני אשתו ובצעד רחב מיהר לעלות לחדר העבודה.

נחוש בדעתו להמשיך כאילו דבר לא אירע, פתח מרווין את התיק

העסקי שהחל לעבוד עליו בליל אמש. אם לא יוכל לנסוע למשרד

הוא ימשיך לעבוד בבית, כך החליט. ממילא, ניסה להרגיע את עצמו,

בתוך שעות אחדות הצבא הדרום-אפריקאי ישתלט על המצב. אולם,

עצבנותו גברה מרגע לרגע. שוב ניגש אל מקלט הרדיו. "הלו-ו",

נשמע קול הג'ונגל בוקע מעל גלי האתר, "אמאנדלה! כוח! העם

ישלוט!"

מרווין מיהר לסגור את המכשיר. הוא ניסה לחייג, אבל הקו היה

מנותק. רוז עמדה בדלת והתבוננה בו. הם היו נשואים זה שלושים שנה. לפני שהספיק להוציא מלה מפיו, נשמע מבחוץ קול רעש חזק מאוד, כמו רעם אדיר ביום בהיר. דומה היה כאילו ברק פילח את השמיים. האור בנברשת הבהב בפראות. מרווין רץ אל החלון. טנק ניפץ את גדר הביטחון האלקטרונית ופרץ לחצר. עתה הוא חנה ליד הבית, מותיר אחריו שובל של תלמים על המדשאה המטופחת. צריח הטנק נפתח, וממנו בצבץ ראשו של חייל, כשבידו מגביר קול.

"לוי!" קרא.

מרווין שרכב את ראשו מבעד לחלון.

"בוא נלך אתם", ביקשה רוז, שניצבה לפתע לצדו.

"לא", השיב בעקשנות.

"לוי! באנו לקחת אתכם לישראל. כל הדרכים חסומות. זאת

ההזדמנות האחרונה שלכם!"

"אלך לישראל רק כאשר ה' יבוא לקחת אותי לשם", השיב להם

מרווין בצעקה, "ועכשיו עופו מהאחוזה שלי!"

החייל הנהן בראשו ונבלע בתוך הטנק. הצריח נסגר מעליו.

המנוע רעם, הטנק סב על צירו והפליג לדרכו כשהוא רומס עוד חלק מהמדשאה היפה של לוי.

"אבל למה, מרווין?" שאלה אשתו ודמעות בעיניה, "תגיד לי,

למה?"

"ה' לא יעזוב אותנו", השיב, "הוא יענה לתפילותינו וישלח את

המשיח".

רוז לא הסכימה עם בעלה. לדעתה, טעות גדולה הייתה בידו,

אבל היא לא רצתה לומר לו זאת. היא אהבה אותו, העריכה מאוד

את אמונתו השלמה, אבל הייתה מבוהלת. מאוד מבוהלת. היא לא

ניחנה באותה הכרה עמוקה שהייתה מנת חלקן של בעלה. הוא היה מוכן למסור את נפשו על מזבח אמונתו הדתית. היא הייתה יותר חלשה במובן זה. רצונה היה להיות עם ילדיה, לראות אותם מתחת לחופה, מקימים בית בישראל, נעשים הורים לילדים.

פיצוץ נוסף הרעיד את הבית רחב-הידיים. בלון גז בחווילה שבמורד הרחוב התפוצץ, ולהבות אחזו בבניין בן שלוש הקומות. רוז הביטה החוצה. לעיניה התגלה מחזה מצמרר: חיילי המורדים פלשו לרחוב מכל הכיוונים.

“הם באים!” צעקה.

מרווין הושיט לה כדורי אקדח נוספים.

“מה זה יועיל?” פקפקה. “הם אלפים.”

“אנחנו חייבים לירות כמה שיותר. אולי נצליח להניס אותם.”

שוב נשמע רעש מחריד. הפעם הוא בא מלמעלה. רוח פראית תלשה את העלים מעל ענפי העצים. מרווין מיהר אל המדרגות המובילות אל הגג. הוא פתח במהירות את דלת הפלדה. משב אוויר עז כמעט הפיל אותו לאחור. מסוק צבאי ריחף מעל הבית. מגן דוד היה מצויר על זנבו. סולם חבלים, שהיה מחובר לשמיים, הורד אל הגג. שוב הופיע חייל, הפעם מלמעלה, ובידו מגביר קול.

“קדימה, לוי!” קרא. “זאת ההזדמנות האחרונה שלך!”

“אנא, מרווין, אני מתחננת לפניך”, אמרה רוז ומשכה בזרועו. היא אחזה בסולם המתנדנד וניסתה לקרב את בעלה אליו. “אם לא למעני אז למען הילדים”, התחננה.

“לוי, מהר!” שמע קול הקורא אליו ממרומים.

מרווין לא השיב. הוא עמד על הגג שקוע בתפילה: “אנא, אלי,

בוא והצל אותנו, אנא השם הושיעה נא!”

הוא חזר על תפילתו שוב ושוב. רוז לא הצליחה להזיז אותו ממקומו. השחורים התקדמו בריצה במעלה הרחוב. בתוך דקות הם יגיעו אליהם.

“טפס על הסולם!” פקד עליו החייל.

מרווין התעלם ממנו. הוא המשיך בתפילתו. הסולם התנדנד ונשמט מאחיזתה של רוז.

“מרווין!” צעקה בקול גדול, “ריבונו של עולם שלח אליך גי'פ, אחר-כך טנק, ועכשיו מסוק. מה עוד אתה רוצה ממנו?” מרווין נשאר בעמדתו.

כדורים שרקו באוויר. המסוק התרומם והתרחק מהגג. השחורים פלשו לחצר והחלו להתקדם לעבר הבית.

“הם באים!” צווחה רוז בהיסטריה. “הם באים!”

אבל, בעלה לא נע ולא זע, אלא המשיך להתפלל.

הוא ראה אותם פורצים אל הגג ותופסים את אשתו עוד לפני שהספיקה לירות ירייה אחת. הוא שמע את זעקותיה הנואשות. הם טרקו מאחוריהם את דלת הפלדה. מרווין הבין שהם לכודים מבלי יכולת להימלט. הוא אפילו לא ניסה להרים את אקדחו. מרווין היה שקוע כל כולו בתפילה. אפילו בשעה שהם אחזו בו המשיכו שפתיו לרחוש תחינה לא-ל שיחוש להצילו. זרוע שחורה תפסה בחוזקה בצווארו. הוא חש שהאוויר אוזל מריאותיו. לפני שעצם את עיניו נדמה היה לו כי שמע קולות בעברית.

“כנראה שאני עולה לשמיים”, חלפה מחשבה בראשו.

ואז, לפתע, חש שוב בסופת רוח המנשבת מעליו, ושמע רעש עז של מרכבה רועמת. מהומה של קולות רבים. כולם מדברים בלשון הקודש. הוא פקח את עיניו בציפייה לראות לפניו את מלאכי השרת

ואת שערי גן עדן, אולם נוכח לדעת שהוא נמצא עדיין על גג ביתו.
 היו אלה שחורים שצעקו בעברית!
 "הם אתיופים! יהודים!" הבזיק הרהור במוחו.
 אכן, הם היו ישראלים. היה זה צוות משימה מיוחד שהמוסד
 שלח כדי להציל את שארית יהודי דרום-אפריקה.
 המסוק שב וחג מעל הבית. חבל הושלך באוויר. שתי רתמות
 נחתו בחבטה על הגג.
 "מהר!" פקד אחד החיילים השחורים.

הוא הידק היטב את רצועות הרתמה סביב גופו של מרווין. חייל
 אחר חיבר את רתמת ההצלה לקרס, ומרווין הונף אל על, אל
 השמיים הכחולים. הוא חג קלות כשהוא נמשך כלפי מעלה
 באמצעות החבל לעבר המסוק. האש האוטומטית שנורתה ריתקה את
 הפורעים על המדשאה. מרווין הועלה מעלה-מעלה על-ידי צוות
 ההצלה עד שהחיילים הישראלים אחזו בו והכניסו אותו פנימה,
 למסוק.

"אני לא נוסע לישראל עד אשר..." ניסה שוב להתווכח. אבל,
 סטירת לחי מצלצלת השתיקה סוף-סוף את מחאותיו. רוז הועלתה
 למסוק מיד אחרי בעלה המעולף למחצה. המסוק מיהר להתרומם
 באוויר ולהסתלק מהבית ומהעיר הבוערת, כשהוא מלווה במטחי ירי
 מהקרקע. לאחר טיסה של כארבעים ק"מ נחת המסוק בבסיס צבאי,
 ובני הזוג לוי הועברו למטוס תובלה של חיל-האוויר הישראלי.
 מרווין, שהיה מוטל מחוסר הכרה במשך כל הטיסה במסוק, התעורר
 מעלפונו.

"איפה אנחנו?" שאל.

"במטוס בדרך לישראל", השיבה לו רוז.

מרווין הביט מהחלון בשעה שהמטוס צבר תאוצה לאורך המסלול
והמריא בעצמת מנועים אל על. למטה הלכו ונמוגו מרחבי דרום
אפריקה מתחת לענני עשן שחור.

“ריבונו של עולם נענה לתפילותיך, מרווין”, חייכה רוז.

מרווין התיק את מבטו מהחלון. דמעות אושר מילאו את עיניו.
הם בדרכם לארץ ישראל. סוף-סוף הקדוש ברוך הוא מביא אותו
הביתה.

תינוק שנשבה

היה זה אחד הימים היותר עמוסים במחלקת היולדות של בית-החולים "הדסה" בירושלים. מאז שעות הבוקר המוקדמות החלו להגיע נשים רבות, שכרסן בין שיניהן, ואשר הגיע זמנן ללדת. אותם ימים, ימי האופוריה שלאחר מלחמת השחרור, התאפיינו באופטימיות ובתחושת תקווה מרקיעי שחקים, שהביאו להולדתם של תינוקות "צברים" רבים. לרוע המזל, בזמנים ההם סבלו בתי החולים בישראל ממחסור כבד באחיות. כזה היה המצב גם במחלקת היולדות. שרה רודריגז התרוצצה בין המיטות במחלקה, כשהיא מנסה בכל כוחה להשתלט על המהומה. האחיות הצעירה והבלתי מנוסה חשה שהיא עצמה עומדת ללדת בכל רגע בגלל לחץ העבודה. שש עשרה נשים נרגשות וזועקות היו נתונות בשלב זה או אחר של הלידה, כאשר האחיות הבכירה נתקפה לפתע בחולשה והתמוטטה על אחת המיטות הריקות שניצבו במסדרון. מאותו רגע הוטלה מעמסה כפולה ומכופלת על העולה מארגנטינה בת העשרים ושש. משמעות הדבר לגביה הייתה — טיפול בשמונה יולדות נוספות. הצעירה המותשת

עבדה במחלקה פחות משבוע לאחר שסיימה זה לא כבר את לימודי האולפן לעברית. נשים מכל פינות חדר הלידה ביקשו שתסייע להן, ושרה התקשתה לפעמים להבין את דרישותיהן. "איזה בלגן", חשבה בלבה.

שרה קפאה על מקומה כאשר הבחינה באישה נוספת הנכנסת למחלקה כשהיא מתנהלת בהליכתה כברווז. מה תעשה עכשיו? הרהרה שרה בחרדה.

בחדר ההמתנה שבקצה המסדרון ישבו בעלים אחדים וכסו ציפורניים בעצבנות. אחרים פסעו הלוך ושוב כמו אסירים בתאם. והיו ששבו והביטו ללא הרף בשעון שהיה תלוי על הקיר. רק הרב הלל נראה יושב בשלווה כשהוא שקוע בלימוד דף גמרא. בגיל שלושים זו לו הפעם השלישית שהוא עובר על כל הש"ס. עיניו רפרפו על הדפים מבלי לקרוא את הכתב הצפוף. לאמיתו של דבר הוא ידע על פה את המסכת, שכן זה לא כבר היה עליו לשנן מסכתות אחדות לקראת בחינות הסמיכה לרבנות.

מפעם לפעם הרים הלל את עיניו והעיף מבט קצר אל הכומר המורמוני, אשר חלף על פניו כשהוא פוסע אנה ואנה. הם הגיעו לבית-החולים בהפרש של דקות אחדות. הכומר הציג את עצמו לפני הלל וסיפר שהוא ואשתו מצפים להולדת תינוקם הראשון. ניכר היה שהאיש שרוי במתח עצום. הלל זכר את ההתרגשות שהוא עצמו חווה ארבע לידות קודם לכן. המורמוני שלח מדי פעם חיוך מבויש אל הלל, כמו ציפה ממנו למילת עידוד. ניכר היה משיחתם הקצרה שהאיש חש אי נוחות בשל העובדה שהעברית אינה שגורה על-פיו, ואולי משום שהוא נאלץ לקבל את שירותיו של בית-חולים יהודי, כפי שהלל היה מרגיש לא שייך אילו היה מגיע לבית-חולים של

גויים בארץ זרה. הלל שקל לקום ולגשת אל האיש כדי לשוחח עמו, אולם הוא ידע שמצוות לימוד תורה חשובה יותר מהכל, ואיסור ביטול תורה הוא חמור ביותר.

והנה, ממש באותם רגעים, שרה רודריגז — שהעבודה המאומצת סביב לשעון פגעה בערנותה — הידקה את צמיד הזיהוי של בנו הרך של הלל סביב רגלו הפעוטה של בן הכומר המורמוני, ואילו את צמיד הזיהוי של בן הכומר החליקה על רגלו של הילד היהודי. כעבור שבוע ימים המריא תינוקו של הלל לארצות הברית בזרועותיהם של הכומר המורמוני ושל אשתו, ואילו בנו של הכומר, בהיר השער, הגיע לדירה צפופה בירושלים ולטקס ברית מילה שמח. ואולם, מהרגע הראשון היו סימנים לכך שדבר-מה אינו כשורה: תינוקו של הלל סירב לינוק חלב גויה, ומן העבר השני שערו הבהיר ועיניו התכולות של תינוקו של הכומר לא שינו את צבעם ולא התכהו ככל שנקפו הימים. אבל מי יכול היה להעלות על הדעת כי נפלה טעות מרה?

הלל שב לבית המדרש. מעברו השני של האוקיאנוס, בסאלט לייק סיטי שבמדינת יוטה, עברו על פיטר, בנו של הלל, שמונה חודשים איומים של הקאות ושלושולים. התינוק לא עיכל את המזון הלא-כשר שניתן לו. רק לאחר שהוחלף הדם שזרם בגופו, והוא קיבל מזון דרך הווריד, התאושש פיטר הקטן, הסכים לאכול סוף-סוף מתוך בקבוק ועלה על דרך המלך. התפתחותו בתקופת הילדות הקדימה את גילו. בגיל שנתיים הוא ניחן באוצר מלים של ילד בן ארבע. בגיל ארבע כבר ידע לקרוא עיתון וזכר על פה את תוכנו של העמוד הראשון בשלמותו. הוא החל ללמוד בבית ספר יסודי מורמוני ולאחר שבוע בכיתה א' הוקפץ לכיתה ג'. כאשר התברר שקצב הלימוד

בכיתתו איטי מדי, נפגשו המורה ואביו כדי לדון בעתידו של הילד. על מנת שלא ליצור לו דימוי של ילד מוזר, הוחלט להשאירו בכיתה ג'. אולם כדי לעמוד בקצב הלימוד שלו נשכר בעבורו מורה פרטי. בהגיעו לגיל שמונה כבר שלט פיטר בלטינית וקרא את חוקת הכנסייה המורמונית, הפרוטסטנטית והקתולית. במקום לשחק עם חברים אחרי שעות הלימודים, הוא בילה את כל זמנו הפנוי בספרייה. נראה היה שמתמטיקה, ספרות ומדעים משעממים אותו. לעומת זאת, הוא גילה עניין רב דווקא בשפות, בפילוסופיה ובתיאולוגיה. בגיל 13 שלט בלטינית, באנגלית, בגרמנית, ברוסית וביוונית על בוריין. בנוסף לכך הספיק לקרוא את כל כתבי אפלטון, אריסטו ושקספיר, כמו גם את כתביהם של הפילוסופים האנגלים והצרפתים. לכל היה ברור שהצעיר הוא גאון. כשנשאל מה ירצה להיות כשיגדל, השיב הנער השקדן: "אני רוצה להיות בדיוק כמו אבי!"

בצדו השני של כדור הארץ, בישראל, מצב העניינים אצל הלל לא היה מזהיר. אומנם, הוא עצמו התקדם מאוד והיה לראש ישיבה של אחד המוסדות התורניים היותר יוקרתיים, אולם בנו יוסף היה מקור לאכזבה קשה. הילד סירב ללמוד. הלל נטה להאמין שהתופעה נבעה מבעיה רפואית כלשהי. שכן, הוא נהג להקדיש זמן רב לבנו וללמדו בסבלנות אין קץ מדי ערב, אבל המלים מהחומש ומהמשנה פשוט לא מצאו מסילות אל מוחו. הילד לא היה מסוגל לזכור ולו שורה אחת. מזמוריו המתוקים של דוד המלך נפלו על אוזניים ערלות, והמקום האחרון שאליו ניתן היה לשכנעו ללכת היה בית הכנסת. עבור הלל היה יוסף, הילד המתולתל ובהיר השער, בגדר תעלומה. ספינקס. הוא העדיף להאזין ברדיו למוסיקת רוק-אנד-רול,

לשחק כדורגל, לרוץ במהירות ברחבי המגרש כצבי קל רגליים. הוא נהג לישון בשלווה עד השעה עשר בבוקר, בעוד ששאר בני הבית כבר השכימו קום בשעה שש. בעוד שילדיו האחרים של הלל לבשו מרצונם בגדים משומשים יד-שנייה, דרש יוסף ללבוש רק בגדים חדשים. הוא לא מצא שפה משותפת עם אף אחד מבני הבית או מחבריו לבית הספר. כשנשאל מה היה רוצה להיות כשיגדל השיב: כוכב קולנוע. הלל אביו, שמעולם לא ביקר בקולנוע או בתיאטרון, יכול היה רק להיאנח ולהתפלל שיום אחד בנו יתפכח ויראה את האמת.

בגיל שלוש עשרה קיבל פיטר — בנו האמיתי של הלל — רשות ללמוד עברית. למן הרגע הראשון הפכה העברית לשפה האהובה עליו ביותר. בתוך שנה סיים לקרוא את התנ"ך, ולאחר מכן החל לעבור על היצירות ההלכתיות של הרמב"ם ועל "מורה נבוכים". הוא גילה שבשפה העברית טמון יופי עצום. בקריאת ספר התנ"ך חש ריגוש של הראה ושל דראמה. העיסוק בהלכה היהודית חשף בפניו חכמה עמוקה החסרה לאנשי דת לא יהודים.

בגיל ארבע עשרה סיים פיטר את בית הספר התיכון. כעבור שלוש שנים סיים בהצטיינות את אוניברסיטת הרווארד. את עבודת המ.א. שלו בתחום התיאולוגיה עשה באוניברסיטת ייל, והמשיך ללמוד לדוקטורט בפילוסופיה ובשפות באוניברסיטאות קיימברידג' וסורבון. אביו והקהילה המורמונית כולה נותרו המומים כאשר פיטר בחר לעבור טקס טבילה ולקבל על עצמו את הדת הקתולית. הדרשות הראשונות שלו ככומר היו מבריקות ומרשימות והצביעו על למדנות מופלגת. הוא ריתק את קהל שומעיו בידע מעמיק בתחום ההשוואתי בין הדתות. כעבור זמן לא רב הוצעה לו מטעם הארכיבישוף משרה

כנסייתית. הוא התמנה לכותב הנאומים של הארכיבישוף, אחר-כך עלה במעלות התפקידים והיה לקרדינל. השילוב שבו ניחן הקרדינל הצעיר בין מראה שהקרין להט פנימי עמוק לבין חכמה חובקת עולם, הביא ליצירת תדמית מחודשת של הכנסייה. הוא הופיע בערבי התרומה בכל רחבי ארצות-הברית, והיה אורח מבוקש בתוכניות אירוח ודיון ששודרו מחוץ אל חוץ. הוא צולם בחברתם של מלכים, נשיאים וראשי ממשלות, כמו גם בכיקורים בבתי חולים, בבתי סוהר, במכרות פחם ובכפרים מוכי רעב בקניה. פיטר היה בן שלושים בלבד כאשר השבועון "טיים" העניק לו את התואר היוקרתי — "איש השנה".

בחזרה לירושלים. בחדר ההמתנה של הרופא החזיר הרב הלל את השבועון "טיים" אל השולחן הקטן. דבר-מה בעיניו השחורות ובמבטו החודר של הקרדינל הניע אותו להעיף מבט נוסף על תמונת השער של המגזין. הוא לא הבחין בדמיון בקלסתר הפנים בינו לבין הכומר המגולח למשעי. אפילו כתם הלידה שהיה לשניהם על המצח לא עורר באופן מיוחד את תשומת לבו. הרופא הודיע להלל שהתגלה אצלו כיב קיבה. הלל ידע היטב מה הסיבה לכך. בנו יוסף ירד לאילת, שם החל לנהל מלון נופש. בשנים האחרונות הסיר את הכיפה מראשו. תחושתו של הלל כי נכשל בחינוך בנו צרבה פצע עמוק בקיבתו. יוסף כבר הספיק להתחתן, להתגרש, ושהייתו באילת במחיצתן של תיירות משבדיה ומגרמניה עוררה דאגה כבדה בלבו של הלל באשר למה שעוד צפוי להתרחש בעתיד. מעללי בנו הכאיבו לו מאוד. "ושיננתם לבניך" — כמה השתדל לקיים ציווי זה. הוא עצמו ויתר על לימודיו כדי להקדיש את זמן רב יותר לבנו. מה יכול היה עוד לעשות ולא עשה? ילדיו האחרים היו מבריקים והלכו

בדרכו, ואילו ליוסף היה ראש אחר, ציין הלל לעצמו. לאחר שיוסף התגייס לצה"ל איבד הלל כל שליטה עליו. בעת שחרורו הוא דמה לאפרוח מרוט — ללא פאות, ללא ציצית, ללא כיפה, ללא תפילין, על זרועו בלטה כתובת קעקע והוא החל קורא לעצמו ג'ו. במקום ללכת לישיבה פנה אל האוניברסיטה. אז החל כיב הקיבה של הלל לשלוח איתותים. לאחר הסמסטר הראשון של הלימודים עזב יוסף את האוניברסיטה ועבר לגור בתל-אביב. באחד הלילות נאסר בחשד לשימוש בסמים. אחר-כך נתפס בגלל גניבה. כשהחליט לטוס ליוון חש הלל רגשות מעורבים. מחד גיסא לא רצה שהצעיר יעזוב את הארץ, ואולם מאידך גיסא חשב שאולי הנסיעה תיטיב עמו ודווקא מעבר לים ימצא את עצמו. גלויות החלו להגיע מפאריז, מניו-יורק ומלוס אנג'לס. בסופו של דבר שב ג'ו לישראל. באחד הימים, בשעות אחרי הצהריים, הגיע לשכונה הדתית "בית וגן" בירושלים היפי שניצב על מפתן ביתו של הלל. לרגע לא הצליח הלל לזהותו.

"זה אני", אמר יוסף, "הכבשה השחורה של המשפחה".

בחבקו את הצעיר בזרועותיו הרגיש הלל כי לבו נשבר בקרבו. לא היה זה בשל המבוכה שנגרמה לו בשכונה, ולא בשל הלחש-רחש ששמע מאחורי גבו בבית הדין הרבני, שם כיהן הלל כדיין. צער ורחמים על בנו מילאו את לבו. בשעה שהתבונן במראה הצעיר שעמד לפניו בגיזת השער הבלונדיני שלו ובעגילי הזהב בתנוכי אוזניו, הודה הלל בתוך תוכו שהוא, בעצם, אינו מכיר אותו. זר היה בעיניו כמו לא היה בנו כלל.

מעברו השני של האוקיאנוס האטלנטי הפך להיות הקרדינל פיטר לאיש מספר אחת של הכנסייה בארצות-הברית, לאחר שבישופים

אחדים הגיעו לגיל מופלג והסתלקו מן העולם. הוא היה יותר מאשר דמות דתית סמלית בלבד. הוא היה כוכב תקשורתי צעיר, מבריק, שנון ונאה — מייצגה הרענן הבולט של הדת המערבית. זו הייתה תדמיתו הפומבית-החיצונית, אולם בחייו הפרטים, בתוך-תוכו, חש פיטר ריקנות מתסכלת. בעיניו היו חייו העמדת פנים כאובה. כלפי חוץ הרעיף חיוכים לעבר ההמונים, אך בעמקי נפשו הריקה היה לבו בוכה בקרבו. התפילות, הנאומים והדרשות היו כולם בבחינת נשפי מסיכות. עמוק בתוכו חש שהוא חסר חיים ומאובן כמו הפסלים שהקיפו אותו. הוא מילא את תפקידו כשחקן במחזה. הוא לא ידע באיזה אפיק נוסף אפשר למצוא קשר למרום. בדומה לאל שבו האמינו הנוצרים חסרה גם הדת הקתולית חיות. מבין כל פרקי התפילה שהכיר, רק מזמורי דוד המלך שבו את לבו. מוזר היה בעיניו שאהב יותר מכל דווקא את הברית הישנה ואת השפה העברית. הם היו כעין אהובה נסתרת, תשוקה חבויה, שאצלה היה מבקר באישון לילה הרחק מעין איש. כשחקן מעולה באחד ממחזותיו של שקספיר הוא גילם את תפקידו; עטוף בגלימתו ניצח על הטקסים — בעוד שבסתרי לבו כמה לא-ל חי. כאשר הגיעה אליו הזמנה מהוותיקן להצטרף אל שורת הכמורה הבכירה ביותר, פיטר לא היסס לרגע. הוא כבר היה עייף מאמריקה, מסגנון עסקי השעשועים שהשתלט על כל תחומי החיים. פיעמה בלבו כמיהה לבדידות, לשקט פנימי שיאפשר לו לגלות דרך אמיתית יותר ליצור קשר עם בוראו.

בישראל, בביתו של הלל, צלצל הטלפון. "היי, אבא", אמר ג'ו, "אני מדבר מקפריסין. כרגע נשאתי לאישה בחורה פניית. היא לא יהודייה".

היה זה היום הנורא שממנו חשש הלל יותר מכל. המלים הללו היו כמדקרות חרב בלבו. כיב הקיבה שאג בגופו כאריה פצוע. לאחר שהניח את שפופרת הטלפון במקומה עשה "קריעה" בחולצתו, כדין אבל.

"הוא לא הבן שלנו", אמר הלל לאשתו.

למרבה המזל החליט הזוג הצעיר לקבוע את מגוריו בקפריסין. חותנו, אבי אשתו הטרייה של ג'ו, היה בעליה של מסעדה משגשגת באי, וג'ו התמנה למנהלה. הלל החליט שהחרפה שהמיט עליו המעשה שעשה בנו לא תשבור את רוחו. הוא מחה את הבן מתודעתו והמשיך לטפח את הקריירה הרבנית שלו.

לא הרחק מישראל, מעברו השני של הים התיכון, זימן הגורל לפיטר קידום בסולם התפקידים של הכנסייה העולמית. מיד עם הגיעו לרומא הוענק לו פרק זמן להתבודדות. הוא התגורר בחדר קטן ללא שותף, חיבר מסות מעמיקות וכתב שירים. לעתים היה נשאר ער כל הלילה וקורא מזמורים. הוא בילה ימים ארוכים בעיון בכתבים יהודיים עתיקים שמצא בספריית הוותיקן. לא אחת נפגש עם האפיפיור, ושני האישים המלומדים בילו שעות בשיחות בנושאים פילוסופיים ותיאולוגיים. לא חלף זמן רב ופיטר התמנה ליועצו הקרוב ביותר של האפיפיור. באחת מפגישותיהם פיטר אזר אומץ ושאל את האב הקדוש אם הוא מאמין בדיוק ההיסטורי של ספרי הבשורה. האיש הזקן השתהה רגע בתשובתו ואחר-כך השיב: "אני מאמין במסר שיש בהם". לובשי הגלימות וצוות עובדי לשכתו של ראש הכנסייה היו כשריון בלתי חדיר והם לא אפשרו שאלות נוספות שהיה בהן רמז כלשהו לכפירה. וכך נצר פיטר את ספקותיו בלבו פנימה. למרות שהתגעגע לבדידות הוא מצא את עצמו שוב ושוב

במרכזם של החיים הציבוריים. הוא היה למשנה לאפיפיור המזדקן והחולני.

שנים חלפו, מלחמות גוועו, שליטים נעלמו — כמו דפי עיתונים ישנים שהרוח פיזרתם לכל עבר. ערב ביקורו ההיסטורי בירושלים נפל האב הקדוש למשכב. לביקורו של האפיפיור נודעה משמעות רבה, שכן באותם ימים הפעיל האו"ם לחץ לבנאום ירושלים, ובכך לשחררה משלטון יהודי. פיטר היה אדריכלו של המסע המתוכנן לארץ הקודש. הוא שכנע את האפיפיור בחשיבותו של הביקור לכנסייה, אשר זוהרה הועם מאז הולדתו הנסית מחדש של עם-ישראל בארץ התנ"ך. לדעתו, אם הכנסייה תזכה לקבל לידיה חלק בירושלים, תשוב הנצרות ותתפוס את מקומה המרכזי היאה לה במרכז המפה. העולם עצר את נשימתו במהלך הימים שבהם האפיפיור היה מוטל על ערש דווי. בקשתו האחרונה הייתה שהבישוף פיטר ייסע במקומו לירושלים.

וכך הפך בנו של הרב לאפיפיור פיטר השמיני.

באדיקות חמורת-סבר ועל-פי כל כללי הטקס, קברה המועצה האקומנית העולמית את מנהיגה הזקן, והכתירה את המנהיג החדש. למחרת היום המריא האפיפיור פיטר השמיני בדרכו אל ארץ הקודש. פיטר היה ספוג התרגשות עצומה לא רק בשל העובדה שעיני כל העולם היו נשואות אליו, אלא גם בגלל שזו לו הפעם הראשונה שהוא שב אל מקום הולדתו. אביו נהג תמיד לספר לו בגאווה גדולה על כך שהוא נולד בירושלים. אין פלא, אפוא, שהעיר זכתה למקום מיוחד בלבו. ולמרות הכל הוא הופתע לגלות שעיניו זולגות דמעות למראה ארץ ישראל — עוד לפני שהמטוס נחת. הפעם הקודמת שבכה הייתה כאשר מסרו לו שהאפיפיור מת. וגם אז, פיטר לא בכה

בעוצמה כזו כפי שבכה עתה. הפעם היה זה זרם דמעות בלתי פוסק ובלתי נשלט. חברי הפמליה שנלוו אליו הביטו באפיפיוור החדש בהערצה וביראת כבוד. בעיניהם הייתה תגובתו הוכחה לכך שירושלים שייכת גם להם.

עיתונאים מכל העולם נאספו בנמל התעופה בן-גוריון. עשרות מצלמות טלוויזיה כוונו אל פיטר כאשר ירד בכבש המטוס אל המסלול. אחר-כך ראו מיליארדי בני אדם בכל קצוות תבל, בשידור ישיר, את האפיפיוור החדש נופל על ברכיו ונושק לאדמת הארץ הקדושה. הלל, רבה הראשי של ישראל, שהיה בין מקבלי פניו של האורח רם-המעלה, פסע לעבר האפיפיוור כדי לסייע לו לקום על רגליו. עיניהם נפגשו. האפיפיוור הביט לתוך עיניו הטובות של הרב הזקן והחל רועד בכל גופו. נדמה היה כאילו הוא עומד להתעלף. מעולם קודם לכן לא פגש באדם קדוש כל-כך. מבלי שהחליפו מלה ביניהם החליט פיטר בלבו שעליו לשוחח עם האיש הזה.

"אנא, בוא אלינו לארוחת ערב", הציע הלל לאפיפיוור לפני שקהל הפוליטיקאים הסתער עליו כדי ללחוץ את ידו ולהצטלם עמו. מבלי שהבין בעצמו למה ומדוע, התכופף פיטר לעבר הלל וכרך את זרועותיו סביב האיש הזקן בחיבוק של חיבה. התצלום של שני המנהיגים הדתיים, חבוקים כאב ובן, הופיע בעמודים הראשונים של כל העיתונים ברחבי העולם. אחד הכתבים אף תיאר את המפגש ההיסטורי בין נציג היהדות לנציג הנצרות כאיחוד מחודש בין אב לבנו לאחר שנות פרידה ארוכות.

פיטר הפתיע את הלל כאשר השיב בעברית על הזמנתו לארוחת הערב במלים: "בעזרת השם".

מיד לאחר מכן הקיפו את פיטר נשיא המדינה, ראש הממשלה

ואישי ציבור אחרים. הוא נלקח משם במהירות לסדרה של נאומים ושיחות רמות דרג. רק כעבור שלושה ימים ניתנה לאפיפיור ההזדמנות לפגוש את הרב הראשי לשיחה פרטית בביתו.

עוזריו של האפיפיור נותרו בחוץ, בלימוזינה המפוארת שהועמדה לרשותו, בשעה שהוא עצמו עלה בגפו לדירתו הצנועה של הרב. אשתו של הרב פתחה את הדלת והישירה מבט בוחן אל האורח שעמד בפתח, דבר שלא היה אופייני לה כלל וכלל. מסיבה לא ברורה התקשתה האישה להסיר את עיניה מפניו. באינטואיציה נשית חשה אשת הרב כי הסיבה להתרגשות האופפת אותה אינה רק מפני שהאפיפיור בכבודו ובעצמו עמד על סף ביתה.

פיטר חיין בחוסר נוחות אל מול מבטה הבוחן.

"או, סליחה", אמרה במבוכה כשסומק מציף את לחייה, "לרגע

החלפתי אותך במישהו אחר".

"אכן", השיב בחיוך, "לפעמים אני באמת מרגיש כמו הייתי

מישהו אחר".

"בבקשה, היכנס", אמרה לו וזזה הצידה כדי לפנות את הדרך

למעברו.

אינסטינקטיבית כמעט שלח האפיפיור את ידו הימנית כדי לגעת

במזוזה. מבעד לפתח חדרו הבחין הרב בתנועה שעשה האורח.

"ברוך הבא!" קידם הלל את פני האפיפיור והכניסו לחדרו. הם

התחבקו שוב בטבעיות גמורה. איש מלבדם לא היה בחדר. השניים

ישבו ושוחחו בעברית. שיחתם התנהלה בשטף תוך גילוי יחסי קרבה

והבנה יוצאי דופן, כאילו היו חברים אבודים מימים ימימה.

פיטר שלט בעברית על בוריה והשפה קלחה מפיו בחופשיות

גמורה כאילו הייתה זו שפת אמו. לחלוחית עלתה בעיניו בשעה

שהביט על מדפי הספרים שכיסו את כל קירות חדר העבודה. הוא חש בעליל את אהבת התורה ששרתה בבית והאירה כל פינה בו. שיחתם נסבה על נושאים רבים, החל מפוליטיקה, דרך המסורת היהודית-נוצרית, עבור לשואה וכלה במשפט העברי. פיטר מצא את עצמו מקנא בתחושת הביטחון והאמונה הפנימיים שהרב הקריין. שאלות בעניין בואו של המשיח והעולם הבא, אשר הטרידו את מנוחתו מאז ומתמיד, כלל לא היו קשות בעיניו של הרב. אשתו של הרב הזמינה אותם לשולחן. כאשר עלה באפו של האפיפיור ריחו של מרק העוף, הוא חש התמוגגות עצומה. היה זה המאכל הנפלא ביותר שטעם אי-פעם. וכאשר נגס מהקניידלך עלו דמעות בעיניו. הרב ואשתו הביטו בו בתדהמה.

"אני מצטער", הסביר פיטר, "החוויה הזאת חזקה מדי בשבילי. אתם מבינים, נולדתי בירושלים ומבחינה מסוימת זה כמו לשוב הביתה".

"מתי חל יום הולדתך?" שאלה אשת הרב.

"ב-10 ביוני", השיב האפיפיור.

"באיזו שנה?" המשיך הרב ושאל.

"1950".

"האומנם?! שאל הרב בהתרגשות כשהוא שולח מבט מהיר אל

אשתו.

"באותה שנה אבי העביר סדרת הרצאות באוניברסיטה העברית

בירושלים", סיפר האפיפיור פיטר, "זמן קצר אחרי הולדתי שבנו

לאמריקה, כך שלא הספקתי לראות את הארץ".

"האם אביך היה גבה-קומה ובעל שיער בהיר ומתולתל?" המשיך

הרב לחקור.

“אכן, אמת”, השיב האורח ההמום.

“אני חושב שפגשתי בו בבית-החולים באותו יום שנולדת.”

הלל ניסה להיזכר ביתר בהירות במה שאירע באותו יום, אולם לאחר עשרה ילדים, השבח לא-ל, הפרטים שהצליח לדלות מנבכי זיכרונו מאותה לידה היו עמומים למדי. הדבר היחיד שזכר בבירור היה דף הגמרא שלמד באולם ההמתנה בשעה שאשתו הייתה בחדר הלידה.

“יש לי בקשה”, אמר האפיפיור. “מחר אני עומד לשוב לרומא. בכל מקום שבו אני מבקר במסגרת מסעותיי אני מלווה בפקידים, בשוטרים ובהמוני אדם. לפני שאני עוזב את הארץ הייתי רוצה להתבודד זמן קצר ליד הכותל המערבי. האם תוכל לארגן זאת בטובך?”

הרב הרהר לרגע ואחר-כך עלה חיוך על פניו.

“האם שמעת על חג הפורים?” שאל את האפיפיור.

“בוודאי”, השיב פיטר השמיני.

“אולי נקדים השנה לציין את החג. אתה נראה לי פחות או יותר

בגובה שלי. אשאל לך את בגדיי והכול יחשבו שאתה יהודי...”

האפיפיור הסכים מיד. הוא הרי עטה תחפושת כל חייו. עתה, פשוט יחליף תפקיד לשעות אחדות. הרב הוביל אותו לחדר השינה שלו. הבגדים שנתן לאורחו התאימו לו להפליא, כמו נתפרו במיוחד בשבילו. וכך, לבוש במעיל כהה ובכובע שחור הוא נראה כמו כל יהודי חרדי אחר ברחוב. האפיפיור הביט על עצמו בראי וחיך קלות.

גם הרב הזקן צחק חרישית.

“כל מה שחסר לך עוד זהו זקן...” התבדח הלל.

אשתו של הרב כבר הקדימה וחשבה על כך. מתוך תיבה שהייתה

חבוייה עמוק בארון היא שלפה זקן לבן מלאכותי, שאחד מבניה השתמש בו שנים רבות קודם לכן, בפורים. האפיפיור, ברוח קלה, הדביק את הזקן לפניו. הכול היו מוכנים לפרוץ בצחוק עליז, אולם כאשר ראו שני הגברים את עצמם בראי, איש מהם לא היה מסוגל אפילו לחייך.

מתוך המראה נשקפו תאומים.

האפיפיור והרב הראשי לישראל נראו כתאומים זהים. הלל נאלם דום. אותם עיניים, אותו אף, אותו כתם לידה על המצח. הם עמדו זה לצד זה והביטו זה בזה במראה. האישה עקבה בדריכות אחר המתרחש, מצפה בקוצר רוח לרגע ששני הגברים יבינו סוף-סוף את אשר היא עצמה כבר ניחשה. אט-אט נפנה הרב הזקן לעבר האורח — כפילו. עיניו החכמות והמבינות חדרו לעומק נשמתו של האיש שעמד מולו.

"בני?" תמה הלל, "הייתכן הדבר?"

"אבא?... מלמל פיטר כמתוך חלום.

שני הגברים המזוקנים נפלו איש על צוואר רעהו. אמו של פיטר פרצה בבכי. פיטר נפנה אליה, מהסס כיצד לנהוג בה. הוא החל להתייפח וכל גופו רעד כשחיבק את אמא בחום בזרועותיו. אושר בל יתואר הציף אותו.

"אמא", לחש, "הו, אמא".

"ילדי", בכתה האישה, "ילדי שלי, חזרת הביתה..."

החדשות שיצאו ממסיבת העיתונאים שנערכה למחרת היום הכו את העולם בתדהמה.

"החלטתי להתפטר ממשרת האפיפיור", הכריז פיטר. "אני מוותר

על הכנסייה כדי להיות יהודי פשוט. אשר לשליחותי הפוליטית —

אסור שירושלים תחולק. היא חייבת להישאר לנצח בירתה של ישראל. הדבר הזה, ורק זה, יביא את השלום הנצחי לעולם".

העולם הנוצרי כולו נותר המום. יהודים רקדו ברחובות. הערבים איימו בג'יהאד. האפיפיור פיטר השמיני נשאר בישראל, המקום שבו נולד ושאליו היה שייך. טקס ברית המילה שלו שודר ברחבי העולם. ימים אחדים לאחר מכן חגג בר-מצווה. כעבור חודש וחצי נשא לאישה את בתו של אחד הרבנים הנודעים. במשך הזמן גידל זקן. ומה באשר לתינוק השני, בנו האמיתי של הכומר המורמוני? מה קרה לו?

הוא עזב את אשתו השלישית ונעלם מעל פני כדור הארץ.

נתן

נתן היה אדם מאושר, שבע רצון ושמח בחלקו. הייתה לו אישה נפלאה, שלושה ילדים מקסימים ובית נהדר ברמת-גן. הייתה לו עבודה מסודרת וחברים טובים. הוא חיבב וכיבד כל אדם, וכל אחד חיבב וכיבד אותו. הוא היה חברותי, אופטימי ותמיד השתדל לראות את הצד החיובי של הדברים, מכיוון שהאמין שכל מה שקורה בחיים הוא לטובה. נתן עשה כל שביכולתו לעזור לאחרים, נמנע ממחלוקות וממריבות מאחר שהאמין שהשלום הוא הערך העליון ביותר בחיים. הוא היה חכם, משכיל, ויחד עם זאת צנוע. מעולם לא חשב שהוא טוב יותר מזולתו. היו לו דעות משלו, והוא ידע לכבד גם את דעותיהם של אחרים, לבד מדעות קיצוניות. לאורך כל חייו הקפיד לפסוע בשביל הזהב ולשמור על הכלל, "ואהבת לרעך כמוך". נתן לא היה דתי במובן של שומר מצוות, אבל ניהל אורח חיים מוסרי המבוסס על עקרונות מוצקים.

בערב רגוע אחד, כשנתן היה שקוע בקריאת עיתון, נשמעה נקישה בדלת. על המפתח ניצב איש גבה קומה, מוצק, בעל תווי פנים רגילים

ביותר ללא כל מאפיינים מיוחדים. הוא יכול היה להיות, באותה מידה, גוי, ערבי, או יהודי.

נתן קיבל את פניו בחיוך, כהרגלו, ובירך אותו בחביבות. האיש נראה מופתע נוכח העובדה שנתן לא זיהה אותו.

"אתמול נפגשנו בעיר והלוויית לך עשרים שקלים", אמר האיש. נתן תמה. מקרה שכזה לא היה זכור לו כלל. הוא ניסה לאמץ את זיכרונו, אך לשווא. נתן לא נטה לשכוח דברים, ולמרות זאת האיש שבדלת עשה רושם שהוא בטוח לגמרי בדבריו. לא היה זה מן הנימוס להתווכח אתו, חשב נתן, הרי מדובר בסך-הכול בעשרים שקלים. כיצד האיש ידע להגיע אליו? כנראה שנתן מסר לו את כתובתו. נתן התנצל על שכחתו, הושיט לו שטר של עשרים שקלים ונפרד ממנו בכרכת לילה טוב.

למחרת בערב שב האיש והופיע. הוא עמד בדלת בשעה שאשתו של נתן, ציפורה, הייתה עסוקה בהכנת ארוחת הערב. "באתי לקחת את הטלוויזיה שלי", אמר.

"הטלוויזיה שלך?" התפלא נתן.

"מקלט הטלוויזיה שהשאלתי לך", השיב האיש, "אני רוצה אותו בחזרה. לילדים שלי אין טלוויזיה כדי לצפות בה".

"ומה יעשו הילדים שלי? במה הם יצפו?" שאל נתן חסר-אונים.

"אני מצטער", השיב האיש, "זאת לא הבעיה שלי".

"אבל הטלוויזיה היא שלי", מחה נתן, "אני קניתי אותה ויש לי

תעודת אחריות שתוכיח זאת".

נתן ניגש לארון שבו שמר את כל מסמכיו בתיקים משרדיים, שהיו מסודרים בסדר הא-ב. אולם, לרוע מזלו תעודת האחריות לא נמצאה. נבוכך שב אל האיש שנשאר עומד ליד הדלת.

"ברגע זה אני לא מצליח למצוא את התעודה", הסביר.
"זאת בדיוק ההוכחה", השיב האיש. "אני מאוד מצטער, אבל אין לי הרבה זמן, ובאמת אינני מעוניין לריב. בבקשה, תן לי את הטלוויזיה עכשיו".

גם נתן לא רצה להסתבך במריבה, קודם כל משום שהאיש היה גבוה וחזק ממנו, ובנוסף לכך נתן בכלל סלד ממריבות. לריב זה ברברי, לריב זה אכזרי. ייתכן שהאיש נבוכך מכדי להודות שהוא עני, ואולי לילדיו באמת אין טלוויזיה. אם אכן כך הם פני הדברים, הרי שזה באמת מצב לא הוגן. אחרי הכול, ילדיו של נתן נהנו מצפייה בטלוויזיה מדי ערב. לכן החליט נתן כי מן הראוי לתת את הטלוויזיה לילדיו של האיש. נתן ניגש אל הכוננית שעליה הייתה הטלוויזיה מוצבת, ניתק אותה משקע החשמל שבקיר, ולמרות קריאות המחאה של ילדיו ההמומים הוא נשא את המכשיר אל דלת הכניסה ומסר אותו לידי האיש, כשבלבו תחושה נפלאה שהנה עשה מעשה אצילי, מעורר כבוד, חיובי ביותר.

לאחר שהאיש הלך, כינס נתן סביבו את ילדיו העצובים והסביר להם עד כמה חשוב היה המעשה שעשה. כל בני-האדם בעולם שווים, אמר, לכן מגיע לכל אחד חלק דומה. כשישנם פערים נוצרת קנאה, קנאה מובילה למלחמות ומלחמות שמות קץ לשלום. עד כה נהנו הם לצפות בטלוויזיה, מעתה ואילך יש לאפשר גם לילדים אחרים ליהנות באותה מידה. אשתו של נתן, ציפורה, עמדה בפתח החדר והאזינה לדבריו, כשחיוך דק משוך על שפתיה. זו בדיוק הייתה הסיבה לאהבה הרבה שחשה כלפיו, הרהרה. הוא היה גבר אכפתי כל-כך, נדיב וטוב-לב. אז מה אם אין להם טלוויזיה? העיקר היא הדוגמא האישית שהראה לילדים והמסר הערכי שהם הפיקו מן

העניין.

“אבל מה נעשה עכשיו?” שאל הבן הגדול.

“נקרא”, השיב נתן, “מהיום ואילך אקרא לכם ספרים”.

למחרת בערב ישב נתן בכורסה הנוחה והחל קורא מתוך ספר לילדיו שישבו סביבו. בתת-הכרתו ציפה לנקישה המוכרת על הדלת.

כאשר זו הגיעה, קפץ נתן על רגליו ומיהר לקבל את האורח.

“ערב טוב”, אמר האיש המוכר, “באתי לקחת את בגדיי”.

במשך רגע ארוך הביטו שני הגברים זה בעיניו של זה. נתן חש

בנוכחות אשתו וילדיו מאחוריו, ממתינים לראות מה יקרה.

“הבגדים למעלה בארון”, אמר נתן.

הוא הזמין את האיש להיכנס. הייתה לו תחושה פנימית עזה

שהוא עומד במבחן אם אומנם יוכל ליישם את הערכים שבהם דגל,

שכל בני האדם הם אחים; שכולם שווים; שזכויותיו בעולם שוות

בדיוק לאלה של כל בני האדם האחרים — אינן קודמות ואינן

משניות, אינן עדיפות ואינן פחותות.

נתן הוביל את האיש לחדר השינה בקומה השנייה. אולי באמת

אין לאיש בגדים אחרים חוץ מחליפה אחת נאה שאותה הוא לובש

כל ערב, הרהר נתן בינו לבין עצמו. אולי הוא מובטל ואין לו כסף

למחייה. נתן פתח את דלת הארון, הוציא את בגדיו ופרס אותם על

המיטה. היו שם מכנסיים, חולצות, אפודות, מעילים ונעליים.

“מזוודה בהחלט תועיל”, אמר האיש.

נתן נתן לו שתיים. האיש מילא את המזוודות. נתן בכלל לא

הצטער שבגדיו נלקחו ממנו. אפילו שמח. הוא עובד ומרוויח. יש

לו אפשרות לקנות לעצמו בגדים חדשים. יתירה מזאת, גם לאחר

שהאיש לקח את אשר לקח, עדיין נותרו לנתן יותר בגדים ממה

שהוא צריך. נתן המשיך לגלות רוחב לב ועזר לאיש להוריד את המזוודות. כשחיוך נסוך על פניהם ליוו נתן, אשתו וילדיהם את האיש אל הדלת ונפרדו ממנו בברכת לילה טוב.

למחרת בערב עמדו הילדים ליד חלונות הבית והביטו החוצה בציפייה לבואו של האיש, אך הוא לא הגיע.
 "איפה הוא, אבא?" שאל אחד הילדים.
 "אינני יודע", השיב נתן.

"הלוואי שיבוא", אמרה הילדה, "אני אוהבת אותו, הוא מצחיק". גם אשתו של נתן הייתה מאוכזבת. היא אפילו הכינה כיבוד לאורח. נתן שמח על כך שהאיש התחבב על בני משפחתו, אולם כשהבין שהוא לא יגיע, משום-מה הייתה לו תחושת הקלה. למחרת היום הוא שב והופיע.

"הוא בא! הוא בא!" קרא הילד בחדווה מנקודת התצפית שלו ליד החלון. הילדה הקטנה רצה לעבר הדלת. נתן קיבל את האיש במאור פנים ואף הציע לו משקה צונן.
 "באתי לקבל את הבית שלי", אמר האיש. "משפחתי רוצה לחזור לבית עוד הערב".

נתן נאלם דום. הוא חש סחרחורת, חולשה. לתת לו את הבית — זה כבר היה יותר מדי.
 "הוא רוצה לקחת את כל הבית שלנו!" צעקה הילדה כשהיא רצה אל אמה.

נתן הרגיש את עיני ילדיו הנעוצות בו, בציפייה לראות כיצד יגיב. "זה לא הבית שלך", אזר אומץ ואמר.
 "זה כן הבית שלי", השיב האיש.
 "אנחנו קנינו אותו. יש לנו אישור מהטאבו".

"גם לי יש אישור מהטאבו", הודיע האיש ושלף מסמך מכיסו. "האנשים שמכרו לך את הבית לא היו בעליו החוקיים. אני ומשפחתי גרנו בבית הזה לפניהם, ויש לי אישור הבעלות המקורי".

כיצד ייתכן הדבר? תמה נתן, האם לא קנה את הבית מבעליו המקוריים? הוא מיהר לבחון את המסמך שבידי האיש. בבדיקה שטחית נראה הכול כשורה: הכתובת הנכונה, מספר החלקה, שם הקבלן, חותמת הנוטריון וחתימות של עורכי הדין ושל העדים. נתן חש שהוא עומד להתעלף. נקודות לבנות התערבלו במוחו. האיש תמך בנתן ועזר לו להתיישב באחד הכיסאות.

"אביא לך מעט מים", אמרה ציפורה.

היא שבה ובידה שתי כוסות מים, והציעה אחת מהן לאיש. "אישור הטאבו שבידך נראה לכאורה בסדר", הסביר נתן, "אבל אינני עורך דין. כמובן, במקרה הזה אזדקק לייעוץ משפטי". "אין לי כל עניין בעורכי דין", אמר האיש, "הייתי מעדיף שנפתור הכול בינינו. עורכי דין תמיד מאיימים, ואני באמת לא רוצה לריב". "כמובן שאיננו רוצים לריב", ניסתה ציפורה להתערב בשיחה, "אבל..."

"אני אטפל בענייני" הודיע נתן. הוא קם מכיסאו והורה לילדים לעלות לחדרם.

"אבל אנחנו רוצים לשמוע", ביקש הבן הגדול. "בוא ניתן לו את הבית, אבא", הוסיף הבן הקטן, "אנחנו יכולים לגור כולנו בחוץ, באוהל שלי".

נתן הסתכל באשתו.

"אנחנו יכולים לעבור להתגורר אצל אמי", הציעה. אשתו באמת התכוונה למה שאמרה. גל של אהבה אליה הציף

את לבו. היא כל-כך יפה, כל-כך טהורה. הוא נזכר ברגשות האושר שמילאו אותו ביום חתונתם על כך שמצא בת-זוג לחיים, המאמינה באותם ערכים שטיפח.

אכן, נכון הדבר, הרהר נתן, הם יכולים להתגורר עם חמותו. אחרי הכול, הם אינם נזרקים לרחוב. אולי לאיש אין בית משלו, ואין לו מקום אחר לגור בו, וצודק האיש הטוען שעורכי דין עלולים להתנהג בקשיחות. בנוסף לכך, הרי בסך הכול מדובר על בית. יש עוד בתים בעולם. מה זה משנה היכן יתגוררו? קירות, רצפות ורהיטים ניתן תמיד להשיג. העיקר הוא שיהיה לכל אדם מקום לגור בו ואסור שתפרוצנה מריבות סביב נושא זה.

נתן תחב את ידו לכיסו, שלף משם את צרור מפתחות הבית ומסר אותם לאיש ביד רועדת. בבוקר כבר יחליט כיצד לנהוג באשר לעורכי דין, סיכם לעצמו. ברגע זה הדבר החשוב ביותר הוא ללמד את הילדים שיעור בהתנהגות שיש בה אדיבות, הגינות ושלוש.

נתן ביקש מבני משפחתו לקחת לעצמם מספר פריטים אשר להם יזדקקו במשך הלילה. הוא עצמו אסף את המסמכים החשובים, ניירות המשכנתא, אישור מהטאבו על הבית, בגדי עבודה להחלפה, פיז'מה ומברשת שיניים. אחר-כך לקח את אקדחו הקטן שהיה מונח במגרת השידה שלייד מיטתו כי חשש להשאירו בבית שמא ימצאו אותו ילדיו של האיש וחייהם יהיו נתונים בסכנה. נתן מסר לאיש את מספר הטלפון של דירת חמותו למקרה שייתקל בבעיה כלשהי, לקח את שני התיקים הקטנים וביחד עם אשתו וילדיו יצאו את ביתם. למחרת היה נתן עסוק מאוד במשרדו. הוא שוחח עם עורך הדין שלו, אך לא ניתן היה לבצע דבר בטלפון לבד מקביעת פגישה לקראת סוף השבוע. בשלב הזה החליט נתן שלא להתלונן במשטרה.

החיים בבית חמותו התאפיינו בצפיפות, אך האישה המבוגרת שמחה לחלוק את ביתה עם הדיירים הבלתי צפויים. באחד הערבים, כאשר נתן היה שקוע בקריאת עיתון כדי להסיח את דעתו מטרדות מצבו, הוא שמע נקישה מוכרת על דלת דירתה של חמותו. ציפורה אשתו התיקה את מבטה ממסך הטלוויזיה המרצד והסבה את ראשה לעבר בעלה. עיניהם נפגשו.

“הוא חזר!” קראה הילדה ורצה לפתוח את הדלת.

הפעם היה האיש לבוש באחת החליפות היותר מהודרות של נתן. הוא עמד בפתח והודיע בקול בוטח, כשחיוך נסוך על פניו:
 “באתי לקחת את אשתי”.

אשתו? האומנם שמע נכון? ציפורה?

נתן התרומם באיטיות על רגליו. שוב חש סחרחורת ופיק ברכיים. הוא השתדל בכל כוחו לחשוב בהיגיון. אכן, כל גבר זכאי שתהיה לו אישה, אבל ציפורה? ציפורה היא אשתו! נתן רעד. הוא לא הצליח להוציא הגה מפיו. חשש לדבר. חשש להתוכח. אם יאמר לבן — האיש יענה שחור. אם יאמר למעלה — יענה האיש למטה. והרי גם דבריו וגם דברי האיש אמת הם. ומה אם האיש יצליח לשכנעו גם הפעם? הוא הביט בציפורה, אשתו היפה.

היא שתקה. נראה כי גם היא נבוכה. מדוע, בעצם, להיות אישה של איש אחד? מדוע לא של שניים? מדוע להיות אשתו של נתן ולא של מישהו אחר? הרי כל האנשים שווים, האם לא כן? והרי כל הגברים אחים הם!

“אני חושש שאין לי זמן”, דחק האיש, “את באה, ציפורה?”

נתן שלח מבט באשתו. הוא ידע שהיא שלו. יתר על כן, היא הייתה הוא עצמו. לא היה כל צורך במסמך כלשהו כדי להוכיח

זאת. היא הייתה חלק מגופו. היא הייתה לבו. האם יוותר אדם על לבו? זה, בעצם, מה שהאיש רצה. הוא דרש מנתן לוותר על לבו. נתן שלף את אקדחו מכיסו. לאט-לאט הרים אותו. הוא התכוון להפנות את הקנה אל עבר האיש, אבל הוא לא היה מסוגל לכך. תחת זאת הפנה את קנה האקדח אל ראשו, וירה ירייה אחת. זה המסר האחרון שנתן הוריש לילדיו.

פקודה זו פקודה

תרגום: צ. קפלן

איציק עמד במגדל השמירה, מתבונן שוב ושוב בתמונות ששלחה לו אשתו. לפתע פגעה אבן במגדל. לא הייתה זו הפעם הראשונה שאבן פוגעת במגדל השמירה — איציק כבר היה למוד ניסיון מתקופת המילואים הממושכת שלו ששירת על הגבעה המבודדת בלב השומרון. מה כבר היה לילדים ערביים לעשות, אם לא לזרוק אבנים על חיילים יהודים? הוא הסתכל החוצה. החשיכה הקשתה על הראות. ליתר ביטחון הידק את רצועות הקסדה שלו. אלה הכללים, ולכללי הבטיחות בצבא נודעה חשיבות עליונה.

מבטו שב לתמונות שבידו. בנו הקטן נראה כל-כך שמח בחגיגת יום-ההולדת הראשון שלו, כאילו שבאמת מבין מה פשר החגיגה. איציק ביקש ממפקדיו שחרור לכבוד המאורע, אך מאחר שנותר לו שבוע אחד בלבד עד לסיום המילואים, בקשתו נדחתה.

בום! בום! בום!

פגיעות האבנים בפלדה נשמעו כמו יריות. איציק הסתכל שוב

החוצה, וראה דמויות מתגודדות על יד הדיר שעל הגבעה. הוא הוציא את קנה הרובה שלו מבעד לחלון, בתקווה שמראהו ירתיע את מידי האבנים. איציק האמין באמונה שלמה שארץ ישראל שייכת לעם ישראל, ולכל יהודי הזכות לגור בכל מקום בה. לדעתו, על הממשלה ועל הצבא מוטלת החובה להגן על האזרחים בכל מקום שבו הם נמצאים — אם בנתניה ואם בחברון.

יחסם של מדינות העולם היה מגוחך לגמרי. יהודי רוצה להתגורר בצריף קטן על גבעה שוממה בליבה של ארץ ישראל התנ"כית, וכל העולם גועש ורועש. איך מפריע דבר כזה למנהיגי מדינות ברחבי העולם? האם אין להם דאגות אחרות לבד ממעשיהם של קומץ יהודים בצידו השני של כדור הארץ? המצב היה, פשוטו כמשמעו, "הפוך על הפוך", ולכן העדיף איציק להתרכז בדברים אחרים. למשל, הוא השתדל להקדיש כל רגע פנוי ללימוד גמרא, ומדי יום היה מתקשר אל אשתו. עוד שבוע והוא מסיים את שירותו. הוא ישוב הביתה, וסוף-סוף יתחיל להיות אבא לבנו הקטן. כמו שצריך. לפתע ניפצה אבן גדולה את שמשת הפלסטיק העבה של החלון. איציק התכופף אינסטינקטיבית. לאחר מכן התרומם בזהירות, הציץ דרך החלון וראה במעלה הגבעה המון ערבי פרוע מתקדם לעברו. צעיר ערבי אחד כבר התמקם על גג הצריף הקטן שממול, כשהוא מוריד ממנו בצהלה את דגל ישראל. למרבה המזל, המתנחל הבודד שהתגורר שם היה בחתונה באותו ערב, והצריף היה ריק מאדם. חוץ מהכלב שנבח אל תוך הלילה, איציק היה המגן היחיד על הגבעה המבודדת.

היה לו ברור שיזדקק לעזרה, ומהר. הוא הרים קשר לחבריו שיצאו לסיור בג'יפ. אולם הם השיבו לו שגם הם נתונים תחת מטר

אבנים.

"בכל אופן", אמרו, "אנחנו בדרך חזרה אליך".
 מטר האבנים הלך וגבר. האבנים היכו על מגדל השמירה בקצב של פופקורן קופץ. איציק ירה באוויר יריות אחדות, לא ממוקדות, כדי לאיים על תוקפיו, אך הערבים המשיכו להתקדם לעבר העמדה. איציק היה חייל טוב וממושם, והוא לא העלה על דעתו לירות על התוקפים בלי לקבל פקודה ישירה ומפורשת לכך. הרבנים שלו לימדו אותו שממשלת ישראל, המייצגת את מלכות ישראל, היא ממשלת קודש, וצבא ישראל הוא צבא קודש. מתוך כך נובעת ישירות החובה לכבד את כל מערכות הפיקוד ולציית להן. איציק התקשר למ"כ, תיאר את המצב וביקש רשות לירות לעבר תוקפיו.

"המתן", השיב לו הקול הצעיר, "אבדוק עם המ"מ".
 המ"מ היסס. למען האמת, הוא לא היה מבוגר הרבה יותר מחייליו, והוראות הפתיחה באש לא היו ברורות וחד-משמעיות. בעיצומן של שיחות שלום רגישות הוא לא רצה להיות זה שיצית את המזרח התיכון.
 "תגיד לו שיחכה עד שאשמע מהמ"פ מה הוא אומר", שמע את המ"מ משיב למ"כ.

המ"פ אמר שיתקשר למג"ד. אחרי עשר דקות של קווים תפוסים עלה המג"ד על הקו.
 "למה לקחת סיכון?" שאל המג"ד את עצמו, "זאת הבעיה של המח"ט, לא שלי".

"הבנתי את הבעיה", השיב המח"ט העסוק לשאלתו של המג"ד, "אדבר עם מפקד האוגדה ואשוב אליך".

"כן, כן, אני שומע", נאנח מפקד האוגדה כאשר קיבל את הדיווח מהמח"ט. לדעתו, הצבא אינו צריך להיות השמרטף לכל משוגע שרוצה להתנחל על איזו גבעה שוממה בגדה. אבל, מאחר שהוראות הפתיחה באש הוחלפו מדי שבוע, בהתאם להתקדמות או לנסיגה במשא ומתן, הוא החליט שכדאי להעביר את השאלה לאלוף הפיקוד. לאלוף לא הייתה תשובה. הוא לא השתוקק להיות בכותרות דווקא עכשיו. אם יקרה משהו, כל האשמה תוטל עליו. חוץ מזה, הוא חייל, לא פוליטיקאי. הוא החליט להתקשר לרמטכ"ל. אך גם הרמטכ"ל לא בדיוק רצה לחסל את הקריירה שלו על ידי מיקוד מצלמות מכל העולם על צה"ל ועליו. אולם, מאחר שמדובר בחייל הנמצא בסכנה מוחשית, הוא מיהר ליצור קשר עם שר הביטחון.

"חייל נמצא תחת מטר אבנים על גבעה ליד שכם. האם אפשר לתת לו אור ירוק לירי?"

"מדוע אתה שואל אותי?" שאל שר הביטחון, "התקשר לראש הממשלה".

"אני? התקשר אתה, זה התפקיד שלך".

ראש הממשלה שקל את העניין בכובד ראש. לא היה זה הזמן המתאים לתגובות ספונטניות. צריך להביא בחשבון את כל הגורמים, את כל הנסיבות, את כל התמונה הכללית המסובכת.

"השג לי את הנשיא בטלפון", אמר לעוזרו.

"הנשיא שלנו, אדוני?" שאל העוזר.

"לא, לא את שלנו. את נשיא ארצות-הברית!"

נשיא ארצות-הברית לא היה במשרדו. הוא בכלל לא היה בבית הלבן. הנשיא נסע לחופשה של יומיים, כדי להעביר בהם את הזמן בנעימים במשחק גולף.

שיחת הטלפון תפסה אותו בעיצומו של משחק גולף מרתק.
 "תגיד לו שיחכה", אמר לעוזרו כשעיניו אינן זזות מן הכדור.
 הנשיא נשך את שפתיו וריכז את מבטו. לאחר תנופות ניסיון
 אחדות באוויר, הוא הניף את המחבט והעיף את הכדור. הכדור טס
 מעל המדשאה הירוקה לעבר הגומה, כשהנשיא עוקב אחריו במתח,
 בלי להסיר את מבטו לשנייה.

"ישר לגומה!" צעק הנשיא. אבל הכדור פגע בשפת הגומה וקפץ
 מעליה. "לעזאזל!" לחש הנשיא בזעם.

"ראש ממשלת ישראל על הקו", מלמל העוזר, ושוב הושיט
 לעברו את הטלפון הסלולרי.

"כן, כן, עוד רגע", מלמל הנשיא.

הוא מחה בכובע הגולף את הזיעה מעל מצחו. אחרי כמה לגימות
 מים קרים פנה לעוזרו, שעדיין המתין לו עם הטלפון ביד.

"הלו, אדוני הנשיא, שלום", אמר ראש הממשלה.

"כן, שלום", השיב הנשיא.

"מה שלומך, אדוני?" התעניין ראש הממשלה.

"אני בחופשה", אמר הנשיא קצרות.

"כן, אדוני, אני יודע, אדוני, ואני מצטער על כך שאני מפריע

לך, אדוני, אבל חייל שלנו בסכנה ואני רוצה לדעת אם מותר לו
 לפתוח באש".

"לפתוח באש?! באמצע שיחות השלום?! אתם מטורפים?!"

"אנחנו עושים כמיטב יכולתנו, אדוני הנשיא", אמר ראש

הממשלה.

"מה עם גז מדמיע?" שאל הנשיא.

"הרוח מעיפה אותו".

"אז תשתמשו בכדורי גומי".

"הם כבר לא מפחידים אף אחד".

"אז תתחילו לעשות ויתורים. בשני הצדדים. עם קצת גמישות אפשר להסתדר".

"עם עזרתך האדיבה, אדוני הנשיא, אני בטוח שנסתדר".

ראש הממשלה, שטוף זיעה, הניח את השפופרת במקומה. מיד התקשר לשר הביטחון והודיע לו: "אין שינוי בהוראות".
 "ההוראות נשארות כפי שהיו?" שאל שר הביטחון בטון מהוסס משהו.

"נכון, כפי שהיו!" צעק ראש הממשלה.

"סליחה על השאלה, אבל למה בדיוק הכוונה? הרי אתה יודע כמוני שבכל שבוע ההוראות משתנות".

"הן אינן משתנות בכל שבוע", זעם המנהיג הישראלי. "מדיניות הממשלה ברורה וההוראות ברורות. אסור לחייל לפתוח באש, אלא אם כן נשקפת סכנה לחייו. ופקודה זו פקודה!"
 "כן, אדוני", השיב שר הביטחון, ועוד בטרם הניח את השפופרת הורה להשיג לו מיד את הרמטכ"ל.

הרמטכ"ל התקשר לאלוף הפיקוד, אלוף הפיקוד התקשר למפקד האוגדה, מפקד האוגדה התקשר למח"ט, המח"ט התקשר למג"ד, המג"ד התקשר למ"פ, המ"פ התקשר למ"מ והמ"מ התקשר למ"כ. המ"כ התקשר מיד למגדל השמירה.

"איציק, אתה שומע?" צעק המ"כ לתוך מכשיר הקשר, "איציק, אתה שם? אתה שומע אותי, איציק? איציק, אתה שם? אתה שומע אותי, איציק? איציק, אתה שם?"

קבורת חמור

הרצפה חרקה בשעה שמאיר התהלך בקרוואן הקטן שניצב דבוק לצלע ההר. תקרתו שקעה במקומות אחדים ונדמה היה כאילו היא עומדת לקרוס בכל רגע. בקיץ היו בו אורחי קבע נמלים, זבובים ועקרבים. בחורף חדרו לתוכו רוחות וגשמים מהחלון היחידי שבסלון. הברז במטבח טפטף ללא רחמים. מכל ההדחה בשירותים התמלא רק לאחר עשר דקות. צינור המקלחת התיז מים קרים בהתפרצויות בלתי מבוקרות. אכן, היו לקרוואן אי-אלה חסרונות, אולם למרות הכול אהב המתנחל הצעיר בהתנחלות "שושנה" את דירת מגוריו. הוא כמעט שלא שם לב לפגמים שהיו בה. שכן, הקרוואן היה ביתם הראשון של מאיר ושל רעייתו הטרייה, שרה, והוא היה מאושר עד מאוד. שני החדרים הקטנים היו ארמונו. הוא אף לא היה מוטרד כלל מהאפשרות שבעוד חודשים אחדים, לאחר שאשתו תלד, יהיה עליהם למקם את עריסת התינוק באזור פינת האוכל, ליד המקרר שהיה גדול מכפי מידותיו של המטבח. מאיר לא ראה מקום לדאגה. אם המתנחלים האחרים הסתדרו, גם הם

ימצאו מוצא. העיקר שהם יושבים על אחת מגבעות חברון, בהתנחלות שהוקמה בן-לילה. הוא חש שהם מגינים על הארץ ומחזיקים במעוז תוך ציפייה לכל היהודים שישובו למולדתם ולביתם.

מאיר פתח לרווחה את הדלת הדקה של הקרוואן, ויצא אל הבוקר הקריר. החייל שניצב על מגדל השמירה הבחין בו ובירך אותו לשלום.

"בוקר טוב!" השיב מאיר במאור הפנים שהיה אופייני לו, "מיד אביא לך מיץ".

החייל לא סירב. למזלו הטוב הוא הוצב ביישוב "שושנה" לחודש של מילואים. למרות שרובם הגדול של החיילים שהגיעו למשימות שמירה ב"שושנה" לא היו דתיים, ודעותיהם היו בדרך כלל מנוגדות לאידיאולוגיה של תושבי שכונת הקרוואנים הקטנה שעליה הופקדו לשמור, הנה כי כן בסופו של דבר כולם נשבו לאהבה את מאיר. הדבר היה בלתי נמנע. חביבותו של הצעיר הייתה מדבקת. דלת ביתו הייתה תמיד פתוחה, והחיילים הוזמנו להשתמש חנם בטלפון או לטעום מהעוגה הביתית הטרייה. מאיר עצמו שירת במילואים ביחידת שריון, ואגדות הילכו סביב מעלליו בלבנון, כיצד חילץ חייל פצוע תחת אש, העביר אותו למחסה והציל את חייו. עתה שב לקרוואן ובזריזות שתמיד אפיינה את תנועותיו הוציא כד מיץ והביאו לחייל.

בינתיים ניעורה גם העיר חברון. שאון המשאיות הצופרות והמולת הקסבה והשוק נישאו ברוח יחד עם ניחוחות הטבק והתבלינים. ממרום מושבה השקיפה "שושנה" על העיר היהודית העתיקה. דגלי ישראל התנופפו מעל מערת המכפלה ומעל הבתים של שכונת

אברהם אבינו שבעיר. על גבעת תל-רומיידה שממול ניצבה שורה צפופה של קרוואנים כמו היו ערוכים לקדם פניה של כל מתקפה. אין ספק, הרהר מאיר בלבו, מנקודת התצפית שעל גבעת תל-רומיידה, נראים שבעת הקרוואנים של "שושנה" פגיעים עד מאוד ותושביהם חשופים לסכנה. כל יום שעבר בשלום היה בגדר נס. שביל עפר התפתל בסמוך לקרוואן של מאיר, והרועים הערבים העוברים בו מדי יום ביומו עם עדריהם, יכולים להושיט יד ולדפוק על חלון חדר השינה שלו. אלמלא שמר הקדוש ברוך הוא עליהם, הרי מגדל השמירה שהציב צה"ל במקום לא היה מועיל. אפילו הוריו של מאיר, שהיו מחלוציה הראשונים של ארץ ישראל, חשבו שדעתו של בנם נטרפה עליו כאשר בחר להתגורר בהתנחלות המבודדת.

מאיר היה ממונה על התקשורת באזור. המתנחלים שמרו על קשר פנימי ביניהם באמצעות טלפונים סלולריים ומכשירי אלחוט. טרנזיט של המתנחלים היה יוצא מדי שעה לסיבוב שהקיף את חברון, דרך קריית ארבע ובחזרה. למרות שהיה מוקף בשבעים אלף ערבים, מאיר מעולם לא היה חמוש. שהרי, האם אדם נושא נשק בתוך ביתו? חברון הייתה ביתו של אברהם, אבי האומה העברית. חלקת האדמה הראשונה שקנה בארץ הקודש הייתה בחברון. הדבר מובא בתנ"ך קבל עם ועולם. חברון הייתה הבירה הראשונה של מלכות דוד. יהודים חיו בחברון במשך שלושת אלפים שנה עד לטבח תרפ"ט, אשר שם קץ ליישוב היהודי הרצוף בה. עכשיו שבו היהודים לחברון והם מחדשים בה את היישוב היהודי. בעיני מאיר זה לא היה עניין פוליטי, אף לא היסטורי. חברון הייתה שלו. הוא הרגיש זאת בעליל בכל עצמותיו, בדמו, באוויר שנשם. היה זה כמו כל שטחה של ארץ ישראל: חלק מגופו, איבר שלא ניתן להפרידו — כמו הלב. זה

בדיוק מה שהיה אומר לעיתונאים שהגיעו למקום ושאלו אותו מדוע בחר לחיות דווקא במקום הזה. ובאשר לשאלה בדבר יחסו לערבים — לא, הוא לא שנה אותם. הם בני אדם. גם הם נבראו בצלם. אולם, אם הם מבקשים את נפשו, אם הם רוצים לפגוע באשתו ובילדיה ולמנוע ממנו לחיות בארצו שלו, או-אז לא נבוך לומר שהוא שונה רעיון זה.

היום היה יומו החופשי מעבודה של מאיר. יום זה הקדיש לטיפול בגינת ביתו ולעבודות תחזוקה ביישוב. הקרוואנים, הצנרת, מכלי המים, הגנרטור לשעת חירום — תמיד יש משהו הטעון תיקון. טיפוח גינתו הזעירה, כל כולה לא יותר משני מטרים רבועים, הסב לו הנאה רבה. הוא שתל בה שיחי שושנים בצבעי אדום וצהוב, אשר צמחו והיו לפריחה מרהיבת-עין על הגבעה החשופה, בהפכם למציאות את דברי הנביא עמוס: "ושבתי את שבות עמי ישראל, ובנו ערים נשמות וישבו ונטעו כרמים ושתו את יינם, ועשו גנות ואכלו את פריהם. ונטעתים על אדמתם ולא ינתשו עוד מעל אדמתם אשר נתתי להם, אמר ה' אלוֹקֵיךְ".

האם קיימת בעולם סיבה טובה יותר לשיר? הרהר מאיר בין לבין עצמו. ואכן, הוא פצה בשירה. הוא שר משירי קרליבך. הוא שר משירי ציון. הוא שר על הגאולה ועל השיבה למולדת. מדי פעם העיף מבט על חמשת שיחי השושנים שלו, המכוסים בפרחים, אשר נראו כמו פנים זורחות ומחייכות בשמש. החייל במגדל השמירה שמע את מאיר שר, וחיך. שרה, אשתו של מאיר, שהייתה בהריון, עמדה בפתח הקרוואן שלהם וחיכה. החיים ב"שושנה" לא היו קלים לה כלל ועיקר, ולא אחת היו כרוכים בסכנות של ממש, אולם היה משהו בשירתו של מאיר שריכך את המציאות הקשה.

מאיר ושרה סעדו את ארוחת הבוקר שלהם והאזינו למהדורת החדשות ברדיו, כשלפתע שמעו את החייל בעמדת השמירה צועק: "מאיר!"

בן-רגע זינק המתיישב הדרוך החוצה, מוכן לפעולה.
"השושנים שלך", אמר החייל בצער.

מאיר הפנה את מבטו לעבר הגינה הקטנה. במרכזה עמד חמור, ששתי רגליו הקדמיות רומסות שניים משיחי השושנים. פיו היה פעור לרווחה, והוא קטף בשלווה את אחד השושנים מן הגבעול. מאיר ראה כיצד הפרח היפה נעלם בין לסתותיו של בעל החיים. אחר-כך השמיע החמור המרוצה קול נעירה רמה. מאיר פלט צעקה והסתער על החמור. בעל-החיים ניתר קלות במקום, ואחר נשאר על עמור ללא נייע, אדיש ושותק, בדיוק כמו חמור.
"הוא רק כרסם שיח אחד", אמר החייל ושב לעמדת השמירה שלו.

מאיר המשיך להביט בכאב בשיח העירום. בצד עמד החמור שהפיץ סביבו ריח כבד. אחוריו היו פצועים מעקיצות פרעושים. מעליו התעופפה עדת זבובים, והוא שרכב את לשונו וליקק את שפתיו בהנאה.

"השושנים ישובו לצמוח", אמרה שרה בניסיון להרגיע את בעלה הנסער.

"אני מצטער שלא ראיתי אותך קודם לכן", התנצל החייל.
"מזל שזה לא היה מחבל", העיר ג'וני, המתנחל האמריקני, מהקרוואן הסמוך. מאז ומתמיד הייתה לו ביקורת על מצב הביטחון באזור.

מאיר שתק.

“מה אתה מתכוון לעשות?” שאלה אשתו.

“יש לי רעיון”, הציע ג'וני, “להרוג את החמור!”

כמו מתיישבים אמריקנים רבים דגל גם ג'וני במענה מהיר. הוא בא מעולם של תנורי מיקרוגל וכלים חד-פעמיים. מאיר לא היה פזיז כמוהו. למרות שלא נמנה עם תלמידי החכמים, הרי שהכיר את הכלל שאין עונשין אלא אם כן מזהירין. ג'וני, לעומתו, יחד עם היותו אידיאליסט בעל כוונות טובות, התקשה להשתחרר מהשפעתם של סרטי המערב הפרוע שבהם הרבה לצפות בעבר.

מאיר ניגש אל החמור ובעט באחוריו. בעל החיים המבוהל נער בצרידות, זינק ממקומו ופתח בדהירה לאורך שביל העפר. מאיר החל רודף אחריו.

“תיזהר!” קראה אחריו אשתו.

מאיר רץ בעקבות החמור על דרך צרה שחצתה מטע זיתים והגיעה עד לחצר מגודרת שבמרכזה עמד בית קומתיים שמידותיו היו פי שבעה מהקרוואן של מאיר. החמור עצר ליד שוקת אבן, תוך שהוא נוער. נראה היה שהחמור מבקש להרוות את צימאנו במים לאחר סעודת הפרחים של מאיר. מאיר נקש על דלת הבית, שהייתה מגולפת עץ, והמתין עד שבעליו הופיע בפתח. היה זה ערבי כבן חמישים, לבוש בגלבייה לבנה ולראשו עבאיה, כמנהגו של מוסלמי אדוק. הוא הביט במאיר בפנים חתומות כאילו היה זה אירוע יומיומי שיהודי ניצב בפתח ביתו.

“האם זה החמור שלך?” שאל מאיר.

עיניו של הערבי נעו במהירות אל עבר החמור ושבו והביטו במאיר במבט ריק. הוא היסס לרגע, כמו לא החליט עדיין אם להשיב על השאלה.

"הוא אכל את אחד משיחי השושנים שלי", התלונן מאיר. הערבי משך בכתפיו כאומר, מה אפשר לעשות? חמורים אוכלים שיחים. זה חלק מתכניתו הכללית של אלה. "אני לא רוצה שהחמור שלך יאכל את הפרחים שלי", הזהיר מאיר, "קשור אותו, החזק אותו בחצרך, אתה מבין?" הערבי הנהן בראשו כשחיוך על פניו. מאיר לא ידע לומר אם היה זה מבע של ידידות או שמא צחוק של לגלוג. בלבו התקשה להאמין בכנות כוונותיו.

יומיים לאחר אותו אירוע שב מאיר מעבודתו ומצא את רעייתו מכינה את ארוחת הצהרים במטבחם שבמסדרון, כשהיא מכונסת בתוך עצמה.

"מה קרה?" שאל מאיר שהבחין מיד כי משהו אינו כשורה. "החמור חזר", סיפרה לו, "והוא אכל עוד שניים משיחי השושנים שלנו, לפני שהחייל הספיק לגרש אותו".

מאיר הדף בעוצמה את דלת הקרוואן, ויצא החוצה. הדלת נתקלה בקיר, הברגים נעקרו והיא נתלשה מציריה. לבו של מאיר נפל בקרבו למראה גינתו הקטנה. שני שיחים בלבד נותרו לפליטה. כסועד אנין טעם בחר החמור לאכול דווקא את הפרחים הרכים והותיר על כנם את הגבעולים הקוצניים. מאיר דילג מעל סוללת האבנים אל שביל העפר ופתח בריצה אל עבר ביתו של המשחית בעל ארבע הרגליים. "היזהר!" שוב צעקה אשתו לעברו מבעד לחלון.

כשהגיע לביתו של הערבי מצא מאיר את החמור מנמנם בעצלתיים בשמש את שנת הצהרים שלו, כמו סיים זה עתה לאכול סעודת שבת דשנה. מסביב לצווארו היה כרוך חבל שקצהו נקשר לעץ. ריח חריף של טבק נדף מתוך הבית כאשר דלתו נפתחה.

"החמור שלך אכל עוד שניים משיחי השושנים שלי!" הודיע מאיר לערבי.

הערבי הביט בבעל-החיים התמים שלו שישן שנת ישרים. "לא ייתכן", אמר, "החמור היה קשור כל היום". "ובכל זאת, הוא אכל את השיחים שלי", התעקש מאיר. "אולי זה היה חמור של מישהו אחר", אמר הערבי, "אחרי הכול, כל החמורים דומים".

מאיר חש שהערבי מהתל בו. "אבל, כמובן", הוסיף הערבי באדיבות מופגנת, "כמובן, אני מצטער".

"בכלל לא אכפת לי שאתה מצטער", השיב מאיר. "העובדה היא ששיחי השושנים שלי נעלמו. אני מזהיר אותך: אם אמצא שוב את החמור שלך באדמות שלי, לא תראה אותו יותר. מובן?" "אלה לא האדמות שלך", אמר הערבי בשקט.

לרגע נעתקו המלים מפיו של מאיר. הוא חש כאילו מישהו הנחית עליו מכת אלה מאחור. מעיניו השחורות של הערבי נשקפה שנאה בת מאות שנים. מאיר ידע כי התשובה לטענתו של האיש סבוכה ביותר, שכן היא מעוגנת באמיתות שמימיות שקשה להוכיחן. אולם, גם מן הבחינה המעשית הצדק אינו עם הערבי, שכן מתנחלי "שושנה" שבו אל אדמה שהייתה בבעלות יהודית עוד מתקופת שלטון הטורקים בארץ ישראל ועד לפרעות תרפ"ט, כאשר הערבים שרפו עד היסוד את בתי היהודים ורצחו נפש את התושבים שלא הצליחו לברוח.

"אולי אף אחד לא היה אוכל את השושנים שלך אילו גרת במקום אחר", הוסיף הערבי.

"הסתלק מכאן!" אמר מאיר לעצמו. "פשוט, הסתלק מכאן", חזר ואמר עד שרגליו נשמעו לפקודת לבו.

ליד השער עצר מאיר ובקול שקט הזהיר פעם נוספת את הערבי. לאחר מכן פנה לדרכו ושב לביתו. למחרת היום, כשמאיר הסיע נשים אחדות לקריית ארבע כדי לערוך בה את הקניות השבועיות, טרטרו לפתע מכשיר הקשר בטרנזיט שלו.

"מדבר מאיר", השיב כשהוא מסובב את ההגה עד לקצה גבול יכולתו באחת הפניות החדות של חברון.

"מצטער מאוד", אמר החייל שדיבר אליו בקשר, "החמור סיים זה עתה לאכול את השושנים האחרונות בגינה שלך".

מאיר לחץ את רגלו בעוצמה רבה על דוושת המעצורים. אגרופו נחת בכוח על הצופר. ילדים ערבים מיהרו להתקהל ברחוב, סקרנים לראות על מה ולמה הרעש. בתנועה חדה שילב מאיר להילוך ראשון, זינק עם רכבו קדימה ופיזר את עדת הילדים שנפוצה בבהלה לכל עבר. מאיר המשיך וביצע סיבוב של 180 מעלות במקום, ופרץ בנסיעה מטורפת במורד הגבעה, כשהוא עוקף מכוניות, צופר ללא הפוגה, בעוד שהנשים, שישבו ברכבו מאחור, נאחזות בחזקה במושביהן וחשות כמו היו חייהן תלויים להן מנגד.

בהגיעם ליישוב ראה מאיר חייל עומד סמוך לקרוואן שלו כשבידו האחת החזיק רובה אמ-16, ובידו האחרת בקצה החבל שהיה כרוך סביב צווארו של החמור.

"לא נתתי לו לברוח!" אמר החייל בגאווה.

"ביצוע ביטחוני ממדרגה ראשונה!" אמר ג'וני שהגיע אף הוא למקום.

מאיר רתח מזעם. שרה מעולם לא ראתה אותו כועס כל-כך. הוא

הביט ארוכות בענפים החשופים, שאך לפני זמן קצר היו מכוסים בשפעת שושנים צבעוניים ופורחים.

"עכשיו תהרוג אותו?" שאל ג'וני.

"הם יפרחו שוב", ניסתה שרה לעודד אותו בקול חנוק מדמעות. היא ידעה היטב עד כמה הגינה הקטנה הייתה יקרה ללבו של בעלה. מאיר ביקש מג'וני להחליפו ולהסיע במקומו את הנשים לקריית ארבע. הוא נטל את החבל מידי החייל והחל להוליך אחריו את החמור.

"לאן אתה הולך?" שאלה אשתו בחרדה.

מאיר לא השיב.

"אתה בטוח שאינך רוצה שאבוא אתך?" שאל ג'וני בדאגה.

מאיר המשיך להתעטף בשתיקתו, מסרב לגלות מה הן תוכניותיו. "לפחות קח אתך נשק", התחננה אשתו.

מאיר התעלם מדבריה והמשיך ללכת. הוא לא כעס על החמור. מה כבר יודע חמור? הוא אפילו לא כעס על הערבי. מה כבר יודע הערבי? הלה ניזון משקרים של ארגוני המחבלים. מאיר כעס על מדינתו, על החולשה שהיא מגלה. הוא כעס על עצמו.

הוא הוביל את החמור במדרון היורד אל העיר. בדרכו חלף על פני חנויות של תבלינים, אגוזים ודגנים למיניהם. חלקי גמלים שחוטים היו תלויים על אונקילים בחלונות הראווה של האטליזים. בעלי מום ישבו באפס מעשה על המדרכות, ועגלות רתומות לסוסים עשו דרכן אל הנפח הערבי שישב באחד הכוכים שבחומה העוברת בסמוך לקסבה.

גם מאיר הלך אליו.

"כמה אתה מוכן לשלם עבור החמור?" שאל מאיר את הנפח.

הלה העיף תחילה מבט קצר על הצעיר היהודי המזוקן, ואחר-כך בחן ארוכות את החמור. לאחר הרהור נוסף הציע עשרים וחמישה דולר. מאיר דרש מיד מאה דולר. על סמך ניסיון העבר ידע שכל הצעה הבאה מחברוני שווה לפחות פי ארבעה. בסופו של המיקח וממכר התפשר מאיר על חמישים דולר. הנפח הוציא מארנקו ערמת שטרות ושילם לו את הסכום המוסכם.

כשהכסף בידו הלך מאיר אל ביתו של הערבי, בעליו של החמור, והקיש על הדלת.

"החמור שלך גמר לאכול את כל השושנים שבגינתי, לכן מכרתי אותו. הנה הכסף שקיבלתי תמורתו".

הערבי הביט בחופן הדולרים, אחר-כך ירק על הרצפה ובמבע של בוז בעיניו טרק את הדלת בפניו של מאיר מבלי להוציא הגה מפיו.

מאיר הניח את הכסף על מפתן הבית ויצא דרך שער החצר. כעבור שעות אחדות הופיעו שני שוטרים ישראלים בפתח הקרוואן של מאיר. קבוצת ערבים, ובתוכה בכיר במועצת העיר, התלוננו במשטרה על כך שמאיר הרג את חמורו של הערבי. מאיר הסביר את השתלשלות האירועים: כיצד חיסל החמור את השושנים שלו; כיצד הזהיר פעמיים את בעל החמור; כיצד מכר בסוף את החמור ונתן לבעליו את הכסף. השוטרים רשמו את הפרטים שמסר להם, התכבדו מעוגת השוקולד ששרה הגישה להם, ועזבו את הבית באווירה ידידותית.

השוטרים שבו למחרת היום. בעליו של החמור, כך סיפרו, הכחיש שקיבל כסף ממאיר. מועצת העיר איימה להכריז על שביתה כללית אם מאיר לא ייעצר על-ידי המשטרה. הסיפור כבר פורסם בכל

העיתונים הערביים, והמשטרה ביקשה למנוע בכל מחיר התחממות במצב והידרדרות ביחסים בעיר. העניין פשוט מאוד, אמר מאיר, והציע ללכת אל הנפח שקנה ממנו את החמור. שרה ליוותה את בעלה שהלך יחד עם השוטרים אל הניידת, והמשיכה ללוות אותם במבטה עד שהמכונית נעלמה. מאיר היה עליז. הוא לא חשש כלל. אחרי הכול, אלה הם שוטרים יהודים. לאחר אלפיים שנה שבהן היו היהודים בגולה, נתונים לרחמיהם של הגויים, זכו סוף-סוף למשטרה יהודית.

החמור ניצב עדיין בבית המלאכה של הנפח. אולם, כאשר החלו השוטרים להציג שאלות לנפח, שכח הערבי לפתע לדבר עברית והכחיש מכל וכל שפגש את מאיר אי-פעם.

"הוא חושש לספר את האמת", הזדעק מאיר, "הוא פוחד מהם וממה שיעוללו לו. הנה החמור, הוא עומד שם".

"החמור הזה הוא שלי כבר שנים", טען הנפח.

השוטרים לא ידעו למי להאמין. מחד גיסא הם ידעו שהערבים רחוקים מלהיות אמינים, אולם מאידך גיסא האמינו שמתנחלים דתיים כדוגמת מאיר עלולים להיות בעלי דעות קיצוניות ולהוות איום על הסטטוס-קוו. דבר אחד היה ברור מעל לכל ספק: את החמור לא ניתן היה לדובב. ומאחר שלשוטרים לא היו הוכחות חד-משמעיות נגד מאיר, הם נאלצו לשחררו.

כאשר מאיר שב ל"שושנה", מתוח ועצבני, הוא הופתע לגלות ליד הקרוואן שלו עדת עיתונאים, אנשי העיתונות הכתובה וכתבי הטלוויזיה, כשהם מראיינים את ג'וני. צלמים צילמו את הגינה ובדקו את שטח היישוב כדי לגלות את נבלתו של החמור המפורסם.

"למה הרגת אותו?" שאל אחד הכתבים את מאיר.

“האם הוא קבור כאן בסביבה?” ביקש לדעת אחר.

“באיזו זכות בכלל אתה גר בחברון?” שאלה כתבת באנגלית. המצלמות צילמו ללא הרף. מיקרופונים נדחפו לתוך פניו. מצלמת טלוויזיה של רשת החדשות האמריקנית אי-בי-סי כוונה לעברו כאילו הייתה קנה רובה.

לפני שהיה סיפק בידו של מאיר להשיב על השאלות הרבות שהונחתו עליו בצרורות, אחזה יד אמיצה בזרועו ומשכה אותו מן ההמון שהקיף אותו. היה זה ג'וני. בעודו מוכנס על-ידי ג'וני לקרוואן שלו, הספיק מאיר לקלוט בזווית עינו את פֶּלֶב כהן, בעל גוף ועטור זקן, מנהיגם של מתיישבי חברון, המפלס את דרכו הישר למרכז זירת התקשורת.

“זוהי עלילת דם!” רעם קולו בכל המיקרופונים, “לא רק נגד יהודי אחד חף מפשע, אלא זוהי מתקפה על זכותו של העם היהודי לחיות בארץ ישראל!”

בינתיים הגיעה שמועה על כך שמאות ערבים מתגודדים בחזית משטרת חברון בדרישה לפנות מיד את התנחלות “שושנה”. הכתבים והצלמים, שחששו פן יפסידו את ההתרחשויות הטריות, מיהרו לעזוב את המקום ורצו כעכברים מסוממים אל מכוניותיהם. למרות שכלב כהן נתפס כבעל דעות קיצוניות, כביכול, הנה כי כן הוא צדק במקרה הזה. נראה היה שהמתח במזרח התיכון, שרחש במשך הזמן מתחת לפני השטח, התפרץ במלוא עצמתו בחצר האחורית של מאיר.

המנהיג הכריזמטי נכנס אל הקרוואן מלווה בחצי תריסר מתנחלים. הם התרכזו סביב שולחן האוכל. כהן לקח מיד את הטלפון והחל מתקשר עם חברי מועצת היישוב היהודי בחברון כדי לזמנם לישיבה דחופה.

רעייתו של מאיר הניחה בשקט על השולחן כוסות, קנקני מיץ ועוגה. מתנחלים הוסיפו לזרום לקרוואן עד כי קירותיו נחשבו להתמוטט. לאחר דיון סוער התקבלו שתי החלטות חירום. האחת קבעה שהמתיישבים שנכחו בקרוואן יתנגדו להסגיר את מאיר לידי המשטרה, וההחלטה האחרת דיברה על כך שכבר באותו לילה תצא קבוצה של משפחות להשתלט על בתים ריקים בלב ליבה של הקסבה.

במכשיר הקשר התקבלה קריאה מחדר המצב של שכונת אברהם אבינו, שהייתה ממוקמת במורד הגבעה. אלפי ערבים התפרעו ליד תחנת המשטרה. הצבא נאבק בהמון הסוער באמצעות גז מדמיע וכדורי גומי. הערבים, אשר לרגע נפוצו לכל עבר, שבו והתגודדו והחלו לעלות לעבר גבעת "שושנה". כצפוי, מיד הגיעה שיירה של משאיות צבאיות וג"פים של הפיקוד. עשרות חיילים קפצו מכלי הרכב והחלו יוצרים טבעת הגנה מסביב למובלעת הקטנה. ג'וני הקאובוי פרץ כסופה לתוך הקרוואן. "האפאצ'ים זורמים מכל הכיוונים!" קרא בהתרגשות.

אכן, בהשקיפו מבעד לחלון נגלו לעיניו של מאיר ההמונים המסתערים במעלה הגבעה. מטח של גז מדמיע הניס אותם. לפתע נשמעה נקישה על דלת הקרוואן. בפתח ניצב מפקד חברון. הוא הודיע למאיר שבידו פקודת מעצר נגדו ולכן עליו להתלוות אליו לתחנת המשטרה. עוד בטרם הספיק מאיר לפצות פיו התייצב כלב כהן מאחוריו והודיע בנחישות כי מאיר לא ילך למעצר כל עוד לא יגורשו כל הערבים המתגוררים בבתי היהודים בחברון. "המעצר נועד כדי להגן על מאיר", הסביר הקצין, "להגן על כולכם. אם המחאות האלה יתגברו, לא אוכל לערוב לביטחונכם".

“זאת הבעיה שלך”, אמר כהן וסגר את הדלת.

משב רוח עז זעזע את גג הקרוואן. עמוד אבק התערבל ולמשך דקות אחדות כוסתה “שושנה” בענן ונעלמה מן העין. מסוק צבאי נחת ליד גן המשחקים של ילדי ההתנחלות, שנתרם על-ידי מיליונר יהודי ממכסיקו. מטח נוסף של גז מדמיע קטע את ניסיון ההסתערות השני של הערבים ואפשר לשר הביטחון לזנק מהמסוק החוצה ולעשות בריצה את הדרך הקצרה אל הקרוואן. המתיישבים מיהרו להכניסו פנימה.

השר בחן את עשרים הפנים המזוקנות שנכחו בקרוואן, חייך וניגש ישר לעניין כשהוא אומר את דבריו בטון של מפקד המוריד פקודות לחייליו בשטח. כל המתיישבים האזינו לדברים מתוך כבוד. אחרי הכול, גם הם היו חייליו. כולם שירתו בצבא ולחמו במלחמות ישראל. בעיני המתנחלים זה”ל היה צבא קודש, שומר ישראל בדיוק כמו התורה.

“מאיר חייב להסגיר את עצמו”, אמר שר הביטחון, “רק לצורך חקירה. הוא לא ייאסר. אנחנו חייבים להרגיע את ההמון שבחוץ ולעצור את הסערה הפוליטית הרוגשת בעודה באֶבָּה”.

“אז תחקור אותו כאן”, התעקש כהן.

שר הביטחון חייך. הוא וכלב היו חברים ותיקים. פעמים רבות בהזדמנויות שונות הם עמדו משני צדי המתרס, עובדה שדווקא הוסיפה כבוד והערכה הדדיים ביניהם.

“אין לי צורך לחקור אותו, כלב”, אמר השר, “אני מעוניין רק שיתקבל הרושם שאנחנו עושים משהו, כביכול. מהומות פרצו גם במזרח ירושלים ושני ערבים נהרגו. בחוץ ממתנינות מצלמות טלוויזיה מכל העולם”.

“אלך אתו”, הודיע מאיר, שלא רצה לגרום למשבר בינלאומי. הוא לא חשש מפני הערבים המתפרעים בחוץ. חששו הגדול היה שהעולם יראה כיצד יהודים נלחמים זה בזה. את הסכנה הזאת ביקש למנוע בכל מאודו. הוא ידע שאם לא יסגיר את עצמו לשלטונות יוטל על הצבא לאסור אותו בכוח יחד עם כל המתנחלים שבקרוואן. “ההחלטה אינה בידך”, אמר כהן, “כי היום זה אתה, מחר זה יהיה מישהו אחר. הדבר מכוון כלפי כל אחד ואחד מאתנו”.

בקרוואן הוחלט לערוך הצבעה. התוצאה הייתה — שוויון. כהן הפנה את מבטו אל הרב שישב כל אותה העת בשקט בירכתי החדר. לכולם היה ברור שבסופו של דבר יוחלט לנהוג על-פי דעת תורה. “מאיר צודק”, פסק הרב, “עדיף שהוא יעבור חקירה סמלית מאשר ייווצר מצב שחילוקי הדעות הפנימיים בעם-ישראל ייחשפו לעיני הגויים והעולם כולו”.

לנגד עיניה של שרה החרדה יצא מאיר מהקרוואן יחד עם שר הביטחון. במסיבת עיתונאים שנערכה במקום, הסביר שר הביטחון בקול חנוק מגז מדמיע שהיה באוויר: “אנו עוצרים את החשוד לחקירה שגרתית. באשר לחוקיותה של ההתנחלות היהודית באזור מתנהלת חקירה שבעקבותיה יוחלט אם קיומה של ‘שושנה’ עולה בקנה אחד עם מדיניותה של הממשלה”.

מאיר הוכנס למסוק שהתרומם באוויר וחלף בטיסה נמוכה מעל הקרוואן והגינה, נסק לגובה, המשיך מעל הרי חברון והתרחק מעיניה הדומעות של שרה. הוא הביט בעד החלון על שמי ישראל הבהירים ועל הגאיות וההרים שרוח התנ”ך מרחפת עליהם ואשר כה אהב. המסוק המשיך להגביה עוף מעל לנופיה עוצרי הנשימה של ירושלים. זהו המראה שאותו בוודאי רואים מלאכי מרום, הרהר מאיר

לעצמו. המסוק נחת בסוף במנחת הכנסת, משם הוסע מאיר במכונית לבית המעצר העירוני שבמגרש הרוסים.

באותו לילה שבו הוכנס מאיר למעצר נכנסו בחברון ארבע משפחות לדירות נטושות בקסבה של העיר, אשר נקנו בשעתן על-ידי יהודים אמריקנים עשירים מערבים שהיו מוכנים למכור את נכסיהם. במליאת עצרת האו"ם בניו-יורק חברו יחדיו העולם הערבי ומדינות אירופה, ועמן מדינות מהעולם השלישי, ודרשו מישראל לסגת מיד מהשטחים הכבושים. כאשר עלה שגריר ישראל אל דוכן הנאומים כדי להשיב, נותרו באולם רק נציגיהן של אחת עשרה מדינות בלבד, לאחר שכל השאר קמו ויצאו בהפגנתיות — דבר שהיה מוכר לשגריר, כי לא הייתה זו הפעם הראשונה שהדבר מתרחש.

"ישראל לא תותר על שטחים השייכים לעם היהודי בגלל חמור כלשהו, ואין זה משנה כלל באיזו שפה הוא מדבר", פתח השגריר בנימה קלה, כשנשא את דבריו בפני אולם שהיה כמעט ריק לגמרי. באותה העת הועמדו בכוננות יחידות צבא סוריות שחנו במרחק של כחמישה ק"מ מהגבול ברמת הגולן.

ועוד מאירועי אותו הלילה: הנפח הערבי המבוהל בעט באחוריו של החמור שזכה לפרסום עולמי, והבריח אותו מבית המלאכה שלו. כעבור שעה, זמן קצר אחרי חצות, שב החמור לבית בעליו הראשונים, ולאבוס שלו, ופצח בנעירות רעב רמות. בעל החמור הקיץ משנתו בבהלה, לבש בחפזה את כותונתו ורץ החוצה. הוא הכניס במהירות את החמור לאורווה, לקח בידו גרזן קטן והכה על ראשו של בעל החיים המבועת. קולו של החמור המדמם הדהד מתוך האורווה. אבל, גם לאחר שש מהלומות גרזן אכזריות החמור עוד לא התמוטט. שטוף זיעה קרה המשיך הערבי להנחית שוב ושוב את

הגרזן על ראשו של החמור העקשן עד שזה החל לרעוד בכל גופו. לבסוף קרס ונפל לתוך שלולית דם גדולה שנקוותה תחתיו. בלהט מרושע ביתר הערבי את החמור לחתיכות ובעזרת נשותיו קבר באורווה את חלקי הפגר ואת ראשו.

למחרת בבוקר, בכלא, אך סיים מאיר להתפלל תפילת שחרית, וכבר הגיעו השוטרים לקחתו לבית המשפט.

"שר הביטחון הבטיח שאני נעצר לחקירה בלבד", מחה מאיר.
 "שר הביטחון ממונה על הצבא", השיב אחד השוטרים בשוויון נפש, "אנחנו מהמשטרה".

לבו של מאיר נפל בקרבו. המשטרה הייתה הזרוע החזקה של השמאל הפוליטי בישראל. השופט קרא את שלושת סעיפי האישום נגדו: השמדת רכוש פרטי, התנחלות בלתי חוקית על אדמת מדינה, קשירת קשר לפוצץ את מערת המכפלה בחברון.

מאיר נדהם. נשימתו נעתקה. מערת המכפלה היא האתר המקודש השני בחשיבותו ליהודים אחרי הכותל המערבי.

"אתם מתלוצצים", זה כל מה שמאיר הצליח להוציא מפיו.
 "אם אתה בוחר להצהיר משהו", הודיע השופט בקרירות, "ברצוני להזכיר לך שזכותך להיות מיוצג על-ידי עורך דין".
 "אף יהודי שפוי בדעתו לא יפוצץ את מערת המכפלה!" הזדעק מאיר.

"אף יהודי שפוי בדעתו לא היה גר בחברון", לא התאפק השופט מלומר.

"אברהם אבינו התגורר בחברון", אמר מאיר, "דוד המלך התגורר בחברון. יהודים תמיד התגוררו בחברון!"
 "אתה מוכן להראות לי את המסמך המאשר זאת?"

"כן", השיב מאיר בשקט, "זה כתוב בתנ"ך".
 "בתנ"ך גם כתוב שנחשים מדברים ושהלוויתן בלע את יונה. אם תימצא אשם, ידידי הצעיר, אתה עלול לשבת בבית הסוהר בין שבע לשלושים שנה".

השופט חייך, קם ממקומו ויצא את האולם.
 מאיר הוחזר בניידת משטרה לבית המעצר. ליד שערי הכלא המתינו לו מאות מתנחלים שנאספו ובאו כדי לעודד את רוחו. כלב כהן נדחף קדימה כדי לפגוש במאיר.
 "איפה אשתי?" שאל מאיר.

"היא פתחה בשביתת רעב מול הכנסת", סיפר כהן.
 "הם מאשימים אותי בקשירת קשר לפוצץ את מערת המכפלה", סיפר מאיר לכלב.

"זה כבר דבר חדש", ענה כלב, "אתה צריך לתת להם קרדיט על הרעיון הזה..."

אחד השוטרים משך את מאיר בזרועו כשג'וני הופיע לפתע לצדו.
 "אל תניח להם לשבור אותך", אמר, "זכור, גם את האדמו"ר הזקן של חב"ד השליכו לכלא בהאשמות שווא".
 "זאת הייתה רוסיה", אמר מאיר.

חבטה בגבו הזכירה לו שעליו להיפרד מחבריו ולשוב לתא המעצר.

בשעה שהמתנחלים הפגינו ליד בית המעצר בירושלים, התארגנה בתל-אביב הפגנה של אנשי תנועת "שלום עכשיו" בשיתוף עם עמותת "תנו לְחִיּוֹת לְחִיּוֹת". המפגינים צעקו סיסמאות בעד השלום והניפו שלטים שקראו, "מתנחלים החוצה מהגדה המערבית", "יהודים אוהבים בעלי חיים", "האל ברא גם את החמורים".

הרחק מעבר לאוקיאנוס, מועצת הביטחון של האו"ם קיבלה החלטה המגנה את ישראל ודורשת ממנה נסיגה מיידית מהשטחים. ארצות-הברית מנעה מלהפעיל את זכות הווטו השמורה לה. בישראל וברחבי העולם גבר הלחץ על היהודים הדתיים, אשר שבו והקימו ישובים בערים ובשטחים שבהם חיו אבותיהם הקדמונים. כי על כן, גילויי הזעם של האומות ושל המפגינים בתל-אביב לא נבעו מהריגתו של החמור — כך הסביר רבה של חברון למאיר הכלוא — אפילו לא בגלל ההתנחלויות שצצו ביהודה ובשומרון כמו סיכות הננעצות על גבי המפה. הדבר שעורר את כעסם היה תביעתם של המתיישבים לבעלות על העבר, להתחברות אל העבר, תביעה שהפכה למציאות חיה ונושמת — ומבחינתם גם מדאיגה — עם השיבה לחברון, לירושלים ולשילה. שהרי אם זכותו של העם היהודי על ארץ ישראל היא צודקת בהתאם להשקפת עולמם של המתנחלים, השקפה שאינה מתבססת רק על קשרים היסטוריים לארץ, אלא על אהבתו של בורא עולם לבני עמו הנבחר שבאהבתו אותם העניק להם זכות זו — אם טיעון זה אומנם נכון, הרי זוהי קריאת תגר על הנצרות, האיסלאם, הבודהיזם והקפיטליזם. למעשה, זוהי תפישה שהעולם עדיין אינו מוכן לקבל ועדיין אינו מוכן להודות באמיתותה. שיחת טלפון מנשיא ארצות-הברית שכנעה את ראש ממשלת ישראל שיש לנקוט פעולה תקיפה נגד המתנחלים, כדי להרגיע את אויביה של המדינה היהודית המבודדת. הקבינט התכנס לשיבת חירום, דן, התווכח, הצביע — והדחפורים הכבדים של הצבא כבר יצאו לדרכם כדי להוציא לפועל את ההחלטות שהתקבלו. מנגד, כמו בתחרות הישגית, יצאה שיירה של אוטובוסים עמוסת מתנחלים ותומכיהם, שעשתה את דרכה ל"שושנה" כדי ליטול חלק בעימות

המכריע. בלבו פנימה ידע כל אחד מהם כי הוא לא ינהל מלחמה נגד חיילי צה"ל. המתנחלים היו פטריוטים עד הסוף, אולי אף יותר מכל אחד אחר. המתנחלים ידעו שהם עומדים להיגרר מתוך הקרוואנים ומעל הגגות, אבל ידעו, ושבעתיים אל מול מצלמות העולם המצפות — שאף מתנחל לא ירים יד על אחיו היהודי.

בתאו בכלא התפלל מאיר לקדוש ברוך הוא שישמור על "שושנה" מכל משמר ויציל את הקרוואן שלו שכה טיפה, לבל יתקמט כמו פחית משקה קל מתחת לשרשראותיו הענקיות של דחפור צבאי זה או אחר. כל מה שהיה ביכולתו לעשות הוא להתפלל. מה שיהיה יהיה — כך חשב. אם לא תהיה ברירה והוא יהיה מוכרח, כי אז יקים את ההתנחלות פעם נוספת וישתול שיחי שושנים חדשים.

תמונת המצב בחברון לא הייתה ורודה, אולם לא הכול היה אבוד. לפני שהצבא סגר את הדרכים, הצליחו מאות יהודים נחושים בדעתם להתקבץ ב"שושנה" ולהמתין לרגע האמת. הם הסתגרו בתוך הקרוואנים, ככלו את עצמם לגדרות ולצינורות וסירבו להיכנע. שוטרים וחיילים כיתרו את הגבעה שהייתה ערוכה לעימות. מפקד חברון ציווה על המתיישבים לפנות מיד את האזור, שאם לא כן יפונו בכוח. המתיישבים השיבו בשלילה מוחלטת. במשך שעות ארוכות שרר מתח של מבוי סתום. ראש הממשלה היסס במתן הפקודה. וכי איזה פוליטיקאי יהודי ירצה להשליך יהודים מביתם בארץ ישראל? זה היה בדיוק מה שעוללו הגויים ליהודים במשך שנות דור. אולם, לנוכח מהומות הערבים, שהתפשטו לכל רחבי הארץ, ואל מול הלחץ הבינלאומי הגובר והולך שהופעל על מדינת ישראל, יצאה לבסוף פקודה מלשכת ראש הממשלה. החיילים

הסתערו והחלו בפינוי המתנחלים. חיילות נשלחו לפנות את הנשים ואת הנערות. המתיישבים נגררו, נסחבו והורדו מן הגגות. במהלך העימות הקשה, אף מתנחל לא לחם ולא הרים יד על החיילים. מבצע הפינוי של המתנחלים מיישובם נמשך כשעתיים, כשלאורך כל העת גילו המתנחלים התנגדות פסיבית בלבד. לא יותר.

לבסוף נותר יהודי אחד בלבד, כלב כהן, שהתבצר לבדו בתוך קרוואן ואף חייל לא העז להתקרב אליו.

"יש לי פצצה המכילה עשרים ק"ג של חומר נפץ, והיא צמודה לגופי" הודיע כלב מבעד לחלון הקרוואן, "אם מישהו ינסה להכריח אותי לעזוב, אפוצץ אותה!"

האזור כולו פונה והוכרז כשטח סטרילי.

"אני רוצה שטח ריק ברדיוס של שלושים מטר לכל כיוון", קרא המפקד ברמקול הידני.

מתיישבים וחיילים הורחקו למקום מבטחים. צלמי העיתונות והטלוויזיה חיפשו עמדות צילום נוחות הרחק במעלה הגבעה. ראש הממשלה היה דרוך. צופי הטלוויזיה ברחבי העולם עצרו את נשימתם.

האמת היא, שעל גופו של כלב לא הייתה צמודה כלל וכלל פצצה מכל סוג שהוא. כל מה שרצה היה להרוויח זמן. בירושלים ניסו פעילי ימין לעתור לבג"ץ שיוציא צו שיעצור את הפינוי. ג'וני, האמריקאי בעל הדמיון, ביקש מכהן למשוך את הזמן, שעות אחדות, כדי לטכס עצה.

"זוהי ארצם של היהודים", צעק כלב לעבר הקצין שבא לשכנע אותו לצאת מהקרוואן.

"מה תוכיח בכך שתפוצץ את עצמך?" קרא אליו הקצין שלא

ידע את האמת, "זו אינה מצדה!"

"הרומאים ביקשו לסלק את היהודים ממצדה", השיב לו כהן,

"ועכשיו צה"ל ממשיך את עבודתם, בושה וחרפה!"

כשהגיעה השמועה שבית המשפט העליון דחה את העתירה נגד

הפינוי, נפלה אפילו רוחם של המתנחלים האופטימיים ביותר.

"החוקים האמיתיים הם חוקי התורה", המשיך כהן, "וה' הנחיל

את הארץ הזאת ליהודים!"

כשהתקרב שר הביטחון אל הקרוואן וניסה לשכנע אישית את

כלב ידידו להיכנע, צעק לעברו המתנחל העיקש: "אתה תירשם

בהיסטוריה כמי שבגד בעם-ישראל!"

העימות בין כלב כהן לבין כוחות הביטחון נמשך כל הלילה. היה

בכך, כך הסתבר בדיעבד, די זמן כדי שתפילותיו של מאיר ייענו.

שכן, עם עלות השחר, בשעה שחיילים ומתנחלים טרוטי עיניים

מחוסר שינה לגמו בצוותא ספלי קפה חם, נראה לפתע בעליו של

החמור כשהוא מתנהל בכבוד במעלה הגבעה, ודוחף לפניו מריצה.

אחריו צעד ג'וני. הצלמים זינקו לעברם. במריצה היה מונח ראשו

של החמור. אחת מעיניו הייתה עדיין פקוחה, כמו ביקש בעצמו

לראות את המתרחש.

"אני הרגתי את החמור", התוודה הערבי.

הקצין הביט בו בתדהמה.

תרועות גיל פרצו מפי המתנחלים, שפתחו בריצה לעבר הגבעה.

החיילים עמדו והתבוננו במחזה, ממתינים לפקודה שלא הגיעה.

המשפחות של "שושנה" שבו לבתיהן. כלב כהן יצא מהקרוואן שלו

עטוף בטלית ומעוטר בתפילין. מתנחלים אחדים נשאו אותו על

כתפיהם. "שושנה" צהלה ושמחה וליהודים בה הייתה אורה ושמחה

וששון ויקר.

“איך עשית זאת?” שאל מאיר את ג’וני לאחר שהשתחרר ושם הביתה לקרוואן שלו.

“הצעתי לערבי הצעה שלא יכול היה לסרב לה”, השיב האמריקני לשעבר, במשפט הפופולרי מתוך “הסנדק”, סרט המאפיה המיתולוגי. “איזו מין הצעה?” הסתקרן מאיר לדעת.

“הראיתי לו את רובה האם-16 שלי ואמרתי לו שעליו להחליט — או שראשו שלו, או שראשו של החמור יהיה במריצה. לא הייתה לו ברירה, הוא הרים את שולי הגלבייה שלו, רץ לאורווה, חפר באדמה ושלף את ראשו של החמור. צריך לדעת איך לדבר אל האנשים האלה, זה הכול”.

הערבי לא נראה עוד בחברון. הוא נמלט מהעיר הן בשל המבוכה שנגרמה לו והן מחשש לחייו. כעבור שנים אחדות עבר מאיר לחיות בגוש קטיף. שם הקים לו חממות וגידל בהן שושנים. חידושיו של מאיר בתחום הגננות קנו להם מוניטין בינלאומיים וזכו להצלחה ברחבי העולם. הפרחים שלו נשלחו לארבע כנפות תבל. מאחר שגלגל סובב בעולם, רצה הגורל והערבי שהיה בעליו של החמור בא אליו לחפש עבודה. מאיר לא היה ברנש שומר טינה. הוא שמח לתת לערבי עבודה. אכן, ג’וני צדק — צריך רק לדעת כיצד לדבר אתם.

הסופר האמריקני הדגול

זהו סיפור על אודות הסופר האמריקני הדגול, אפרים לייך. כשנולד היה שמו אפרים לנסקי. בנעוריו היה קורא ספרים נלהב, ממש תולעת ספרים. בגיל שש ידע כבר לצטט על-פה קטעים ארוכים מספריהם של המינגוויי, פוקנר, פיצג'ראלד, וולף. בגיל שלוש-עשרה גרם הלם להוריו, כאשר סירב לחגוג בר-מצווה. התנ"ך, כך טען, אינו אלא פרוזה ירודה. כל יצורי אנוש נבחרים, אמר, ולא רק היהודים הם עם נבחר. ברוחו המרדנית, שתאפיין אותו גם בעתיד, נדר לנצל את כשרונותיו במאמץ למחות את כל ההבדלים הקיימים בין גויים ליהודים.

אפרים למד בפנימייה יוקרתית בניו-אינגלנד, המשיך ארבע שנים בהרווארד, ואחר-כך לחם באומץ במסגרת חיל הנחתים. הרומן הראשון שלו על מלחמת העולם השנייה, שכתב בשנות העשרים המוקדמות של חייו, ופרסם תחת שם-העט בעל הצליל האמריקני הבולט א. לייך, היה רב-מכר בקנה מידה עולמי. התיאורים העזים של גברים במצבי לחץ ואימה לא היו כלל ועיקר חיקוי של

המינגוויי, תופעה שאפיינה ספרים רבים שהתפרסמו באותה תקופה. הייתה זו כתיבה שהפציעה כאור נגוהות של שחר חדש בשמי הספרות.

היצירה הספרותית השנייה שכתב הייתה קצרה מהראשונה, אך מורכבת הרבה יותר. הסיפור האלגורי על אודות חברה העוברת תהליך של השחתה זכה אומנם לביקורות טובות, אבל לא הצליח למשוך קהל קוראים.

אפרים לייך, שראה עצמו מתאגרף עז נפש, התעשת עד מהרה, קם ממפלתו ופרסם את יצירתו השלישית — סאטירה ספרותית על החיים היהודיים בניו-יורק. יצירה שבעקבותיה ניבט חיוכו השובב מעל כל שערי המגזינים ברחבי המדינה. אחר-כך באו בזה אחר זה ניסיון להפוך את הסיפור לתסריט הוליוודי, הידרדרות לשתייה מופרזת, נישואים מתוקשרים היטב וגירושין מהירים — כל אלה השליכו את הסופר הצעיר מטה בנוק-אאוט.

הסרט שצולם על-פי התסריט שכתב — נכשל. מחרוזת של סיפורים קצרים שכתב — לא זכתה כלל לתשומת-לב. למרבה האירוניה, שנים רבות מאוחר יותר, כאשר יצירתו של לנסקי הפכה לנכסי צאן ברזל בקורסים לספרות אמריקנית, נחשב אוסף סיפורים זה לקלאסיקה. הוא חיבר נובלה יפה על בייסבול וסיפור חסר השראה על סופר שנקלע למשבר גיל הביניים. במשך שנים רבות כמו נשכה מלב. במסיבות ספרותיות מצא את עצמו במרכזן של קטטות שיכורים מכוערות. מבקרי הספרות כתבו, "אוי לאותה בושה". אולם לנסקי הפתיע את כולם. תעצומות נפש נסתרות דחפו אותו להתיישב מול מכונת הכתיבה, והוא הוציא מתחת ידו את הספר שזכה לתפוצה הרחבה ביותר בעשור הנוכחי — סאטירה פרועה על

האימא היהודייה ההורסת את חיי ילדיה בגלל רגשות אשמה שהיא מעוררת בקרבם.

במשך כל הקיץ, בחופי הים ובקרונות הרכבת התחתית, לא היה אחד שלא החזיק בידו את ספרו של לנסקי. קוראים רבים נוספים התנפלו על חנויות הספרים לאחר שהקהילה היהודית כינתה את הסופר, "יהודי הלוקה בשנאה עצמית". המהדורה שיצאה בכריכה רכה שברה את כל שיאי המכירה. סיפור נישואיו השניים של לנסקי למעסה שבדית יפהפייה, שהייתה גבוהה ממנו בעשרה ס"מ, הופיע בכל מדורי הרכילות. כל יצירותיו הספרותיות יצאו במהדורה חדשה, וכל מאמר שכתב — אם בנושא פוליטי, נשים, נסיעה לחו"ל, או דיג — התקבל בהתלהבות והפך לביצת זהב. באותה שנה גם זכה במענק כספי מטעם אגודת מבקרי הספרות; קטף את פרס פוליצר; נולד לו ילד מהשבדית; הוא התגרש ממנה ועבר לגור עם זמרת נשמה שחומת עור; הצטרף לאימוני האביב עם ה"דוג'רס", קבוצת הבייסבול הנודעת; כיכב במשך שלושה שבועות באוף-ברודוויי במחזה שכתב וביים; צלח התקף-לב קל והשתחרר מבית החולים כשהוא צמוד לאחות הבלונדינית שטיפלה בו.

בראיונות שהעניק החל לדבר על חיים חדשים ועל גמילה ממריחואנה ומאלכוהול. הוא ניתק את קשריו עם הזמרת, רכש בית במדינת מיין והקדיש את הקיץ למנוחת התאוששות מהתקף-הלב בחברתה של האחות הצעירה. בספטמבר שיגר להוצאה לאור כתב-יד בן שלוש מאות עמודים, בתוספת מכתב למו"ל שבו הודיע כי הוא שוקל להשמיד את המשכו של הספר, אשר במרכזו עמדה מזימה קפקאית נועזת, המתרחשת בכלא סובייטי וקשורה בסיפורו של חבר מפלגה נאמן שהוגלה בגלל היותו יהודי. אפילו מבקרים שמרנים

נאלצו להסיר את כובעם בפני יצירה זו. "זהו משל לנשמה הכלואה בתוך פנטזיה של תקווה וייאוש פיוטי", כתבה הביקורת ב"ניו-יורק טיימס". הקהילה היהודית שבה לאמץ אותו אל חיקה. וכמו נבואה שמגשימה את עצמה, הפך מצבם הקשה של יהודי ברית המועצות נושא למאבק בינלאומי. בערב שבו הוכרו עליו כמועמד לפרס נובל, עמד א. ליין, שנולד לנסקי, בפתח חווילתו המושלגת שבמדינת מיין והודיע על אירוסיו לאחות שתפקדה כסוכנת ביתו. במעמד זה, שבישר את פסגת הצלחתו של לנסקי, הצליח עיתונאי זריז של ה"ניוויורק" לדלג מעל השלג הכבד, להיכנס לחווילתו ולשאול אותו מה הן תוכניותיו לעתיד.

"לשתות בירה, לצפות בטלוויזיה ולהוליד כמה שיותר ילדים",

השיב הסופר המפורסם בצחוק מתגלגל.

קיצורו של דבר, בגיל ארבעים ושמונה הפך הסופר לאגדה אמריקנית. תצלומיו, פוסטרים שלו וסיפורים על אודותיו הופיעו בכל פינה ובכל הזדמנות. בכל מקום שאליו הגיע נתקל בגילויי אהבה — או בגילויי שנאה. לאחר שאשתו ברחה ממנו עם כוכב רוק, קנה לנסקי אי בטהיטי ועבר לחיות בו. ללא חשמל, ללא מים זורמים וללא ביוב. לאחר חודשים אחדים הפסיק לפתע לגלם את תפקיד המתבודד, ושב לביתו במטרה לרוץ כמועמד עצמאי לתפקיד מושל מדינת ניו-יורק.

האם המפלה שנחל, או שרשרת הכישלונות הרומנטיים שחוה, ואולי גיל החמישים שהמתין לו מעבר לפינה, הם שגרמו לשינוי? או שמא כמויות הוויסקי שהערה אל קרבו, וחיי הלילה הסוערים, הם שמוטטו אותו? תהא הסיבה אשר תהא, הסופר הבלתי מובס, לכאורה, שקע בדיכאון עמוק ומתמשך. הקטעים הספרותיים שפרסם

מדי פעם, כשעדיין נחה עליו השראה כלשהי, היו רדודים. במקום לכתוב על העולם הרחב החל לכתוב על עצמו. אפילו קוראיו הנאמנים ביותר נלאו מנושאי יצירותיו. המו"ל ניסה למכור את הסחורה הישנה והאהובה באריזה חדשה, אולם קהל הקוראים לא נתן שיוליכו אותו שולל. אפרים נשכח כמו סוס מרוץ שסולק מהמסלול והפך לסוס הרבעה. נישואיו בפעם הרביעית, הפעם למשורת יפנית, עברו ללא תרועת חצוצרות. היצור האוריינטלי הזעיר הגיע עד לכתפיו. "אפרים ליין מצא לו סוף-סוף אישה שלידה הוא יוכל להרגיש גבר", העירה אשתו הראשונה, או שמא הייתה זו דווקא השנייה. הקשר ביניהם נמשך כשנה, שבמהלכה ראו אור שני ספרים שעליהם התנוסס שמו. האחד רומן עב כרס בנושא מהפכה כלשהי בדרום אמריקה, אשר ריבוי הפרטים שבו בא על חשבון עומק תוכני, והאחר אסופת מאמרים בתוספת סיפורים קצרים מתובלים בקטעי הגיגים שעיקרם ה"אני". שתי היצירות גם יחד נותרו על המדפים מאין קונה.

לכאורה נראה היה כי הקריירה של לנסקי חלפה עברה מן העולם. אולם, אנשים שכחו את המתאגרף הוותיק ששכן בקרבו, את הלוחם המנוסה המוטל על החבלים, מנסה בכול כוחו לסכל את מכות האגרוף הניחתות עליו, מצפה אך לרגע שנשימתו תשוב אליו ואז יוכל להנחית על יריבו את מכת המחץ, את הנוק-אאוט. הם שכחו שכדי להגיע ליהלום יש לחפור במכרה. אפרים עוד לא השליך את המגבת. אכן, חש שהוא בירידה; אכן, הכיר בעובדה שהכשרון שלו זה כבר לא מה שהיה פעם. חסרו לו הזריזות, המרץ והחיוניות הראשונים. אבל, הוא המשיך להלום, ממאן לוותר על השאגה המחשמלת של זירת האגרוף.

א. ליין החליט לבצע קאמבק מרשים. ראשית, ויתר על הטיפה המרה ועל הסמים. ועל הנשים. הוא שב לחווילתו במיין, שכר צעיר שחור כדי שימלא את תפקיד סוכן הבית, ניתק את מכשירי הטלפון והחל כותב. הוא כתב במשך כל שעות הבוקר עד לשעה אחת בצהריים. אחרי הצהריים פרש לשינה קלה, אחר-כך יצא לריצה של שבעה וחצי ק"מ. את הערבים בילה בחברת ילדיו. כעבור חצי שנה נולד ספרו. משל על המלך שלמה. המלך שלמה שלא הובן כראוי. ביוגרפיה שאינה מחמיאה לו. דיוקן של המלך כגבר וכסופר מוקף באלף נשים ובעל תשוקה בוערת להתנסות בכל חוויה אפשרית תחת השמש. היה זה, כפי שהעיר אחד המבקרים, "דיוקנו של האמן כאיש צעיר". כמעט כולם אהבו את הספר הזה, למעט הפמיניסטיות והרבנים שהתלוננו. היומנים הסודיים של שלמה המלך היה הספר היחידי מאז ומעולם שוועידת הרבנים האמריקנית החרימה. חייו של מחבר הספר, כך טענו, היו מערכה ציבורית להשמדת היהודי שבו. אחרים הביעו תמיהה אם הוריו בכלל היו יהודים.

לנסקי השיב מלחמה שעה. "אין אלוהים", הכריז. "העם היהודי הוא גזעני! אני מתבייש ביהדותי!" הצהיר, "אילו יכולתי לגדל שוב את בשר ערלתי הייתי עושה זאת!"

אחד הסופרים התייחס לשאגת הקרב המחודשת של לנסקי בהעירו, "האיש ניחן בכשרון גאוני להישאר בכותרות".

וכך התגלגלו הדברים שביום הולדתו החמישים החל לנסקי בשליחות הכלל-עולמית-היסטורית שלו: מאבק למען השלום — להוציא את ארץ ישראל מידי היהודים.

ללא ספק, הרעיון שלו היה מזעזע. מאמרו של לנסקי, שפורסם בעיתון היוקרתי "אסקווייר", קרא לטרנספר את היהודים מישראל

לאלסקה. ראשית, כך הסביר, יש שם שטחים נרחבים. נוסף לכך, בואם של היהודים יאושש את הכלכלה הכושלת במדינה. שהרי אם יש מישהו המסוגל להוציא זהב מערבות הקרח זה אותו העם שהצליח להפריח את השממה, בארץ ישראל. "ממילא פניהם של כל הישראלים לאמריקה", כתב. "עלינו לתקוע את כולם באלסקה, שם יש מספיק מקום למוניות שלהם".

רוב הקוראים התייחסו לכתבה בעיתון כאל סאטירה. מספר אסקימואים מבוהלים הביעו מחאה. "אל תתנו ליהודים להיכנס", קראו השלטים שהחזיקו המפגינים באנקורג'. אבל, מה שהתחיל כבדיחה החל לתפוס תאוצה ככדור שלג המתגלגל במדרון. אחדים מהאינטלקטואלים היהודים היותר מכובדים כתבו מאמרים בשבח הרעיון. הצעתו של לנסקי, כך סברו, ראויה להתייחסות רצינית. מדוע לתמוך רק בויתור על הגדה המערבית? ייתכן שהפתרון לסכסוך יושג בויתור על כל הארץ? מדוע לדבר על טרנספר של ערבים? עדיף להעביר את היהודים לחלק אחר בעולם.

הבית הלבן פרסם התנגדות נחרצת לרעיון. אולם, הפרלמנטים של אנגליה ושל צרפת דנו בהצעה בלהט רב. הערבים באו"ם דרשו ממועצת הביטחון להעלות את ההצעה להצבעה. ובעיתוי נסי כמעט הופיע ספרו החדש ועב הכרס של לנסקי. הפעם לא סיפור בדיה, אלא סיפור תיעודי, "מכשול לשלום", אשר בן-לילה הפך לרב-מכר. הסופר לנסקי הפך להיות לפתע פתאום מומחה למזרח התיכון, מבלי שהציג אי-פעם את כף רגלו בתל-אביב.

"למה לי?" הסביר, "אני יכול להיות יהודי טוב בניו-יורק מבלי

לרמוס את זכויותיו של עם אחר".

הזמנות הגיעו אליו מהוותיקן, מהפנת"ח ומתנועת "שלום עכשיו"

הישראלית. אוניברסיטת הרווארד העניקה לו תואר דוקטור כבוד, והוא החל לצעוד בטוחות לעבר פרס נובל. לא, לא לספרות, כי אם לשלום.

לנסקי נסק לגבהים שהוא עצמו לא חלם עליהם. מילדות צנועה בברוקלין למרכזן של סערות חדשותיות עולמיות. ומסיבה שלא ידועה עד כה המשיך ייעודו לשגר אליו אותות קריאה.

שוב הודפסה תמונתו בכל העיתונים. אפרים לנסקי כורע על ברכיו ומנשק את טבעתו של האפיפיור. למשך שבוע ימים היה אורח הוותיקן. שעות ארוכות בילה בחברתו של ראש הכנסייה הנכבד ודן עמו בנושאי פוליטיקה, דת, היסטוריה עולמית וסקס. בשעה שהאב הקדוש יצא אל המרפסת לברך את המוני מאמיניו המריעים, ניצב לידו הסופר היהודי.

“אני אוהב אתכם”, קרא הסופר לעבר העולם, “אני אוהב את כל

בני-האדם! כולכם אחיי!”

שאגה אדירה עלתה מן ההמון. האפיפיור רכן אליו ולחש באוזנו:

“אמור להם שאתה אוהב את ישו”.

“אני אוהב את ישו!” קרא לנסקי בקול גדול.

תגובת הקהל החרישה אוזניים בעצמתה. השאגה זעזעה את יסודותיה של רומא. על-גבי מסכי הטלוויזיה ברחבי ארצות-הברית נראתה דמותו של הסופר היהודי, המצווח במלוא גרונו שוב ושוב, “אני אוהב את ישו”, “אני אוהב את ישו”. שבוע ימים לאחר מכן הוא הוטבל בירדן. בצדו המזרחי של הנהר. בטקס נכחו האפיפיור, מלך ירדן ומאות קרדינלים, בישופים ועיתונאים שהגיעו מכל רחבי העולם. חיילים ירדנים הקיפו את האזור, וטילים סובייטיים נגד מטוסים הועמדו בכוננות שיגור. בצד המערבי, מעברו השני של

העמק הצחיח, על אחד מהרי יהודה, התבונן בו צלף ישראלי מבעד לכוונת. לנסקי כסוף השער הוטבל, ומשיח חדש נולד. עטוף בגלימה לבנה, כשטיפות מים מטפטפות מראשו, עלה לנסקי מן הירדן כמו מתאגרף בעל כרס היוצא מהזירה.

"האם תמשיך מכאן לישראל בשליחותך למען השלום?" שאל

אותו עיתונאי.

"לא לכיוון הזה", השיב כשהוא מצביע לעבר העמק, "כף רגלי לא תדרוך על אדמה כבושה, המוחזקת באופן בלתי חוקי. אם הישראלים מעונינים לפגוש אותי, אני מוכן לכך — אבל אך ורק בניו-יורק".

האפיפיור תלה צלב על צווארו של לנסקי, ונשק לו על שתי לחייו. מלך ירדן לחץ את ידו. עושה השלום טס בחזרה לרומא ביחד עם האפיפיור. "אני רוצה להיות נזיר פשוט", גילה את לבו לעיתונאים. אמר ועשה. וכך, באופן מפתיע, הכוכב העולה נעלם לתקופה ארוכה של הסתגרות במנזר איטלקי מבודד בהרים. אין ספק, המנזר היה מתת-שמים לסופר הדגול. וכמו אותו חורף של בדידות, שהעביר בזמנו במיין, ניתנה לו הזדמנות נוספת להיגמל מהטיפה המרה ומנשים. חמישה חודשים תמימים התבודד לנסקי, ובמהלכם כתב את ספרו השבעה-עשר.

הוא נהנה לכתוב לאורו של נר בחדר הקטן והסגפני בנוסח ספרטני. אכן, הוא עבד קשה. יום אחרי יום, לבד מהפוגה קצרה פה ושם לצורך בילוי בעיר הקרובה. כשעמד לסיים את הפרק האחרון בספרו נשמעה לפתע נקישה על דלת חדרו. האח ג'ון נכנס ובפיו הודעה. הסוכן של הסופר טלפן מארצות-הברית וביקש למסור כי אמו גוססת ורצונה האחרון הוא שבנה יחידה יהיה לצדה בשעותיה

האחרונות.

לנסקי הסיר מעליו במהירות את האבנט שלמותניו, השיל את גלימת הנזיר והצלב והעטה חליפה על גופו. כשתיקו בידו, ובתוכו צורר כתב-היד, עלה למטוס הראשון שהמריא לניו-יורק. לאחר שנחת, התקשר מיד לבית-החולים במיאמי כדי להתערך במצבה של אמו. היא עדיין נאבקה על חייה. מיד עלה למטוס שהטיס אותו דרומה. כשהגיע לבית-החולים מצא כי האישה הזקנה והמצומקת עדיין נושמת בכוחות עצמה.

“אמא”, אמר חרש.

היא פקחה בקושי את עיניה העששות. “התקרב אליי”, לחשה. אפרים התכופף אל האישה שהייתה פעם חזקה ועתה נראתה כגל עצמות בתוך כתונת בית-החולים. בשארית כוחותיה התרוממה על מרפקי ידיה השדופות, צווארה רטט — ואז שילחה יריקה הגונה בפרצופו של בנה.

“שייגץ!” סיננה מבין שפתיה החיוורות.

לאחר מכן אולו כוחותיה והיא צנחה לאחור על המיטה — ללא

רוח חיים.

האוטוביוגרפיה של לנסקי “נולד מחדש” הייתה לרב-מכר חסר תקדים בהיקפו בהיסטוריה של ארצות-הברית. הרבנים הטילו חרם על הספר. לנסקי הודיע שלא אכפת לו על כך כלל ועיקר. הסופר הדגול הפגין אדישות לגינוי כמו גם להצלחה. הוא היה מותש ומדוכא, ויותר מכל חש שהוא מגואל ומזוהם וכי כל הקרצופים שבעולם לא יצליחו למחות את היריקה הנוראה שירקה אמו בפניו. תחושת ריקנות פנימית השתלטה עליו. מה עוד נותר לו להשיג בחיים? הבל הבלים הכול הבל. במה מסתכם הכול? ראינות,

צילומים, כסף ופרסום. האמת הייתה, שכבר שלמה המלך כתב והביע את הדברים בסגנון מעולה משלו ובחן רב יותר. לנסקי החל סובל מתופעות של פרצי שכחה ומשינה טרופה עקב סיטי לילה חוזרים ונשנים שהיו כמו קטעי יומן מרצדים מעברו. הוא הלך לנוירולוג, אחר-כך לאסטרוולוג ובסוף גם לפסיכיאטר. אפרים החליט לפנות את דירתה של אמו, ובסוף עבר להתגורר בה. לנסקי הסתתר מהעולם בפנטהאוז של אמו, המשקיף על חוף מיאמי. ימים ארוכים העביר בחיפוש בארונות ובמגרות, כשהוא מנסה למצוא את הקטע החסר של חייו. במשך שבועות רבים לא נגע בעט. לא היה לו מה לכתוב. לא היה לו מה לומר. הוא הרגיש חסר-אונים. מחוסל.

חנות הנשק לא נפתחה לפני השעה אחת-עשרה. הוא שילם לנהג המונית והקיף ברגל את גוש הבניינים. צעירים ממוצא קובני היו שרוצים על מדרגות הכניסה. ריח של אורז מתוק ריחף באוויר. הוא החליט ללכת בדרכו של המינגוויי ולפוצץ לעצמו את המוח. כשבכיסו האקדח שקנה, שב אפרים לדירתו. אפילו מותו הקרב ובא עומד להיות חיקוי עלוב של מות הסופר שהיה גדול ממנו עשרות מונים.

"חייתי ומתתי וכל חיי שיקרתי", החל לכתוב את מלותיו האחרונות.

הוא לקח אתו את האקדח למיטה, אבל לא היה מסוגל ללחוץ על ההדק. הייתה זו הפעם הראשונה בחייו שחש פחד. הוא ירד במעלית לאולם הכניסה ויצא אל החוף. הלילה היה אפל. גלי הים התנפצו ברעם אל סלעי החוף. אפילו וירג'יניה וולף, סופרת שהטביעה עצמה בים, הייתה אמיצה ממנו, כך הרחרר בינו לבין עצמו

כשהביט בים המתגרה. בטנו התחננה למשקה. כעבור שעות צלצל הטלפון ממושכות. אפרים ניעור אל תוך קהות חושים כבדה.

"זכית בפרס נובל", בישר לו הסוכן מניו-יורק.

"לספרות?" מלמל הסופר המנומנם.

"לא", הייתה תשובה, "לשלום".

לנסקי בא לקבל את הפרס כשהוא לבוש במעיל-זנבות חגיגי. מלך שבדיה העניק לו את המדליה. לבד מהמדליה שהועברה מיד ליד, חלקו שני הגברים דבר משותף נוסף: אשתו של המלך הייתה בעבר אשתו השנייה של הסופר. האודיטוריום היה מלא עד אפס מקום. נורות החשמל ריצדו כאלפי כוכבים. הזוכה בפרס היוקרתי עמד על הדוכן והמתין שהרחש בקהל ישכך. כעבור דקה השתררה דומייה מוחלטת באולם.

"הוד מלכותו", פתח לנסקי את נאומו, "חברי ועדת-הפרס הנכבדים, אורחים, חברים ובני משפחה, אחים בעולם כולו. הרשו נא לי להביע את צערי הכן על כך שלא אוכל לקבל את הפרס הזה." קריאות תדהמה נשמעו מכל רחבי האולם, אך הוא המשיך: "אינני יכול לקבל את הפרס לשלום בשעה שעוד אין שלום בעולם. ממש ברגע זה שבו אני עומד לפניכם ונושא דברים, נמשכת הלחימה בין ערבי ליהודי, בין אירי קתולי לאירי פרוטסטנטי, בין לבנים לשחורים. אינני יכול לקבל פרס לשלום בה בעת שלבי שלי בעצמו מלא בתאוות מלחמה. מלחמה נגד שנאה. מלחמה נגד דיכוי. מלחמה נגד גזענות, נגד כיבוש צבאי, נגד ניצול המקופחים והעניים. כדי להצדיק את הזכייה בפרס זה, יש צורך ראשית כל לסיים את הלחימה. גבירותיי ורבותיי, הקרב עודנו לפנינו. הוא עוד טרם החל בכלל. הבה נוביל יחדיו את המלחמה כדי שיום אחד נוכל כולנו

לחיות מתוך אהבה".

הקהל פרץ בתשואות אדירות. לנסקי החזיר את המדליה למלך השבדי, קרץ לאשתו לשעבר וירד מהבמה. הוא פילס את דרכו בין העיתונאים בהודיעו, "אין לי יותר מה לומר". הידיעה על הסופר שדחה את הפרס היוקרתי מכולם נפוצה במהירות ברחבי העולם וכבשה את כל מהדורות החדשות.

היהודי, שהפנה עורף לעמו, הפך בן-לילה לסמל של שלום בעולם. הימים שבאו לאחר מכן היו עמוסים בראיונות מייגעים. מה דעתו על העימות באקוודור? בבלפסט? באפגניסטן? לאמיתו של דבר הוא מעולם לא חשב עליהם, אך הצליח לנסח תשובות-הבל אווריריות כלשהן. ממילא הפוליטיקה היא אחיזת-עיניים אחת גדולה, אז מה כבר משנה מה יאמר?

עד מהרה החל להשתעמם בעצמו מהנאומים שנשא. תוארי דוקטור כבוד שהוענקו לו למכביר כבר לא ריגשו אותו. המסיבות הרבות שנערכו לכבודו התישו אותו. ראייתו נחלשה, הוא הרבה להתנמנם ולא היה מסוגל לכתוב אפילו עמוד בודד אחד מבלי להתעייף.

כך אירע, ששיחת טלפון מערפאת מצאה את הסופר מוכן להרפתקה חדשה.

"אני מבין שיש לנו כמה דברים משותפים", אמר הטרוריסט.

"איזה דברים?" שאל הסופר.

"קודם כל שנינו כבר לא נערי בית ספר".

"זה נכון".

"ואני כותב ספר", גילה הערבי.

"תשיג לך סוכן טוב", יעץ לו לנסקי.

"אולי אתה תוכל לעזור לי?"

"אולי", הגיב לנסקי כאילו שהיה בעיצומו של קרב אגרוף.

"יש לנו עוד משהו משותף", אמר ערפאת.

"מה זה יכול להיות?" התעניין לנסקי.

"שנינו שונאים את היהודים", אמר הטרוריסט.

הייתה זו מכה מתחת לחגורה. "אני לא שונא יהודים", אמר

לנסקי.

"נכון", השיב ערפאת, "גם אני לא. בכל מקרה, עמי חייב לפרוק

מעל עצמו את עול הדיכוי".

"כל העמים חייבים להיות חופשיים", הסכים רודף השלום.

המחבל הזמין אותו לבקר בעזה. כמובן, לא חובב הצגות כלנסקי

יפסיד הזדמנות לעמוד שוב על הבמה, להתחמם לאור הזרקורים,

ולכן מיהר לכנס מסיבת עיתונאים והודיע שהוא עומד להמריא

למזרח התיכון כדי להצטרף לערפאת במאבקו לשחרור פלשתינ

הכבושה. סוכן ה"מוסד" הישראלי, במסווה של צלם עיתונות, יכול

היה לחסל את לנסקי באותו רגע, ללא בעיה ומבלי להסתבך, אבל

הוא לא קיבל את הפקודה המתאימה. וכך טס אפרים לעזה. לימוזינה

ארוכה ושחורה המתינה לו ליד מסלול הנחיתה בשעה שירד

מהמטוס. ארבעה ערבים מטורזנים, מקלעים בידיהם, ליוו אותו

למכונית. בהיכנסו פנימה נערך מיד חיפוש בבגדיו ובחפציו ועיניו

כוסו. לא עזרו כל מחאותיו. היושבים במכונית אפילו לא הגיבו.

בסוף פלט אחד משומריו: "איננו מתכוונים לפגוע בך, אז בלום פיה.

אבל אל תשכח: בעינינו זה בכלל לא משחק!"

לנסקי חש כיצד הפחד מחלחל בעצמותיו. אכן, כך הם פני

הדברים. חיי ההפכפכנים היו זיוף אחד גדול. הוא שכח שאנשים

אחרים עדיין מתייחסים לחייהם ברצינות, דבר המעניק להם צידוק בשעה שהם ניצבים בפני ההכרעה להרוג או ליהרג למענם. הוא לא פצה פיו לאורך כל הנסיעה. הכיסוי מעל עיניו הוסר רק לאחר שהוכנס לחדר האורחים של מארחו. היה זה חדר בסגנון מזרחי ובו טלוויזיה גדולה. שומרי הראש עדיין היו צמודים אליו. הם ניצבו סביבו בצפייה דרוכה, כאילו שבכל שנייה עמדו סוכנים ישראלים לפרוץ פנימה. בסוף נכנס ערפאת לחדר.

ראש הרשות הפלשתינית צדק כשאמר שיש ביניהם קווים משותפים. שניהם היו מלאי בשר, לוחמים מזדקנים עם זיק שטני בעיניהם וחיבה יתירה לאיזו קטטה הגונה. שניהם היו שחקנים מעולים, שורדי רייטינג בעולם ההופך חדשות לבידור.

"אתה בוודאי רעב מאוד", אמר הטרוריסט, "הרשה לי להכיר לך

מסורת ערבית — הכנסת אורחים מזרח-תיכונית".

לנסקי חייך. הוא לא הזכיר לערפאת שמסורת זו למד ישמעאל מאברהם שהיה יהודי. הארוחה המתובלת היטב הוכנה מראש. ערפאת לגם תה. הסופר שתה יין. הזקנה שהגישה את האוכל הייתה האישה היחידה שלסנקי ראה מאז ירד מהמטוס.

"כיצד עזה מוצאת-חן בעיניך?" שאל ערפאת.

"אין לי מושג. עדיין לא ראיתי אותה".

"אני מצטער על כיסוי העיניים. צורכי ההגנה מצדיקים את אמצעי

הזהירות שלנו".

"הגנה מפני מי?"

"הגנה מפניך. אני לא ממש מכיר אותך, נכון? אולי זה רק עוד

אחד מהמשחקים שלך. אולי אתה בכלל עובד למען ישראל".

"או, אולי, אני רציני?"

"ייתכן. עוד נגלה זאת. לשם מה באת? ספר לי".

"מדוע הזמנת אותי?"

"אכן, נכון. חשבתי שאולי אתה באמת מאמין במאבק שלנו".

"אני בהחלט מאמין בו".

"אני מוכן להרוג יהודים למען המאבק שלנו, ומה אתך?"

לנסקי שתק. הוא חייך. "האומנם זה עוף בלימון?" התעניין

לדעת. ערפאת הנהן בראשו. לנסקי הותיר את השאלה ללא מענה.

הוא המשיך ללגום בשלווה מכוס היין.

"בעוד הרג הוא מרכיב בלתי נמנע בהיסטוריה, התחלתי בשנים

האחרונות להעריך את השלום".

"האם באת הנה כדי לשכנע אותי לעשות שלום עם הציונים?"

"לא".

"אם כך מדוע באת? לשם פרסום? לכתוב ספר נוסף?"

"אין לי צורך בפרסום ואני כבר עייף מכתבת ספרים".

"אז מדוע?" שאל הערבי.

לנסקי התבונן ארוכות בעיניים הקטנות של האיש שישב מולו,

בזיפי זקנקנו הגדל פרא על לחייו, בפניו בעלי המראה המוזנח

ובכאפייה שהפכה סמל לטרור ולשנאה.

"באתי כדי להוכיח לעולם שיש יהודי המוכן להודות שעמו אינו

צודק".

ערפאת חייך. הוא רכן קדימה, לעבר לנסקי, קרוב-קרוב, כמי

שמתכוון ללחוש לו סוד אך אינו רוצה שהנוכחים בחדר ישמעו.

לנסקי נפנה לעברו. ואז, כשחיוך מרוח על פניו, ירק הערבי בפניו

של הסופר היהודי.

יריקה הגונה. סמיכה ומעורבת ברוטב העוף שהיה בפיו. לנסקי

כמעט נחנק מהגועל שתקף אותו. תמונת אמו הגוססת הבזיקה במוחו. הוא נטל מפית נייר והחל למחות בה את פניו. הריח הכבד עורר בו בחילה עזה. כל גופו רעד.

"לא הזמנת אותי אליך כדי שאעשה את כל הדרך על מנת שתירק בפניי", אמר, מנסה בכל כוחו שלא לאבד את השליטה העצמית שלו. "דווקא כן", השיב הערבי, "וגם כדי לומר לך שאתה חזיר, זונה ושקרן".

לנסקי התרומם מכיסאו. "אם כך, אין יותר מה לומר", הפטיר. ערפאת קם אף הוא על רגליו, צוהל כולו. שומרי הראש הצטרפו לצחוקו. זה היה הרגע. לנסקי זינק קדימה והנחית מכת אגרוף עזה מכוונת היטב היישר לסנטרו. הייתה זו מהלומה ביד ימין, שערערה את שיווי משקלו של הערבי קטן הקומה. ההנחתה המהירה והמפתיעה תפסה את המחבל לא מוכן, הוא התמוטט לאחור מעל הכיסא וצנח לרצפה. שומרי ראשו היו המומים. שניות ארוכות חלפו בטרם התעשתו והסתערו על היהודי. זרועות שריריות הצמידו אותו אל הקיר. אגרופים נחתו על בטנו. רק לאחר שערפאת צרח דבר-מה בערבית הם הרפו מלנסקי בחוסר-רצון בולט. מנהיגם המסוחרר התאמץ לעמוד על רגליו, כשהוא נאחז במשענת הכיסא וכל גופו רועד. אחר-כך עלה חיוך על פניו והוא פרץ בצחוק.

נראה, כי המהלומה שהעניק לערפאת זיכתה את לנסקי באמונו של האיש, שכן מאותו רגע ואילך לא היו יותר מבחנים. לנסקי התקבל לשבט. הוא נטל חלק בישיבות, התאמן עם חיילי ערפאת ונראה בקביעות לצדו של המחבל.

כמעט הזמן הפנוי שעמד לרשותו הוא הוציא לאור חיבור קצר שכותרתו הייתה "במרד". מרד, כך כתב, בין השאר, היה מאז

ומעולם בבחינת האות המבשר של כל התקדמות ושינוי. למרות שלא היה אזכור ישיר של הסכסוך הישראלי-ערבי, הנה כי כן באחד הפרקים שדן ביתרונות הטרור, הופיע שמו של יאסר ערפאת בנשימה אחת עם שמותיהם של יהודה המכבי, רובין הוד וג'ורג' וושינגטון. לנסקי הקדיש את רוב זמנו לאימונים צבאיים. הוא בילה שבועיים בדיונות החול של עזה, באימוני ריצה, בירי וביידי רימונים. לאחר מכן נשלח דרך סוריה ללבנון, שם שהה בחברתם של לוחמי חיזבאללה. כל חשדותיהם של הערבים, שהתעוררו אל נוכח הימצאותו של היהודי המבוגר והשמן בקרבם, נמוגו לאחר שראו אותו מזנק מפסגת הר ויוצא לטיסה על גלשן אוויר.

לנסקי התקשה לעמוד בקצב אימוני הגרילה המפרכים, אבל היה נחוש בדעתו שלא להישבר. הוא הקפיד להתרחק מן הנשים הערביות, כפי שהוזהר מראש. לאחר חודשים אחדים פנה לנסקי לערפאת והביע את רצונו להשתתף באחת הפעולות הקרביות נגד ישראל, אולם הלה סירב.

“אתה חשוב לנו יותר כסופר”, אמר ערפאת.

לנסקי התעקש. הוא רצה ללחום. רצה למלא תפקיד פעיל במאבק. הוא היה מוכן אפילו להקריב את חייו, אם יהיה צורך בכך; להראות לעולם שהוא מוכן למות בקרב על השלום.

“האם אתה באמת שונא כל-כך את הציונים?” התעניין הטרוריסט

לדעת.

“לא”, השיב לנסקי, “כיצד אפשר לשנוא אותם? הם ראויים להערצה. לאורך כל ההיסטוריה ניסו להשמיד את היהודים, והנה הם עדיין חיים וקיימים. למען האמת, איני יכול לומר שאני מוכן לתת את חיי למען הצדק. מי באמת יודע מהו צדק בעולם הזה? היו לי

חיים טובים. עשיתי כל מה שבן-אנוש יכול לעשות. אבל עכשיו אני רוצה ללכת עם הקרב עד הסוף, לעמוד פנים אל פנים מול האמת האחת והיחידה שהאדם מסוגל לה — האמת שלו עצמו. לעמוד פנים אל פנים מול המוות ולא לפחד.”

הערבי לא הבין מלה וחצי מלה מדבריו הנלהבים של לנסקי, אבל הוא החליט להתקדם הלאה ולהשתמש ביהודי חסר הבינה למשימת התאבדות. התוכנית הייתה לבצע פיגוע בתחומי מדינת ישראל, שהארגון תכנן במשך שנים ארוכות. שבעה מחבלים היו אמורים להסתנן לישראל, להשתלט על משאית המובילה תוצרת חקלאית דרומה לשוק של באר-שבע, לנסוע אתה לקמפוס של האוניברסיטה ושם לפתוח באש מקלעים ולהשליך רימונים על כל מי שנמצא בסביבה. לנסקי נבחר להיות אחד מאנשי הצוות שעל כתפיהם הוטלה המשימה.

המכתב שכתב הסופר ערב צאתו לשליחות הגורלית הזו לא היה מוצלח במיוחד. סגנונו היה מעורפל, לא רהוט וערטילאי. הוא כתב כי ישראל, סמל הצדק והאמת, נכשלה. הטוב הפך לרע והרע הפך לטוב.

וכך, בלילה חשוך ואפל ללא ירח, המריא אפרים לנסקי על כנפי נשרים לעבר מדינת ישראל — בדיוק כפי שהבטיחו הנביאים, ממש כמו בחזיון תנ”כי. הוא המריא מהצפון, נחת והתרפק על אדמת הקודש. הדאייה על גלשן האוויר הייתה למרחק של שני קילומטר לערך, והנחיתה בוצעה בצורה מושלמת. ריצה קצרה לאורך אחד הוואדיות הביאה אותו אל המשאית שנועדה להסיע אותו דרומה. מצויד ב”עוזי” וברימוני יד יצא הסופר שהיה למחבל למלא את שליחותו.

המשכו של הסיפור הוא כבר היסטוריה. תמונתו של לנסקי התנוססה בעמודו הראשון של כל עיתון נחשב בעולם. "סופר מסכל התקפת טרור!" — דיווח ה"ניו-יורק טיימס" בכותרתו הראשית. בפרברי באר-שבע כבר המתינה למשאית יחידה מיוחדת ללוחמה בטרור. לנסקי קפץ מתוכה שניות ספורות לפני שהאש החלה. טיל כתף אחד העלה את המשאית בלהבות. כל ששת המחבלים שהיו בה נהרגו בפיצוץ העז. רק הסופר הצליח להימלט. לנסקי, הסוכן הכפול, המרגל המסתורי של ישראל. בן-לילה הוא הפך לגיבורם של יהודי העולם. אפילו הרבנים הסירו את כובעיהם בפניו. עולם הספרות נותר המום. לנסקי יצר אמנות מקורית מסוג חדש. הוא קרא לזה: לכתוב את החיים. ספרו "סוכן כפול" ראה אור כעבור חודשיים. ושוב, כמו בימים הטובים בעבר, בא לידי ביטוי כשרונו הגאוני בתיאור ההתרחשויות. היה זה דיווח בסגנון יומן מפורט, שגולל את ההרפתקה שלו במחנות אש"ף. בעמוד הראשון של הספר הופיעה הקדשה במלה אחת: "לאמי".

ראש ממשלת ישראל ושר הביטחון ישבו לצדו במסיבת העיתונאים לאחר סיכול הפיגוע הראוותני. "כמו העם היהודי לאורך ההיסטוריה", פתח לנסקי ואמר, "כך נדרתי גם אני. תעיתי בשדות זרים, אולם עתה, כמו העם היהודי, שבתי למולדתי כדי להישאר בה לעולם..."

לנסקי סירב לומר יותר. הוא כבר התקרב לגיל שישים, והשנים החלו לתת בו את אותותיהן. מאז הקפיצה מהמשאית הבוערת הוא חש בגבו. הטחורים שהוזנחו גם הם נקמו בו את נקמתם. כל רצונו עתה היה לראות רופא ואחר-כך לנוח, לנוח. מטוסי חיל-האוויר הפציצו בסיסים של חיזבאללה בלבנון. ביתו של ערפאת הופצץ,

אבל מנהיג המחבלים הצליח להימלט. למחרת היום, כשהכאפייה שלו מסתירה תחבושת גדולה המכסה את ראשו, הכריז הטרוריסט על לנסקי כאיש מת. ראש עיריית ירושלים העניק לסופר הגיבור את מפתח העיר, ומשטרת ישראל הציבה עליו שמירה מסביב לשעון. אפרים לנסקי הפך לאגדה בעולם היהודי. אולם, כמו לגיבורים אחרים, גם ללנסקי היה חיסרון טראגי. לאחר חודש אחד בלבד של פרישה ושל חיים יהודיים פשוטים, חש לפתע עייפות רבה. הטיולים היום-יומיים למכולת השכונתית, לגימת ספלי הקפה השחור בבתי הקפה שעל המדרכות וה"הראלד טריביון" הדק — כל אלה הטילו עליו שיממון. ואז, לראשונה מאז פרשת הפיגוע שסיכל בבאר-שבע, נעתר לנסקי להשתתף באירוע ציבורי — חנוכת בניין חדש למדעים הומניסטיים באוניברסיטה העברית. וכשהוענק לו תואר דוקטור כבוד הודיע על ייסוד קרן מלגות על שם אמו, שנועדה להנציח את זכרה. כאשר נשא את נאומו ישרה הנערה בשורה הראשונה ביצע הקהל. במסיבת הקוקטיל רבת המשתתפים היא הסתובבה לידו. הסופר הניח באופן טבעי שהיא יהודייה. הוא לא יכול היה להעלות בדעתו כלל וכלל שהיא יכולה להיות סטודנטית ערבייה צעירה. הסטודנטית סיפרה לו שהיא לומדת ספרות והם החליפו ביניהם מלים אחדות על ספרים אחדים. מאוחר יותר, כשהגיע למלונן בירושלים, השתהה קלות בלובי, ואז הבחין בהיכנסה. הוא הזמין אותה באדיבות לחדרו כדי להעניק לה עותק חתום של רב-המכר החדש שלו. ואז התרחש הכול במהירות רבה והותיר אותו חסר ישע. הנערה פתחה את ארנקה בתנועה מיומנת, שלפה מתוכו מה שנראה כפצירה לצפורניים.

"דרישת שלום מיאסר", לחשה ונעצה בכוח רב את המכשיר החד

בחזהו. בהשתקפות במראה שממול יכול היה לנסקי לראות את הרצח של עצמו.

"הנה סופו של הסרט", חלפה מחשבה מהירה במוחו, כשראה את עצמו מתמוטט וקורס ארצה.

הוא חש חולשה בברכיו, כמתאגרף שנתפס ללא הגנה וחטף מהלומה עזה בבטנו. הרגיש שלבו מתפקע עת צנח על רצפת הזירה. הנערה הייתה משוכנעת שהוא מת. בהותירה את הלהב נעץ בגופו, סבה על עקביה ונמלטה מהמקום במהירות רבה.

חשדו של השומר בלובי התעורר למראה הצעירה המדלגת במהירות במורד המדרגות, והוא הצליח לעצרה בדרכה אל מחוץ למלון. איש הביטחון של המלון מצא את לנסקי מדמם למוות בתוך המעלית בקומה ה-17 של המלון. הוא גחן מעל הסופר מחוסר ההכרה והחל חובט בפראות על חזהו הדומם.

באותה שעה, בחדר הניתוחים על שמם של ריי וסנדרה שפירו, שנמצא באגף על שם סם גולדמן, בבית-החולים "הדסה" עין-כרם בירושלים, היה מוטל על השולחן אדם במצב של מוות מוחי לאחר שנפצע אנושות בתאונת דרכים. הוא היה מחובר למכונת הנשמה כשהגיעה ידיעה שאמבולנס עושה את דרכו לבית-החולים. הלוחם הזקן היה מוטל בתוכו מוכה ומובס. חובש המשיך לעסות את לבו ולבצע בו הנשמה מפה לפה, במאמצי החייה נואשים. אולם, לבו של הסופר כבר לא פעם, ומוחו הקודח ועטור הפרסים חיבר באותם רגעים את הכתובת שתהיה חרוטה על מצבתו. לאחר ניתוח שנעשה לו, ואשר נמשך כשעה, בניסיון לאחות את הפצע העמוק ולעצור את הדימום, דנה סוללת המנתחים באגף ההשתלות על שם בטי פרידמן אם כדאי בכלל לנסות ולבצע את ההשתלה המסובכת.

נשמתו של אפרים עזבה את גופו הגווע. היא ריחפה מעל, סמוך לתקרה, וזעקה בלא קול אל הרופאים שניצבו למטה:

”המשיכו לעבוד, טיפשים! המשיכו לעבוד! אל תיכנעו עכשיו!”

הרי לא ייתכן שאיזו נערה ערבייה גרומה תזכה בכבוד על כך

שרצחה אותו, לא יקום ולא יהיה!

”תכניסו את הלב החדש!” צעק, אבל איש לא שמע אותו.

הרופאים לא התייחסו אל בת-קולו האילמת.

לנסקי היה חייב להודות כי גם לברנש כמוהו, שחווה כמעט כל

דבר עלי אדמות, חוויה מהסוג הזה הייתה המדהימה מכולן וכמו

יצאה מתוך רומן עתיר דמיון. נשמתו פרחת מתוך גופו. ברגע ראשון

התבונן העיתונאי שבו במתרחש, כולו אחוז קסם. הוא ראה ושמע

כל מה שהתרחש בחדר, אך כבר לא היה מחובר לעולם הזה. הוא

ראה אדם זקן, כבד גוף וכסוף שיער, מוטל שם, למטה, על שולחן

הניתוחים, בשעה שמחשבותיו ריחפו בחלל סמוך לתקרה. אולם,

כאשר התקרה נעלמה, חש אפרים בכוח עז האוחז בו ומושך אותו

כלפי מעלה אל תוך השמים, הרחק-הרחק מן האדמה. אימה נוראה

אחזה בו. הוא ראה את אמו וזעק לעזרה. אולם היא לא ענתה.

מרחוק נראה אור גדול, להבה בוהקת יותר ממיליוני כוכבים. בתוך

הבבואה הזוהרת צפו ועלו כל חטאי חייו ומילאו את ישותו בחשכה

איומה. הוא ניסה להפעיל מעצורים סמויים ולשוב בחזרה לפני

שייבלע בתהום אחוזת הלהבות, אבל לא היה לו דבר להיאחז בו.

”שמע ישראל!” זעק בכל כוחו, ”ה’ אלוקינו ה’ אחד!”

זה כבר היה מאוחר מדי. ספר ענקי שיצא מן השמיים החל לשוט

לעברו בעוצמה. היה זה כרך עבה וכבד של שיש, שנראה כמו מצבה

שעליה היו חרוטים כל הפשעים שביצע בימי חלדו. ספר האבן הזה

התקרב במהירות ואיים למחוץ אותו, לרסק אותו, לכלות אותו. נראה היה שההתנגשות בלתי נמנעת, שהיא קרובה מאוד להתרחש, ושאינ מנוס ממנה.

"הו, א-לי! אני כל-כך מצטער!" נאנק הסופר שנדון לכליה. לפתע חש כאב צורב בלבו. משיכה עזה, טלטלה נוראה של כל ישותו. מסכת החמצן החניקה את הזעקה המחרידה שפרצה מגרונו. מן השמים הוא שמע פסוק שחזר על עצמו, "ונתתי לכם לב חדש... ונתתי לכם לב חדש"... במשב כביר הועפה נשמתו בחזרה אל תוך גופו.

"אדרנלין!" פקד המנתח.

צוות של מנתחים עמד סביבו, מסיכות על פניהם. הוא ראה כיצד ידיים עטופות בכפפות שקופות ודקות מרימות את לבו באוויר ומשליכות אותו לתוך קערה מוכספת וקרה. מכונת הנשמה המשיכה להנשימו בקצב. על שולחן הניתוחים לצדו שכב אדם מת. יהודי מזוקן. עיניו הביטו בלנסקי והוא חיך. ידיים איתנות ותכליתיות עקרו את לבו, שפעם עדיין בקרבו. דם ניתז על פניו של לנסקי, אבל הוא לא חש בטיפות.

כאשר הסופר פקח את עיניו לאחר הניתוח הממושך, הוא ראה לפניו דמות אישה. ראשה היה מכוסה בפיאה. האין זו סבתא רבא שלו, שאותה הכיר מתוך אלבום התמונות שהיה בבית? סבר פניה היה נעים, סגפני משהו.

"אוי, לא!" נחרד לנסקי, "היא בוודאי אשתו של היהודי המזוקן

שמת!"

במשך שעות ארוכות, כך התברר בדיעבד, ישבה האישה לצדו של לנסקי והתפללה לשלומו. בעלה שנהרג היה חב"דניק שביקש

לקיים מצוות עד הרגע האחרון. לאחר שהסתיימה ה"שבעה" שבה האלמנה מיד לבית-החולים כדי להיות לצדו של האיש שזכה בלבו של בעלה. הסופר שנולד מחדש הביט בעיניים עצומות למחצה על הילד בעל פני המלאך שישב ליד האישה.

"זהו דויד", אמרה באנגלית פשוטה, "האחרים בבית".

"מי משגיח עליהם?" שאל לנסקי.

"אחותי".

"מה מספרם?"

"שמונה", השיבה.

גם לו היו שמונה ילדים. מחמש או משש נשים שונות. יחד יהיו למשפחה בת שמונה עשרה נפשות.

"אני יודעת שבעלי היה רוצה שאתן לך את אלה", אמרה והניחה על השידה הסמוכה למיטתו טלית, תפילין וסידור.

הוא הודה לה. מה עוד יכול היה לומר? מה שוויו של לב? מאה אלף דולר? מיליון? הוא ישלח לה צ'ק לאחר שיתאושש. אם אומנם יתאושש. הרופאים אמרו שאינם יכולים להבטיח דבר. יעבור זמן-מה עד שאפשר יהיה לקבוע אם גופו אכן קלט את האיבר הזר.

בימים ובשבועות הראשונים לאחר ההשתלה היה זה די מפחיד לחיות עם לב של אדם אחר. לעתים קרובות אירע שהאיש המוחצן, שבלט בעבר בהופעותיו הפומביות, הקולניות והסוערות, חשש לפצות את פיו ולדבר שמא יגרום המאמץ הקטן ביותר להתפוצצות אבי העורקים. ייתכן שהשינוי שהתחולל בו היה תוצאה של הלב החדש שקיבל מהחסיד, או אולי נבעה התופעה מחוויית המפגש עם המוות. תהא הסיבה אשר תהא, משהו גרם לו להשתנות. האיש

האנוכי בעל המוניטין הבינלאומיים הפך לאדם שקט, צנוע וצייתן. כשהביאו לו את הארוחה הראשונה לאחר הניתוח ביקש לדעת, "האם זה כשר?" הוא ביקש מהרב של בית-החולים ללמד אותו כיצד להניח תפילין. הוא פנה לאלמנתו של החסיד וביקש לברר אם יוכל לשאול ממנה ספר תנ"ך.

עוד באותו יום הביא לו אחד מילדיה תנ"ך מתורגם לאנגלית עם פירושים. לאחר שהניח כיפה על ראשו לקח הסופר לידיו את רב-המכר העולמי של כל הזמנים. שעות חלפו כשהוא שקוע ראשו ורובו בדרמה התנ"כית, אשר מעולם לא טרח לקרוא קודם לכן. אולם, מסיבה לא ברורה השתלטה עליו תחושת אכזבה. אחר-כך הבין. הוא קיווה שאלמנתו של החסיד תביא לו בעצמה את ספר התנ"ך. מוזר, הרהר, הוא חש געגועים אליה. הוא זכר את חיוכה הרך ואת אישיותה החמה. היא לא דמתה כלל לנשים האחרות שהכיר, ובכל זאת מצא את עצמו מהרהר עליה.

לאחר שהותר לו לרדת מהמיטה, לנסקי איתר את בית הכנסת באחד מאגפי בית-החולים. הוא נכנס, התיישב והחל לקרוא פרקי תהילים. חש מעין צורך פנימי להשלים עם היושב במרומים, להודות לו על החיים החדשים שקיבל במתנה ולתקן את קלקולי העבר.

לנסקי ידע שהחלים ברגע שבו חש שוב בדחף לכתוב. תחילה כתב מכתבים לאלמנת החסיד. היא ביקרה אצלו כשמצאה זמן פנוי. אחרי הכול, זה לא היה קל כלל ועיקר לאמא מטופלת בילדים. כשביקש ממנה להינשא לו, הסמיקה כילדה. הוא אמר לה שברצונו להצטרף לשיבה וללמוד תורה. היא השיבה כי תשמח להיות רעייתו, אך הוסיפה שהייתה רוצה שימשיך לכתוב. הא-ל רוצה שייתן ביטוי לכשרונו, אמרה.

ספרו החדש, "בחזרה לחיים", שבר את כל שיאי המכירה והקופות שידע עד אז. הראיונות שהתבקש להעניק הפריעו לו בלימוד התורה, אך אשתו עודדה אותו לדבר. לכל אחד יש שליחות, אמרה. והשליחות שנועדה לו היא לקרב אנשים לה'.

לאחר מכן הופיע ספרו "היהודי המושטל", שהיה מעין תמצית מרוכזת של ההיסטוריה של העם היהודי, שסופרה בכשרונו הייחודי והבלתי ניתן לחיקוי של הסופר. כספר מחקר זכה לתפוצה מכובדת, אך לא הפך לבסט-סלר. ספרו הבא, "הלב היהודי", היה חיבור רציני ומלומד, שלא ניתן כלל לשבצו לרשימת רבי-המכר.

אבל, לנסקי לא התרגש מכך. הוא היה מאושר מסדר היום שלו: ללמוד דף גמרא בבוקר, לנמנם בשעות אחרי הצהריים המוקדמות, לכתוב מעט לפני ארוחת הערב ולבלות את שארית הערב עם אשתו ושמונת הילדים. עוברים ושבים בירושלים, שראו את הדמות החרדית עטורת הזקן ולבושת שחורים, פוסעת בסמטאות העיר העתיקה בדרכה אל הכותל לתיקון חצות, לא היו יכולים לנחש לעולם שלפניהם פוסע לא אחר מאשר הסופר הסגוני, שידע להסעיר את תהומות הארץ.

אפרים לנסקי נפטר כעבור שבע שנים. לאחר מותו גילתה אשתו כי טרם שנפרד מהעולם הספיק לכתוב ספר נוסף — אוטוביוגרפיה. הספר שיצא לאחר מותו, "החיים בעולם הבא", הפך לרב-המכר הגדול ביותר של המאה.

הלוחם הבלתי נלאה ניצח שוב.

פרשת המים

אצל העם היהודי העניינים תמיד יורדים לשפל המדרגה לפני שהם משנים כיוון ומשתפרים. כל אדם בר-דעת מבין שאם זרוע המטוטלת נעה כלפי מטה, היא עתידה לשוב ולנוע גם כלפי מעלה. חוק טבע פשוט למדי. השעה האפלה ביותר של הלילה מגיעה לפני עלות השחר. ועל-פי שיטה זו אפשר גם לומר שחום גבוה מבשר בדרך-כלל את ההחלמה הקרבה ובאה. אם אכן תופעת הניגודים הזאת נפוצה כל-כך, מדוע נוטים אנו לשכוח את האור המצוי בקצה המנהרה ונכנעים לייאוש? התשובה היא, שכאשר מדובר בעם היהודי, תהליך השינוי מחושך לאור עלול להימשך גם אלפיים שנה. כל חכם יודע שבבעיה עצמה מצוי הפתרון. אולם, הפעם יצאו הדברים מכלל שליטה.

היכן הגשם? נדמה כי שערי פלדה כבדים נועלים את הרקיע זה יותר משנה. מדי יום נשואות העיניים אל השמיים בחיפוש אחר סימני גשם. החורף חלף עבר לו, ללא ענן אחד. אף לא טיפה אחת של גשם ירדה. כמויות גדולות נשפכו על מצרים, ירדן, סוריה

ולבנון, ובאורח פלא ישראל נותרה יבשה כחרס. אדמה פורייה שבה והייתה למדבר צחיח. יכולים קמלו עוד לפני שהגיעו לשיא צמיחתם. מיטב מדעני ישראל לא הצליחו לפענח את פשר התעלומה. בשידורי הרדיו והטלוויזיה לא נכללו עוד דיווחים על מזג האוויר, שכן כל יום דמה למשנהו.

שר החקלאות פנה אל הכנסת וביקש להעביר חוק האוסר להשקות גינות. מיד מחתה על כך המועצה לישראל יפה והקשתה אם האומה שהצליחה להפוך את המדבר לגן פורח תרצה עתה להפוך את הגן שוב למדבר; ואם שר החקלאות מוכן להירשם בהיסטוריה כמי שאחראי לכך על-ידי חקיקה לא פופולרית שכזו. השר, כמובן, הוריד את הצעתו מעל סדר היום ובמקומה הורה להכין מחקר מקיף על הבעיה.

היה זה עוד יום של בצורת בירושלים עת ניצב יושב ראש הכנסת על הדוכן וקרא את מסקנותיה של ועדת החירום לבדיקת המשבר במשק המים של ישראל. המחקר המקיף עלה לאוצר המדינה, הנתון ממילא בקשיים, שניים-עשר מיליון שקלים! על-פני 1,500 דפי הדו"ח הופיעו חוות-הדעת של מדענים, מטאורולוגים, מהנדסי מים, מומחים לאיכות הסביבה וכתריסר ראשי מחלקות בסוכנות היהודית. עיני האומה הצמאה למים היו תלויות ביושב ראש הכנסת בשעה שהרכיב את משקפי הקריאה על חוטמו והתכונן למעמד החשוב. הרעיונות היו רבים. תוכנית אחת הציעה להשתמש במכלית עצומת ממדים כדי לגרור קרחון ענקי מהקוטב הצפוני. מישהו אחר הציע שחיילי צה"ל יתפרסו ברחבי הארץ ובאמצעות מכשירים לגילוי מים אולי יצליחו לחשוף בארות תת-קרקעיות. חיל-האוויר היה מוכן לבצע הזרעת עננים, אבל מהחרמון שבצפון ועד אילת שבדרום לא

נראה אפילו ענן אחד לרפואה.

הדו"ח החל בתיאור ארוך וקודר של המשבר. לאחר עשר דקות משעממות למדי זינק אחד מחברי הכנסת ממקומו וצעק שהממשלה לא הייתה צריכה לבזבז שנים-עשר מיליון שקלים כדי לספר לאזרחי הארץ הצחיחה מה שכל ילד בבית ספר יסודי יודע. מה הן מסקנותיה של ועדת החירום?! דרש הח"כ הנרגז לדעת.

היו"ר המתין עד שהשתרר שקט במליאה, ואז מיהר לדלג על-פני עמודים רבים בספר עב-הכרס שהחזיק בידיו והגיע לסוף נאומו. "רבים הם הגורמים שהביאו למשבר המים, בכללם גם תכנון לקוי שהממשלה עצמה אחראית לו. אולם, ועדת החירום מצאה כי הבזבז הגדול ביותר של מים במדינה נעשה על-ידי יהודים דתיים בעת נטילת ידיים".

מהומה מחרישת אוזניים פרצה באולם. חברי הכנסת מכל המפלגות הדתיות קמו על רגליהם, ותוך כדי גילוי אחדות נדירה החלו למחות בקולי קולות. "עלילת דם!" זעק אחד הרבנים. יושב ראש הכנסת הכה בפטישו בניסיון נואש להרגיע את סערת הרוחות. לרגע שב הסדר על כנו. הוא המשיך לקרוא מתוך דו"ח ועדת החירום למשבר המים והציג הוכחות מתמטיות שנועדו לאשש את הממצאים. לצורך המחשה העמידו שניים מחברי ועדת החירום אקווריום ריק על שולחנו של יושב ראש הכנסת, וחבר שלישי הציג נטלה שיהודים דתיים נוהגים להשתמש בה לצורך נטילת ידיים. הוא מילא אותה בליטר מים והחל יוצק את המים על ידיו שלוש פעמים, לסירוגין, עד שהנטלה התרוקנה. על-פי הדין, יש ליטול ידיים עם שחר, לאחר שאדם ניעור משנתו וקם ממיטתו, לפני אכילת לחם, לאחר נגיעה בחלק מוצנע בגוף, לאחר נגיעה בנעליים, בעת היציאה

מהשירותים או מהמקלחת, לאחר התעוררות מתנומה קלה, ביציאה מבית קברות, לאחר תספורת או נטילת ציפורניים, לפני התפילה ובטרם קיום יחסי אישות. עם כל אזכור של אחת מהפעילויות הללו שפך חבר הוועדה נטלה מלאה מים לתוך האקווריום עד שזה התמלא על גדותיו: בסיכומו של דבר, אם מביאים בחשבון שלוש ארוחות ביום, שלוש תפילות, צרכים אישיים, שינה קלה, ביקור בבית קברות ויחסי אישות, הרי שהיהודי הדתי נזקק לחמש-עשרה נטילות ידיים בממוצע ליום. כלומר, חמישה-עשר ליטר מים ליום, שהם פי חמישה מצרכיו היומיומיים של יהודי חילוני. אם נכפיל כמות זו במיליון יהודים דתיים נגיע לחמישה-עשר מיליון ליטר מים ביום. הסיכום השנתי מגיע אפוא לחמישה מיליארד, ארבע מאות שבעים וחמישה מיליון ליטרים של מים לשנה.

דממה כבדה השתררה באולם המליאה בשעה שהמספר הבלתי נתפס הזה נזרק לחלל האוויר. נציגי מרצ קמו על רגליהם והחלו להלל ולשבח את הדו"ח.

"אמרנו זאת כל הזמן", צרח אחד הח"כים, "הדתיים פרזיטים! הנה, עכשיו מתברר לאן הולכים כל המים היקרים שלנו: לבני ברק ולמאה שערים!"

"ומה אתכם, גויים?!" צעק לעברו ח"כ מזוקן, נציג אחת הסייעות החרדיות, "אתם לא רוחצים את המכוניות שלכם בשבת? מה עם כל מיליוני הליטרים שאתם מבזבזים על המכוניות המטופשות שלכם?"

סדרני הכנסת מיהרו להתערב ולחצוץ בין הח"כים החרדים לחילוניים. יושב ראש הכנסת, בניסיון נואש להתגבר על המהומה במליאה, הצליח איכשהו לקרוא את המלצות הדו"ח. כל תושבי

המדינה הדתיים יהיו חייבים ללבוש כפפות פלסטיק ביום ובלילה עד יעבור זעם הבצורת, ומבחינה הלכתית יהיו פטורים בדרך זו ממצוות נטילת ידיים.

יושב ראש הכנסת הגביה את קולו שכמעט ונבלע כליל בצעקות הרמות: "לפיכך אנו קוראים לחברי הכנסת מהמפלגות הדתיות ללבוש את הכפפות, המועברות אליכם עכשיו, ובכך לשמש דוגמא לעם כולו!"

"הכפפות הללו גרועות מהטלאי הצהוב של הנאצים", הזדעק אחד מרבני "אגודת ישראל", "אני מגיש בזאת הצעת אי-אמון בממשלה!" במליאת הכנסת פרצה אנדרלמוסיה מוחלטת. תמונת המצב הייתה בהירה לגמרי: הממשלה תלויה בתמיכתן של המפלגות הדתיות כדי לשמור על רוב דחוק. בתוך התוהו ובוהו שהשתרר פנה מנהיג המפלגה הספרדית אל יושב ראש הכנסת וביקש רשות לקרוא קטע מתוך דו"ח אחר. הוא החזיק בידו ספר עב כרס.

"קוראים לזה תנ"ך", אמר.

הוא קרא פרק מתוך "שמע ישראל": "והיה אם שמוע תשמעו אל מצוותי אשר אנוכי מצווה אתכם היום לאהבה את ה' אלוקיכם ולעובדו בכל לבבכם ובכל נפשכם. ונתתי מטר ארצכם בעתו, יורה ומלקוש, ואספת דגנך ותירושך ויצהרך. ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת. הישמרו לכם פן יפתה לבבכם, וסרתם ועבדתם אלוהים אחרים והשתחוויתם להם. וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תיתן את יכולה".

הח"כ-הרב סיים לקרוא, סגר את ספר התנ"ך והוסיף: "כאשר חברי הכנסת של מרצ יתחילו לשמור את התורה, הקדוש ברוך הוא יוריד לנו גשם".

”בשום פנים ואופן לא!” שאג מנהיג מרצ, ”הגשם שייך למחלקה שלכם. לשם כך קיבלתם תקציבים מהממשלה במשך כל השנים, כדי לצנן את זעמו של הא-ל. הדבר מוכיח כי לימוד התורה והתפילות שלכם שווים כקליפת השום!”

קולות מחאה רמים נשמעו מכל עבר. לפתע הקיפו כל הח”כים המזוקנים את ראש הממשלה. התעוררה סכנה מוחשית להמשך קיומה של ממשלתו. קול הלמות פטישו של היו”ר אבד ונמוג בתוך הוויכוח הרועם. עד מהרה התלהטו הרוחות. חברי כנסת החלו דוחפים זה את זה. המהומה שככה לאיטה רק לאחר שהגיעה למליאה השמועה בדבר ענן בודד שצץ לו בשמי ירושלים.

היה זה ענן קטן, צמרי, כמו אגרוף פוך לבנבן, מהסוג שילדים נוהגים לצייר. מטאורולוגים שבחנו אותו הודיעו שהענן אינו נושא בחובו גשם, אבל למדינה מוכת היובש היה זה שביב של תקווה. כל חברי הכנסת יצאו מהבניין כדי לחזות במו עיניהם בתופעה המופלאה הזאת, ואף פרצו בתרועות גיל כאשר הענן הקל שייט לו בשמיים מעל ראשם, נישא על כנפי רוח צפונית מתונה. התנועה נעצרה בכל כבישי הבירה, ונהגי המכוניות יצאו מרכבם כדי לצפות במחזה הנדיר. עקרות בית חשו החוצה, וילדים עזבו את הכיתות שלהם. כולם הרימו מבטם בתימהון אל עבר גוש הצמר-גפן השמימי הזה. אפילו שפתותיהם של הקומוניסטים הנאמנים ביותר רחשו תפילה על-מפלגתית חרישית. ביום היסטורי זה פעם לב אחד בעם היהודי.

אט-אט, כאילו עמד לרשותו כל הזמן שבעולם, נסק הענן מעלה-מעלה והפליג צפונה. מטוס ”אל-על” ליווה אותו בדרכו והעביר דיווחים בזמן אמת, מסביב לשעון, לאומה הנרגשת. אלפי

אזרחים נסעו בעקבותיו על כביש הבקעה. ואז, מסיבה בלתי ברורה, כשהיה מעל הכינרת, עצר הענן לפתע בדרכו, והמשיך לרחף בדיוק מעל האגם היבש. הרב הראשי לישראל קרא לתפילה בציבור, וקבע את הפרקים בתהילים שעל כל אחד יהיה לומר בצוהרי יום המחרת. כדי שלא יישארו מחוץ לתמונה החליטו חברי הכנסת להצטרף אל ההמונים שנהרו צפונה, אל הכינרת. שיירה ארוכה של מכוניות "וולבו" ממוזגות עשתה את דרכה מירושלים אל הגליל. בצומת צמח פינוו ההמונים את הדרך למעברם המהיר של הפוליטיקאים. בהגיעם למקום קידמו את פניהם ערמות של דגים מתים, בקבוקי בירה ופחיות קולה ריקים, שהיו פזורים לאורך חופי האגם היבש. קול תרועת שופרות נשמע, המקובל הספרדי הנודע נתן אות, וחסידיו החלו להקיף את האגם המרוקן והמצומק. ראש הממשלה הניח כיפה על ראשו ונטל אף הוא חלק בטקס כדי לשמור על שלמותה של הקואליציה. חברי הכנסת הצטרפו אף הם להקפת הכינרת כשהם יושבים במכוניותיהם הממוזגות. אפילו מנהיגיהם הבולטים של מרצ והמפלגות הערביות חברו למצעד הגדול. מאחוריהם הלכו ההמונים. שבע פעמים הקיפו את האגם בתקיעת שופרות ובתרועת חצוצרות. דומה היה שכל אזרחי המדינה היו שם. הדרכים והגבעות שמסביב מלאו באנשים, שהבעת תקווה נסוכה על פניהם; קיבוצניקים וחרדים, עולים מרוסיה ויהודים מאתיופיה, זקנים וצעירים. שעת מנחה הגיעה. קולות התפילה שבקעו מפיה של אומה שלמה הפכו לשאגה אדירה. לרגע נראה היה כאילו האדמה רועדת. צוותי טלוויזיה העבירו את האירוע הדתי בשידור חי לעולם כולו. כאשר החלו לרדת טיפות הגשם הראשונות נשמעו מצהלות שמחה לא רק בישראל, אלא בבתים ובבארים על-פני כל כדור הארץ.

"יורד גשם!" דיווח בהתרגשות אחד הכתבים ופרץ בככי. "אחרי כמעט שנה וחצי של בצורת בישראל, סוף-סוף יורד גשם מעל הכינרת!"

עד מהרה נאלצו הצלמים למצוא מחסה מפני המבול. ענן ה"כבשה" הלכן ריחף מעל הכינרת והוריד זרם בלתי פוסק של גשם. הגשם המשיך לרדת כל אותו היום וכל הלילה שלמחרת. המדענים נאלמו דום. בניגוד לחוקי הטבע, הענן היה תלוי מעל האגם. לא ימיש הענן יומם ולילה.

"זה פשוט מדהים!" תיאר אחד הכתבים של הבי-בי-סי. "אנשים שעמדו על הגבעות שמסביב, במרחק של לא יותר מחמישים מטר מהאגם, נותרו יבשים לגמרי!"

וכך זה נמשך. במשך ימים ולילות נשפכו ללא הפסק איך-ספור מטרים מעוקבים של מים לתוך הכינרת. נראה היה שכולם במדינה, דתיים ושאינם דתיים, באו לראות את הפלא. מיסיונרים הגיעו מרחבי תבל. היו שם מורמונים מיוטה, קרדינלים מרומא, בודהיסטים מטיבט, ויהודים מארצות-הברית. הנוצרים אמרו כי ישו הוא שחולל את הנס הזה. הערבים שיבחו את אללה. הפעם, לשם שינוי, החילונים בישראל מילאו פיהם מים. כאשר מלאה הכינרת ומפלס המים הגיע לגובה המרבי, עלה מספר העיתונאים שהתרכזו בחופי טבריה לשיא שכמוהו לא נרשם בשום אירוע קודם בישראל. בלוני הליום, שעוצבו על-פי צורתו של הענן, נמכרו באלפים. תמונתו של הרב המקובל התנוססה על חולצות ועל גלויות. אתאיסטים מושבעים היו מוכנים לשלם חמישים שקל כל אחד תמורת כיפה סרוגה. מטריות מעוטרות בסיסמאות של הליכוד חולקו חינם להמונים. הגשם השוטף ירד במשך ארבעים יום וארבעים לילה עד

שהכינרת עלתה על גדותיה. ואז, באותה פתאומיות שבה החל, כך לפתע פסק. הענן התרומם אל-על ונעלם. שחיינים שבו לחופי האגם וסירות שוב הפליגו על מימיו. עולי הרגל, שהגיעו מרחבי העולם לצפות בנס, קיפלו את אוהליהם. גם הישראלים, בחוסר רצון בולט, שבו לבתיהם. אנשים מיהרו למקומות עבודתם ויצרו פקק תנועה אדיר שהשתרך לאורך של קילומטרים. צופרי המכוניות הרעישו, פגושים התנגשו זה בזה, נהגים החליפו ביניהם פרטים וגם כמה מהלומות, שכחו שאך אתמול היו כל ישראל חברים. כמעט בן-לילה שבו החיים במדינה למסלולם. הערבים חזרו לדקור יהודים, מרצ הניחה על שולחן הכנסת הצעת חוק שלפיה יקוצץ תקציב החינוך של החרדים, העיתונאים הזרים עזבו את הארץ כדי לדווח על חדשות ממקומות אחרים בעולם, בתל-אביב פרחו העסקים בשבת, כרגיל. עד מהרה התברר שהמזכרת היחידה שנותרה מהנס הגדול שהתרחש היה בלון הליום ענקי בצורת ענן, שאחד מבעלי המלונות בטבריה שחרר מעל הכינרת.

לעתים זאת בצורת. לעתים מלחמה. הרב המקובל אומר שיש בידי היושב במרומים דרכים רבות לאחד את עמו.

וארשתיך לי לעולם

ג'וני ישב באחד מחדרי ההרצאות בישיבה-אוניברסיטה, ועל פניו נסוכה הבעה כאילו באמת האזין למרצה. אולם, מבטו נדד אל מחוץ לחלון, ונמשך כבמטה קסם מזרחה. מצדו השני של הרחוב, סמוך לפיצרייה, עמדה ניידת משטרה. זו הוצבה שם לאחר שבועיים קודם לכן ירו אנטישמים לעבר המקום ופצעו קלות שני סטודנטים. בעיני רוחו ראה ג'וני מעבר לבנייני שדרות אמסטרדם, שדמו לקוביות חדגוניות, את הכביש המהיר המוביל אל לונג איילנד, המקום שבו נועדה להיערך באותו ערב מסיבת האירוסין שלו. קולו של המרצה הלך ונמוג באוזניו, כפי שאירע לג'וני לא אחת בהרצאות אחרי הצהרים. אולם, למרבה הפלא, היום נמוגו מעיניו גם מראות העיר ניו-יורק, משל היו תפאורה שנועדה לצילומי קולנוע שאותה מפרקים העובדים מיד לאחר סיום הצילומים. האם היה זה חלום בהקיץ? או שמא חיזיון שמיימי? ג'וני ניתק מן הכאן ועכשיו, והוא שב להיות בארץ האבות, נוסע באוטובוס "אגד" בכביש המתפתל בואכה חברון. בהשקיפו מבעד לחלון האוטובוס על הרי יהודה,

שרוח התנ"ך מרחפת עליהם, ניקרה בראשו המחשבה שאילו היה כן עם עצמו, וקשוב לרחשי לבו, היה עליו לעלות לארץ ולבנות בה את ביתו.

עתה, בהיזכרו באותם חודשים בארץ הקודש, חש ג'וני ברעד קל של אהבה שחלף בגוו כפי שחווה באותה נסיעה לחברון. היה זה רגש מיוחד, שכמותו אפילו לינדה, הנערה שאותה עמד לשאת לאישה, מעולם לא עוררה בו. מה היה באותם כרמים ומדרונות שכל-כך השפיע עליו? מהו אותו דבר מופלא שמלים היו דלות מלהביע? מה פשר התחושה שאפפה אותו — שהוא, ג'וני, למעשה כבר חי במקומות הללו בעידן אחר, והנה הוא מוצא את דרכו בחזרה הביתה. הוא דימה בנפשו שהאדמה לוחשת לו, קוראת לו, שרה לו בקולה המיוחד. עצי הזית שעל הגבעות נראו בעיניו כמו עומדים בתפילה חרישית. מבט החוצה מן האוטובוס נטע בו את ההרגשה שהזמן עמד מלכת. על רכסי ההרים ובעמקים הללו שוטט דוד המלך בעודו נער. הנה הוא רועה את צאנו מאחורי המטע הקרוב, מעבר לעיקול הדרך. האהבה שרחש ג'וני לארץ הייתה אמיתית וחזקה — הרבה יותר משהיו רגשותיו כלפי לינדה. הכיסופים לארץ היו עזים משאיפתו להשיג תואר מוסמך במנהל עסקים. באותה נסיעה לחברון ניעורה בג'וני אהבה שהאירה את עולמו הפנימי.

"שוב אתה שקוע בחזיונות על דוד המלך?" התעניין המרצה

לתלמוד, "או שמא הפרעתי לך בתכנון יישוב חדש בשומרון?" ברגע הראשון ג'וני לא שם לב בכלל לכך שהרב-הפרופסור פנה אליו. אולם, פָּרָץ הצחוק של חבריו הסטודנטים ניפץ לרסיסים את ההזיה שבה היה שרוי, והחזיר אותו אלפיים שנה קדימה במנהרת הזמן. במחאה ללא-קול שבה רוחו, דחסה את עצמה והצטמצמה אל

בין ארבעת הקירות המעיקים של חדר ההרצאות בניו-יורק חודש לפני סיום לימודיו בישיבה-אוניברסיטה.

"אני מצטער, אדוני", מלמל ג'וני.

"האם תרצה לשתף אותנו במסע הדמיוני שלך?" לא הרפה

המרצה.

"לא, אדוני", השיב ג'וני במבוכה.

"אם כן, אולי אתה מוכן לסכם את הדיון שהתנהל עד עתה

בכיתה?"

ג'וני תר בעיניו סביב בחוסר ישע כמו הייתה התשובה חרוטה

על מצחם של חבריו לכיתה.

"אני מצטער, אדוני", שב ואמר.

"גם אני מצטער", אמר המרצה, "אם תעשה מאמץ מרוכז

להצטרף אלינו, עדיין יש סיכוי שתסיים את הקורס הזה ותמשיך

בלימודיך לקבלת התואר בשנה הבאה. אך אם לא, אתה עלול למצוא

את עצמך מגויס לצה"ל מהר מכפי שאתה משער". שוב עלו קולות

צחוק מקרב חבריו לכיתה. אחד מחבריו תמצת את עיקרי המחלוקת

בין הלל לשמאי, שני התנאים שנודעו בחכמתם למרות שלא נמנו

עם בוגרי הישיבה-אוניברסיטה. המוסד הזה היה לביתו של ג'וני

בארבע השנים האחרונות. הייתה זו מסגרת אקדמית שאפשרה

לסטודנט דתי ליהנות משני העולמות — יהדות ואמריקניזם. שבת

בבית הכנסת ומוצאי שבת בברודוויי. ג'וני אהב את השילוב יוצא

הדופן הזה. עתה עמד לפני חלקה השני של תוכנית הלימודים —

מכללת קולומביה למנהל עסקים. מוסד רב מוניטין זה שכן במרחק

נסיעה של תחנות אחדות ברכבת התחתית. עוד מעט יחליפו לימודי

החולין את עולם הגמרא, ובמקום לעלות במעלות התורה יטפס

במעלה הסולם של עולם העסקים.

"זה לא סוף העולם", נהגה לטעון סבתו של ג'וני, שניצבה בשתי רגלים איתנות על קרקע המציאות. "ללמוד בבית ספר של גויים זה לא דבר נורא כל-כך. אחרי הכול — לימודים בישיבה אינם מביאים לחם הביתה".

כשהסתיימה סוף-סוף הרצאת אחר הצהריים, מיהר ג'וני לחדרו שבמעונות הסטודנטים, שקירותיו היו מעוטרים בתמונות נוף מארץ ישראל, לבש את חליפת השבת המשובחת ביותר שהייתה לו. מסיבת האירוסין נקבעה לשעה שמונה בערב. מאחר שאחיו הוציא מכלל שימוש את מכונתו של ג'וני, לא נותרה לו ברירה אלא לתפוס רכבת ללונג איילנד.

את לינדה חברתו הכיר זה שנים רבות. למעשה, ילדותם עברה עליהם ביחד, באותה קהילה. הם התפללו באותו בית כנסת ובילו באותן מסיבות. הוריהם היו בקשרי חברות הדוקים. ג'וני מעולם לא חש רגש נלהב כלפי לינדה, אולם הכול אמרו שהיא מיועדת לו — ממש, זיווג מן השמים. אכן, היא הייתה יפה, הוריה היו משופעים בכסף והיא הייתה מטורפת אחריו. ג'וני, מצדו, עד כמה שהדבר יישמע מוזר, לא התלהב במיוחד.

"אהבה זה לא כמו בסרטים", הסביר לו אביו, "עליך לעבוד על זה".

"אם אינך אוהב אותה עכשיו, תאהב אותה במשך הזמן", הבטיחה לו אמו.

ובאשר לסבתו, לה הייתה בכלל דרך מקורית כדי להביע את דעתה הנחרצת. "אהבה-שמאהבה", אמרה בביטול, "מאהבה לא מביאים לחם הביתה".

לפני שעלה לרכבת שתביא אותו העירה, נכנס ג'וני לפיצרייה, שהתפרסמה בעקבות מתקפת הירי לעברה, כדי לחטוף במהירות "משולש".

"עם זיתים, נכון?" שאל הבעלים של המקום, ישראלי לשעבר. "נכון", השיב ג'וני.

מאז נודע לו שבעל הפיצרייה משתמש בזיתים מהארץ, הקפיד ג'וני תמיד להזמין פיצה עם זיתים. "אתה הולך לחתונה?" התעניין לדעת הישראלי, שהבחין בלבשוו ההדור והחגיגי של ג'וני.

"אני מתארס הערב", גילה לו ג'וני.

"מזל טוב!" בירך אותו הישראלי בחום, "אם כך, הזיתים על חשבוני!"

במושבו ברכבת התחתית, לבוש בחליפת השבת שלו, זע ג'וני בחוסר נוחות בולטת. בעברו השני של הקרון ישבו בשורה שחורים, פורטוריקנים ופולנים מרובע ברונקס, וכולם כאחד נעצו בו עיניים מלאות משטמה. מאז שב מישראל נהג ג'וני לחבוש כיפה לראשו בכל מקום שאליו הלך, אפילו בנסיעותיו ברכבת התחתית בשעות הלילה המאוחרות, כאשר שב לחדרו שבמעונות הישיבה-אוניברסיטה לאחר שיצא עם לינדה לקולנוע בעיר. הנוסעים שישבו מולו לטשו אליו עיניים כמו היו כלבי תקיפה, המוכנים להתנפל על טרפם ולקרוע אותו לגזרים. המחשבה "יהודי מלוכלך!" נצנצה מתוך אישוני עיניהם. ג'וני הבין שרק הודות לקדוש ברוך הוא המגן עליו אין הם פוגעים בו לרעה. זו הייתה אחת הסיבות שבגללן רצה ג'וני לחיות בישראל. אינתיפאדה או לא, ישראל היא ביתם של היהודים. שם, לפחות, יש להם צבא. ג'וני שהה חודש בבסיס צבאי בנגב ועסק

בעבודות תחזוקה של ימ"חים וטנקים. מדי צה"ל חיזקו את זהותו היהודית יותר מכל השנים שבהן למד בישיבה-אוניברסיטה. אחרי אותו קיץ בישראל ההבדל היה ברור כשמש בצוהרי היום. אמריקה היא מקום נפלא לאמריקאים, ואילו ישראל היא ארצם של היהודים. הבעיה הייתה לינדה. היא רצתה לגור קרוב להוריה. ג'וני הסכים עם העובדה שהם אנשים נחמדים. הם היו עשירים, התגוררו בבית יפה ותמיד העניקו ללינדה כל מה שלבה חפץ. הם גם הבטיחו כי לאחר שג'וני ולינדה יינשאו הם ירכשו בית לזוג הצעיר. לא היה כל ספק בכך שמיד לאחר שג'וני יקבל את התואר במנהל עסקים אביה של לינדה יסדר לו משרה מכובדת באחת מחברות-העל בוול-סטריט. "את הבר-מצווה של ילדינו נחגוג בישראל", הבטיחה לינדה.

"אבל אני רוצה שהם יגדלו בישראל", אמר ג'וני.

"אם כך, מצא להם אמא אחרת — לא אותי", השיבה לינדה

בנחרצות.

בחודשים האחרונים נמנע ג'וני מלהעלות את הנושא אולם עתה, כשהרכבת עצרה ברחוב 72, ולקרון נכנס נוסע שאחז בידו את העיתון "ישראל שלנו", שבה ועלתה בתודעתו הבעיה העדינה. עיניהם של ג'וני ושל האיש עם העיתון נפגשו לשנייה. שני עוברי אורח במדינה זרה. כותרת העיתון בישרה על מכונית תופת שהתפוצצה בתל-אביב וגרמה למותם של שלושה ישראלים.

"האם זהו העתיד שאתה רוצה שיהיה לילדינו?" הייתה לינדה

אומרת בוודאי לו ראתה את הכותרת, "מכוניות תופת ומלחמות?"

ג'וני ידע שכוונתה טובה. ואולי באמת הצדק אתה. אולי, כאשר המצב ישתפר, והשלום יגיע, או לאחר שישראל תביס את הערבים אחת ולתמיד, או-אז תסכים לינדה לעלות לארץ. מצד שני, גם

ניו-יורק אינה בדיוק גן עדן ליהודים. היריות שנורו ממכונית חולפת אל הפיצרייה שבשדרות אמסטרדם הוכיחו, שיהודי אינו בטוח בשום מקום. אולם, התקפות כאלו אינן מתרחשות מדי יום. אמת, חששותיה של לינדה לא היו נטולי יסוד, והוא אינו יכול להאשים אותה בכך.

ברחוב 34 קישטו פוסטרים של סיימון וגרפונקל את תחנת "פֶּן". בעוד שבוע הם עומדים לשיר ב"גארדן", במופע היסטורי לציון איחודם מחדש. אומנם, הם נשאו להם נשים לא-יהודיות, אבל איש אינו חולק על כך שהם יודעים לשיר! וכתמיד, גם היום הייתה הרכבת ללונג איילנד עמוסה מפה לפה ביהודים מצוידים במחשבים ניידים ובעיתונים. היה שם צבא גדול של עורכי דין, רואי חשבון, ברוקרים ואנשי עסקים, השבים לבתי החלומות שלהם בפרבר הניו-יורקי לאחר יום עבודה לחוץ בעיר הגדולה. זה לא ייקח זמן רב, חלף הרהור במוחו של ג'וני, וגם הוא יהיה בדיוק כמותם, ויצטרף למעמד החברתי שלהם. בעיני רוחו יכול היה לראות את עצמו נוסע ברכבת ובידו מחשב ה"טושיבה" שלו, והוא לבוש בחולצה מכופתרת ובמקטורן ספורטיבי של בלומינגדיילס, בדרכו הביתה אל לינדה, אל השיעור הקבוע עם החברותא שלו ואל הסרט המוקרן בטלוויזיה. כמובן, אם זה מה שהעתיד צופן עבורו אין זה גורל רע כל-כך, ואם יצליח לעשות קופה בוול סטריט, כפי שאבא של לינדה בטוח שכך יהיה, כי אז יוכל לעשות את דרכו הביתה בנסיעת תפנוקים ב"יגואר", אחרי שעות העומס והפקקים, ותוך כדי נסיעה להקשיב לקלטות בנושאים תורניים.

לאחר שירד מהרכבת התחתית עצר מונית שהסיעה אותו לביתה של לינדה. הבית בן שלוש הקומות היה מואר באור יקרות ונראה

כאניית תענוגות מפוארת. גם המדשאה הייתה זרועה בנקודות תאורה לרוב. צלילים של מוסיקת פופ חסידית עליזה נישאו באוויר. צי של מכוניות מצוחצחות ויוקרתיות חנו בשורה ארוכה בחזית הבית. ג'וני זיהה את ה"ביואיק" הצנועה של הוריו, שבלטה בין מכוניות ה"קדילק" וה"לינקולן". לינדה הבטיחה שהאירוע יהיה צנוע ושיוזמנו אליו רק קרובי משפחה וחברים קרובים ביותר. שבוע לאחר מכן, כך הוסכם, הם יחגגו את האירוסין במסיבה נפרדת בעיר שאלה יוזמנו חבריהם ללימודים. אולם, לפי מספר המכוניות שחנו ליד הבית ובסביבתו נראה היה שאביה של לינדה הזמין למסיבת האירוסין את כל בעלי מניות הנסדא"ק והדאו-ג'ונס. ג'וני עצר לפני הבית. הוא חש פרפרים בבטן. מבעד לחלון הרחב יכול היה לראות את שולחן הזכוכית הגדול, שניצב באולם הכניסה, ועליו ערמת מתנות שהיתמרה לגובהו של הר סיני — כלי כסף, פמוטות, גביעים, בתי מזוזה, ליטוגרפיות, מעטפות ובהן המחאות של "סמית' בארני" — וכל מה שזוג צעיר זקוק לו כדי להניח יסודות לבית יהודי מסורתי.

"ג'וני לומד באוניברסיטת קולומביה לתואר במנהל עסקים", יחזור ויאמר אביה של לינדה בכל פעם שיציג אותו בפני אחד האורחים המכובדים.

"חומרת תקשורת, זהו הלהיט!" בוודאי יאמר לו אחד המוזמנים המלומדים, "האינטרנט כבר שייך לעבר!"

"עדיף לעסוק במגוון תחומים", ייעץ לו יו"ר מועצת מנהלים

כלשהי, "לעולם אל תשים את כל הביצים בסל אחד!"

"המתנה שלי עבורך, נערי, היא שתי מלים: 'זנית'-אופטיקס',

החברה הזוכה שהצלחתה ודאית". יאמר בפסקנות איש עסקים,

כשחיוך רחב נסוך על פניו ויושיט לג'וני מעטפה ובתוכה חבילת מניות.

סביר להניח שג'וני יהנהן בראשו, ובחיוך מנומס, כיאה לסטודנט הלומד בקולומביה, ישיב במלים: "כן אדוני, תודה אדוני, זו באמת עצה טובה".

לינדה, כמובן, תהיה יפה מתמיד, והוריו יהיו כה גאים. אחיו הצעיר בוודאי יעווה את פניו בשוככות בשעה שג'וני יאמר דבר תורה קצר. אבל הוא עצמו יהיה טרוד במחשבות אודות מכונית התופת שהתפוצצה בתל אביב ועל הקורבנות שגבתה. ולינדה תשאל: "קרה משהו?"

"לא, כמובן שלא", ימהר להשיב, "הכל נפלא!"

הם יהיו מאושרים. הם יהיו עשירים. הוא יתרום הרבה כסף למדינת ישראל. וכאשר בנם יגדל, ואם יהיה בארץ שקט, הם יבואו לירושלים כדי לחגוג לו את מסיבת בר-המצווה במלון "המלך דוד". בעוד ג'וני עומד ליד ביתה של לינדה ומנסה לדמיין בעיני רוחו את הצפוי להתרחש מהרגע שבו ייכנס פנימה, הבחין באוטובוס שהגיע מעבר לפינה ועשה את דרכו במורד הרחוב. למראה האוטובוס החל להתנגן באוזניו שירו של פול סיימון - - -
 "Just get on the bus, Gus. No need to discuss much. Just get yourself free."

[תעלה לאוטובוס, גוס. לא צריך לדבר הרבה. רק צריך

שתשתחרר".]

האוטובוס עצר לידו, והנהג פתח את הדלת.

"לאן?" שאל ג'וני.

"לנמל התעופה קנדי", השיב הנהג.

ג'וני סובב את ראשו והעיף מבט אחרון לעבר הבית.
לינדה נראתה עומדת בפתח המואר, מביטה החוצה כמי שמחפשת
אנייה שאבדה בלב ים. לבושה בשמלת האירוסין נראתה לינדה
כמלכה. מצד שני, הלא כתוב: "אם לא אעלה את ירושלים על ראש
שמחתי".

"אני לא יכול להמתין כאן כל הלילה", דחק בו הנהג בקוצר-רוח.
ג'וני מיהר לעלות לאוטובוס, לפני שלינדה תבחין בו.
"אתה בא מחתונה?" התעניין הנהג.
"אני מתארס הערב", השיב ג'וני.

"מזל טוב!" אמר הנהג, "אם כך, הנסיעה באוטובוס היא חינם".
מרחוק הגיעו אליו צלילי המנגינה המוכרת... "עוד יישמע בהרי
יהודה ובחוצות ירושלים, קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול
כלה".

ג'וני התיישב על אחד המושבים בהתרגשות. הוא הרים את עיניו
לעבר החלון ולעיני רוחו התגלו הרי יהודה הנישאים, שקידמו את
פניו בשמחה.

ימות המשיח

עוד בטרם עצר מטוס הג'מבו על מסלול הנחיתה השתחרר ד"ר אליוט מילר מחגורת הבטיחות וקפץ ממקומו.
"לאן אתה הולך?" שאלה אותו אשתו, סנדרה.
"אני רוצה להיות הראשון שיורד מהמטוס", השיב בהורידו את תיק היד מהמדף העליון.
"הנכם מתבקשים להישאר במקומותיכם עד לעצירתו המוחלטת של המטוס", הורה קולה של הדיילת שבקע מהרמקול.
למרות שבדרך כלל נהג הרופא לכבד תקנות וחוקים, הרי שבפעם הזאת הוא יצא מגדרו מרוב התרגשות. הוא פילס דרכו בכוח במעבר הצר שבין המושבים כמו היה אצן הנחוש בדעתו לנצח בתחרות. כדי לרצות את אשתו הם נשארו באמריקה כל זמן שהדבר התאפשר, אולם עתה עומד להסתיים תהליך קיבוץ גלויות, והם נותרו בין היהודים האחרונים השבים הביתה.
"ארץ ישראל!" ציין לעצמו, "תודה לא-ל! בסופו של דבר — עשיתי זאת!"

כשהוא נעזר במרפקיו ובכתפיו השתחל ד"ר מילר אל קדמת המטוס.

"אני רופא", הודיע כשהחלו להישמע מחאותיהם של נוסעים אחרים.

למען האמת, על סיפון המטוס היו יותר ממאה רופאים, שכן הייתה זו טיסה של יהודים מהעשירון העליון, אולם העולים החדשים האחרים קיבלו את התירוץ בחשבם שמדובר במקרה חירום כלשהו. כשאחד הדיילים פתח סוף-סוף את דלת המטוס היה אליוט כל-כך המום עד כי איבד כמעט את שיווי משקלו. אומנם, נמל התעופה בן-גוריון לא נראה שונה בהרבה מנמלי תעופה אחרים בעולם, אולם היה בו דגל ישראל שהתנופף על גג אחד הבניינים. באופק נראו הרי ארץ הקודש הנישאים לשמי קדם.

אליוט דילג במהירות במורד המדרגות של כבש המטוס. כאשר נגעו רגליו במסלול הנחיתה נפל על ברכיו והצמיד את שפתיו לאספלט.

"אני בישראל! אני בישראל!" אמר לעצמו שוב ושוב. אליוט חש שהוא על סף התעלפות.

"מה בדיוק אתה עושה?" שאלה אשתו שניצבה מאחוריו.

אליוט נשא את מבטו אליה והסמיק.

"נושק לאדמת ארץ הקודש", השיב.

"תסתכל על המכנסיים שלך", העירה בקרירות. "אתה מלכלך

אותן".

"למי אכפת?" השיב. "אנחנו בישראל!"

"יופי", ענתה בציניות, "אם אתה רוצה להשתטות, עשה זאת

כשאתה לבד. אותי אנשים מכירים".

אכן, אמת הייתה בדבריה. לכל מקום שאליו הגיעו, אנשים זיהו את אשתו של אליוט. האישה הנאה והשנונה הפכה לאחת הדמויות המפורסמות באמריקה, בהיותה מנחה של תוכנית אירוח מהפופולריות ביותר בטלוויזיה.

"קדימה, ג'ו", רטן אחד מעובדי השדה כשהוא בועט קלות באחוריו של אליוט, "עמוד בשורה יחד עם האחרים".

אליוט חש כאב חד בעמוד השדרה, אך לא מחה. אין ספק, חשב, זה הגיע לו. היה עליו לעלות לארץ מוקדם יותר, מיד עם קריאתו הראשונה של המשיח לעשות כן. עווית חלפה על פניו של אליוט כאשר התרומם ועמד על רגליו. הוא מיהר לנער את האבק שדבק במכנסיו.

"איך אתה מעז!" הזדעקה סנדרה לעבר העובד. "אתה לא יכול להתייחס כך לבעלי! הוא אחד הרופאים הנודעים ביותר בניו-יורק!" "כאן לא ניו-יורק, גברתי", השיב עובד נמל התעופה, "יש לנו כאן כל-כך הרבה רופאים מאמריקה, כמו חול במדבר".

אליוט הצטרף בצייטנות אל קצה השורה הארוכה של הנוסעים שנוצרה על המסלול. לא, הוא לא ייתן לבעיטה לקלקל את מצב-רוחו. אחרי הכול, הוא הגיע סוף-סוף לארץ הקודש ולבו היה מלא שמחה.

"האם אין אוטובוסים שיסיעו אותנו אל בית הנתיבות?" שאלה סנדרה בשעה שאחד מפקידי הסוכנות היהודית החל להוביל את העולים שזה אך באו אל עבר הטרמינל המרוחק.

"כל האוטובוסים תפוסים על-ידי הנוסעים הרגילים שהגיעו", השיב הישראלי.

"ומה אנחנו לדעתך? מצורעים?"

האיש המשיך ללכת כשבעקבותיו צועדים כל נוסעי המטוס, יהודים אמריקנים עשירים.

"זה מגוחך", התלוננה סנדרה, גוררת אחריה את מזוודת-הגלגלים על המסלול מוכה השמש. "אני הולכת לעשות מזה כתבה בעיתון!" הבטיחה בכעס.

"עלייך להודות לקדוש ברוך הוא על כך שהגענו הנה", ניסה בעלה להרגיע אותה.

כשהגיעו לבית הנתיבות נאמר להם ששני הפקידים של הסוכנות היהודית, שתפקידם להחתיים את הדרכונים, יצאו בדיוק להפסקת צהרים. לאחר שעה ארוכה של המתנה החל סוף-סוף התור הארוך של העולים להתקדם. כעבור שעתיים הגיעו ד"ר אליוט מילר ואשתו אל האשנב של משרד הקליטה שבנמל התעופה בן-גוריון.

"למה יש כאן רק שני פקידים שמטפלים ביותר מארבע מאות נוסעים?" שאלה סנדרה בכעס. היה זה השילוב שבין יופיה וחריפותה לבין סגנונה העיתונאי הבוטה שהציבוה בראש סולם התקשורת האמריקנית.

"היה עלייך לבוא לפני שנתיים", השיב אחד הפקידים ביובש, "אז נמשך תהליך הקליטה פחות משעה".

"האם אנחנו נענשים?" שאלה בביטחון כמי שרגילה תמיד להשיג את מבוקשה.

"בבקשה, סנדרה", התחנן אליוט, "כמעט סיימנו".

"יש לי הרגשה שאנחנו מקבלים עונש, זה הכול, ואני מאוד מעוניינת לדעת מדוע".

"הקשיבי גברתי", התערב הפקיד השני, "אם אינך מרוצה מדרך התנהלות העניינים כאן, את יכולה לשוב לאמריקה. הסתדרנו עד

עכשיו בלעדייך, נשרוד גם אם תחליטי שלא להישאר!"
 "ובכן, אני אף פעם..." סיננה סנדרה בכעס. "תמיד ידעתי
 שלישראלים יש חוצפה, אבל עכשיו זה כבר עובר כל גבול!"
 "הבא בתור", קרא הפקיד כשהוא מחתים את דרכוניהם ואת
 תעודות העולה שלהם.

זו הייתה רק ההתחלה. לאחר מכן היה עליהם להמתין שעה
 נוספת עד שהגיע המטען שהתעכב בגלל שביתה. מול המצלמה
 נראתה סנדרה תמיד כמופת לשליטה עצמית, כל שערה במקומה.
 אבל עכשיו ירדה המסקרה שאפרה את עיניה לאורך לחייה,
 והתערבבה עם טיפות זיעה שבצבצו כתוצאה מכעסה הגואה.
 "אמרתי לך שהיה עלינו להישאר בניו-יורק", לחשה בכעס גובר
 והולך.

"התאזרי בסבלנות, יקירתי", ביקש אליוט. "הבטחת לנסות!"
 "אני מתחילה להבין שטעית".
 "גם אני", הרהר אליוט בינו לבין עצמו, כשהוא פולט אנחה.
 ברגעים כגון אלה, כשסנדרה הייתה באחת מהתפרצויות הזעם
 שלה, היה אליוט חושב על מרים. בבית הספר לרפואה מרים והוא
 היו זוג נאהבים. מרים הייתה נערה שקטה, נעימה וחיוך של אושר
 האיר תמיד את פניה בשעה שהייתה במחיצתו. מעולם לא היה לו
 ספק שהיא אוהבת אותו. ואולם, אז פגש את סנדרה במסיבה והכול
 השתנה. סנדרה הייתה מרגשת, שוקקת חיים, מסמר החברה. בכל
 מקום שאליו הגיעה מיד הופנו כל המבטים לעברה. אליוט הסתנוור.
 הוא נטש את מרים הנאמנה והחל מחזר בהתלהבות אחרי סנדרה עד
 שהסכימה להינשא לו. במקום לבנות חיי נישואין הרמוניים עם מרים
 הוא נשא לאישה את סנדרה שמעולם לא ממש אהבה אותו.

פעם אף שאל אותה: "מדוע נישאת לי?"

היא ניסחה את תשובתה כמו מנתח המשתמש באזמל ניתוחים:
 "כי היית הטוב ביותר שיכולתי למצוא באותה העת".

כל זמן שמרפאתו הפרטית שגשגה, סנדרה שיחקה את תפקיד אשתו. אומנם, חשבונות כרטיס האשראי שלה הרקיעו שחקים, אך הוא השלים עם המצב שכן נהנה להיראות עם אישה מהממת לצדו בבילוייהם מדי ערב בהצגות תיאטרון ובמסעדות הטובות ביותר בניו-יורק. אולם, מאז שקנתה לה פרסום כמנחת תוכנית האירוח הלילית, אליוט כמעט שלא התראה עם אשתו. הם המשיכו להתגורר בצוותא, תחת קורת גג אחת, אך בגלל סדר היום העמוס של שניהם הם הפכו להיות כמו שני מטוסים החולפים בלילה זה על-פני זה. תחילה החליטו להישאר ביחד למען בנם, אחר-כך כבר המשיכו מתוך הרגל ונוחות. לאחר שבנם לארי עזב את הבית ועקר לאירופה, ולאחר שמשכורתה של סנדרה המשיכה לנסוק ועמדה על סכום שהיה גבוה פי כמה וכמה מהכנסתו של אליוט, גילו השניים שהמכנה המשותף שלהם מצטמצם והולך. אליוט הרבה להרהר במרים. באחד מלילות הבדידות צלצל לחברים אחדים מבית הספר לרפואה בתקווה לחדש את הקשר. הוא גלש באינטרנט במשך שעות במאמץ לאתר את כתובתה, אבל היא פשוט נעלמה כאילו בלעה אותה האדמה. בסוף, באחד הימים נודע לו באקראי לחלוטין משותפו לחדר בתקופת לימודיו, כי מרים נישאה לעורך דין לא-יהודי.

"דע לך שהיא הייתה מטורפת עליך", נזכר חברו. "היא כנראה בחרה להינשא לעורך דין רק כדי להוציא לה מהראש את הרופאים".
 באותה תקופה החל אליוט ללמוד מעט תורה. תחילה באתרים

באינטרנט, כדי למלא את שעות הבדידות הליליות הארוכות. לאחר מכן, בעידודו של קרדילוג אורתודוקסי, החל ללמוד עם חברותא. בכל מה שהיה קשור בדת, סנדרה הפגינה קרירות בולטת. היא חיה את חייה — והוא את חייו.

אולם, עם בוא המשיח הכל השתנה. העולם עמד נפעם לנוכח ניצחונה הניסי של ישראל במלחמה. סנדרה נסחפה בלהט האירועים. למרבה האירוניה, היו אלה דווקא החפירות שביצעו הערבים במנהרות התת-קרקעיות של הר הבית שהציתו את הלהבה. במהלך החפירות ובעת הוצאתם של פרטי עתיקות מהר הבית כדי למחוק כל עקבות של היסטוריה יהודית, חשפו הערבים את ארון הברית. הפועלים הערבים, שקרבו אל החפצים הקדושים ביותר, הוכו בסנוורים. לאחר שאושפזו בבית חולים החלו הדיווחים שמסרו על מה שאירע להם לדלוף לעיתונות. לשמע הידיעה על גילוי ארון הברית המקודש ולוחות הברית החלו אלפי יהודים לזרום אל הר הבית. לקול שאגת השופרות והחצוצרות התמוטט המסגד שעמד על ההר, הפך לאבק מוזהב — ונעלם כלא-היה. למרות שהיהודים לא ירו ולו ירייה אחת, הכריזו מדינות ערב מלחמה כוללת על מדינת ישראל. הישראלים, שהמשיח וארון הברית הולכים בראשם, הנחיתו מהלומה מוחצת על כוחות האויב. מעל מסכי הטלוויזיה בעולם כולו אפשר היה לראות כיצד היושב במרומים מחדש את הברית העתיקה עם העם היהודי. לאחר שאנשי "מכון המקדש" הקימו מזבח על פסגת ההר, שבו וירדו ענני הכבוד ועמוד האש לשכון עליו. יומם ולילה ריחפו עמוד הענן ועמוד האש המסתוריים מעל האתר הקדוש כשומרים עליונים. אפילו עיתונאית חילונית כסנדרה הושפעה עמוקות מהנס הגדול והנורא.

ושוב, כבעבר, כשהתברר שצבאות ערב עומדים לנחול תבוסה ניצחת שממנה לא יתאוששו, נכנסה אמריקה לתמונה והחלה לתווך בין הצדדים במטרה להשיג שלום. עד מהרה נחתם הסכם שהתקבל על-ידי כל הצדדים. הנשיא כינה אותו עסקת חליפין. ההסכם היה פשוט ביותר: הערבים מיהודה, שומרון וחבל עזה הועברו לאמריקה, ויהודי אמריקה הועברו לישראל. הערבים קיבלו דירות-מיליון-דולר של היהודים וכן את אחוזותיהם המפוארות, והיהודים האמריקנים קיבלו את הזכות ואת הדחיפה האחרונה לעלות לארץ ישראל. באופן זה היו כולם מרוצים. חוץ מסנדרה. כמו כל דבר אחר, גם הנסים שהפכו להיות תופעה יומיומית, החלו בסופו של דבר להפוך לשגרה נדושה. לאחר שההתחדשות הרוחנית נמוגה, הבינה סנדרה שלהיות חלק מהסאגה העולמית הגדולה ביותר זה לא עניין המלווה תמיד רק בזוהר ובהנאה.

"אתה מתכוון לכך שאנחנו הולכים להתגורר בעזה?" שאלה כלא-מאמינה בשעה שאוטובוס "אגד", עמוס עולים חדשים, עשה את דרכו במהירות לאורך כביש החוף דרומה.
 "האין זה נהדר?!" השיב בעלה בהתפעלות כשחיוך נרגש על פניו.

בהתבוננה סביבה הבחינה סנדרה שחיוך נסוך על פניהם של כל נוסעי האוטובוס. נדמה היה שהרופאים, עורכי הדין ואנשי העסקים המצליחנים האלה, כולם בלעו סם הזיות כלשהו. לא רק הגברים היו מחויכים, גם הנשים קרנו מאושר. כאשר הנהג פצח בשירת "הבה נגילה" הצטרפו כולם בהתלהבות. כל העולים ריעו כשהאוטובוס שעט לתוך העיר עזה. בהביטה החוצה בעד החלון נגלו לעיניה של סנדרה השכונות המופצצות על בתיהן ההרוסים. היא הייתה בהלם

מוחלט. האומנם מאמין בעלה באמת ובתמים שהיא תסכים לחיות כאן, בשעה שיש באפשרותה לחיות בדירה אלגנטית בפארק אבניו בניו-יורק? בהגיעם למרכז העיר הם הוכנסו לבניין הסוכנות היהודית, שקודם לכן שימש כמרפאה וצה"ל נזהר שלא להרסו. ושוב ניצבו בתור ארוך. שוב הוחתמו תעודות העולה שלהם, וכל אחד מהם קיבל תיקיית קרטון גדולה, "ערכת הסוכנות לעולה".

"אם חסר משהו ברשימה, אנא הודיעו לנו", אמר אחד הפקידים

באדיבות.

"מתי נוכל לנסוע לירושלים?" שאל אליוט.

"לקבוצה שלכם מתוכנן טיול ליום שלישי הבא".

"האם נוכל לראות את המשיח?" השתוקק העולה החדש לדעת.

"הוא מגיע להר הבית מדי יום, אחר הצהריים, כדי לפקח על

בניית בית המקדש. אם תהיו בני מזל יתכן שבדיוק תגיעו למקום

באותה שעה".

כשהם גוררים אחריהם את מטענם, נאלצו העולים החדשים לעבור

ברגל למרחק של גושי בניינים אחדים ברחובות העיר שסועת

הקרבות עד לביתם החדש. למרבה המזל נשלח אחד מעובדי

הסוכנות היהודית לסייע להם. שמו היה דוד הירש, מנתח מוח

מקליפורניה. הירש סיפר שהוא נמצא בעזה זה ארבעה חודשים,

ונהנה מכל רגע.

"זאת הזדמנות לתרום את חלקי", הוסיף כשחיוך של שביעות

רצון על פניו.

"האם אינך מרגיש שכשרונותיך מבוזבזים?" ביקשה סנדרה

לדעת.

"תודה לא-ל", השיב, "יש במדינה הזאת מנתחי מוח די והותר.

בעזה עצמה מצויים יותר רופאים מאשר חולים. עכשיו אנו זקוקים ליהודים המוכנים לעבוד בעבודת כפיים כדי שקיבוץ הגלויות הזה יצליח”.

אליוט העריץ את הרוח האיתנה שהאיש הפגין. גם הוא היה להוט לסייע ולתרום את חלקו. תחום ההתמחות שלו היה השתלת לב, אולם אם זקוקים לו לעבודה של קטיפה חסה בחממות של עזה, הוא יהיה מוכן לעשותה בחפץ לב.

לכל מלוא העין ניתן היה לראות את עבודות השיקום המתבצעות בקצב מזורז. סטודנטים בחולצות ספורט, שעליהן מוטבעים סמליהן של אוניברסיטאות ייל והרווארד, דחפו מריצות עמוסות וסילקו עיי חורבות של מבנים הרוסים. רוכלים מזוקנים וחובשי כיפות עמדו מאחורי דוכנים בצדי הדרך ומכרו ירקות, פרות, מיני מאפה ודגים טריים שעלו ברשת במימי הים התיכון. פועלים אחרים בעלי מבטא אמריקני בולט סייעו להניח צינורות ניקוז בתעלות.

”רוב העובדים שאתה רואה כאן הם מלוס אנג'לס ומניו-יורק”, הסביר הירש. ”הברנש המבוגר המדביק את הפוסטרים היה בעליה של רשת חנויות הכל-בו הגדולה ביותר באמריקה”.

על הפוסטר שהאיש עסק בהדבקתו התנוססה תמונתו של המשיח, שמתחתיה נכתב ”אל תדאג!” — ביטוי פופולרי במהלך המלחמה. כשחיוך של אושר על פניו העביר היהודי, מולטי-מיליונר בעבר, מברשת טבולה בדבק על גב הפוסטר. בשעה שאליוט התבונן באיש העמל עברה במקום עגלה רתומה לסוס ועצרה בצד הדרך.

”זרקו את המזוודות שלכם מאחור ועלו על העגלה, חברים!” קרא העגלון בהיגוי מערבי מוכר. סנדרה זיהתה אותו מיד. היה זה רובי רוס, אחד מכוכבי הסרטים הנודעים ביותר באמריקה. ”ברוכים

הבאים לרכבת התשובה!" קרא השחקן בחגיגות כשהוא מסיר את כובע הקאובי במחווה אבירי כלפי העולים שזה מקרוב באו. "רובי!" קראה סנדרה בשמחה למראה הפנים המוכרות מהבית. "סנדי!" קרא הכוכב היהודי, "המראיינת הכי יפה של אמריקה!" בזמנים עברו היו השניים בוודאי מתחבקים, אולם עכשיו היה רוס יהודי דתי. בהבינה זאת נרתעה סנדרה לאחור. אליוט שאל את הירש אם עליו לשלם לרוס על המאמץ, אולם הירש השיב לו שהשירות ניתן חינם אין כסף.

"יש מחסור במכוניות בעזה", אמר הירש, "ולכן הסוכנות היהודית נעזרת בעגלות כדי לסייע לעולים החדשים להגיע לדירותיהם". "האם אתה נוהג בעגלה הזאת מטעם הסוכנות היהודית?" שאלה סנדרה את רוס בתמיהה גדולה.

"למה לא?" השיב כוכב הקולנוע. "אם מלך ישראל יכול לרכוב על חמור, למה שחקן מהוליבורד אינו יכול לנהוג בעגלה רעועה?" ביתם החדש היה מבנה בן ארבע קומות, שחזיתו פנתה אל הים התיכון. דירתם הייתה בקומה האחרונה. תיבה של פרות רעננים המתינה להם בחדר הכניסה. כשהגיעה סנדרה אל דלת הכניסה לדירה פעם לבה בקצב מטורף כתוצאה מהמאמץ שהיה כרוך בטיפוס במדרגות.

"יש מזוזה ב'ערכת הסוכנות לעולה'", הסביר הירש. "הקפידו לקבוע אותה עוד היום. אם אתם זקוקים למשהו, אל תהססו לצלצל אלי. ברוך בואכם הביתה. ניפגש הערב בברביקיו 'השיבה הביתה' שעל החוף".

"האם אנחנו זקוקים למשהו?" מלמלה סנדרה בחוסר אונים כשהיא בוחנת את הדירה שידעה ימים טובים יותר. "אמור לי שאני

חולמת, אליוט, בבקשה, אני מתחננת לפניך. אמור לי שהכול אינו אלא חלום רע."

קיר שלם בחדר המגורים היה חסר בעקבות פגיעה ישירה של טיל. הים היה קרוב כל-כך, כמטחוי נגיעה ממש. גושי טיח נשרו מהתקרה. כתובות אנטי-ישראליות התנוססו על הקירות שנתורו על עומדם.

"בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים", ציטט אליוט, "הביטי על הים, האין זה מראה עוצר נשימה?!"

"עוצר נשימה?" שאלה סנדרה בתדהמה. "חסר קיר בבית!"
 "אנחנו נקבע פה חלון לאורך כל החדר", אמר אליוט בעליצות,
 "זאת תהיה תשובה ארכיטקטונית מוחצת".
 "אין רהיטים", אמרה סנדרה.

"אז מה? יהיה לנו קצת קשה עד שהרהיטים יגיעו".
 "הרהיטים מגיעים באייה", מחתה סנדרה, "אמרו שזה יכול לקחת בין חודשיים לשישה חודשים".
 "מה זה כבר שישה חודשים? העם היהודי חלם על השיבה לציון במשך אלפיים שנה!"

"אולי אתה חלמת, לא אני. זהו סיוט. אני לא רוצה לגור כאן. יש כתובות בערבית על כל הקירות".

"צריך לסייד את הדירה, זה הכול. בין כל היהודים האמריקנים שנמצאים פה חייב להיות איזה מעצב פנים מניו-יורק, מישהו מהשורה הראשונה. אנא, סנדרה", התחנן אליוט, "הבטחת לתת הזדמנות לארץ ישראל. אילו היינו עושים את המהלך הזה מוקדם יותר ועולים לארץ לפני זמן, היינו מקבלים דירה יפה בירושלים או בתל-אביב. תודה לא-ל שהספקנו בכלל להגיע. את יודעת מה היה

משה רבנו מוכן לתת אילו התאפשר לו לחיות פה, בארץ הקודש,
בדירה כמו זו?"

"אני לא משה רבנו. אני ילדה עשירה ומפונקת מאמריקה, ואני
רוצה לשוב לשם!"

"בבקשה, סנדרה, אני לא רוצה לריב".

"אין בדירה הזאת אפילו מטבח נורמלי!" צעקה כשהיא מהלכת
בין עיי החורבות.

"ריבוננו של עולם", חשב אליוט בלבו, "למה לא התחתנתי עם
מרים?"

מצבו של חדר השירותים היה גרוע הרבה יותר. פצצת מרגמה
שלא התפוצצה הזדקרה מתוך האסלה.

"יש שירותים ניידים ברחוב", הזכיר לה, "עברנו לידם בדרכנו
לכאן".

"זה ממש נפלא!" סיננה, "חלום חיי! לא, אליוט, אני מצטערת,
זה לא ילך!"

אליוט פלט אנחה כבדה, מעומק הלב. הוא ידע שהשינוי לא יהיה
קל, אולם היו אלה ימים של נסים, והוא קיווה שגם לאשתו יתרחש
נס.

"בואי נפתח את 'ערכת העלייה'", הציע בנסותו לשנות את
הנושא.

היו בה ארבע מזוזות, כיפה, שתי מטפחות ראש לנשים, ציצית,
טלית, סידור, חומש, שתי מסכות גז, טלפון סלולרי, מילון לסלנג
ישראלי, שתי שמיות, שתי כריות, פותחן קופסאות, קופסת חמוצים
ושני מכלים של בשר לוף, שריחו הזכיר מזון כלבים משובח.

בהבעת בוז עמוק בעיניה הרימה סנדרה את אחת ממטפחות

הראש. "אם אתה מצפה שאלבש את זה, אתה פשוט מטורף!"
 "סנדרה, תביני, זאת מדינה דתית. כתושבי ישראל עלינו לציית לחוקים".

"אני רוצה לנמל התעופה עכשיו, ברגע זה", הודיעה סנדרה
 בנחישות.

"אקנה לך פיאה שתיראה בדיוק כמו שיער אמיתי", הבטיח
 אליוט, כשהוא נושא ידיו כבתפילה.

"תקשיב לי, אליוט, לך יש סיפוק מהדת, אבל לי אין. אני
 מתלהבת רק כאשר מצלמת טלוויזיה מכוונת עלי, ואני יודעת
 שמיליוני עיניים ממוקדות בי. אני חשה במבטים הללו כמו היו שמש
 בצהרים. באותם רגעים אני מרגישה נאהבת".

"אני אוהב אותך. מדוע לא די לך בזוג העיניים שלי?"
 "זה פשוט לא מספיק", השיבה כשהיא מתרחקת ממנו לעבר
 החלל הפתוח שנשקף אל הים.

"אני בטוח שתוכלי לקבל עבודה בטלוויזיה הישראלית", אמר.

"מבלי לדעת מלה אחת בעברית"...

"יש גם שידורים באנגלית".

"הו, אליוט, אינך מבין? זה לא מספיק!"

"עיני העולם כולו נשואות כל הזמן אל ישראל. את יכולה
 להתפרסם מכאן הרבה יותר מאשר מכל מקום אחר. תני לכך
 הזדמנות, יקירתי, עוד תראי".

סנדרה שתקה. אליוט לא ידע מה עוד להוסיף ולומר. הוא שאל
 אם תרצה לצאת אתו כדי לקנות מיטה, אולם היא הייתה עייפה מדי.
 "הייתה לנו נסיעה ארוכה. בטוח שאחרי תנומה קלה תרגישי טוב
 יותר", אמר כשהוא פורש על הרצפה את שתי השמיכות שקיבלו

מהסוכנות. אחר-כך יצא לקניות.

“אל תשכח להזמין משהו שישלוף את פצצת המרגמה מהאסלה”,

קראה אחריו כשירד במדרגות.

אליוט שב כעבור שעתיים עם משאית עמוסה ברהיטים —

מיטות, שולחן אוכל, ספה, שתי מראות, ארון ספרים, שטיח, מאוורר

נייד וכיסאות אחדים.

“בהחלט מספיק בשביל ההתחלה”, אמר.

שני סבלים ענקים כהי עור העלו את הרהיטים במדרגות. הם ועוד

אלפים כמותם התגיירו מיד לאחר גילוי ארון הברית. בימים שלאחר

מכן אסרה הרבנות הראשית את הגיור ודחתה מיליוני פונים שביקשו

להצטרף לעם היהודי.

למרות הריהוט החדש שניצב במקומו, סנדרה הייתה שרויה

בדיכאון.

“או.קי.”, חייך אליוט בניסיון לעודד את רוחה, “זה לא בדיוק

המראה היוקרתי של השדרה החמישית, אבל נוכל להחזיק מעמד עד

שיגיעו החפצים שלנו מאמריקה.”

בעודו מדריך את הסבלים שעשו את עבודתם, הגיעו לדירה אנשי

היחידה לסילוק פצצות ונכנסו היישר לחדר השירותים. לפני שיצא

לברביקיו קבע אליוט את המזוזה לאחר שקרא את הברכה מתוך

“המדריך לעולה”. היה זה ערב יפה. ירח מלא זרח מעל הים. מאות

נאספו למסיבה. זיקוקי די-נור בשלל צבעים האירו את השמים.

הגברים התפללו ערבית ליד מדורה גדולה, ובה בעת ניצלו נקניקיות

וירכי תרנגולות מעל פחמים. נציג של הסוכנות היהודית נשא דברים

קצרים. נשים וגברים רקדו במעגלים נפרדים לצלילי שירי

ארץ-ישראל. אליוט נהנה עד מאוד. לא כן סנדרה, שישבה לבדה

על החול הרך של החוף, כשמבטה נעוץ אי-שם בלב הים, בכיוון לאמריקה. בהמשך הערב, לאחר נאומים אחדים וריקודים נוספים, חש אליוט הקלה כשראה את אשתו עומדת ומשוחחת בערנות בחברתם של אנשי טלוויזיה וקולנוע נודעים.

"היא בוודאי תמצא את מקומה", עודד את עצמו, בדיוק כפי שאמרו לכל עולה חדש שהגיע לישראל, "צריך רק סבלנות". אכן, סבלנות, זוהי מילת המפתח. לאחר שרוקן שלוש פחיות בירה השתלט על ד"ר אליוט מילר מצב רוח מרומם ביותר. בשובם לדירתם החדשה צנח על הספה והביט, מאושר כולו, על הים שפסי האור של הירח ריצדו על גליו. סנדרה ישבה על הרצפה כשרגליה שלובות תחתיה, ישיבת יוגה, ליד הקיר החסר. היא נראתה כאילו נחה במרפסת פתוחה. עיניה היו נעוצות בים. היא נראתה מהורהרת.

"לא תאמיני", סיפר אליוט בקול עליז, "במסיבה הערב נתקלתי ברופא השיניים שלי, ברואה החשבון שלי, בפסיכיאטר הזקן של לארי בננו ובחבר מהתיכון שלא ראיתי זה עשרים וחמש שנה".

אשתו לא הגיבה. כאילו הייתה חרשת.

"האם לא ראיתי אותך בחברתם של אנשים אחדים שאת מכירה?"

ניסה בעלה לדובב אותה.

"כנראה שכן", השיבה בחוסר רצון בולט.

"את רואה, אמרתי לך שהעניינים יסתדרו! זה לא סוף העולם!"

בקלילות מיומנת קמה סנדרה על רגליה, כשהיא מתנעת מהמחשבות שבהן הייתה שקועה. "בשבילי זה בהחלט סוף העולם",

השיבה. ובאמרה זאת פנתה והלכה אל חדר האמבטיה. דקות אחדות לאחר מכן חזרה.

"זה לא עובד", הודיעה.

"אזמין שרכרב מחר בבוקר", הבטיח אליוט.
 "ומה נעשה הלילה?"

"אני חושב שהגיע תורנו לסבול מעט", ענה.
 "מי רוצה לסבול?! " הקשתה.

"זה חלק מהיותנו יהודים", הסביר בסבלנות.
 "מי בכלל רוצה להיות יהודי?" הטיחה בו.

אליוט לא ידע כיצד להגיב. למרות שניתן היה לראות בבירור, שהיא עייפה מאוד מהנסיעה הארוכה והמתישה שהייתה מנת חלקם, הנה כי כן המבט שבעיניה אמר שהיא מתכוונת לכל מלה שיצאה מפיה.

"אני לא יכולה להיכנס לתפקיד, אליוט, זו פשוט לא אני",
 הסבירה.

"את חייבת להיות את. את יהודייה".

שתיקתה הוציאה אותו מכליו. היא לא אמרה מלה. לרגע שלחה בו מבט קר ועזין, ואחר — שבה ושלחה את מבטה אל הים.

"אבי היה יהודי", אמרה לבסוף, "לא אמי. שיקרתי לך בזמנו כדי לשמח אותך, וכדי שהוריך לא יתנגדו לנישואינו".

אליוט נאלם דום. הוא חש כאילו נורה היישר בבטנו מטווח קצר.
 "כל השנים הללו..." היה הדבר היחידי שהיה מסוגל להוציא מפיו.

לפתע הבין מדוע בנו לארי הפגין תמיד אדישות כלפי האפשרות של חיים בארץ. הוא לא היה יהודי.

"האם באמת רצית כל-כך להינשא לי?" ביקש אליוט לדעת.

"נראה לי שבאותו זמן, אכן, רציתי", הייתה תשובתה הקרה.

"אתה עמדת להיות רופא, ואני באתי ממשפחה חסרת אמצעים".

למחרת היום ליווה אותה בחזרה לנמל התעופה. היא הגיעה לכלל החלטה. סנדרה לא רצתה להתגייר למרות שהיה באפשרותה לעשות כן. היא גם לא רצתה לחיות בישראל. היא רצתה לשוב לאמריקה, למקום שבו גדלה ואליו השתייכה.

אליוט היה אומלל ושבור. בכניסה לנמל התעופה התנוסס שלט חוצות ענקי של המשיח עם הסיסמה: "אל תדאג!", אך אליוט לא נתן לבו אליו. אשתו יוצאת מחייו והוא לא יכול היה לעשות דבר כדי לעצור בעדה.

אליוט עמד לצדה בדלפק הכרטיסים. הוא המתין לה מחוץ לחנות כשבחרה לעצמה ספר בכריכה רכה שילווה אותה בטיסתה הארוכה. ליד שער הכניסה לבדיקה הביטחונית הם עמדו זה מול זה, מבינים שכנראה לעולם לא יתראו עוד. לא היה צורך בכך, שהרי עורכי הדין כבר יטפלו במסמכים הדרושים.

ד"ר אליוט נותר עומד ליד המחסום הביטחוני דקות ארוכות לאחר שסנדרה כבר נעלמה מן העין. לא הרחק ממנו הבחין באישה עם שביס לראשה, מנפנפת לשלום לגבר שהחזיק בידו מחשב נייד ועלה במדרגות הנעות. אליוט כלל לא הקדיש לה מחשבה עד שפגש בה שוב מחוץ לבית הנתיבות בעת שחיכה למונית שירות שתיסע לעזה. באורח מוזר, כמו ביקשה להיפטר מזיכרון לא נעים, הסירה את השביס מעל ראשה. למרות שחלפו שנים רבות כל-כך עדיין ניכר על פניה אותו מבע עדין, ומעיניה נשקף אותו מבט רך.

"מרים? האם זו את?" שאל בתדהמה.

"אליוט?" השיבה מופתעת אף היא.

"מה את עושה פה?" שאל.

"גם אני באתי לארץ, כמו כולם", ענתה.

"והאיש... בשער היציאה?" גמגם.

"בעלי", אמרה כשהיא משפילה את עיניה במבוכה, "או, לפחות, הוא היה בעלי. חשבתי שיתרגל לישראל אבל זה לא היה בשבילי". מטוס נוסעים חלף מעל לראשיהם בשאגת מנועים. אם כך, האיש שראה היה עורך הדין הלא-יהודי שלה. אולי הוא וסנדרה יסתדרו יפה במטוס... חשב אליוט.

"ומה אתה עושה כאן?" נזכרה מרים לשאול אותו.

"גם אשתי עזבה אותי", השיב.

לרגע נעתקו המלים מפיהם של שני הנאהבים מן העבר.

"אתה נוסע לעזה?" שאלה מרים.

"לעזה?... אה, כן..." השיב אליוט כמו הקיץ מחלום. "אני חוזר

הביתה, לעזה".

"גם אני" אמרה בקול רך ועל פניה עלה אותו חיוך עדין הזכור

לו כל-כך מן הימים ההם.

באותו רגע ניגש נהגה של המונית שעמדה בתור לצאת, מחזיק

בירו פלאפל ופחית קולה.

"זה הכול? רק שנים?" שאל.

"כנראה שכן", השיב אליוט.

"תצטרכו לחכות עד שהמונית תתמלא", הודיע הנהג בקול צרוד.

"אשלם את המחיר המלא בעצמי", הציע אליוט.

אליוט קרב למונית ופתח באדיבות את הדלת האחורית למרים.

"זה הכסף שלך", משך הנהג בכתפיו כשהוא נוגס ברעבתנות

בפיתה.

כשסומק של נערת תיכון מציף את פניה נכנסה מרים למונית.

ביציאה מנמל התעופה, כאשר המונית פנתה לדרך המהירה, שוב

הבחין אליוט בכתובת הענקית "אל תדאג!" ובפניו המחייכות ומלאי הביטחון של המשיח.

ספרים אחרים של המחבר

טוביה בארץ המובטחת
הכוזרי לבני הנעורים
בר־מצוה במנהרת הזמן

ספרים באנגלית על משנתו של הרב קוק זצ"ל
(בשיתוף עם הרב דוד סמסון)

Torat Eretz Yisrael
Lights On Orot
War and Peace
The Art of T'shuva

עומד לצאת לאור
הדיסקמן